

Emanuelis König Phil. & Med. Basil. S.R.I. Acad. Nat. Curios. Collegae, dicti Avicenna, Regnum minerale, physicè, medicè, anatomicè, chymicè, alchymicè, anologicè, theoreticè et practicè investigatum, perscrutatum & erutum metallorum nimirum, lapidum, salium, sulphurum, terrarum, quin et acidularum, thermarum naturam, ortum, differentias, praeparationes selectissimas usúsque multiplices candidè sistens / [Emanuel König].

Contributors

König, Emanuel, 1658-1731.

Publication/Creation

Basileae Rauracorum : Sumptibus & typis Emanuelis & Joh. Georgii König, Bibliopol, 1687.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/uevnk5j5>

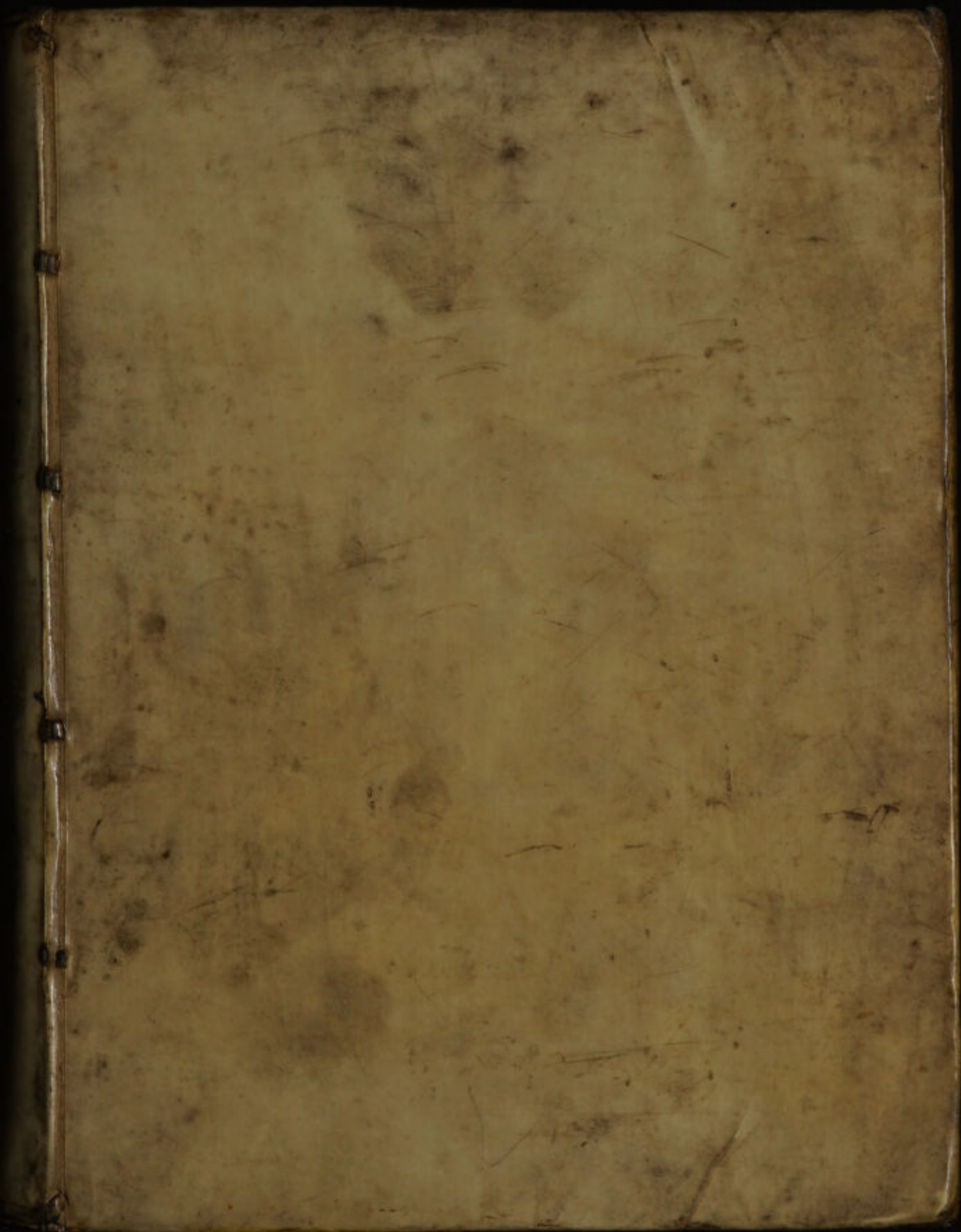
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

ROBERTI
REGNA TRIA
NATVRAE

R

Phy

ME
Sun

☞
Sun

3
EMANUELIS KÖNIG
PHIL. & MED. BASIL.
S. R. I. Acad. Nat. Curios. Collegæ,
dicti AVICENNA

REGNUM MINERALE,

Phyficè, Medicè, Anatomicè, Chymicè, Alchymicè.
Analogicè, Theoreticè & Practicè

Investigatum, perscrutatum & erutum.

METALLORUM nimirum, LAPIDUM, SALIUM,
SULPHURUM, TERRARUM, quin & ACIDULARUM,
THERMARUM Naturam, Ortum, Differentias, Præ-
parationes selectissimas Ususque multiplices
candidè sistens.

BASILEAE RAURACORUM,

Sumptibus & Typis EMANUELIS & JOH. GEORGII
KÖNIG, Bibliopol.

Anno M. DC. LXXXVII.

NUNQUAM OTIOSUS.
COELOQUE, SALOQUE, SOLOQUE.
Amplissimis, Gravissimis, Prudentissimis
VIRIS

DN. BALTHASARO BURCARDO,
Triumviro & Tredecimviro.

DN. THEODORO BURCARDO,
Tredecimviro, Seni nonagenario.

DN. JOH. HENRICO GERNLERO,
Senatori.

• DN. JOH. CONRADO HARDERO,
Archigrammateo,

CURATORIBUS
Inclytæ Universitatis Basiliensis
Spectatissimis,

Ut magnis Studiorum suorum Fautoribus,
Hocce suum Regnum Minerale,
ab Illustribus Europæ Medicis
ad id typis divulgandum compulsus,
ne in tertio hoc temerè substituisse
videretur,

In debiti Honoris TEKMHPION
Constantis observantiæ SYMBOLON

Cum voto omnigenæ prosperitatis
inscribit, offert, dedicat

EMANUEL KÖNIG

Philosoph. & Med. Doct.
Academ. Curios.

Præfatio ad Lectorem.

Quantæ sint deliciae, quantusque tacitus quidam gaudii sensus oboritur in iis, qui ad stupendas gloriosissimi Creatoris manus, magnificæ earum opera, jucundissimum horum decorem, potentissimum vigorem, ordinem, harmoniam & nexum summè admirandum, Musicâ proportionē sibi exactè respondentem, jugiter & sufficienter attendunt, Lectori hîc in limine prolixè demonstrare supervacaneum duco : Quotusquisque enim nostrum, elevatione oculorum in cœlum, expansum illud saphirinum elegantiss. & directione eorundem in Solem, fulgentissimum illum mundi oculum quævis benignis radiis adspicientem, foventem & exhilarantem, ac Lunam splendore suo mutuatio tenebras noctis temperantem, aspectuque cœterorum fulgidissimorum astrorum non summo effertur & subsilit gaudio, dum deficientibus his vitam fore perpetuam incarcerationem, animadvertit? Quis eosdem demittendo in Terram arborum herbarumque nitore & venustate, omnigenaque earum varietate confitam ceu suavissimum amœnitatum diversorium non summum capit delectamentum? Quis insuper eosdem dirigendo in cœtum Animalium tam variè ac mirè discriminatum, Jumenta, Armenta, Greges in paucis oberrantes, Alites volitatu aërem scindentes, Pisces æquor tranantes, Serpentes gyris in se convolutos, Insectaque pulchritudine & subtilitate stupenda, cuncta plenis buccis utilitates in nos evomentia, Benigniss. Conditorem oculis suis non videt? Quis itidem profundius descendendo in cryptas Terræ, effodiendo inibi & in lucem & usum protrahendo illas quas subtus in tenebris occultavit divitias Natura, circumfusam undiq; Dei ter Optimi Maximi bonitatem & mirandam providentiam non celebrare & summopere extollere cogitur? Ast dulcis & summè delectabilis emineat in primis è Vegetabilibus & Animalibus Domini beneficentia, quò Vitam hanc dubiam & æ-

ruminosam, spinosam & fenticosam multo blandius & commodius, majorique cum emolumento transfigere possimus, dum nim. præter Alimenta summè reficientia, Vegetabilium sapores specifici odores fermentales morborum potenter superant & extinguunt, Animaliaque quoad dotes suas inprimis aut spiritus languentes exuscitant, aut ferocientes placant, fixitates corpori animalis inprimis hostiles corrigunt, humoresque depravatos in pristinum statum cogunt, nihilominus tamen & Mineralium splendidè se se exerit virtus, potentia & utilitas, ut meritò Regnum Minerale, quoad commoditates suas varias, in usu tum Politico, tum Mechanico, tum Medico sit præcellentissimum; Politicum enim quod spectat usum, omnis Politia inde firmatur, ac sine Mineralibus rueret velut subductis recta columnis, cum enim redditus præcipui hauriantur è Mineralium abyssu, hi autem sint instrumenta accurati regiminis, judiciorum, defensionis, exornationis & amplificationis, facile quisque videt, Imperiorum ac Principatuum eminentiam & splendorem è Regno Minerali plurimum esse derivandum, præsertim si quis advertat, reverentiam subditorum quam Primatibus deferunt, ex Auri & Gemmarum æstimatione in sceptris & Coronis, plurimum roborari, nervumque Imperii pecuniam è Mineralibus cusam esse, dum non solum in pacato & turbato Rerumpubl. statu actiones & tentamina quævis sine cålanguent & frigent, ac prout sine nervis homines ambulare nequeunt, ita nec bellum unquam progredi potest sine istâ; unde & Aurum pulcherrima substantia, velut centrum est in quod omnium rationalium desideria & vota ceu diametrales lineæ & sagittæ tendunt ac diriguntur, id quod nulli mirum esse debet, dum id per medios ire satellites & perrumpere amat saxa, potentius ictu fulmineo: ob quam maximam vim ad commodius regimen, feliciorémque finium defensionem aut etiam extensionem, è Regibus illustriores ac potentiores tum in sacris, tum profanis, nunc & olim divitiis celebrantur coruscantes, quos hic recensere longum foret, præ aliis sistens saltem sapientiss. Salomonem, qui throno aureis Leonibus decorato insidens, magnificatus est, referente sacro Textu, super omnes Reges terræ divitiis & sapientiâ, notantesq; primario ingentem Divinæ ben-

benignitatis thesaurum, monetarium sc. introductum usum, quo singulari Dei ordinatione commercia hominum invicem multò commodius vigent, quàm si certo saltem genere Animalium & Plantarum dives cum aliis necessariis permutare velit. Et hæc sapiens Dei dispositio apparet & maximè in variis artibus mechanicis, quarum objectum sunt varia Mineralia, in quæ singulari artificio & dexteritate varii Artifices ad sublevandam vitæ humanæ incommoda operantur sicque panem inde lucrantur, non enim dicam multis de Metallariis, qui ingeniosis technis ac labore immenso venas metallorum inquirunt, Alchymistis item qui metalla imperfectiora in perfectissimum Aurum ope TRæ, particulas aliter transfigurant, transmutare sagunt, quorum tamen paucissimi, quos sic æquus amavit Jupiter, ut iis aurea Hesperidum poma decerpere tam facile liceat, dum

- - - - latet Arbore opacâ

Aureus & foliis & lento vimine ramus,

Atq, immensa cavi spirant mendacia folles.

refero saltem de iis Artificibus qui singulari gratiâ, Spiritu Dei impleti, excogitare valent, quicquid fabrefieri potest ex Auro & Argento, Ære, Marmore & Gemmis, ut de *Bezalaële* dicitur Exod. XXXI. ac de *Tubalcaino* Genes. IV. 22. quod fuerit malleator & Faber in cuncta opera æris & ferri, ad quorum adornationem, quia non modò artuum robur sed & subtilis ingenii vigor requiritur, obiter patet, Chemiæ incunabula in antiquissima antediluviana Tubalcaini (quem *Borrichius*, *Vossius* aliique Vulcanum esse autumant) tempora prospicere. Artifices autem ejusmodi metalla in varias rerum facies fingentes pro varietate metallorum varii sunt: primatum ex iis tenent Gemmarii, Aurifabri, Stannarii, Ærarii, Fabri Ferrarii, aliique ejusmodi Antistites, quos hîc ad amussim recensere prolixum nimis foret ac tædiosum. Id verò minimè hîc prætereundum, quod artium illa Regina *Ars Typographica*, aureum plusquam seculorum propinquiorum inventum, literatos quosvis sibi devinciens, suum fundamentum ac stabilimen mineralibus aliquot in unam massam combinatis acceptum referat, ex quâ dehinc typi elegantes fusione efformantur, quibus in ordinatam aciem à Typothetâ dispositis, die unico imprimitur quantum non scribitur anno.

Ingentia, me hercle, Benevole Lector, hæc sunt cummoda, quæ tamen cedere coguntur si considerare placeat, Mineralia adversus ingruentium morborum agmen securissimum esse munimentum, dum heroica ad plurimos pertinacissimos affectus fugandos & edomandos suppeditant Remedia, longo sæpius post se intervallo relinquentia medicamenta è Vegetabili & Animalì Regno petita, utpote quæ adversus pertinaces affectus & partibus intimius impressos sæpius tantundem præstant, quantum spongia in percutiendo clavo, ubi duro nodo durus quarendus esset cuneus, qualem in primis referunt in frangendis & elidendis graviorum morborum insultibus Mineralia, dum minimè in ventriculo ita alterantur, ut priusquam perveniant ad partem affectam, maximam virium partem deperdant, sed succos corporis à debitâ crasi & temperie declinantes fortiter subigunt ac velut sibi subjugant, subijciunt & in pristinum statum cogunt, ut characteres morbifici, penitus partibus infixi, faciliùs hinc deleri ac *potentie salinae Hippocraticæ* peccantes faciliùs corrigi possint: id quod pluribus faciliè esset demonstrare, si in laudes variorum Mineralium excurrere virtutumque eorum inæstimabilem thesaurum hic in frontispicio detegere consultum foret. Verùm dicat quispiam, Remedia ejusmodi è Mineralibus petita, viri boni remedia minimè audiunt, periculosa enim sunt ac naturæ humanæ adversa, ob acrimoniam summam & corrosionem quam tenellis corporis fibris inferunt, quæque partibus potiùs malignam imprimunt dispositionem, ac vi deleteriâ mortem accelerant: Quis enim, ut è multis primum sistamus, remedia Arsenicalia vel extus vel intus abiq; homicidii metu in usum trahere audebit, considerando præsentissimam necem 13. personis inductam à Veneficâ Zeuningenſi, ut de hac re *Excellentiss. & Celeberrimus D. D. Joh. Jac. Harderus Colleg. Med. Adſessor, Sereniss. Princ. Bad. Archiater, Collega ævum colendus in Exercit. ad Chariss. Celeberr. Pythagoram?* Quis magni faciet Antimonialia, dum Antimonium velut hasta vitæ centrum transfodit, machinamque teneram instar vitri diffringit? adeo ut *Erastus* ex eo facta remedia *diabolica* nominare haud veritus fuerit, ac *Celeb. Guido Patinus* eò devenerit, ut dicere ausus sit, Chymicos, excepto *Glasero*, sic ex hæredes fore Regni cœlorum.

rum. Verùm ablegatis præjudiciis, mentèque faniore in se re-
currente, patebit quòd hosce redarguant ipsa mineralia, cla-
mantia, ut *Helmontius* loquitur, in coelum, se velut frustra venif-
se, vix quenkum esse qui vincula eorum solvat, ut benevolen-
tiam quam mortalibus debent, persolvant. Divina scil. beni-
gnitas ita comparata est circa Hominum salutem, ut ipsi quo-
que manum rei & operi admoveere debeant, detractoque de-
mum cortice nucleum gustare possint, prout ex alimentorum
quoque præparationibus v. g. Panis è frugibus, Vini ex uvis, me-
diante fermentatione, cocturisque ciborum, aliorumque Ve-
getabilium, magis sæpe quàm Mineralia sunt, mochlicorum,
correctionibus colligere quis potest, inprimis & ex eo, quòd
Mineralia granulatim prius collecta in grandiores massas de-
mum industriâ singulari colligantur: Nil scilicet hoc quoque in
casu *Dii sine magno labore dederunt mortalibus*, quare præstabit,
majoris securitatis gratiâ, ut Medicus ipse, cui naturæ intimior
scrutatio incumbit, manum operi admoveat, quò exactè sciat è
præparationibus, quibus & qualibus in Curatione morborum
utatur medicamentis, verâque scientiâ non opinionibus nitatur,
sic namque *Citò, Tutò & Jucundè* curationem instituet Minera-
libus; *Tutò* quidem, quia decenter præparata ac sequestratis
quibusvis nocivis particulis ac venenatis spiculis obtusis & fixa-
tis usurpantur, consopitisque malevolis adspectibus hominem
sibi reddunt benevolum, summâque pace spiritus solantur, præ-
primis quoad morbos pro insanabilibus à Medicis communiter
habitos, præ quorum hinc præscriptionibus, ut conqueritur Ma-
gnus ille Angliæ Cancellarius, *Baro de Verulamio*, L. Syllæ &
Triumvirorum olim res nihili fuere; *Citò* verò Mineralia affe-
ctus abigunt, quia sic puro ab impuro & crassiori separato, no-
xios humores fortiter extundunt, everrunt, acidos & corrosivos
leniunt, temperant & aculeos eorum frangunt, figuram no-
xiam invertunt, ipsâque partium substantiam ab humorum
tali acrimoniâ laceffitam & nonnihil arrosam consolidando vel-
ut & roborando solantur; *Jucundè* tandem, quia plerâque eo-
rum insipida sunt ac minimâ in dosi exhibita maximam nihilo-
minus præstant opem, neque odorum saporumque adeo ad-
versorum insuavitate, colorumque peregrinitate offendunt
prout

prout faciunt fastidiosæ decoctiones, dignæ bove potiones, abominabiles Syrupi, Electuaria ponderosa, Infusiones sordidæ aliaque naturæ horrorem incutientia, quibus morbo afflictis nova magis cietur afflictio, quàm ut ea inde mitigetur.

Interea, Benevole Lector, dum Tibi abunde palàm feci, è Mineralibus præter alios ingentes usus, maxima & heroica in solamen ægrorum haberi posse remedia, ultrò patet, quòd non modò Chymica haud sint nausebunda, ipsique Chymici vel Medici Practici iis utentes, secus ac fert mos vulgaris, atro carbone notandi, sed inprimis sedulum eorum scrutinium sit omni laude dignissimum, ad quod exorandi utique sunt Proceres Amplissimi, ut ad exemplum aliarum ritè constitutarum Universitatum, etiam in almâ hac nostrâ Basilicâ extructionem aliqujus officinæ Chymicæ adornare dignentur, quò tum Civium salus, ingruente aliquâ tempestate florem sanitatis lethalis falcis incisuris devastante & demetente, feliciùs & commodius procurari ipsique Philochymici huc se conferentes, præeunte perito Laboratore & Physico Chymico ductore, habeant honestum, utile insimul delectamentum; sic enim obex quoque ponetur Pseudo-Chymistis, Agyrtis aliisq; de corio humano temerè ludentibus, in quos hinc prudenter ac severè animadvertere tenentur Parvailla Numina, qui curam subditorum sedulam gerere solent, ut Patres familias liberorum suorum; prout & hinc Patri cœlesti clementiss. Conditori nostro beneficentiss. profundâ cum gratiarum actione attribuenda est gloria, quòd non solum in Vegetabili & Animali Regno abundantem suam misericordiâ sed & Minerali tam largiter erga nos demonstrare ipsi lubuerit, mihi verò clementer gratiam hanc largitus sit, ut post benignè excepta Regna bina, Vegetabile nim. & Animale, (cujus laudes certè plus quam meretur, decantant *Eruditi Lipsienses*, ut primitus mihi ob oculos venit Florentiæ apud *Illustriss. Dn. Ant. Magliabecchi Consil. & Bibliothecar. Magni Ducis Etrur.*) etiam hoc tertium, post Iter per Galliam & Italiam, mihi penè mortem in exitu minitatum, pro benigno ejus afflatu ad umbilicum perducere potuerim.

A. & Ω.

DISSERTATIONIS PHYSICO-
MEDICÆ PERSCRUTANTIS &
eruentis

REGNUM MINERALE

SECTIO I.

De Regni Mineralis Generalioribus, Nomine, Dif-
ferentiis, Ortu, Nutritione, Vitâ
& Partibus.

CAPUT I.

De Nomine Regni Mineralis.

Regnorum trium Examen propo-
situro, methodo syntheticâ procedere, ordinem-
que creationis summi Conditoris observare con-
venit, à simplicioribus scilicet ad magis compo-
sita adscendendo; cùm ergo Regnum Minerale
omnium sit simplicissimum, ut in quo minimè
tam diffusus organorum apparatus, velut in Vege-
tabilibus, maximè verò in Animalibus apparet,
cùm aspera rudiâque composita sint mineralia ac
ante Vegetabilia, eodem tamen die, condita, meritò id reliquis anteponen-
dum censemus; consideraturi primitus ejus nomen ac titulum, cùm vel
maxime etiam per abusum aliorum tituli ab eo ferè præ virtute emanent.

A

I. Regnum

I. *Regnum* vocatur, maximè respectu Hominis, qui Rex & Dominus gloriosorum Dei operum salutatus est ab omni antiquitate, ceu quem Amplissimus Creator ultimâ perfectionis limâ dignatus est, quoque nobilior creatura non reperire datur, magisque ad ipsum Divinitatis exemplar accedens; Verùm ut ut superbiâ nimis elatus multum regalis splendoris amiserit, non tamen ita malè sentiendum cum Poëta illo Gallo, aliàs ingeniosissimo, *Boileau dans ses Oeuvres diverses Satyr. VIII.* ubi imbecillitatem Hominis ex inobedientia adversus Creatorem sibi contractam multum explodens, Hominem potiùs animalium omnium stupidissimum vocandum censeat, quoque reliqua quævis sint animâ sapientiori donata; illota namque hæc satyra est ut alia ab ipso adducta comparatio, Lectoribus suis nota: neque adeo insanix sunt accusandi Homini ejusmodi regimen intra modestiæ limites attribuentes cum Domino *Lamy*, qui *dans son traité de l'Âme sensitive*, & particulariter *dans le response aux raisons par lesquels le Sieur Galatheau pretend etabli l'Empire de l'Homme sur tout l'univers*, imperium ejusmodi non nisi pro chimærico habet, quodque contrarium sit naturæ animalium ac etiam respectu Adami dominatio saltem fuerit aliena, nullumque aliud, nullum, præter illud quod ipsi suppeditant fortitudo & dexteritas detur; Ast quàm verius præter alios divinos scriptores Apostolus ille Gentium *2. Corinth. Cap. IV. 15.* *Omnia propter vos, ut gratia abundans per multos in gratiarum actione abundet in gloriam Dei & eleganter splendor Collegii Cuxio Helianthus: Homini*

*Famulantur astra, format unda quod sanat,
Aër medelam sufficit, vomunt fontes,
Montes ministrant, quem salubre quodcumque est
Arbusta stillant, saxa robur indulgent,
Gemmae, Lapillos, Ferra, Vitra, tot Petras,
Hic porphyriten,, hic bitumen & gypsum,
Aurum, Cerussam, Nitra, Sulphur, Argentum
Opesq; cunctas Mater alma largitur.*

His adde quod Mineralium *μαυσαν' iux* Regna terrestria optimè firmentur ac sine iis subsistere nequeant, sed ruerent velut subductis tecta columnis, seu aurea pax Regno affulgeat, seu mars trucidior immineat.

II. *Minerale* cur ulterius appelletur, facilè constat, eò quòd in minis vel mineris terræ ceu cryptis ac meatibus præcipuè reperiuntur & in usum humanum & commoda eruantur. *Minera* autem jam in *Vet. Vocabul.* haud erroneè *herba* vel *radix* vel *vena* terra fuit dicta, unde *Mineralia* dicuntur: pro venâ autem terræ seu venâ metallicâ *minera* est vox Italica, à *mine* quod est ductus subterraneus. Gallis est *miniè* fodina, inde *mineral*, Italis *minerale*. *Mineralia* autem sumuntur pro ipsis fossilibus in mineris contentis, & qui-

& quidem vel generaliter pro quibusvis scilicet fossilibus & mineris fo-
diendo erutis, non solum pro ∇ is, $\ominus$ bus & $\oplus$ bus, sed etiam Lapidibus &
Metallis, quod & spectant quædam marina, vel specialiter, pro iis saltem fos-
silibus quæ media mineralia audiunt, eò quod mediam quasi naturam ha-
beant inter lapides & metalla; quamvis sint alii qui specialissimè ea so-
lùm inter mineralia propriè statuunt, ut Glauberus Prosperit. Germ. Part. I. p.
m.7 quibus metallica natura inest, quæque se cum metallis coniungi, in igne
unà colliquari sinunt, & ex quibus etiam probæ notæ ductilia metalla ex-
trahi possunt, ut est $\frac{1}{2}$, auripigmentum, $\circ-\circ$, Cobaltum, Lap. calamin. Zin-
cum, Bismuthum, $\oplus$ lum, &c. Quod si verò sic velimus omnium optimè
Regnum hoc vocare possemus metallicum, voce metalli non solum perfe-
cta & propriè dicta metalla intelligendo, vulgo nota, sed & lapides tum pre-
tiosos tum vulgares, ac reliqua media mineralia dicta, idque ideo quod iis-
dem ferè principiis ac metalla constent, ac spiritus ille mundanus, astralis
(variis dotatus nominibus) ea itidem, quoad eorum embryonatum velut
naturam, dispariter quamvis, actuet, ut cuius ope non solum similiter agunt,
sed & invicem transmutantur, tum intum extra venas terræ, unde & no-
men *metallum* quasi *per aër*, id quod clarius patet, considerando metallorum
v.g. Aurum terris, luto, arenâ eductionem, item in terram reductionem,
prout Beccherus testatur Aurum in terram sigillatam abiisse, ex luto com-
muni quovis & oleo lini in magna quantitate ferrum verum sec. eundem
si non effici saltem separari, imò rubricam fabrilem extractâ $\frac{1}{2}$ li tincturâ
limbum album saltem ostendere: sic & prisci sapientes per amores Veneris
& Martis indigitare voluerunt, quod $\frac{1}{2}$ per $\oplus$ lum in $\frac{1}{2}$ rem possit conver-
ti, prout rursus demum $\frac{1}{2}$ potest in $\oplus$ lum abire; E Lapidibus Magnes
imaturum saltem embryonatumq; ferrum videtur, imò silices vulgares me-
tallici quid in se foveant, cuius ratione Paracelsus haud veritus est asserere, sæ-
pius meliores mineras in aprico esse quàm montib; abscondi, plusq; æsti man-
dum lapidem quem quis contra vaccam proijcit, quam vaccam ipsam: è pre-
tiosioribus etiam lapidib; observatur saphyrum in mineris ∇ ti, smaragdum
cupri, Carbunculum $\circ$ ri, Rubinum, Granatum ferri, Adamantem stanni
communius reperiri, imò horum metallorum tincturas arte inde extrahi
posse, adeo ut hisce jam patere videatur, specificè Mineralia haud distingui,
quamvis seminarium seu sulphureo-salino-mercuriale chaos, spiritus que
architectonicus ei inexistens, variè hæc disponant & efforment, ceu & in
Vegetabilibus variæ mutationes dantur, ut alia in alia abire possint. In sum-
ma voce Mineralis ac metallici ejusmodi compositum in terræ visceribus
intelligitur quod ex materiâ asperâ, grossâ, fuliginosâ, rudiori, crassâ, cui
spiritus minus agilis, debilis, in suo genere tamen vegetativus, ex eadem
materia viscosior præsidet, ordinatione & jussu Divino, Conditoris digito

viam in motu intestino & extrinseco dirigente, resultat, idque tantò purius: perfectius & nobilius, quanto materia illa & spiritus eam informans à pollutione tenebrarum & heterogeneitatis irregularitate est liberior, ceu post dicenda hæc magis illustrabunt.

CAPUT II.

De Differentiis Mineralium.

DE hisce diffusius agere, fere supervacaneum, cùm in *Cap. antec.* jam ex parte contineantur, quodd nimirum *Mineralia* generaliter ita dicta, ex Alberti Magni divisione, sint vel *Metalla*, vel *Lapides*, vel *Media Mineralia*. Receptam Nos hanc, donec melior inveniatur, retinebimus divisionem, ne sine causa necessaria extra viam publicam deflectere, usque trita adeo reformidare videamur, eo inducti quodd ad eam mineralium quodvis ad classem ordinatam, ex similitudine coloris vel substantiæ, referri facile possit, claraque sit satis & brevis, quamvis facile quis colligere posset Metallicorum genera longè plura in terræ abyssò hinc inde à naturâ locari & progigni, ut respectu Vegetabilium & Animalium vix etiam ea quis numerare possit, etenim si plusquam mille plantarum speciebus mundanum hocce theatrum summus Architectus exornavit, hisque diversissimi generis animalia superaddidit, credibile est naturam sub terrâ non parciolem fuisse, sed diversissimis imò longè pluribus luisse & luxuriasse modis, hæc verò nobis ignota esse, quum quæ antepedes & oculos sunt discrimina naturæ prætereamus, imò dum ea cognovimus, ob ignotum usum & adhibendi ritè ignorantiam, ceu inutilia abiciamus: Quare & alii aliter hæc in re procedunt; Sunt enim qui eorum quæ cognoscimus genera, pauciora esse quàm existimemus statuunt, eò quodd alia aliorum sint fructus, folia, radices, exhalationes, nunquam sic disjungenda; Sunt verò & alii, qui paulò diffusius rem aggrediuntur, *Mineralia* in septem genera, ut est *Clavius*: *Pierres & Pierreries* *Cap. I. p. 5.* dividendo, nimium in *Lapides*, *Terras pretiosas*, *Sulphura*, *Bitumina*, *Salia*, *Metalla* & *Marcasitas*, quæ vulgò dicuntur *Mineralia*, quibus includit *Balnea* & *Fontes* ex mixturâ prædictorum virtutes suas nacta, quamvis & hæc ad dichotomiam referri possint, ut nim. sint vel *Liquida*, vel *Coagulata*, hæcque rursus vel *fluxilia* ut s. posteriora, quæ absque additione aliûs substantiæ fluxilia redduntur, vel *non fluxilia*, ut ∇ & *lapides*, quæ non nisi additione alterius per artem fundi possunt. *Beccherus* diligentissimus naturæ mineralium ruspator, Mineralium divisionem instituit, prout magis vel minus sunt composita, quam haud pigebit adducere, nimirum *Mixta mineralia* illi sunt *Simplicia*, *Composita*,

Decom-

Decomposita. Simplicia (quæ principia etiam ipsi dicuntur reliquorum respectu) sunt vel *remota*, nim. ∇ & ∇ , vel *proxima*, tres terræ, nim. vel lapidea, calciformis, improprie sal dicta, vel pinguis, aliàs ∇ ur appellata, vel & fluida quæ prius etiam nominata est, ex quibus prior talibus mixtis hypostasim, substantiam, basin, altera, colorem, tertia figuram, malleitatem vel lapideitatem concedat, atque hoc non ex levi quâdam theoriâ sed praxi, dum pro diversâ terrarum harum mixtione arte mixta alia naturalibus per omnia similia producit, lapidesque & metalla solum quoad tertiam terram in naturâ suâ distingui docet, profert, quod hinc attentè considerandum. Ex his simplicibus terris *Composita* pro illarum qualitate & quantitate resultant, & quidem tum *Terra*, tum *Lapides*, tum *Metalla*, quæ rursus hinc variant, dum *Terræ* sunt aut *vulgares*, aut *mediæ* aut *nobiliore*, *Lapidesq;* tum certâ tum incerta figurâ, duritiæ, splendore &c. variant, ac *Metalla* pro mixtionis ratione sunt nunc *minera* saltem, quibus nimirum heterogenea adhuc permixta sunt, nunc *mineralia* ut $\frac{1}{2}$, nunc *metalla* proprie liquefactione purificata, malleoque ductilia, quorum variæ dantur affectiones physicae. Ex compositis hisce emergunt tandem *Decomposita* naturalia mixta, quæ iterum sunt & *terrea* & *lapidea* & *metallica*, omniæque vel *sicca* vel *liquida*, *dura* aut *mollia*: sic namque *Decomposita Terrea sicca* sunt *bitumina*, *sulphura*, *salia*, *Liquida*, *olea* & *aquæ salina*: *Lapidea sicca*, animalia, ligna, metalla lapidosa facta, varii fluores & *tophi*, *salia* item ut *Alumen*, *Borax*, *Liquida*, *aquæ lapidescentes* & *lapidificantes*: *Metallica sicca* $\frac{1}{2}$, *Cinnabaris*, O--O , Plum , *Liquida*, *aquæ minerales*, *Thermæ* & *Acidulæ*. Quamvis verò ex ætate taliter Mineralium differentia habentur, nos nihilominus, ut brevitate divisionum legem observemus, priori insistemus, concedentes primum *Metallis* locum, inducti non saltem Auri primatu, præ reliquis omnibus hujus regni in colis, ac resolutione metallorum in reliqua duo, cum nullum suis careat salibus & sulphure, terræque iis pro basi sit, sed & somnio illo Nabuchodonosoris videntis (*Daniel. II. S. 32.*) statuam magnam & terribilem cujus caput ex Auro optimo erat, pectus & brachia ex Argento, Venter & Femur ex ære, Tibiæ ferreæ, pedum quædam pars ferrea, quædam fictilis quibus inferioribus percussis, reliqua quasi in favillam æstivæ areæ, ut loquitur sacer textus, quæ rapta est vento, redacta; quamvis & his postremis verbis eò inclinare possemus, ut, ad morem aliorum qui de mineralibus quædam nobis reliquerunt, de *Terris* primum tractationem institueremus, dum eæ maximè bolares, cretaceæ, argillaceæ &c. prima velut sunt materia in qua se formant lapides opaci & metalla, ex successiva corpusculorum salinorum, sulphureorum & aliorum per intima adglutinatione; verum dum nobilem hujus materiæ titulum consideramus, more Politicorum primatum deferemus principalioribus hujus regni, quæ sunt metallica, ut

à quibus fere reliquæ vires suas (attestantibus hoc etiam iis qui à Terris incipiunt) diffusim mutantur.

CAPUT III.

De Productionis seu Generationis Mineralium naturali modo in genere.

ANte omnia autem inquirendum nobis incumbit, quo pacto Mineralium ortus se habeat, & successiva eorum hucusque à creationis tempore propagatio, quæ res ut ut summè sit ardua & abstrusa ac vel altissimam eruditionem variè exercere possit, nihilominus ad meliorem Mineralium cognitionem, non superficiale saltem sed profundior, summè, fructuosa esse poterit. Hæc verò in re enodandâ maximè nobis proderit analogiæ trium Regnorum consideratio, eorûmque gradualis saltem invicem distantia, adeo ut, ratione ovorum Vegetabilium & Animalium, quibus prodeunt & explicantur, haud aded absurdè statuere nobis liceat cum sapientissimo Arabum Philosopho *Alphonso Rege Castellæ &c. in Clavi Sapient. p. m. 21. Ova minerarum*, quod renovatum dogma Lectoris aures minime tam ruditer offendet, considerando cum Illustri *Arhanasio Kircher*o (cujus in Mineralium & Magnetis maximè scrutinio studium aliàs haud adeo quibusdam displicet) Divinam sapientiam omnia juxta quandam analogiam condidisse, ita ut nil sit in uno quod non in alio juxta analogiam quandam simile elucescat, ceu aliàs qui noverit analogicæ artis regulas, noscet etiam quidquid in natura rerum, quæ communi quodam spiritu in propria munia extimulatur, juxta humani intellectûs capacitatem sciri potest. Hinc namque, dum Ova mineralia statuimus, non id intendimus, quasi Metalla, Lapidés, Mineralia perfectum ovum vel semen particulare, uti Vegetabilia & Animalia, deponerent, deficit enim exquisitus organorum ad hæc apparatus, sed quoddam tota & in singulis suis particulis, quamdiu matricibus convenientibus ceu telluris utero includuntur, disposita sint ad sui multiplicationem, unde res ita concipienda erit, analogum ejusmodi minerale ovum ex igne & terrâ generari, (per terram non saltem corpora firma & solida sed & particulas ramosas, viscosas, crassas aliàsque tertii elementi Cartesii, sicut per ignem, si lubet, materiam primi elementi, intelligendo) atque consequenter ex illis quoque ovum sustentari, extendi & nutriri, ita ut masculi vicem obeat Ignis, femina verò terra mineralia ceu foetum intra sua viscera gestans, nutriens ac debito modo fovendo tandem excludens. Hoc verò ad meliorem dilucidationem sequentibus explicamus. Deus sapientissimus mundi sator & stator in principio creationis ex informi illâ massâ, chaos dicta, per motum ei inditum, lucisque primigeniæ distributionem variam, corpora

corpora varia produxit, tam quæ cœlestia, quam quæ terrestria appellamus; In *Terrestribus* quæ nostrum sunt subiectum specialius, motus variè inditus à nobis observatur etiamnum ex effectibus; In *Animalibus* quippe is longè amplior & vehementior, quàm in *Vegetabilibus*, in his verò adhuc major quàm mineralibus prout eleganter *Helmontius Tr. de Formar. Ort. §. 8. Oper. p. m. 147.* *Mineralium Archæus planè materialis est sub spissitudine liquidus, occultum & torpidum regens nitorem, qui vegetior atq; liquidior est in Plantis, in Quadrupede verò aperte fluctuat & splendet, adeo ut defungente animali mox in oculis splendor deficiens conspiciatur.* Motus scilicet in corporibus terrestribus propriè ita dictis, haud adeo effulget ac in reliquis, adest nihilominus adhuc sufficientissimus pro illorum esse & vivere: per motum itaque Creâtor (Quidam per rupturam corticis telluris, haud secus ac ovum frangitur, explicare noviter conati sunt) terram variè divisit, mutavit, combinavit, variis formis seminalibus implevit, varias particulas ramosas, viscosas, rigidas, angulosas, flexiles aliàsque innumerabiles post secessum aliarum subtilissimarum, effinxit, ut inde ex terra heterogenea varia metalla, lapides, terræ, sales & sulphura resultarent, quorum varius nexus ne periret, ita direxit motum Altissimus, ut inde generatione quadam Animalium & Plantarum analogâ, nova similia corpora prodierint, & prodeant indefessè ad finem usque mundi, iisdem hinc ubique viribus, figuris & coloribus donata. Dum verò *Ignem* masculi vicem hîc subire diximus, statuimus igneos solis & astrorum radios primarium ad mineralium mixturam, combinationem ac fecundationem conferre, dum ut fluidissimi, penetrantissimi ipsum centrum terræ petunt & ad illud ex omni parte globi terraquei appellant, quo fit ut in eo contineatur materia fluidissima & agilissima, subtilissimum mundi, totius fortitudinis, ut cum *tabula Hermetis* loquamur, fortitudo fortis, vincens omnem rem subtilem omnemque solidam penetrans, quæ dein se se per omnes terræ meatus & anfractus reflexione singulari extendit & explicat, & circulatur, simili ferè modo ac per arterias sanguis in animalibus circulatione per venas redit, ac aliàs motus aquarum subterranearum in hydrophylaciis est contrarius motui aquarum superterranearum: hac verò reflexione, intenditur non saltem calor magis vel minus pro loci ad centrum habitudine & proximitate (attestantibus id fossoribus) sed & spiritus hi cœlestes, quibus terra perfunditur, qui ex origine sua sunt purissimi, sumè tenues terrestri materiæ, aquæ subterraneæ ac etiam aëri vaporosæque humido ita junguntur & per quandam velut delassationem illaqueantur, ut per certam digestionem, concoctionem & depurationem, unctuosum, pingue, viscidum, saponiforme quid emergat, ceu & de pinguedine terræ s. s. ac de sulphure tot hinc inde Philosophorum Chymicorum elogia; taliter namque radii solares, qui quintam essentiam rerum nobis

nobis constituere videntur, aptè inviscari possunt, ad instar muscarum dum mel degustant, unde & non saltem in *Vegetabilibus* resinosa vitalem eorum balsamum constituunt, sed & in *Animalibus* gummeus quidam velut liquor (ceu quorum sanitas in debita mixtura particularum $\ominus$ narum subtilium cum ramosis & viscosis sanguinis consistit) maximè reperitur, ut est succus nutritius in sanguine gelatinosus, ac semen viscositate suâ peculiari spiritus copiosissimos irretitos tenens; pariter etiam ex *analogismo* nobis se videtur habere cum spermate seu ovo minerali, quod ex nectare vivifico terræ ejusque humido, ut ita dicam, primigenio resultat, quodque Deus in initio creationis ipsi concessit, relictâ intra eam debitâ particulâ lucis primigeniæ, in solem & stellas fixas tum primariò ablegatâ, quale hinc residuum lucis illius primigeniæ maximam affinitatem & connubium cum radiis solaribus adhuc fovens, plurimùm ad Igniam subterraneorum constitutionem contribuere videtur: sic verò apparebit *Matrem* seu *fæminam Mineralium* repræsentare mucosam, viscosam, pinguem quandam substantiam seu particulas ramosas, unctuosas, glutinosas, spiritu quodam astrali & igneo turgidas, quo velut motore interno cum alio externo, Archeo scilicet subterraneo in cœcis geocosmi uteris vaporum instar seu nubecularum discerptarum commoventur, digeruntur, sublimantur, ad exteriorem terræ faciem attolluntur, intra intimas telluris fibras, montiumque abditos ductus diffunduntur, ut tandem, ubi materiam proportionatam offenderunt, pro ratione puritatis & impuritatis, dispositioneque matricum particulas hasce spirituosas viscosas & glutinosas suscipientium, diversa oriantur metalla ac mineralia & Lapides, ceu in sequentibus specialius hæc explicabuntur. Quod si verò attendamus ad ea quæ in montibus fodinisque præcipuè apparent, sistet se nobis peculiaris quædam *terra calciformis* (ceu & hoc jam notavit *Gilgil Arabs* apud *Albertum*, metallorum materiam asserens *Calcem* & *Lixivium*) lapidiformis tenera & tractabilis, ad quam halitus illi unctuarii, $\oplus$ rei, pingues in motu appellant, ei se affingunt, minima ejus subeunt, particularumque dispositionem & connubium peculiare inducunt, animamque velut, speciem & formam largiuntur, ut sic novum concretum ex naturæ directione effingatur, idque pro terræ hujus, fumorum, propriique salis nobilitate (ceu & inde sulphurum mineralium nobilitas, metallorumque ignobilium exaltatio emergit) puritate & copiâ, in hypostasi, opacitate, claritate & fluxu, varium & multiplex; Necessitas verò hujus terræ peculiaris patet quàm maximè exinde, quòd ejus absentia, fumis discurrentibus hospitio commodo sic exclusis, non nisi concreta metallica imperfecta, ut sunt fluores parietibus cryptarum saponis ad instar (qualis est ille quem mihi Nobilis Anglus Dn. Sloane M.D. Monspelij dedit) adhærentes, resultent. Ex quibus omnibus inferre est, *Patrem mineralium*

esse

esse astrorum ignem in terram aut evibratum aut à creatione à Deo in ea ex parte relictum, motum huc primariò conferentem; *Matrem* autem terram fumigosasque exhalationes variè se aliis particulis terrestribus adiungentes, quorum omnium mutuo connubio & commixtione, actione & directione Ovum minerale ac rudimentum, partúsque tandem velut resultat; prout absurdum haud est statuere res inferiores superioribus à Creatore non aliter ac ovum gallinæ fovendum vel fœminam à viro fecundandam suppositas esse. Atque scrutinium horum non solum Generationem & Productionem Mineralium clariùs sistet, sed & Vegetabilium & Animalium, horumque triadis *analogiam* summam, *gradualémq;* saltem *differentiam* ex parte magis dilucidabit, in quibus omnibus duo in tertium conspirare patebit. In *Mineralibus* hoc modò ostensum, notando saltem semen vel ovum tam perfectè aut perspicuè in iis haud animadverti ac in duobus prioribus, idque fortè singulari Dei dispositione, comünior namque sic foret tinctura philosophica seu lapis ille multos per errorem & divagationem offendens, est nempe is, ut ex Archistrategi Romani, de obsidione Viennæ nuperâ redeuntis relatione, scriptis & doctrina Patavii mihi factâ narrare possum, Aurum in supremum gradum exaltatum & digestum, instar seminis quod plantula est exaltatissima, aurum vero commune est velut herba absque semine, & prout hæc maturatione productâ semen protrudit, sic & aurum maturatum optimè semen seu tincturam largiri poterit, in qua semultiplicet, industriâ artificis naturam promovente, elixiréque, ut cum Chymicis ejusmodi loquar, movente totum ad suum genus, quâ in re sereidem est procellus ac naturæ in evolutione germinis in ovo ad pullum efformandum, nec adeo absurdè Ovum philosophicum id nominat *Dornaus in Clay. Alchim.* In *Vegetabilibus* ut ut unum saltem appareat, sexûsque discrimina nulla sint, attamen duo ad seminum productionem & exclusionem concurrunt, uti enim longè inferiora sunt animalibus, ita etiam extrinsecus astrorum ignem pro parente fecundante efflagitant ut is seminum coagulo implantetur, sicque incorporatus specificetur, plantaque tandem pro speciei ratione è terra matre prodeat. In *Animalibus* si hoc consideremus, errorem declinabimus illorum qui animalium hodiernorum quorumvis in ovariis primis à Deo immediate creatis existentiam ex Zenonis materiæ in infinitum divisibilitate (quæ tamen divisibilitas est solummodo divisio in partes quotcunque quis velit, non actualis) haud pridem persuadere conati sunt, quasi partes omnes tam masculorum quàm fœmellarum jam in ovis continerentur, cum tamen tum solum ovum ad gignendum animal habile perfectumque resultat, quando mas & fœmina in ipso coitûs actu illud decenter disponunt, ut ideam hominis perfectam gerat, antea verò minimè, de quo in *Regno Animali.* Analogiam har-

moniamque ac participationem trium horum regnorum notamus etiam in hisce, quod ex una eademque causa & principio originem suam desumant, materiaque similis in destructione & corruptione remaneat: Quopacto viscosa illa mercurialis substantia intra terram ad superiora motu intrinseco vergat, supra dictum, unde fit ut si materia illa non occurrat vel se insinuare possit matrici convenienti vel copulam convenientem cum aliis particulis inire, immediate vergat ad terrae superficiem externam, indeque oriantur Vegetabilia, nimirum materia telluris fluidissima cum particulis aliis sensim per angustos terrae meatus exacuata subtilia puncta & acumina acquirit, quibus per poros radicum & fibrillarum pertransire potest, unde mediante aqua & particulis illis viscosis ac ramosis incremento & exaltationi plantarum inservit; haec vero Vegetabilia dum animalibus in cibum cedunt, eorum nutrimento & incremento inserviunt. In destructione Vegetabilium & Animalium v.g. per calcinationem elixivationem remanet terra quaedam materia, quae vitri pastam ex arena & silicibus fusam auget, eamque fluxiliorem reddit, similis omnino terrae ejusmodi califormi, cui & maxime conformis pollen iste tenuissimus cinerum ad instar, levi motu vel aura dissipabilis & in se concidens, in quem corpora nostra post mortem abire cum *Platere* saepius observavi, ex qua terrestri substantia, ut & ex illa ossium calcinatorum, salique forti eorum volatili quis post mortem in tremuli Narcissuli ideam, lacteam substantiam, vitrum scilicet omnium vitrorum nobilissimum redigi potest, ceu de se hoc optavit Experientiss. *Beecherus*, manifesto documento arctam esse Regnorum trium affinitatem & analogiam: ceu & illa apparet in matricibus, in quibus mineralia ut reliqua ad idearum explicationem disponuntur, prout Fossoribus abunde constat, mineralia in naturali tendentia ad finem inhiberi, dum immatura e matrice extrahuntur, haud secus ac seminali plantula & embryo: ante tempus extracto, natura opere suo frustratur: Verum differentia hic est quoad uterum animale & minerale, quod hic non adeo bene sit munitus & tectus ut ille, sed pervius sit vaporibus aliis & succis mineralibus, aërique undique accessus sit liber, quo fit ut in uno monte diversi generis metalla, in uno lapide varia mineralia reperiantur, diversissima namque hincque inexplicabilis ferè est vaporum & succorum ejusmodi constitutio & connubium cum aliis, ut quis fodinas minerales continud inhabitans exaetè omnia observare vix possit, observatur tamen vapores illos nunc esse ☿ reos. ☉ nos nunc ☉ no. ☿ reos id est, nunc benignos nunc malignos, prout ☿ extraversum eos mitigat vel sal oppresso magis ☿ re dominium tenet acrimoniaque sua valde corrosivum existit. praepriis autem attendendum videtur ad fixativum quoddam sal, vitriolicæ naturæ, à quo maturitas & perfectio mineralium potissimum dependet (ceu ☉ ☉ latum instar fermenti

mentiacidi naturæ, quo generationes rerum naturalium omnium propagantur, se habere *Rolfincius* sentit) residere namque in eo videtur ignis mineralium pater quam copiosissimè, prout ex Vitriolo spiritus elicitur planè igneus instat ignis omnes vitiosos humores corporis consumens, & *Philosophorum* dictus, ac Metallifossiles observant venas metallorum omnes finire in chalcantum, quo apparente indicatur in fossione desistendum; unde non immeritò *Rupescissa* dixit: *Vitriolum seu sal est primum principium generandi omnia mineralia tanquam principium remotissimum.* Hinc ut id quod observationibus variorum constat, huc inprimis adducamus, certum est in Vitrioli destillatione caput mortuum aëri aperto expositum, de novo spiritum salinum recuperare. priori destillato viribus non solum non inferiorem sed subtiliorem & efficaciorē, ita ut spiritus vitrioli regeneratus appelletur, de qua regeneratione quia quam plurima exempla hinc inde apud *Agricolam, Erckerum, Mathesium, Albinum, Borrichium, Webster, Boyleum,* maxime in hujus *Observ. de Generat. Metallorum* in minera sua aëri expositorum, exstant, iis hinc proferendis super sedemus, inclinantes in eam sententiam, *Aëris* catholici illius nectaris vim efficaciam & concursum materiale in Mineralia æquè esse ac reliqua, nimirum eum non saltem particulis suis agilibus, subtilibus, summè penetrantibus & obstacula quævis amoventibus partium homogenarum accessum promovere, aptè illas disponere, solvere & combinare, sed & aliis quas in se continet secumque vehit augmentum præstare, similiter ferè ac pluviosâ tempestate aqueas rebus apponit, imò per eum spiritus etiam fluctuare metallicos & nos, vitriolicos volatiles quibus diversimodè modificatus pro variâ locorum constitutione, mineralia varii generis ex variâ earum collectione generantur, maturantur, evolvuntur & perficiuntur. Hæc verò omnia clariora sistent, quæ occasione *Scholii mei ad Observat. CLXXXIX. de Lapillis albis caryophyllos aromaticos referentibus in monte Legerio Ditionis Tigurinae* repertis in *Miscell. Curios. Germ. Ann. III. Decad. II* ad me exaravit inter alia *Excellentiss. & Experientiss. D. Joh. Jac. Wagnerus, Medicus Tigurinus Clarissimus,* his verbis: *Ephemeridum Curiosorum Tomum ultimum Norinbergâ ad nos perlatum, cupidè quoque perlegi, mirumque in modum sententia tua de Vegetatione fossilium ad palatum fuit, certò persuasum mihi habeo ad eorum productionem primum certum & proprium quoddam seminium requiri, quod suis certis atque determinatis particulis constet, & à Deo in primæva creatione mundi globo terraqueo insitum & per verbum FIAT, id est, Crescite & multiplicamini, factum est: & quidem seminium illud in Lapidibus esse lapideum seu lapidescens, in salibus atque mineralibus sua quoque certâ materia constare: deinde seminium illud speciale atque determinatum à calore subterraneo agitari, vegetari, id est, particulas ejus mediante hoc, se se movere, explicare,*

multiplicare, mutare, &c. molles atque liquidas reddi, sive in liquorem aut succum in terrestri materia, solvi: Atque huc in primis facit observatio *Nobilissimi Peireskij* apud Gassendum in vitâ prædicti Viri Celeberrimi, quam circa lapidum calcariorum productionem in Rhodano, ni fallor, instituit: huc etiam maximè inservit productio variorum Coralliorum &c. Forma denique diversa fossilium resultat ex ipsorum corpusculorum vario concursu, diversâ eorundem figurâ, motûque vario atque quiete, quæ per naturam apta sunt vel cuneatim se jungere, vel gracilibus & rigidis suis particulis, vel acutis suis angulis aut aciebus plura eorundem penetrare, ita verb. gr. cuivis atomo eiusdem salis semper eadem figura competit; sal videlicet communis abit in cubos quadrangulares, Sal armoniacus in hexagonas, Sal urinæ in pentagonas &c. eodem modo Lapidum & Mineralium particulæ magnam diversitatem inter sese habent, & juxta materiæ hujus combinationem, concursum, motum atque quietem, diversa figura oritur. Neque circa Lapidum procreationem spiritus aliquis lapidificus seu coagulatorius fingendus, quo mediante partes coalescant; quandoquidem partes æquales lævæque fortius sibi adhærescant, quàm glutine quovis, juxta illud Hippocratis L. de Diætâ: *Concors concordî adhærescit*, & Antiquorum illud: *Ὁμοιοὶ ὁμοίῳ ἀπὸ πηδῶσι*. Quamvis autem cuncta hæc determinare non ita facilè sit, cùm aliud in aliis subinde accedat necesse sit, si rerum causas specificas edicere velimus, certum interim Naturam hîc non minus certas suas habere leges, definitasque motiones, quas ipsa sibi impositas constanter & absque ordinis mutabilitate servat, propter jam commemorata sua semina, quàm stirpes atque animalia quod fusè deduci posset. Circa hanc rem non contemnendas congesserunt Observationes G. Agricola de *subterrâ. Lib. V. p. m. 63.* Matthesius in sua *Sarepta: Jonsthonus in Thaumato-graph. Class. IV. Cap. 1. & alii.* Sed satis jam de his.

CAPUT IV.

De Nutritionis & Augmentationis Mineralium modo.

Quæ nostra sit sententia de Nutritionis Mineralium modo ex Generationis eorum doctrinâ à nobis modò proposita elucescet; Sicut enim exactiùs rem considerando patet, Generationem esse inchoatam nutritionem, & exinde Nutritionem esse continuatam generationem, ita etiam de materia nutritionis constabit, eam unam eandemque esse, quæ est primordii ovi mineralis, videlicet non simplicem aquam, quæ, dum mineralia metallâque funduntur facilè evaporaret, sed humiditatem unctuosam, viscosam, lentam, glutinosam, fixam, quæ in terræ matricibus pro ratio-

ne di-

ne diversæ dispositionis & acquisiti cujusdam congelationis habitus in consistentiam & soliditatem mineralem vel puram vel impuram excoquitur, ceu experimentum curiosum de viscoso liquore, qui mense Martio ad radices certarum arborum in Hungaria reperitur, sistit *Cassius in Cogit. de Auro Cap. V.* quodd nimium is in vitro hermeticè sigillato fatus in spumam quasi auream elevatus sit, atque donec ille per se in terram abierit, spiritus aureus tum vitri latera pinxerit tum nubeculi forma terræ superincubuerit, quæ terra tandem minerale aureum vegetativum produxerit, quod reverà crescere incipiebat, solidum erat, ponderosum & admirabile, nondum tamen satis à naturâ firmatum, sed fugax adhuc in igne, ut anatomia per Vulcanum docuit, metallum. Observant hinc Metallurgi in fodinis sæpius in rimis saxorum dirutorum Liquorem subalbidum virescentem, qui mox concrevit instar saponis liquidi, & per alterationem variam vario quoque colore apparet, & in diversicoloria concreta densatur. Quò verò liquore hic apte nutritioni inservire possit, exactèque ut succus crassior permisceri possit terræ calciformi *superiori capite* nominatæ, necessum est ut in vapores (ceus & *Aristoteles* Metallorum primordia toris & pruinae exemplo explicat) resolvatur & per inhalationes ad augmentum mineralium disponatur, ceus sæpius in fodinis observatur vapores sulphureos calidos parietibus adhærescentes post aliquot dies in materiam unctuosam & splendentem abiisse: Ex analogia nimirum de Mineralibus nobis statuendum, quod de Plantis & Animalibus eorundemque ovis, quæ diximus esse saltem succi nutritii partes subtilissimas idealiter tinctas, minutimque conglobatas, unde pariter Mineralium nutritio & augmentatio erit ab eadem materia, quâ ovum eorum primitus constabat, materiâque illa talis erit quæ mineralia augere vel cum durabilitate permanere faciat, quæ hinc non alia esse poterit quam viscosa & lenta, prout & videmus singulari quadam providentiâ *Animalibus* & *Plantis* humores esse ingenitos unctuosos, gelatinosos, pingues, ut calore naturali citò non exsiccentur, quorum hinc gratiâ vivunt & vigent. Pariter namque ex sententiâ nostrâ, quâ gradualem saltem trium Regnorum differentiam statuimus, *Mineralibus* Vitam quandam analogam, ac inde inseparabiliter Nutritionem & Augmentationem attribuimus, quam & olim jam agnovit *Aurelius Augurellus* Ariminensis, Glaurâ suâ aliàs celebris.

- - - - Verùm ipsa secreto vivere quivis.

Sentiet ac vitæ divino munere fungi,

Hac & oriri eadem si contemplabitur, & si

Augeri ex sese penitusq; incrementum cerneret.

Ex duabus hisce verò operationibus realiter à se haud differentibus prior confirmat posteriorem, dum assimilatione novæ proportionatæ substantiæ crescunt Mineralia, reparaturque quod vel calore subterraneo

vehementiori, vel effluviis antipathicis, effossionēque continuā detractum est. Dum autem Mineralibus Vitam adscribimus, repetendum quod jam *cap. antec.* innuimus, Mineralia actus ejusmodi vitales non nisi *occultè, secretè & analogicè* edere, ob spiritus à materiæ luriditate, grossitie, rusticitate velut impeditos, scintillam scilicet lucis debiliſſimæ, quo & factum, ut magna Philosophorum cohors in illam sententiam inclinārit. Mineralia in primo instanti ex quatuor elementorum substantiā creata, & ab illo termino essentiam tantummodo habuisse, vitam, vegetationem, nutritionem, generationem vel semen aut ovum generativum ipsis penitus denegando. Verūm ut in Politia dignitatum ac splendorum magis vel minus ad bonam & proficuum harmoniam requiritur, ita etiam supremus Polarcha in tribus Regnis ejus typum nobis proposuit, inæqualiter Lucem primigeniam, in naturalibus certè plus quam ordinariò fit, attendendam, eorum incolis distribuendo; In *Animalibus* siquidem lucis primigeniæ vigor & splendor magis vividè elucet, ceualiàs in morbis archæus noster vel obnubilatur ac velut eclipsatur, vel etiam nimia luciditate volatili se effrenè commonstrat; In *Vegetabilibus* minor est ejusmodi lucis copia ac respectu prioris est saltem secundaria, ceu à quibusdam, Anglis maximè, *Vegetabilia pro animalibus infimæ classis* habentur: In *Mineralibus* verò lux miserè micat, ac in materiæ viscosioris, grossioris ventre poris arctis velut ligatur & incarceratur, quò minus copiosè se expandere possit, satis tamen, si qui hi sunt obices, removeantur, licenim quàm potentissimè archæum nostrum exhibita benèque præparata irradiare valent: Ob prædictam autem respectivam lucis debilitatem, spiritus viscositatem, pororūque constrictionem & exiguitatem, partiumque accessum & juncturam quam vicinissimam, oritur corporis mineralis grossities, gravitas & soliditas, ac hinc spirituum, corporis reliqui comparatione, minor luxuries, eorum torpedio & inagilitas, generandi & multiplicandi difficultas & insensibilitas putativæque ejus sterilitas, nam partibus ejus heterogeneis tenebrosâ spurcitie circumvolutis, spiritus velut contaminati in motu suo impediuntur, idque ob eorum densitatem, crasim crassio rem, minus expolitam, indomitam maximè corporis duritiem, solidamque congelationem, fortemque partium corporaliū compositionem, quæ omnia exiguam debilemque lucis inclusæ vim calefactivam, languidioremque motum accusant, unde & fit ut more Vegetabilium evidenter nutriri ac augmentari non percipiantur, dum anima Mineralium ceu spiritus grossiores cum modificatione partium reliquarum crassiori minùsque exquisitâ, pro earum esse tamen sufficienti, minus potentes sunt è terrâ more Vegetabilium caput velut exerere ac progerminare. Ast & hîc nobis sapientissimi Conditoris directio attendenda, qui ad esse mineralium hæc ita disposuit, ut lucis illa debilior portio minerali corpori indita,

Unable to display this page

nam non ubique mineralium quodvis crescere & nutriri potest, ceu non ubique locus dispositus est ad alimentum probè digerendum & assimilandum, spiritusque metallici non ubivis fissuras & rimas in certam cavitatem patentes inveniunt, quò aptè colligi possint & decenter in massam minerali confidere vitaliterque compingi: ad hoc autem tempus debitum, ut in aliis, requiritur, ut Natura fœtum mineralem decenter foveat, digerat, disponat, ubere suo viscoso nutriat & debitè tandem excludat, ceu Metallifossoribus certum tempus omnino observandum, ne si intempestivè eruant, oleum & operam perdant; In hoc verò Nutritionis opere per digestionem necessariò resultat particularum excrementitiarum separatio, prout Mineralium fossores velut expuitionem talem superfluitatum in terra, maximè circa superficiem, observant, ubi imperfecta, bruta magis & rudia nimis metalla apparent, quo fit ut & sæpè integræ urbes subvertantur, terræ motus ciantur & montes se aperiant, tanta est spiritus inclusi vis & vigor ex vi elastica, haud secus ac aliàs observamus semina plantarum germinantia cistæ ligneæ undiquaque inclusa, illam diffingere. Statuimus itaque Mineralia in montibus & terræ cavernis nasci & nutriri instar Vegetabilium, idque patulis ramis, radicibus, truncis ac velut floribus & fructibus, eaque in montibus non secus ac arbores jacere, id quod ex argenti, metalli aliàs minus fœcundi, fodinâ apud *Agricolam* colligere est, quæ fuit pedum xxx. in longitudine, latitudine autem dodrantis, altitudine lx, ex quo infertur similem fuisse arbori, cujus altitudo est maxima, post longitudo seu ramorum diductio, crassitudo minima, quæ pro latitudine in fodinis accipitur: Quare concludimus *Metalla aliq, mineralia esse plantas sepultas sub terrâ nascentes.*

CAPUT V.

De Organis seu Partibus Mineralium organis Vegetabilium & Animalium analogis.

Vitam Mineralibus in suo genere, metallicam nempe, modò adscripsimus, quæ nulla certè est si desit requisitus organorum apparatus, ut enim compositum quoddam vivat, nutriatur & augeſcat, opus certè est tali materiæ dispositione, ut spiritus inclusus ritè in motu & expansione sua dirigi possit. Ejusmodi verò effectus dum analogicè ad plantas & animalia in mineralibus cernamus, in iisque cœleste illud calidum Hippocratis haud secus ac in illis, admittamus, analogicè itidem Organâ iis adscribimus, ad operationes ejusmodi edendas, quæ hinc ut determinemus, opus est.

Partes autem quas in Mineralibus possimus observare sunt *Radix, Cortex, Substantia ipsa & Vasa.*

I. Ra.

1. *Radix Mineralium arborum ex suis feminibus ortarum* (tota nempe materia initio radix est) figitur in Terrâ velut agro, per quam & inde dum materia magis disponitur & rotationibus suis velut revolvitur truncus & rami velut producuntur: quatenus scilicet propriâ fermentativâ vi terram obstantem dispellunt, semênq; subtile formâ haliûs illam ejûsq; minutissimas rimas, porôsque lapidum penetrat: tam vasto autem corpore, ceu Terra est Mineralia ut figerentur, opus habuere, quia magna etiam requiritur copia materiæ nutritiæ mineralium, quam v.g. est arborum vegetabilium, longius enim & spatiosius excrescunt illæ quàm hæ, velut aliàs belluæ marinæ terrestria animalia longè magnitudine antecellunt. Ob vastitatem autem Telluris notantur in eâ regiones tres, quarum *infima* & intima circa centrum continet saltem, Cartesii judicio, materiam primi elementi se illic non aliâ ratione quam in sole commoventem: estque id quod suprà diximus, radios cœlestes illuc pertingentes reflecti & ex reflexione calorem notabilem producere: *Media* verò tota occupatur à corpore valde opaco & denso quod poris soli materiæ primi elementi transitum præbentibus instructum est: *Tertia* verò nobis vicinior illa est quæ circa nos reperitur, magna scilicet congeries particularum tertiæ elementi multum materiæ cœlestis (quæ tantum abest ut mineralium illic productionem, ut quidem volunt, pernici motu impediatur, quin non potius summopere illam juvet, confirmantibus id terræ regionibus calidioribus validioriq; æstu solari infestatis) circa se habentium, composita scilicet est è particulis varia dispositione, figurâ, situ, quiete præditis, ut jam innuimus, & ex variis his particulis materiâ cœlesti diversimodè motis per meatus protrusis & hinc variis angulis insignitis, combinantur varia corpora mineralia, pro motu à Deo primitus indito ac etiamnum conservato; Hæc verò Mineralia ex his particulis variè modificatis & contextis cum intercepta materia cœlesti, quam astrorum ignem, particulam lucis primigeniæ vocavimus, ceu patre & matre efficta, pro radice maximam partem vicinam terram (quæ ab aqua plurimum vicinâ humidum generativum recipit) agnoscunt, maximè si jam in proxima sit potentiâ abundanti idem ex dispositionibus certis præsentibus in simile corpus minerale vi loci fermentali, imbuti partibus salis, unctuosus, viscosus variè digestis & dispositis, vel etiam si hæc in actum jam sint traducta, ut minerale verum constituent, sic enim hoc poterit alimentum copiosissimè ex inferioribus susceptum supra vel juxta posito minerali communicare, etiam si etiam sit diversi generis, illud enim quod ceu excrementosum ab alterius archæo expuitur, in alimentum per commodum cedere potest alteri, ceu quæ à nobis ejiciuntur excrementa, canes, sues &c. in alimentum assumere videmus, imò etiam vix dubitandum videtur, dari Mineralia quæ ab aliis resultent & enascantur ceu in Plantis fungi, aliæque ex inverso na-

turæ motu, retrogradòque ordine producta: Sicuti etiam statuere haud adeo absurdum, dari Mineralia maximè è lapidibus pretiosis quæ succum lapidificum nutritium purissimum non nisi per alium lapidem minus nobilem prius colatum & digestum velut hauriunt, ceu Adamas lapidi crassiori adheret & ex illo succum suscipit probè digestum & filtratum velut à radice, ut in illo lapide, quem Chymicus quidam excellens hîc possidet, qui pluribus velut adamantibus oblitus est, conspiciere licet, quo facilè quis inferre posset, generationem eiusmodi lapidum pretiosorum similem ferè esse generationi pulli ex ovo ubi nutrimentum unà suppedatur, de quo in *Regn. Animal.* Notamus nos terram Mineralibus radicem præbere maximè iis in locis quæ sunt editiora, velut in montibus, maximè iis ubi nives citò liquefunt, nec ros facilè, ob citam resolutionem per halitus metallicos tanquam è foco sursum emissos, concrefcit, pusillæ item sunt arbores, solùmque exustum velut est & sterile, pallidioribus & tenuioribus foliis & graminibus; addunt meritò & alii, ubi cœruleæ flammæ calidiore potissimum cœlo huc & illuc discurrunt, propter coruscationem & halituum pinguiorum & sulphureorum deflagrationem, quæ ubi præstò est, indubitatum tantum non signū erit præsentia mineræ metallicæ, idq; pro halituum naturâ, si enim sint subtiliores, metalla subtiliora, crassiores crassiora & rudiora subesse indicio erit, de quare pluribus *Agricola de Re Metall.* item *Albinus, Lohneisen, Libavius, Kircherus*, quorum hic in *Mundo subterr. Lib. X. Cap. VII. pag. 181.* de *Virgulâ corylinâ bifida divinitatice*que aliâ sibi imaginari nequit, illam à subtili halituum metallicorum vi concitari, contrarius hinc *Beccherus* qui *hys. subterr. Lib. I. Sect. 7. p. 651.* hanc inclinationem, si succedat, non nisi atomis metallicis exhalantibus adscribi posse meritò censet, cum major horum vis sit, dum metalla adhuc in mineris recumbunt, quam si jam fusionem subierint, quæ fortè impedit, quò minus virgula ejusmodi metallis, quibus cum unitiam habere debet adplicata, quantumvis exactissimè & levissimè æquilibrata, ejusmodi inclinationis effectum præstet. Competit tamen nobis est, ejusmodi bifurcatâ virgulâ corylinâ fontes aquarum detegi, neque nos latet Mosen & Aaronem coràm Pharaone Rege Ægypti baculo tali varia mira præstitisse, illòsque Magos alios instrumeto consimili imitatos fuisse.

II. *Corticem* post Radicem Mineralibus etiam adscribere haud veremur, illud pro cortice sumendo, quod manifestè distingui potest à reliqua substantia, durius velut est ac exterius accumbit, ceu aliàs Vegetabiliū cortex corio & cuti comparatur, radixque ventri & ori. Cortex hic quia alio colore apparet & secundum mineralis ductum illi appositus est, aliâ etiam pororum & particularum configuratione donatur, idque fortè ad exhalationum nutritiarum susceptionem & aëris (cujus vim & efficaciam ad Mineralium

ralium constitutionem supra deprædicavimus) intro missionem filtrationemque aliqualem, ceu cortex in Vegetabilibus, arborum quarum substantia lignosa penitus igne conflagravit, nihilominus vegetationem illam ac nutritionem præstat. Cortex hic velut lorica Mineralia in digestionem ab injuriis & exhalationibus antipathicis defendere possit, cujus vicem tamen & præstare posse partes terræ in vicinia durissimas ac sibi mutuo quàm firmissimè accumbentes & adhærentes probabile est, variat namque terra summo opere duritie, raritate & densitate, ceu etiam ignis cœlestis vel materia primi elementi variè eam commovet ac calefacit, & quamvis durissimæ sint partes illæ terrestres, nihilominus vi caloris summi variè concuti possunt porique nunc magis nunc minus aperiri, unde & facilè ex continua pressione & gravitate terrestrium ejusmodi corpusculorum, quædam in poros apertos suscipi possunt, in iisque contundi ac per consequens aliter atque aliter, pro modulo & matricis & particularum istarum, configurari: videtur enim quod Natura in opere suo media effingendi & expoliendi corpuscula ad corpus naturale constituendum haud negligat, sed etiam primitus illa decenter figuret antequam illa commodè adaptare possit, quo pacto & liquores pingues & unctuosi in terræ interioris poris & ductibus non in rectum directis & aptatis sed ramorum instar diffusis formari videntur, quamvis aliàs difficillimum sit de pororum terræ configuratione conjecturari, videtur tamen præter poros terræ indefinitos dari rectos, item inflexos & undulatiim extensos, ad aquæ marinæ transcolationem dispositos, cujus sal relictum plurimum mineralium productioni tum inservit, item alios ita excavatos ut unus cum pluribus aliis correspondeat, item cochlearum more exsculptos & striis certo modo contortis notatos, quos non nisi certæ primi elementi materiæ particulæ & eodem modo contortæ & contextæ transire valent, quæ configurationes tamen non obstant, ut seminium minerale repudiamus, illud enim mechanicâ suâ texturâ itidem dotatum & à natura exornatum est, vel etiam per certam percolationem resultat.

III. *Substantia ipsa mineralis* velut truncum ramósque includit, quæ juvantibus partibus reliquis sensim in terræ incunabilis augmentum capit; Varia hæc est in variis mineralibus juxta eorum naturam & proprietatē prout vel majora vel minora, nobiliora vel ignobiliora sunt, in illis namque præ his particularum ramosarum plus reperitur, quamvis & unctuositas, à ramosis viscosisque particulis resultans, de qua supra, in illis maximè variet, datur enim in Metallicis unctuositas ejusmodi duplex, una *externa* & rea inflammabilis per accidens saltem illis accedens & ad maiorem forum & excoctionem contribuens; alia *interna* subtilis valde, probè fixata & digesta, non cremabilis, mercurialis, quæ quæ abundant minus igne consumuntur,

muntur, ut est Aurum externâ illâ penitus destitutum, & Argentum; ceterâ contrâ ferrum & plumbum quia unctuositate illâ externâ abundant, diminuuntur in igne & exterminantur in fumum, & re illorum substantiæ in-
 cluso per inflammationem deflagante. De his & aliis hinc eleganter Geber
 Rex Arabum, Alchymista illustris ita: *Habent corpora imperfecta humiditates su-
 perfluas & sulphureitatem adustibilem nigredinem in ipsis generantem ipsâq;
 corrumpentem: habent etiam terreitatem immundam, fœculentam & com-
 bustibilem nimis grossam, ingressionem impediens & fusionem;* Et quia hæc
 superflua accidentaliter in his supervenerunt corporibus, & non radicaliter, & spo-
 liatio accidentium possibilis est, oportet nos cum igne artificiali his predictis mun-
 datis superflua demere accidentalia, solâ substantiâ ☿ & ♀ ris radicalis perman-
 ente. Unde & inferre est, quod tantò ignobilius & imperfectius metal-
 lum sit, quantò plus possidet, ♀ ris externi, rudioris, tantò contrâ nobilius
 & perfectius quantò plus globulorum ☿ lium radicaliter intimiusque fixa-
 torum & ♀ ris stabilioris, velut ☉ & ☿ exinde longissimè distant, quod il-
 lud cum ☿ io amalgamari, id est, in pastam mollem redigi possit, hoc verò
 ☿ ium non nisi cum artificio admittat & contrâ ♀ ri faciliè commisceatur.
 In Substantia minerali ergò ad ☿ ium & ♀ ur, quàm maximè attendendum.

IV. *Venarum* nomine in Regno Minerali varia indiguntur, nunc
 enim pro terræ canalibus, altitudine, latitudine, longitudine multum in-
 ter se differentibus sumuntur, quo pacto *vena* alia dicitur *profunda* de sum-
 mo terræ corio in imam ejus sedem descendens, quæ rursus vel latâ vel an-
 gusta est, vel in hunc vel illum mundi cardinem directâ; alia vocatur *dila-
 tata* quæ sub terra latens in multum spatii se dilatat, alia est *cumulata* quæ
 nil est aliud quam aliquo fossilium genere cumulatæ locus cum interstitio
Intervenium dicto: ceu *Agricola de Re Metall. Lib. III. & ex eo per compen-
 dium Kircherus Mund. subterr. Lib. X. Cap. VI. p. m. 198.* hæc figuris elegan-
 ter illustrent. Aliàs etiam pro *Vena* sumitur omne id quod in vasis contine-
 tur, quod nobis ipsa est substantia rerum fossilium quam terræ receptacula
 suo complexu coërcent; Nobis verò pro *Venis* hîc sumuntur ductus &
 meatus particulares per ipsam substantiam; ceu in Animalium & Vegetabi-
 lium corpore dispersi, quibus materia nutritia suscipitur, colatur, præpa-
 ratur, ut proximè abire valeat in ipsam corporis substantiam; Tales in Mi-
 neralium corporibus admittendas esse ratio cum experientia faciliè detegit;
 ut ut quoad sensum hæc adeo sint perceptibiles, considerando autem in
 perfectioribus superfluum ejectionem, exquisitissimam materiæ nutritiæ
 adaptationem, forum mineralium in terræ cavernis à calore incluso, poro-
 rumque subtilium hinc apertionem majorem, transitumque in eos conse-
 quenter liberiores, faciliè venas quasdam reperiemus, imò vasorum ca-
 pillarium ad instar in Animalibus, etiam Venulas ex commissuris saxosæ
 materiæ

materiæ mineralis exortas, quas & fibras vocant, quæ conceptum humorem seu vaporem humorosum itidem ac in Animalibus (secus ac sentit Kircherus) in venas majores diffundunt, quò hinc germinatio quæpiam debitè resultet, observarique possit At bores minerales certo annorum. spatio crevisse & augeri in multò majorem molem, ob causam antea dictam, quàm Vegetabiles. Talis autem germinatio conspicua maximè est in Metallis, Lapidibus, ac etiam salibus, ceu & jam suo seculo verè & eleganter hac de re Seneca Natural. Question. Lib. III. Cap. 15. inquiens: Si quis venarum fibras rectius consideraverit, et intra saxorum commissuras, non secus ac absolutissimam arboris in varios ramos divisam intuebitur imaginem: sic quod Metalla refert Gallois dans les Conversations Academiques tirees de l'Academie de Monsieur l'Abbe Bourdelot à Paris Part. I. p. 139. se nosse Chymicum qui possideat ramusculum auri, quem vegetare fecerit figurâ fruticis: imò alium sibi notum qui ex projectione liquoris cujusdam super lapidem vegetare eum fecerit inque ramusculos ascendere. Sic & Natura vim vegetabilem exeruit in Argenti massâ pondere 3. xij. in qua vitem sarmentis suis variè intricatum effinxit, ut ex dono Thesaurarii Regis Daniæ possedit Olav Wormius: in Technophylacio quoque Dresdensi Electoris Saxonæ orux argentea naturalis reperitur ex minera vegetabilis ad instar enata; Vidi ego & meis his contrectavi manibus in Archivo Pisano Magni Ducis Etruriæ summo meo cum oblectamento arbusculam lapideam mirâ ramorum & ramusculorum extensione ad instar plantæ dotatam: Germinatio talis conspicitur & clarè in Corallo, lapidum numero inserto, qui fruticis vel arbusculi ad instar rectissimo caudice in altum sese firmiter erigit, ceu & Kircherò à mercatore Arabe relatum est, in maris rubri fundo integras Coralliorum sylvas reperiri, ac semen illâ formâ coriandri vel baccæ corni, crassæ ad instar pinguedinis exhibere, quod novam dein fundit coralli propaginem. Sic mirabile est ac curiosum silentioque hîc minimè prætereundum quod refert Fr. Rneus de Gemmis Lib. I. Cap. 1. p. m. 4. de duobus hæreditariis Adamantibus Dominæ Heverensis è Luxemburgorum familia oriundæ, qui alios crebrò producant, ut eos quicumque stas temporibus intueantur congenerem sibi prolem eniti, palam judicent In salibus non tantum concretio in crystallos sed & maximè germinatio quadam analogicè se prodit; sic enim ① murarium è lapide calcario geminare velut videtur, haud secus ac pilosa substantia è foliis vegetabilium, imò absurdum adeo haud est dicere, Salem quæpiam ferere, dum aut cumulus terræ è qua ① detractum fuit, sub tuguriis servatur, vel hali ① Δ dissolutum in cumulos terræ spargitur, ac haud aliter quam sato tritico post quinquennium copiosior fructus inde habetur; sic quoq; ① plum in prima è pyrite eruptione pilorum instar trichites vegetativumque se manifestat, initio quidem colore albedo, post viridi, ex

debita scilicet maturatione ad instar Vegetabilium: Imò & succi bituminosi similes ferè resinosis liquoribus Vegetabilium, arguunt eumodi vegetationem, dum crassiora plantarum & bituminosa olea crebris destillationibus in resinas resolvuntur. Ad stipulatur & hisce ingeniosissimus Morhofius de Metallor. Transmut. cujus verba coronidis loco addere lubet: Cæterùm Vegetationem metallorum demonstrare alicui ac ob oculos ponere possunt, si quis pertinaciter negaverit, Arbores illæ philosophicæ ex argento vivo (vide Regn. Veget. §. VI. productæ, & mirabilis illa arboris argenteæ in aquis ex eodem metallo germinatio, quæ à San Simonio Bruxellis injecto pulvere, quem homo Leodienfis ignotus illi dederat, peracta est, referente Cl. Borrichio Lib. de ortu & progressu Chym. p. m. 93. Quo colligas semen argentificum, aut aliquid semini analogum, isto in pulvere delituisse. Calculum insuper his addit Anonymus quidam scriptor apud Gerhardum Phil. & Med. Tubingensem, in Quæst. Phys. Chym. p. m. 93. cujus egregia verba velut in summam colligunt hæcenus à nobis stabilita: Mineralia simpliciter existere nec vivere creduntur, licet metalla ex mineralibus præcipuâ vitâ quodammodo prædita dici possint, tum quia in ipsorum generatione sit quasi coitus & duplicis seminis masculini & feminini. Δ rus scilicet & Ψ rii commixtio, quæ duo per longam & multiplicem circulationem rotata, purgata, Θ le Natura condita ac fermentata, ac in vapore subtilissimo perfectè mixta, in limum & mollem massam Δ u Δ rus Ψ rium paulatim congelante, formantur; moles autem illa tandem concrevit & in corpus metallicum roboratur. Tum etiam quia metalla perfectæ, perfectum vitæ principium in se recondunt, Ignem videlicet insitum cœlitus infusum, qui sub duro metalli cortice hebes factus, motus expers & velut thesaurus incantatus latet, donec solutione philosophicâ & subtili artificis ingenio libertatem consequutus, spiritum subtilem & cœlestem animam per vegetationis motum potenter explicet tandemq; in summam artium & naturæ perfectionem exaltetur.

FINIS Sectionis primæ.

DIS-

DISSERTATIONIS
ERUENTIS
REGNUM MINERALE
SECTIO II.
DE METALLIS.

CAPUT I.

De Metallorum naturâ in genere, Ortu & Differentiis.

EX Auri primatu, pulchritudine & nobilitate, quâ coronam jure sibi in hoc Regno vindicat, & ad quod producendum maximè Natura in opere suo collimat, Metallis primum nos delaturos locum *Sect. antec.* diximus. Sunt autem METALLA corpora fossilia dura, liquabilia & ductilia. Ignis namque pernicissimo motu funduntur, malleorumque ictibus in incude in longum & latum producantur; quo utroque modo quia magis dura redduntur, quare dura adeo corpora sint parebit, sic namque superficies corpusculorum planæ & sibi invicem immediatè superpositæ, (unde aliàs aëri subtili incluso magna infertur violentia & compressio duritièsq; hinc resultat) propius invicem accedunt, & particulae lubricæ interpositæ expelluntur, quod fit *malleatione*, sicut *fusione* particulae tales exeunt & superficiebus magis planis & frequentioribus applicantur, haud secus ac *triturâ* emolliuntur & vim elasticam amittunt, ex particularum scilicet lubricarum ingressu, quæ accessum superficierum impediunt, ac spongioso tum velut in corpore novis particulis lubricis locum concedant, prout aliàs Lignum siccum minis tensile videmus, ac ferrum ignitum virtute elasticâ destitutum ob commixtionem nimirum talium partium fluidarum per ignem introductarum & ex motu earum inibi existente, quo quia etiam particulae superficiales metallicæ ramosæ & viscosæ rarefactione quadam in situ & positura nonnihil immutantur, metallum quasi inflatum deprehenditur, absque tamen ponderis augmento, ceu talem Metallum Tumorem in corpore Conoide expertus est Clatiff. *Job. Dan. Major in Genio Errante* depicto, illud enim ignitum frigidum

dum eodem loco, ut prius, dum ignitum minimè esset, haud admisit, sed spatio aliquo interceptum reliquit, manifesto indicio Metalla quamvis ob sulphuream velut pinguedinem (ceu de Alchymistarum Oleis & Unguentis prolixè *Theatrum Chymicum*) & viscositatem in liquatione resolvi haud possint, tamen violentissimi ignis actione nonnihil rarefieri, prout de Chalybe hoc in *sequentibus* etiam constabit. Ex dictis verò *Metallorum* ortus & *Productio* ut & *differentia à reliquis mineralibus*, clarior adhuc, præter ea quæ supra attulimus, se sistet. Ad *Ortum* scilicet Metallicorum & Mineralium corporum diversæ particulae concurrunt, præcipuè tamen viscosæ ramosæ, cum interspersis subtilissimis acidis, plurimùm vitriolaceis, quæ simul cum terrestribus junctæ corpus unum constituunt, quod prout magis participiat de particulis ramosis, viscosis, eo major vel minor erit ejus differentia, maximè verò pro particularum harum ramosarum & viscosarum digestionem & excoctionem, connexionem, situ. positurâ, quâ sibi superficiebus variis incumbunt & agglutinantur, Metallum & Minerale nunc magis nunc minus perfectum inde resultabit: variè namq; naturæ ejusmodi gluten viscosum humidum, quo metalla in ejusmodi formas abierunt, distributum est ac pro diversitate corporum jam aliis vel minimè adhæret vel sub minima parte miscetur, aliis verò mediocriter & per partes eis commixtum conjungitur: Hinc Metalla distinguuntur à *Lapidibus*, quod quamvis hi in vitra minimè abire possint, non tamen sint fusiles sed in calcem solum igne redigi apti; à *mediis verò mineralibus*, quod ob aliqualem humidi unctuosi visciditatis præsentiam fundi quidem, sed minimè, ob terrestrium partium copiam, malleo duci possint: à *Terris* verò quomodo Metalla distinguantur, ultro patebit, ceu in quibus viscositas prædicta paucissima vel nulla reperitur. Analoga nonnihil huic materiæ viscosæ sunt Oleum & Cera, quæ calefacta fluunt quidem, non tamen ob pinguedinem & viscositatem, ramosarum scilicet partium mutuam amplexum evapore permittuntur, unde non sine causa Nobilis Bohemus Hanoviae ad Aurum Chymicum ex pauculis adhuc tincturæ auriferæ granulis conficiendum Ceram & hanc expectit, ceu circumstantiæ hujus rei notantur in *Miscellan. Curios. Decad. I. Ann. 1. Observ. XVI. §. 15.* neque enim absurda adeo, quamvis difficillima, transmutatio metalli imperfecti in perfectius, ut illa pro non ente sit habenda, conveniunt nempe Metalla in radice & origine ovòque primordiali, distincta saltem maturatione & variâ proportionem partium aliarum accedentium, unde & participant inter se Metalla, præprimis ignobiliora de nobilioribus prout in plumbariis mineris argentum dispersum est, ceu videre est in illa minera h. Rætica circa Schambs in Enderen, quam mihi communicavit Clariss. & Experientiss. D. D. Carol. Joseph. Müllerus Physicus Tugiensis meritissimus: Nec pigebit hic adducere quæ in suis d. 6. Maij

Alten-

Unable to display this page

CAPUT II.

De Auro.

URUM, metallorum Rex, mineralium sol coruscus, particulis constat ramosis plurimis, optimè digestis & concoctis, quarum ratione fixissimum est & instar catenati corporis annulorum in motum quidem cieri, discerpi tamen & divelli haud potest, unde persuasum sibi habet Clariss. *Cassius*, Aurum è sulphure & ☿ in subtili quadam & pura ☿ virgineâ, æquali proportionem & indissolubili fœdere coagulatis atque invicem excoctis constare, ita quidem ut terra illa ☿ rea detineat ☿ ne evaporet, ☿ ius cum viscositate terræ conglutinet ☿ ne incineretur, ☿ verò utraque amicabile fœdere nectat & permanentia reddat, sicque in auro unum foveatur ab altero & alterius vinculum existat, ut nullo eorum vacillante auri textura corrui non possit & tam in igne quàm in sale & ☿ ribus ☿ ii & ☿ ni fortissimis inviolatum conservetur. Ob talem principiorum arctam combinationem pori Auri sunt pauci, qui tamen adsunt (nullum enim corpus est, quod poris careat ceu & de Corporibus solidis commonstravit Illustris *Boyleus Tr. pecul.*) grandiores sunt illis quos argentum v. g. habet; quia verò illi pori in Auro ita configurati & situati sunt, ut faciliè ex uno in alterum detur aditus, quamvis particulæ valde sibi invicem incumbant, hincq; in subtilissimas lamellas fusissimè ☉ (Augustanus enim quidam ex Ducato 620. bracteas obtinuit, & Casellis in Principis Mauriti Thesauo rerum naturalium ex 3. j. ejus ponderis alias est Ducatus, equus fabricatus visitur omnibus lineamentis vivum æmulans) deduci possit, patet quare Aurum, secus ac ferrum & chalybs, virtute elasticâ destituatur, ob communicationem sc. illam pororum ex irregulari situ particularum, quæ fit ut aër minori cum resistentia & elasi comprimatur & in compressione conservari possit. Ob magnitudinem quoque pororum, in quos aditus particulis aliis admixtis conceditur, Aurum ut ut ponderosissimum sit metallum, ponderosius tamen reddi poterit, v. g. Nummus Aureus si sal'uginosis, spiritibus instructis, ut est urina equina vel canina, quæ spirituosissima & ad ☿ us ☿ ci naturam quam maximè accedit, immergatur, nimirum ☉ ☿ cum & ex eo cum ☉ tro parata Aqua Regia poros in ☉ reperit proportionatos, figurâsque & texturas congeneres, quibus fit ut & ☉ in partes subtilissimas discerpant, & è fundo vasis in altum eas elevare, velutque suspendere possint. Est autem Aurum duplex, *nativum* & *coctum*, *Nativum* ἀπὸ φύσεως (*gediegen Gold*) *obryzum* etiam dictum statim suum est & è ☿ a aut effoditur, aut lavatur ex fluminibus aut in Animalibus etiam juxta nonnullos reperitur: quod è terra effoditur aut sincerum & solidum est ut

massa

massa illa aurea à me visa in Archivo Pisano, aut scintillis lucentibus est tinctum, quale est quod *Lapidi Lazuli* adhæret & saxi quodam generi candidissimo *Quarz* dicto, cujus copia est *Cottenheydæ*: è fluminibus quod habetur, formam granorum & massularum habet, quandoque pisi magnitudine, præsertim post magnas inundationes, vel etiam ex lapillis nigris excoquitur, in quibus scintillarum aut bractearum instar micat, sic namque *Rhenus* aurei sabuli est ferax ac *Araris* & *Emma* in *Helvetiâ* præstantissimum præbent *Aurum* *Hungarico* & *Arabico*, colore & tenacitate, minimè cedens. In Animalibus v.g. *Piscibus*, *Truttis* nimirum, *Forellis* quoque aurum reperiri quidam volunt, sicut peritonæum piscium plurimum velut argentum apparet. Coctum *Aurum* aut è *pyrite* coloris cineracei & *galenæ* vel *puniceæ* (sicut è lapide ejusmodi finum $\odot$ elicuit in *Rhetia* Præstantiss. Vir Dominus *Schorno*, quorum tamen pauci reperiebantur) aut è proprio saxo aut ab argento separatur, quod $\alpha\pi\epsilon\phi\theta\omicron\varsigma$ vocant aut è terra quadam *purpureâ*, vapore & halitu unctuosio fixo ita imprægnata, ut sit fecunda auri, ceu & *Experientiss. Beccherus Phys. subterr. Lib. 1. Sect. III. Cap. 3. p. m. 161.* refert de Terrâ quadam peculiari *Hungarica*, quæ sublimata totaliter ðtum colore rubicundissimo tinxit, argento malleitatem & malleabilitatem suam retinente.

Quamvis autem Medico hodierno satius sit è Medicamentis aurum, quam ex Auro medicamenta parare, ut insignis *Chymiastr Saxo-Gothanus Daniel Ludovicus* in aurea sua *Pharmacia* loquitur, *Remedia ex Auro*, quæ re & nomine *Regnum Minerale* decorare possunt, usitatoria & selectiora notamus sequentia.

I. *AURUM PULVERISATUM* seu crudum subtilissimè limatum magna præstare in morbis deploratis experientia docuit, dum sulphure suo blando à ventriculi semialkahestino velut liquore non nihil elicitò, spiritus animales, solis ad instar, suaviter irradiat, fovet & afficit acriâque salia nimis exaltata illud adoriuntur, atque illi se combinando activitatem & ferociam suam, multùm mitigata, deponere coguntur, sicut enim aqua regia saltem $\cup$ $\times$ civel $\ominus$ le communi acuata illud solvere possunt, sic credibile est humores nostros, spiritusque, qui aliàs cum spiritu salis armoniaci affinitatem quandam colunt, certo modo depravatos, exaltatos magis, specificè corrosivos auro exhibito adhærere & dum poris ejus, in quibus motus eorum nimius & perversus sisti potest, se insinuant, fibrillas corporis, quas crudeliter adorti sunt, derelinquere, sicque Corpori halcyonia & tranquillitatem conciliare. Hinc quamvis reliqua ingredientia *Pulveris Medici* illius *Cæsarei Antonii de Pozis* per se multa præstare possint, ceu & efficaciam illius expertum se scribit *Excell. Frid. Hoffmannus*, minimè tamen ei frustra admiscetur *Scobs Auri subtiliss.* Hinc illum in febribus malignis & affectione

hypochondriacâ primariâ extollimus. Ejus descriptio hæc est: R. Auri subtilis. pulveris. 3. v. Unicornu ver marin. seu fossil. 3. ij. Ras. eboris 3. j. Pulv. epilept. Marchion. correct. cum cinnab. 3. niij. 3. j. MS. f. Pulv. Dos. 3. j. vel 3. ss. In affectione hypochondriacâ & melancholiâ optimè juvant globuli ex Auro formati, si deglutiantur, acidum enim vitiosum eos corrôdit seque enervat, ceu observatum est eos minori pondere cum sensibili ægrorum levamine redditos fuisse per inferiora.

II. AURUM FOLIATUM suam exhibere potest medicinam, dum noxiæ particulæ, quæ in aliis metallis copiosè reperiuntur, ab eo absunt; commendamus id in medicamentis quæ contra ̃siam in corpore oberrantem præscribuntur, ceu qui magnèricè velut auro se insinuat, maximè si hoc intimius corpus subit, velut in Gallinis auri foliis saginatis hoc quidâ se observasse referunt, dum in pectore earum post mactationem tres aureæ lineæ comparuerunt, haud secus ac in alia argenti foliis enutrita, inspersis iisdem saginæ, ovarium quasi in argentatum apparuit, carôque argenti instar candida.

III. AURUM FULMINANS pro Auro diaphoretico, de quo postea, conficiendo ita præparandum fecimus, nimirum Ducatus limatus optimè in ∇R. solutus erat, præcipitatusque alcali tum fixo, oleo ̃ritum Ali-
—nim. ̃ X ci, quo magna ebullitio concitata ex conflictu salium, diffracta & eorum spicula aurum sibi infixum velut habentia, affusâque copiosè aquâ font. per filtrationem tandem & edulcorationem ̃ fulminans prodiit. Hoc verò quia in pondere augetur, (Ducatus enim qui 3. j. pondere æquat, ̃ iv. ̃ fulminantis exhibet) indicium est spicula illa salina corpori Auri adhuc dum fortiter & intimè adhærere, ignèque proin suscitata cum violentia & fragore ab auri partibus discedere, unde dum cochleari nonnihil ̃ fulminantis inderemus magno cum sonitu foramen fundo cochlearis impressum mansit, nummo obtegente in altum sublato: primas hîc tenet ̃ ̃ Tri cuius magna est violentia, ceu aliàs fervidissimâ aëris constitutione particulæ nitrosæ in media aëris regione copiosè collectæ si per contrarias sulphuris, quod tum dominatur, & in aquâ pluviali tandem se commonstrat, particulas deprimantur caloréque accendantur, Tōntru ejusque fragor excitatur. Ob salia verò ejusmodi adhærentia observavi illud haud mediocriter laxare, ceu Viro cuidam Amplissimo illud exhibitum antequam Aurum diaphoreticum ad hecticam qua ex ulcere metatarsi laborabat. præparatum esset, diarrhæam, quæ adstringentibus & roborantibus mox sistenda erat, movit, adeo ut minimè absim Dan. Ludovico asserenti, illud in ardentibus ad diarrhæam inclinantibus alvum præter intentionem ac sæpè funestè movisse. Laudatur aliàs in Tympanitide & Colicâ, audit que Diaphoreticum, sed ut ex dictis notandum, oportet ut folia

salia auro connexa rite abluantur, in potestate enim Chymici est, remedium nunc magis laxans nunc magis diaphoreticum, nunc saltem diureticum adornare, ceu in *ſtrialibus* & *ſtis* in seq. conſtabit: Ubi diſpoſitio totalis. *maſſæ ſanguineæ* & *gangrana univerſalis corporis* à ſalium corroſivorum liqueſcientium ferociâ metuitur, haud ſpernendam erit connubium radicale $\odot$ *fulminantis cum Sacchar. ſſni cum V coagulat. & cinnabari ſſi rectif.* per philoſophicam putrefactionem, quale hinc medicamentum in morbis deſperatiſſimis ultimum remedium vocat *Hoffmannus*, v.g. in febribus *ardentibus malignis Doſ. à gr. iij. ad viij.*

IV. AURUM DIAPHORETICUM ex prædicto Auro fulminante ceu magiſterio auri factum cum $\mathcal{R}$ à ſecundum *Poterium Pharmacop. Spargyr. Lib. III. p. m. 599* optimè ſit cum duplici portione *ſlorum ſris*, quo pacto cicuratur ſuamque amittit volatilitatem & in pulverem rubicundum vertitur, *Spiritu vini rectif.* per 15 dies ampliùs digerendum Uſum ejus egregium expertum ſe in *Obſervationibus* hinc inde refert *cit. Poterius*, maximè in *Heſtica*, ut & *Paralyſi*, ceu illud *extr. hellebor nigr. & colocynthid.* in *Paralyſi* à 15. annis inveterata exhibuit mirabilicum effectu *Obſerv. Cap. LXXIII.*

V. AURUM POTABILE, multis non putabile aliquod, Chymicis maximè *Corn. Drebelio Fr. de Quint. Eſſent. Cap. V. p. m. 58.* è calce auri paratur, affundendo *Spiritum vini rectificatiſſ.* ad ſupereminentiam 2. digitorum vel trium, ſic namque tingetur aureo colore fietque $\odot$ potabile ſeu *TRa* $\odot$ is: *Celeberr. D. Michaelis loco Spiritus vini rectif.* ſampliſt illum qui ex *ſaccharo* $\mathfrak{h}$ præparatur aut reſuſcitatur, talique *TRa* ad *gr. iv.* exhibitâ curavit puerum quendam epilepticum, de quo omnes ferè deſperarunt. Alii ad $\mathfrak{h}$ $\odot$ ri cò meliùs extrahendum Spiritum vini acuunt $\ominus$ le $\square$ a vel C.C. quo ſic $\odot$ minimè acido ſaturatur, quin potius ad acidum rudius edomandum magis confortatur; verùm tinctura illa ex interno $\odot$ $\mathfrak{h}$ re minimè eſt, ſed ſolutio ſaltem tincta ex particulis ſalinis cum partibus auri tenaciter adhærentibus ob certamque illarum texturam reſultans, quare ad radicalem extractionem *Chymici* nobiliores proprium Philoſophorum diſſolvens expetunt, quæ ſit aqua dulcis, clara, pura & minimè corroſiva, à radiis $\odot$ is & $\mathfrak{h}$ a petita, in qua aurum reducat in aquam claram gravem & fundatur æquè ac glacies in aquâ calida; Et tum demum aurum in priorem ſtatum, id eſt, corpus reduci non poſſe dicitur, niſi hæc aquâ in terram convertatur & hæc terra fiat fuſilis, fixa, tincturam præbens & elevare apta quæ ſunt inferiora, ex pauperibus divites faciens, ibique perfectum reddere, quod illud actu non erat, quanquam tale ſit potentiâ, de quo Alchymici conſulantur. Excell. *Langellotus* ut & celebris *Burrhus* triturâ peculiari in mola philoſophica vaſe ſcil. vitreo vel etiam, ut poſterior apud Regem *Dania Frideric.* fecit, aureo calcem auri pararunt, dum taliter ſolvens catho-

licum sal aëris ☉ sum allicuerunt, quæ solutio ob acidum Alemitius, satis benigna est, quæque hinc nobiliores operationes, dum spiritui nostro conveniens & amica est, quàm alia rudior & crudior, præstare valet. Vid. & Tackium in *Myſter. reſurr. rer. p. m. 63.* Thomſonum Anglum in *Chymiatr. acu magnet. p. m. 22.* Alb. Oth. Fabrum de ☉ potab. ad. Carol. II. Angl. Regem. &c.

VI. DIAPHORETICUM ☉ reſit ex reguli ꝑris ſtellati ꝑ. iij. ꝑ. ☉ puriſſ. ꝑ. ꝑ. fulis ac effuſis in regulum, qui pulveriſatur & cum triplo ☉ tri miſcetur, poſt in Xbulo calcinantur, detonantur & in ▽â extinguntur, poſt evaporando exiccantur ac ruſus in Xbulo liqueſcunt & poſt calcinationem iterum extinguntur, moréque ſolito dulcorantur & ſiccantur. Uſus egregius ad ☉lia heterogenea Maſſ. ſang. edomanda.

CAPUT III.

De Argento.

ARGENTUM, cerebri ad inſtar candore ſuo nitidum, ſincrum & ſplendens, minus quam ☉ (perfectum minus hinc quibuſdam dictum) ramofiſ conſtat particulis, plurimis verò viſcoſis rudioribus cum ☉no valde amaro colligatis, adeo ut reſpectu ☉rearum particularum minus ſint digeſtæ, exactè commiſtæ & excoctæ, haud ſecus ac cum fructibus immaturis ſe habet, qui ob pericarpium carnem, multo ☉lo, ut Malpighius in *Anat. Plant.* docet, ſcatentem auſteri & acidi perſentiuntur, coloris que ſunt vel viridis vel pallidi, temporis verò tractu ex novâ modificatione particulis à ſole inducta, maturatione dulceſcunt, coloris que ſunt vel rubri vel ſtavi; pariter particulæ ꝑtri ꝑriales viſcoſæ, ☉ureo ſalinæ ſufficenter haud digeſtæ & maturatæ, fructus ſunt inſtar immaturi: Hinc namque eſt quod ꝑtum (reſpectivè) ☉ro minus ſit fixum & ponderoſum, imperfectius, ſonorum, minimè durans omnino in cæmento regali: quamvis argentum argento abſolutius inveniatur, ut optimum quod eſt in ꝑmonio nil deperdat ſed aurum reputari poſſet, ſi ad eſſet tinctura: quare & Argentum qualiſ filia vocatur natura proponentiſ aurum coëunte argento vivo & ſulphure albo non urente, eſtque velut lux in tenebris in ſuis fodinis, multò tamen nitidius ſplendens, ſi igne repurgetur, ſec. Pſaltem Pſal. XI. *Eloquia Domini, eloquia munda, ꝑtum igne repurgatum*: Mirandum verò ꝑtum non ſaltem in ☉no ☉ ſolutum cum additione ꝑrii in arbuſculam artificialiter formari, ſed & in mineris naturaliter præ ſe ferre ſpeciem arboris, herbarum, item integrum piſcem, ſerpentem, ſcorpionem ex puro tali ꝑto in viſceribus terræ ita eſſe formatum, ceu miros ejus modi luſus naturæ vidiffe ſe teſtantur primarii metallorum ſcrutatores Agricola & Encelius

Lib. I. Cap. I. quæ hinc & ad confirmationem supra allatorum facient. Verum præter ejusmodi modò dictum *Itum*, quod statim est suum, (Germanicè *Gediegen Silber*) sine opificio fornacum factum, quodque Pisis in Archivo Magni Ducis Hetruriæ capillorum formam præ se ferre è minerâ vidi, dantur *alia Iti species*, nimirum aut excoquitur ex metallis, ut ex pyrite, *plumbagine* (Germanicè *Geschmelzt Silber auß dem Eys vnd Glanz*) aut rude est, (Germ. *Silbererz*) cujus etsi plures fortè dentur species, si probè attendatur, *sex* tamen notantur ratione *coloris* ex varietate vaporum & commixtione cum aliis *differentiæ*, dum *coloris* nunc est *rubei* (*roht gulden Erz*) nunc *plumbei* (*Glaserz*) nunc *nigri* (*Schwarz Silber*) jam *purpurei* (*Braunerz*) jam *cinericei* (*Grauerz*) jam *ruffi*: ex quibus *rubeum* variis modis in fodinis reperitur, naturæque præcipuè in eo mirabili opificio Geometriam exercuit, dum præterquam quòd solidæ ipsius massæ ad saxa simpliciter interdum adhærescunt, sæpius etiam pro alterâ sui parte quæ prominet in mucronem quasi pyramidalem, materiam aliam quam vena continet, complectitur, idque in forma quadrata in modum tessellæ, interdum in forma sexangulari ut *Adamas*, frequentissimè verò constat pluribus & inæqualibus angulis, ut *Iris*, *rubeo* colore, aliquando etiam cœruleo conspersum. Quod *plumbei* est coloris probè est distinguendum à *Galenâ*, cujus colorem refert, quæque friabilis est & cultro vulnerata dissilit, hoc verò minimè sed dentibus compressum dilatatur. Quòd verò id quod *cinericei* est coloris *Iti* persæpe dives sit, observare datum in minera supra dictâ *Rhætica*, è qua *Itum cineraceum* subdum est ut possit cultro secari, ceu & se duos tenere lapillos *Iti* hujus cinerei, è quibus granulorum minimorum ad instar *Itum* emicat, quique igni admoti *Itum* desudare videntur, *Luna Vegetabilis* nomine hinc quoque insigniti, refert *Olaus Wormius Musæi p. m. 118.*

EX PRÆPARATIS *Iti* quæ in usum Medicum cedere possunt, sint

I. CRYSTALLI *Itæ seu Catharticum argenteum ex It cupellat.* in *Itu* *Iti* soluta (quæ solutio fellis instar est amarissima) & per evaporationem tertiæ partis concrecentes, qui *crystalli* exiccandi & de novo in aqua pluvia solvendi & filtrandi, addendo tantum *Itis prunellæ* quantum ponderavit *Ita*, ad corrosivum *Iti* & maximam partem obtundendum, sicque per novam evaporationem obtinetur *Itum Itæ purgans*, Anglis præ aliis in *hydropse ascite* commendatum; *Dosis* gr. iv. ad viij. in rob. *Sambuc.* vel *liquore* *convenienti* & vehementer aquas educit, unde ad corroboranda viscera *Essent. baccar. juniperi* cum proprio *Itu* extracta, vel *Tragea visceralis* post exhibenda. *Daniel Ludovicus Magisterium It* longè acceptius, subtilius parari docet si *Itin* soluta cum *muriâ* præcipitetur, quod vel per se vel cum *glibus Bezoard. miner.* (quo pacto commixtum non opus *Bezoardico Iti*) dari possit:

possit: Pro correctione verò decenti opus est *edulcoratione*, ut *salia* nimirum Δ æ sit velut agglutinata eluantur, minúsque si assumatur, ferocire possint, exinde enim & est quodd

II LAPIS INFERNALIS ex Δ in $\sim$ u Δ tri soluta, causticum evadat, concentratur enim in Δ a $\sim$ us Δ tri, ut hinc pro fonticulis excitandis, carne gangrenosâ absumendâ &c. is ritè adhibitus, utilissimè adhibeatur. Ejus autem præparatio, quoad circumstantias hæc est: $\mathcal{R}$. Δ ti opt. $\mathcal{Z}$ ij. ∇ opt. $\mathcal{Z}$. iiij. Probè soluto Δ to massa integra in $\dots$ collocetur, abstrahaturque dimid. ferè ∇ pars: reliquam massam verò per vices in Xbulo capaci (capaci, ne materia igne exaltata extra Xbulum effundatur, hincque in auras abeat) liquefac, & quando ebullit nimis, ac è crucibulo egredi minatur, ferreo est deprimenda instrumento, pòst si fluida satis videbitur, erit effundenda in canalem quendam ferreum (quali Aurifabri utuntur in liquationibus $\odot$ ri & Δ) sed minorem; Postquam ita effusa massa, si nigra fuerit & compacta ac minus foraminulenta & linguæ extremitatem gustata rodens, bona erit; Sin verò nondum perfectè nigra, iterum crucibulo (ut de novo lique scat & adhuc aliqua parte ∇ ti orbeatur) injicienda est, liquatâque rursus in canalem effundenda, idque toties repetendum, donec lapis productus erit nigerrimus, solidus, compactus, non adeo foraminulentus. (Quò plus ∇ ti detrahatur, eò solidior & compactior lapis redditur, si modò tam bene corrosivus) hinc usui reponatur in vase vitreo.

Nota 1. Fit sæpius ut lapis hic in vase vitreo in quo reponitur, solvatur, id quod fit à residuo $\odot$ le & ∇ ti: Ex nigro colore, in hoc casu, deflectet in viridem & æruginosum.

2. Δ to nil detrahatur in hac operatione nisi dum in crucibulo liquefcit materia, ob ebullitionem per incuriam Phamacopæi non coërcitam, aliquid massæ ex crucibulo secedat, & in carbores subjectas decadat, quorum igne dein in auram cum ∇ ti exhalat, sicque perditur.

III. TINCTURA Δ æ larvata saltem ejus est vexatio, colorem enim per se ob viscosum $\mathcal{F}$ riale humidum optimè digestum, quo resultavit, nulum in Chymia exhibere potest, & ultramarinus ille pretiosus, uti ex lapide lazuli & Armeno is aliàs etiam paratur, est à $\mathcal{F}$ re ipsi permixta, quod si enim residuum $\mathcal{F}$ ro fundatur, pristinum habetur Δ tum. TRA illa cœrulea autem fit ex Δ a cementata (dum cum Δ a lamellata $\mathcal{Z}$. $\mathcal{B}$. & $\mathcal{F}$ ri q. s. fit s. s. s. in Xbulo reponendo in Δ donec sensim $\mathcal{F}$ ius avolarit & Δ relicta sit instar alijus resinæ, quæ hinc in pulverem redigi potest) dum ei in vitro angusti orificii affunditur $\sim$ $\square$ æ, & digestio instituitur per 24. horas, quo pacto saphirinus color se monstrabit, haud aliter quam dum $\mathcal{F}$ ri $\sim$ us $\square$ æ vel $\mathcal{X}$ ci affunditur: vel sec. Joh. Helfr. Jungken in Notis ad Agric. Cap. II. p. m. 26.

R. ☉ ☐ A. I. Limat. ana in dantur vitro & stent aliquamdiu usque dum massa cœrulea fiet, hinc affund. Spiritus vini ☐ sat. & extrah. TRa. Virtus hinc ejusmodi TRa erit nec à Jā sola nec à menstruo solo, sed utriusque mixtione quā tertium quid inde resultat, liquor nimirum partibus metallicis imprægnatus, quibus ferocia salia in M. S. domare & figere potis est, illaque amplexu suo & adhæsione peculiariter invertere: hinc multos delirantes ex febre se curasse refert Grölingius Curat. Cent. V. p. m. 40. solā TRā Jā, quæ etiam Maniacis à quibusdam ob prædictam rationem propinata est, dum forte argenteæ particulæ ope menstrui spirituosi illuc traductæ cerebri, cui aliàs ana logicè Jā accommodatur, fibrillas roborare, sicque ad decentem motum spiritus determinare & disponere valent, præprimis autem ob ☐um ☐sum illos spiritus animales depurant & ab acido liberant.

IV. COSMETICUM JTEUM seu Mangonium ad album, quod fit ex marcasitâ Jteâ, dum ejus q. s. solvitur in ☐ti solutioque ☐tur aquâ pluvîâ in pulverem album perlarum instar splendentem, cujus hinc edulcorati & leni calore inter chartas plicatas siccati pars una, miscetur partibus iv. Unguenti pomati vel rosacei: inungiturque facies aut manus.

V. DIAPHORETICUM JNARE quo pacto patetur à Chymicis Scaphu-
sienfibus aliquando ad me perscripsit Collega Charissimus Celeberr. Peyerus his verbis: Diaphoreticum Lunare non aliter paramus quam Joviale, nisi quod stanni Anglici loco Lunam diligenter purgatam recipimus, & cum regulo ☐ stellato (cujus sumitur v. g. ☐. iv. Jā ☐. ij.) conjunctam & unitam ac postmodum in pulverem tenuem redactam cum triplo ☐tri purgati & probe exiccati, ut artus est, conflagramus & in cinerem redigimus, qui ☐â communi edulcatu & resiccatus sit Diaphoreticum Jnare. Usus in memoria confortanda, roborando cerebro, humiditatibusque ejus absorbendis.

CAPUT IV.

De Ferro.

FERRUM meritò post ☉ & J primas inter Metalla tenet, quia in eo, ut in ingenioso illo libello Antiquissimum bellum inter ☉ & J rem inscripto, non sine delectatione legere est, flores rubri nobiles aurei elegantissimi latent, ac, ut Groschedelius in Trifol. Hermet. loquitur, si subtile ☐ absque fixationis læsione Jto debite communicatur, colore ducatorum aureorum id ita imbuunt, ut id per adurentia aut Jnum minimè ablui & deleri possit, idque quia siccitas ☐ris ☐tis fixam humiditatem Jā attrahit, vel poris hujus ita includitur, ut Jnus Jā minimè subire & hinc expellere possit, unde & quædam minera ☐tis Ores dicuntur, ceu est illa è marcasitâ Hassiacâ ex quâ

E

TRa

TRavirium haud contemnendum præparatur (de qua infra) Constat nimirum ♂ , in lapideis montibus plerumque progenitus, præter particulas terrestres $\ominus$ no-vitriolicas plurimas, etiam viscolis & ramosis, ob quarum tamen paucitatem, illarumque copiam & crassiciem fit ut ♂ non tam citò in motum deduci possit & liquari, igniri verò faciliùs ob ♀ ris haud adeo fixi abundantiam, ob quòd & fit, ut ♂ lia assumpta, ructus pariant ♀ redolentes, & ♂ inde anticachecticum sit insigne, quia nim. partes ♀ reæ nobiles quæ in eo reconduntur, sanguinem depressum nimis exaltant, confortant, eique tincturam ♂ tro ♀ ream conciliant pristinam, adeo ut verissimè dicatur TRam ejus homogeneam ferè esse TRæ lapidis hæmatitis, in qua aliàs multa latent egregia, non solum quoad Medicinam sed & Alchymiam, sicut & in ♂ io, de quibus infra: Est autem Ferrum, ut ○ & ♂ rum, duplex, *nativum* purum, granorum vel massæ instar (*gediegen Eisen*) in fodinis repertum, vel *excoctum* in officinis ferreis aut ex lapidibus ferreis, in quibus sæpius Magnetes, quos embryonatum ♂ supra vocavimus & multum quoad texturam internam cum ♂ te convenire infra dicemus, extrahuntur, aut ex *terrâ rubrâ* ferrugine quasi læsâ, ceu circa montem Vocetium in Helvetiâ, qui totus fermento ♂ li imbutus mihi per illum aliquoties iter facienti videbatur, copiosè colligitur & in ferrum liquatur, esse verò sæpius mineram ♂ tis instar fermenti illa Tyrtheni maris Insula ob ferri venam nobilitata docet, ceu quæ incredibili copiâ eam & exinde gignit, quod quæ terra eruitur dum vena effoditur, tota progressu temporis in venam convertatur, *Casalpino & Ceruto in Museo p. m. 450.* referentibus. Quamvis autem exterius nigricet ♂ , substantia tamen ejus interior rubroflava est ad instar auri purissimi, adeo ut *Medicamenta* ex ♂ te præstantissima haberi possint, si nodositates ejus, ut *Stillerus* loquitur, ritè resecentur, imò totam ille Medicinam Methodicorum absolvit, quoad laxum & strictum, dum fibræ corporis nostri, ex quibus id compaginatur, nunc nimis laxæ nunc strictæ sunt, Massæque sanguinea nunc in motu est concitior nunc languidior, unde varii & multiplices prodeunt morbi, faciliè patet, quæ egregia ex eo haberi possint, dum ♂ sanguini sic & calcæria & frena adjicere valet, adeo ut hinc intimior ejus natura Medico præprimis sit scrutanda, meritòque artem ignorare dicatur is qui non novit martem: datur autem duplici intentione *aperiendi & adstringendi*, & ut loquuntur *Frid. Hoffmannus & Ludovicus* operatur non solâ laxatarum ventriculi fibrarum adstrictione, sed manifestâ rodentium acidorum humorum imbibitione seu quasi ♂ lisatione (unde nimirum in debili maximè vel teneriori ventriculi constitutione nausea & vomitus, imò ex *Willisii* observatione, Ulcera & tormina lethalia) ac consequenter hinc ductum excretoriorum & lactiferorum deterfione, quâ ratione Hypochondriacos & obstructos per accidens levat.

Ex

EX PRÆPARATIS ē & te præstantiora & selectiora sunt sequentia.

1. LIMATURA δ TIS CRUDA subtilissimè pulverisata melius ex ferro simplici quàm chalybe ferro duriori (Anè enim alteratus, rarefactusque, ut supra monitum multum spirituum & δ ris Δ lis deperdit, & à textura sua naturali declinat) assumitur, ceu in quod humores rodentes facilius agere, se in poro ejus ampliores abscondere, sicque capi & cicurari possunt vel etiam facilius connubium cum ejus particulis inire. Præstantissima hinc ea est, eique haud prævalet Crocus δ cum δ re præparatus & quidem sec. Grevv. Experim. curiens. du melange des corps p. 47. ideo, quia illi affusus δ us δ tri minus ebullit quàm si limatura affundatur, sec. Cl. Wepferum verò quia spiritus acidulatum mater sic destruitur. Optimùm ejus corrigens in Vinis medicatis sunt Caryophylli & ad aspertatem ejus Saccharum, δ rus verò nunquam omittendus, egregiè enim is δ tis vires elicit & in nodulum unà cum δ te inditus Vinorum (quorum aliàs acidum blandius δ tem per se etiam rodit & imbibit) medicamentorum vires exaltat: Sit v. g. Nodulus sequens, qui etiam seorsim Tragea δ lis loco, quantum tribus apicibus cultri capi potest, assumitur: $\mathcal{R}$. Limat. δ $\mathcal{Z}$. iv. δ crud. $\mathcal{Z}$. viij. Cinam. $\mathcal{Z}$. j. sem. anis. $\mathcal{Z}$. β . fenicul. $\mathcal{Z}$. j. Rad. caryophyllata $\mathcal{Z}$. vj. M f Pulv. insuendus sacco & immergendus seq. $\mathcal{R}$. Puleg. Sabin. Origan. Prass. Beton. ana m. β . sem. apii, anis. fenic. Rad. rub. tinct. ana $\mathcal{Z}$. β . Rhabarb. pulv. $\mathcal{Z}$. j. β . Vini albi tenuis mens β . Aqua font. q. s. ad emin 2. digit. Stent in infusione sumatũq; manè & vesperi cyathus tepidè. Et hoc egregiè opitulatur in Cachexia Virginum, earum obstructionibus citrinis, Melancholiã dum & menses promovet, appetitum excitat, sanguinem exaltat & ei colorem rubrum conciliat. Sic & Uterinum optimum est sequens: $\mathcal{R}$. δ & δ tri ana affund. ∇ puleg. q. s. Infund. in loc. calido per 24. horas, post siltrentur. Dosis $\mathcal{Z}$. j. $\mathcal{Z}$. ij. Ad obstructiones illas citrinas expertum quoque remedium est Tragea seq. Clar. D. D. Muralti: $\mathcal{R}$. Limat. δ præparat. $\mathcal{Z}$. j. Croci δ aperitiv. $\mathcal{Z}$. β . δ diaphor. gr. xv. Unicorn. fossil $\mathcal{Z}$. ij. Myrrh. præparat. $\mathcal{Z}$. β . Sacchari ad duplex pondus omnium Ms f. Tragea. Vinum δ rum Celeberr. Wepferi ubi metus est, ne lãterus in hydropem abeat, præsentè respitatione difficili, ita fit: $\mathcal{R}$. Rasur. δ $\mathcal{Z}$. β . Rad. bryon. enul. camp. Irid. nostr. ana $\mathcal{Z}$. iiij. β . Herb. hyssop. chelidon. c. fl & rad. marrub. ana m. j. δ absynth. $\mathcal{Z}$. j. Cinam. opt. Caryoph. $\mathcal{Z}$. iiij. Macis $\mathcal{Z}$. β . Croci or. $\mathcal{Z}$. j. Gran. juniper. cont. m. β . Sacchar. alb. $\mathcal{Z}$. ij. β . Coq. bene in vase vitreo cum tribus quartar. Vini albi. Dosis manè & horã secundã cochl. $\mathcal{Z}$. 4. ad $\mathcal{Z}$. iiij. Potest & Limat. subtilis, cum Mas. aloërica vel Extr. absynth. in Pilulas redigi & Cacheticis exhiberi, ubi tamen notandum, non nimis crebrò & quotidie quasi δ lia ejusmodi, maximè crudiora adhuc, si absit præsertim acidum, esse assumenda, ceu hoc infelici exemplo in proprio corpore docuit Dravvitzius Chymicus celeberrimus in cujus corpore ob nimium

usum venæ & arteriæ omnes rubigine quasi oblitæ repertæ fuerunt.

II. CROCUS J^{tis} F^{ratus} fit è *limatura* cum æquali portione F^{ris} per deflagrationem: ejus *Dosis* est 3. j. ad 3. ij. ex illo *Pulverem cachecticum* paravit *Ludovicus*; $\text{R. Croci J}^{\text{F}^{\text{ratus}}}$ 3. ij. *Corall. rubr. preparat. Ocul. S. preparat. ana* $\text{z. B. MS. f. pulv.}$ Hæc præcipitancia verò præ salibus lixiviosis, quæ ab aliis addi solent, meritò idem præfert, neque verò saltem quod internos æstus intendant, sed & quia sic acidum Oli^{tis} adhuc præterens cum salibus combinatur, sicque relinquitur *Crocus J^{tis}* saltem *adstringens*, ceu ex hac ratione damnavit modum *Michaëlis Mayovv Oper. Phys. Medic. p. m. 109.* quò & facit, quòd salia acidis extra corpus saturata inefficacia sint acidum morbosum edomare. Cœterum quia tali deflagratione cum F^{re} particulæ $\text{O}^{\text{no-acidæ}}$ de novo reliquis combinantur, fit ut partes O^{na} & F^{reas} ferè sint æquales, metallumque magis reclusum eò melius etiam pulverisari possit. Hinc usus egregius hujus *Croci* in *Cachexiâ* & *Picâ Virginum* &c.

III. CROCUS $\text{J}^{\text{O}^{\text{platus}}}$ fit ex *limat.* $\text{J}^{\text{3. ij.}}$ O^{li} 3. vj. $\text{V}^{\text{fontan.}}$ 3. iv. successivè mistis, filtratis & ad crystalli sationem repositis, residuo verò $\text{O}^{\text{siccat.}}$ & in *Xbulo* leni igne ignito, quò habebitur *Crocus J^{O}^{\text{platus}}}* *Excell. Wedelii*, ex quo fit ejus *Pulvis cachecticus* cum *pulv. stomachici Birkmann. ana* & *guttâ olei cinamom.* item ejusdem *spleneticus* & *antimelancholicus* cum J^{io} *diaphoretico* & J^{ri} *nativa.* Notandum nimirum ex *Williso*, qui multa circa J^{tem} tentavit, in J^{re} esse partes tum F^{reas} , quibus maximè $\text{J}^{\text{panacea}}$ *cachexiarum* esse diximus, tum O^{nas} O^{licas} , tales verò O^{licas} in crystallos, *Petriotum J^{tis}* dictos, abiisse ex prædicto processu constat, reliquas verò in fundum secessisse *Crocumq;* exhibuisse, ut ad cujus præparationem J^{acidis} prius ut recludatur opus habet, sive acidum illud sit mutuatum ab aliis, v. g. in *Croco F^{rato}* ab acido F^{ris} seu in O^{plato} à O^{li} , seu sit proprium ipsi J^{ti} , quo aliàs per se *Crocus J^{ti}* optimè paratur, dum *limaturæ J^{ti}* affunditur $\text{V}^{\text{com.}}$ & radiis O^{ribus} canicularibus exponitur, acidumque J^{tis} ab V^{a} dissolvitur & post accedente O^{lis} calore proprium corpus in talem *Crocum* corrodit, qui maximè *aperitivus Ettmyllero* audit, quò tamen non cedit ille qui è *limaturâ J^{ti}* sæpius adpersâ, A^{riq} itidem expositâ paratur, idque ob O^{e} A^{e} , cujus ratione penetrantior existit.

IV. O^{lum} J^{tis} , ex O^{lis} O^{li} vel F^{ris} , ut dictum, affusione & corrosione particularum J^{tis} O^{narum} maximè in crystallos paratum, saporem subdulcem cum aspera quædam stipticitate referens, in humorum effervescentiis compescendis & calidioribus viscerum & sanguinis discrasii corrigendis, fibrillis laxis roborandis & constringendis, egregium est medicamentum. Usus hinc ejus in affectione *hystericâ*, *hypochondriacâ*, *hemorrhagiâ*, ad *laxum adstringendum*, quamvis aliàs quia acido jam saturatum est, crudo J^{ti} cedat. Vid. *Riverius in Observat.*

V. **R** *I*tis variè fit: *Celeberr. de le Boe Sylvius* eam ita paravit: *Scoriarum* $\mathcal{J}$. q. v. (quæ vulgo à fabris ferrariis rejiciuntur ac etiam in *ferro* coctæ, lintheisque applicatæ gangrænam arcant) Contund. crasso modo, affund. $\mathcal{I}$ ad eminent. 3. vel 4. digitorum, reponē in digestionem per tri-
duum, ut $\mathcal{I}$ colore rubicundo tingatur, decantatum à scoriiis & iterum re-
pone, donec limpida evaserit, decantatum iterum à fecibus & habebis
Ram *I*tis pellucidam *Dosis* 2. j. in ∇ *carduibened.* ad obstructa, sanguinem
à fece melancholiæ expurgandum, coagulando humorem acidum. Exter-
nè lenit etiam. Præter hanc nobiliores hîc sînto sequentes & quidem pri-
mò **R**am *I*tis *Ludovicianam* ex *Pharmac.* & *Ephemer. Curios.* Dec. I. Anno
III. $\mathcal{R}$. Θ li *I*tis $\sim$ u Θ li (vel etiam cum $\mathcal{I}$ re per calcinationem) facti,
Acidi $\mathcal{P}$ ana 3. iv. vel vj. Coq. in *Aq. simpl.* $\mathcal{L}$. ij. vel $\mathcal{L}$. vj. debitâ intensio-
ne, ac seorsim inter agitandum ad melliginem exhala, quam superfusus ∇
comm. $\mathcal{L}$. ij. iv. vel vj. digerendo solve, pauco sedimento, si cuncta ritè sint
præparata, relicto, qui liquor saturatus post nullam aut exiguam saltem
abstractionem seu seu exhalationem usui reponitur, *essentiâ papaveris erra-*
tici ulterius tingendus vel *essent. absynthii* cômiscendus. *U*sus in hypochon-
driacorum partium *obstructionibus*, *effervescentiis*, *præfocationibus*, *cachexiis* &c.
*I*tero item, nisi sit cum *hydropæ* aut *calculo*, (ut ut etiam in calculo optimè
profit) citra purgantia affectum plerumque in deterius præcipitantia, &
& hoc per aliquot dies continuari potest, vel superaddi *Diaphoreticum*
*I*tum, interponique *pilula aloëtica*: *Alia tinctura* laudatissima, nobilissi-
marum virium est illa sanguinis instar rubicundissima **R** *I*tis *Zwelferi* ex
 Θ lo *I*tis & *sale essentiali vini*, qui est liquor ∇ *fol.* $\mathcal{P}$ ri, extracta ∇ *cinamo-*
mi $\sim$ osâ, cujus *U*sus in *obstructionibus* hypochondriorum, pancreatis *Cache-*
xiiis, *Chlorosi*, *Melancholiâ* eâq; viscera apprimè confortat. Hæc tamen **R**a,
ut & illa quæ fit cum *succo pomorum* cum debiliores sint illâ, quæ itidem
cum *liq. terra sol.* $\mathcal{P}$ ri ex *minera I*tis Θ ris in *Hassiâ* & *Thuringiâ* circa *Sal-*
feldiam ut & *Numburgum* reperitur, extrahitur, talem ut fortio-
rem & in plurimis morbis chronicis admodum salutarem, summopere æstimamus;
Ex eadem quoque habetur hic liquor *I*lis Θ ris dum *minera* vel *terra*
hæc, postquam per plures annos ad Θ li sufficientem productionem ex-
posita fuit, cum ∇ *ârorismajalis*, vel alia aliquâ destillatâ infunditur atque
quod solvitur filtratur, idque quod filtratum est denuò huic *minera* $\mathcal{P}$ licæ
affunditur, donec nihil hujas Θ lis amplius solvere, atque imbibere
possit.

VI. $\mathcal{J}$ SOLUBILIS WILLISII sec. descriptionem veram ex Anglia
communicatam ita fit: $\mathcal{R}$. $\mathcal{P}$ alb. comm. purg. Limat. $\mathcal{J}$ puriss. ana p. æq. MS.
exactè in mortario ferreo, affundo ∇ am *theriacalem* & *Lumbricor. major.*
q. s. f. *Massa*, contunde postea fortiter *massam*, hanc cum pistillo ferreo per

semihoram, in globulum redacta includatur papyro albo duplicato, ac tunc ligetur circumcirca, suspendatur in loco clauso tepido per 3. 4. dies. dum in duram concreverit massam, pulverisetur, cribretur, ad 3. i. addantur lb. ij. *Aqua* & habebis *ferreas Acidulas Willisii*, quales se in magna quantitate ex tempore parare posse, ac *Vinum, Cerevisiam, Lac* aut *serum* ejus nullo cum negotio, chalybeata reddere de *Fermentat. Cap. VIII.* refert, id quod arcanum hactenus erat scitu Curioso cuius dignissimum. Vid. & *Junken Chym. experiment. Curios. p. 3. 9.*

VII. DIAPHORETICUM J^{tum} Dan Ludovici in *Pharmac. aurea* p. 330. descriptum, ut & in *Miscell. Curios. Ann. VIII. Dec. I. Obs 65 p. 108.* commendatum fit ex *Limat. J* & J^{ii} pulveris. p. æq. quæ per continuas agitationes, ad reguli concretionem præcavendam, in scorias rediguntur; massa verò hinc pulverisata cum triplo Otri in Xbulo candenti successivè detonatur, detonatæque affusâ aquâ calidâ (ad O separandum) edulcoratur & in pulverem super porphyrite teritur subtilissimum. colore hepatis, quæ de causa *Excell. Wedelius* illud etiam vocat *Bezoardicum Jle flavum*, item J^{ium} *Jle cachecticum*, qui tamen reguli illam concretionem admisit & ita processit; *R. J* p. ij. J p. j. fundantur simul igne fortiori, ubi apparet *Regulus* huic pulverisato addatur rursus J p. j. & fundantur denuo, ut omnia quasi in scorias abeant & triplo Otri calcinetur eodem modo, & edulcoretur in medicamentum magnarum virium in *Cachexiâ, Hydrope, Scabiæ*, & ubi in *scorbuto* & affectione *hypochondriacâ* opus est sudore; Valet & in *lætero. Scabiæ* verò cum *Extr. fumar. pulv. viperar. item Erysipelate, Dysenteria malignâ, Fluxu cæliaco* cum *Balsam. Peruviano* & *succo tenerior. sol. querc. inspiss.* in Pilulis, ceu videre est apud *Excell. Clariss. Joh. Conr. Wepferum* in *Dissert. inaug. de Fluxu Cæliaco*, in qua & refert *Venerandum Dominum Parentem suum* multiplici praxi sæpius præstantiam hujus medicamenti ad dissolvenda glutinosa & obstructions referendas (felici connubio J^{io} & J te junctis & à noxiis J^{re} exutis) esse expertum.

VIII. CROCUS J ADSTRINGENS per reverberationem igne fortissimo vel modo *Rolsinciano* è *Croco J* saccharino albo & modico J^{us} Oli vel J^{ris} Xbulo indito, leni calcinatione paratus, præstans est remedium in *Dysenteria, Gonorrhœâ* cum *Terebinth. Ven.* fluxibusque sanguinis quibuscunque. Notandum verò eum in calcinatione augeri pondere dum acidum carbonum se in J insinuat & particulas in situ aliter locando ad diversam aëris pressionem disponit: Convenit multum cum J Oli dulci, cujus emolumenta in *Chirurgicis* infra adducemus.

IX. OLEUM J^{tis} Auro potabili vix cedens carmine describit *Pharam. Rumelius Jatr. Chym. C. X. p. m. 960.* quod imprimis valeat ad *Herniarum* surationem: fit nim. ex solutione J^{tu} in *Aq. philos.* è Olo & Ole , solutionis filtrati.

filtratione & abstractione, usque dum igne intensiori *Oleum rubrum* appareat, quod optimè rectificatur & summè anodynum & antihysterium præ reliquis virtutibus erit, est namque ☉ris progeniei, ut supra dictum, emergitque è particulis in fluorem concitatis. Alii sumunt *Crocum ☿tis* ex ☿tis in ☉li. iij. ☐a tepidâ soluti paratum ad omnimodum laminarum ☿ consumptionem, cui dehinc addunt *silicem calcinator.* lb. ij. & per ☉tam bene lutatam lento ☐ne per 12. horas dein intensiori ☐lant, unde *oleum* coloris sanguinei habetur, *extus & intus* usurpandum, in prædictis aliisque affectibus præprimis verò ad omnes *hamorrhagias interiores & viscera roboranda* præstantissimum.

X. *R* ☿ ADSTRINGENS ad modum *Ludovici* è crudo ☿te per ☐um ☉nis simplicem recentem aut ☿ratum preparatur, vel etiam è ☉ seu ☐li ☿tis dulc. balsam. abstrahendo pulvere ☐ remanentiamque extrahendo in *R* am adstringentem cum ☐. Dosis gr. xx, xxx. Usus in fluxibus quibuscumque, uterinis, alvinis, hamorrhoidalibus &c. Excell. Ettmüllerus quia vomitum timet ob ☿rem, optimum processum seq. judicat: *R.* *Croc* ☿ adstring. factum præcipue ex ☉lo ☿tis, solvatur in ☐u ☉tri vel simplicis vel compositi cum ☐, solutio abstrahatur, ut in fundo remaneat sub consistentia pultis; huic affunde ☐ probè rectificatum & habetur *R* a egregia in spūto sanguinis, Diarrhæâ, Dysenteria &c. Dosis 20. ad 30. guttas.

CAPUT V.

De Cupro.

CUPRUM ab insula *Cypro*, in qua copiosè foditur, dictum, constat particulis terrestribus crassioribus multis, plurimis viscosis & ramosis valde volatilibus; ob quam volatilitatem fit, ut cuprum circa summitates furnorum, in quibus funditur, facilè in flores abeat, qui tamen cinerum ad instar collecti, crucibulo inditi, rursusque fusi in Cuprum rursus convertuntur, ceu in Suedia, ubi ☿ copiosè reperitur, se vidisse refert *Abbas Burdelotius* in *Convers. Academ.* Ob abundantiam verò partium viscoso-ramosarum, ☿reo ☐le valde est cuprum, ac naturæ narcoticæ, si dometur & propinetur, particeps, ceu si ejus ☿ cum ☉ *X* co extravertatur, facilè etiam inflammari potest, affinéque valde est ☉li ☿ri narcotico, ceu quod ipsum præter ☿reum hocce, Excell. *Pechlini* iudicio, nihil est, ac emeticum quod est in ☉lo, æris est ☐le ☿ur. Quamvis verò intra ☿reas hasce partes etiam ☿ur ☉re fixum hospitetur, cujus ratione Deum in ☉rum tingere valet, si debite procedatur, obtinet tamen spiritum summè adstringentem, corrugantem, valdeque immaturum, ceu & supra de *Dro* dictum, cum quo

quo ipsi magna aëris intercedit affinitas, raroque unum sine altero reperitur, prout itidem colorem præbet cæruleum vel virentem, medium scilicet quasi est inter ☉ & ☿ quia nim. ☿ malum & debile, tanquam pater malæ complexionis coivit cum generosa matre, id est, ☿rio, generavitque filium tam lividum fuscæ rubedinis, unde & mox alienis labefactatur, quia scilicet principia ☿ laxè nimis congreiebantur, relictæque sunt interstitia plurima, factum, ut & ab acidis facillè penetrari possit, superficièsque ejus lædi à particulis acutis seindentibus, ingressum liberum in poros nimis laxos reperientibus, in quibus quia ☉ ☿latum reconditum offendunt. *ÆRUGO* prodit, qualis à *Monspeliensibus* copiosè parari solet stratificatione cum *vinaceis*, cujus us acidus laminas perodit floresque aris vel viride aris rasile parit, sicut *squimma* aris tenuis, *stomoma*, quasi remissa ab ore & superficie aris dicta, colorem illum præbet puniceum, Germanis *Rupfferbraun*, *Kesselfraun* dictum, qualeq; olim, ut *Paulus* habet, cum ☿to ad purgandum hauriebatur, cujusque in locum nos hodie ☿li ☿ le utimur, seu ☿rei ☿ris verissimâ larvâ, dum præcipuè ☿um quoque ut ☿lum ex *pyrite* & *marcasita* habetur, ac etiam ex nonnullis ☿rogenibus, luteis & purpureis excoquitur, rarum enim est *Cuprum purum* (æditegen *Rupffer*.)

Quoad *Usum Medicum* quia indomitum valde (insalubre hinc *Zwelfero* dictum metallum) est, ob nauseabundam suffocativamque adversam qualitatem internè pauca dat præparata, externè autem quia adstringentem valde spiritum habet, mundificansque & mortificans acria egregium est, ad *Ulcerâ* & *Vulnera* felicissimè adhibetur. Sit

I. *LIMATURA* ☿ ad .j. quæ data cum jussulo præsentissimum fertur remedium contra *rabiem* aut *morsum animalium rabidorum*, prout & serpentis ænei adpectu olim à serpentibus ictos curatos fuisse legitur.

II. *ENS VENERIS Nobil.* *D. Boyle*, compositum è ☿le X co & *Colcothare* edulcorato, bis aut ter sublimatis. Dosis gr. iij. ad vj. in liquore convenienti in *Rachitide* Anglorum (vid *Mayovv*) & obstructionibus à visciditatibus obortis. Interim ascendit simul quid narcotici ex ☿re ris, particulisq; ejus viscosis, quæ aptæ sunt ligare spiritus. Unde & *Accuratiss.* *Ettmyllerus Chirurg.* *Infusor.* *Cap. II. §. 7.* se scire refert, *Aquilam albam*, id est, ☿ dulcem ex ☿re primum ens elicere, eoque in crocei coloris habitum se vestire, unde egregiam anodynâ & antiquartiam vim acquirat, aliisque adhuc virtutibus egregiis dotatus sit. *Confer. §. ult.*

III. *FLORES* ☿, R. ☿ q. v. redigatur in laminas tenuissimas & in frustula conscindatur minutim, & in tigillo cum pulvere ☿ f. s. ff. s. a. calcinetur ☿e forti per diem vel horas vj. aut ix. calx refrigerata super marmore conteratur, trita in ☿ font. solvatur, soluta in vase perlutato coequatur ad consumptionem aquæ, pulvis relictus & bene exiccatus cum ☿le præparato conteratur, com-

miscea-

misceturq; mista vasi sublimatorio imponantur, & igne fortissimo sublimentur per 24. horas & invenies pulverem viridem & subtilem, sed in paucâ quantitate. Usus huius pulveris præstantissimus est in ulceribus malignis, phagadenicis, Cancro, Fistulis &c. sanandis, ut vix simile detur, si inspergatur & supponatur Emplastrum sticticum. Hic non possum non communicare Balsamum viridius Parisiense in Nosodochio Charitatis & l'Hostel Dieu usitatum & ab Inventore Nobiliss. Dn. Petit huc usque pro secreto habitum; Fit id seq. modo: R. Ol. olivar. lini ana lb. ss. S. juniper. lauri ana ʒ. ss. caryophyll. ʒ. j. Aloës succotr. Tereb. Ven. ana. ʒ. ij. Virid. aris ʒ. iiij. Oli Rom. alb. ʒ. j. Tuthie ʒ. iiij. Coq. omnia & post filtrationem in phiolâ serva ad usum: Emplastrum verò unâ Balsamo superimponendum hoc est: R. Gum. galbani, Opoponac. Edell. ana ʒ. j. Cera alb. lb. ss. Ol. olivar. lb. ij. Litharg. arg. lb. j. S. Ol. lauri juniper. Thur. vel Oliban. Aristoloch. Tuthie ana ʒ. j. Terebinth. Ven. ʒ. iiij. + ti lb. ss. Dissolv. gummata in + to & per pannum laneum trajciantur, post evaporetur humiditas, commisceanturq; pulveres ut f. Emplastrum.

IV. TRA PRIS genuina saltem illa est ubi ☿ & ris fixum legitime extrahitur; aliàs verò nunc habetur viridis instar smaragdi, nunc cærulea, nunc colore sanguineo pro varii menstrui affusione & particularum pororumque inde emergente dispositione & locatione, v. gr. R. Crystallor. ☿ vel in huius defectu ☿. cypr. p. j. ☿ X ci p. ij. Fundantur simul in Xbulo donec bene fluant & massa ex viridi nigrescat, quo apparente signo auferantur ab Δne, massam autem refrigeratam terito, eique ad eminentiam duorum digitorum transversorum affunditur Alcohol vini, digeranturque simul, donec TRAM amœnissimam obtineas viridem instar Smaragdi. In forma verò cæruleâ si volueris: R. Vulg. q. pl. solv. in Ais ☿ tri & ☿ tur postmodum cum muriâ q. s. Calcem edulcorato & exiccato; cui postmodum affundito Menstruum seq. R. ☿ X ci p. ij. Alcohol vini p. j. Digerantur per biduum & paratum erit menstruum, ita enim intercedente postmodum digestionem menstruum tuum colorabitur TRâ ultramarinâ seu azuriâ, quam Pseudo Chymici falsò vendidant pro TRâ De: Colore sanguineo si volueris. R. Virid. aris q. pl. Coq. c. ☿ usque ad siccitatem ferè, hoc verò tertia vice repetito, ita enim rubescit instar sanguinis +, quod filtra & ad medietatem auferito; cui affundes tantum Alcohol vini quantum per S nem + abstulisti, digerantur quo usque per alcohol vini austerum & ☿icum ☿ fuerit maturatum: + autem ad hunc usum ita adornato. R. + vulg. q. pl. Digeratur hoc super flores X ci donec auream inde acquirit TRAM.

V. AERIS sec. Clariss. Maëssum ita paratur, R. ☿ vel crystall. ☿ris p. ij. adde ☿ fortiter calcinat. p. j. S. tur ex ☿ ☿ Δ aperto, ad totalem fumorum egressionem; Aeris rectificata & à phlegmate suo separa; Egregium præbet menstruum in TRis ex vitto ☿ ii, ut & ex ejus minerâ, aliis-

que crocis & calcibus extrahendis. Alius $\ominus$ $\oplus$ ad solvendas margaritas, Corallia & perlas ita fit: $\mathcal{R}$. $\oplus$ thij . friscitr . th. j. pulveris. & cum $\times$ circiter th β imbuantur, quæ per $\mathcal{G}$ vel Δ ne. destillata dant th. j. β $\ominus$ us satis Δ lis. Neque verò hic reticendus *Spiritus antasthmaticus Michaelis*; $\mathcal{R}$. $\oplus$ nis z. xij. *Gumm. ammoniac. z. iiij. pulverisata ms.* Δ ac $\mathcal{G}$ la Δ ne. prodibitque primò P , tandem igne auctiore $\ominus$ us nebulosus, ultimo $\circ\circ$ rubicundum: $\ominus$ us verò dum per $\mathcal{G}$ rectificatur Hertodt in *Crocolog.* in rectificatione rostro alembici *Croci Aust.* aliquid imposuit, ac præterquam quòd in *asthmate* egregiè resolvat, etiam in *obstructionibus lienis* in ∇ $\hat{a}$ *apertivâ* assumptus, pro arcano ab ipso commendatur.

VI. Æs Ustum factum ex ipso *are cremato*, $\mathcal{F}$ re & Ole , adstringit, exiccat, reprimat, extenuat, ulcera purgat, impedimentaque quæ adsunt consumit, ceu inde ingrediens est Unguenti Apostolorum Avicennæ, *Ægyptiaci magni Mesuæ* aliorumque ad *Ulceraphagedænica*, *chironica*, *caecoethica* curanda prostantium compositionum, præprimis apud Chirurgorum Germanorum *Coryphæum Fel. Würtzium*. Affine ei est *æris recrementum* seu *stercus & scoria* quæ cum $\mathcal{F}$ re & *radic. Ireos Florent. calceis* inspersa *stercorem pedum tectum* corrigit, salque Δ *le* sudoribus immixtum invertit, ceu & *Etemüllerus Medic. Hippocr. Chym. p. m. 50.* observavit *Orichalci* (quod fit ex $\mathcal{F}$ $\text{ris part. C. cum part. xxx. Lap. calaminaris mixtis}$ Δ neque forti agitat) *limaturam* calceis impositam, à sensili pedum sudatione, in viridem crocum dissolutam fuisse.

VII. Δ $\mathcal{F}$ HELMONTII juxta communicationem cujusdam Italii ta fit: $\mathcal{R}$. $\oplus$ $\mathcal{F}$ ris rubificati taliter; evaporetur ad siccitatem, flavumque colorem, tunc pulverisetur & ad ignem ponatur in olla magna, agitando sæpe, usque rubrum fiat, refrigeretur rursusque impalpabiliter pulverisetur, denuòque in olla ad ignem agitur ad intensiorem rubedinem: ultimo rursus pulverisetur eritque coloris rubri pulcherrimi, tunc pulverisetur duplum $\oplus$ X ci impalpabiliter, & mox simul optimè misceantur & per $\mathcal{G}$ am Δ lentur, adoptato recipiente, Δ ne gradato, ultimo Δ niendo eo modo ac solet destillari $\circ\circ$ $\oplus$ li ; ascendit TRa $\oplus$ $\mathcal{F}$ rubra cum Ole X co; solvatur in Δ am stillatam bulliente Ole & remanebit in fundo TRa ; hanc feci & in adscensu rubra fit Δ ta quasi foliis æris esset colorata. *Helmontius* vult, ut uniat cum $\mathcal{F}$ rio tato Joh. de Vigo , fortè illam rectificat cum X co denuò, fortè extrahit TRam cum ∇ cohobato floribus $\oplus$ X ci & c. Acciperem TRam & $\mathcal{F}$ tum & solverem ∇ $\hat{a}$ ∇ toriâ juxta descriptionem *Quercetani in suâ Pharm. spagy.* & destillarem cohobando, reverberando, usque ∇ $\hat{a}$ esset, ultimo destillando & cohobando cum ∇ $\hat{a}$ Δ lata ex albuminibus ovorum usque ad edulcorationem. Atque hæc ex literis Excell. Chymici Mediolanensis DN. *Petri Martyris Cossæ*, in quibus

quibus quia dubitationes quædam occurrunt ac divinationes, processus autem ejusmodi Elementi Ignis Veneris ad Mercurium Diaphoreticum Paracelsi & Helmontii, heroicum medicamentum, parandum summè necessarii candidè communicatur à Job. Helfr. Juncken in Not. German. ad Agricol. Cap. III. de Triop. 36. & seq. nòsque præliminaria infra in communicatione Elixiris vitæ Cap. de Hamatire (ubi ~us ille acidus ~nus ~lis ~ri est affundendus & cohobandus, ut fiat ~ gradatoria ~rio ~to Vigonis affundenda, quo hujus ~ internum extravertatur, figatúrque, fiatque pulvis dulcis, ~ nimirum horizontale) sumus communicaturi, Lectorem ad cit. Junckenium remittimus.

CAPUT VI.

De Stanno.

STANNUM (aliàs plumbum candidum) quia olim misturam metallorum indigitabat, innuere jam videtur illud medium esse inter ~um & ~um nigrum, quasi certa proportionè in radice ex utrisque mistum, unde quod purè in eo splendet, in ~ Anglico præsertim, ~to defertur, quicquid verò lividi, ~no; quia verò bina hæcce mollia dicta metalla igneo principio ~ris minus dotata sunt, pro frigidioribus habentur, quamvis ad hoc declinandum Jovémque sceptrigerum venerandum ex harmonico macrocosmi consensu Stannum Veneri planetæ quidam (forte dum ad matricis affectus egregia ex ~ve habentur remedia) consignent, Jovi verò Cuprum ut est Hiëbnerus in Myster. Sigill. Herbar. & Lapid. qui & exinde ad figuras talismanicas efformandas, quæ influentias antipathicas ab Homine, qui eas gestat, declinent & in se fuscipiant, corpus Cupri caractere ~li cum numeris decentibus assumit, de quâ re quia pluribus præter Auctorem Galium de Curiosit. inauditis egimus in Miscell. Curios. Germ. Anno 1. Decad. 1. hîc supersedemus, statuentes quoad designandas particulas Stanni, constare ~vem particulis viscosis maximè ~ibus & minus excoctis fixisque cum patissimis particulis ramosis ~tilibus, cum spiritu in super in eo acido ooli ~no, (ut arguit halitus fœtidus, dum funditur) cujus ratione non saltem colores magis reflectere facit, ut scarlatum, dum viscoso suo corpore colores melius detinentur & corpusculis illis tingentibus superficies magis æquabilis inducitur, sed etiam metalla penetrat, ut est ~ & ~, idque modo singulari, etiam dum hæc non sunt integrè fusa, ut videre est in ferro aciculari, quod simpliciter ignitum, stannóque intinctum album & insigniter durum redditur; subtilitate nempe suâ poros eorum replet, ut experimento in laboratorio Academ. Reg. Parisiis constituit, paratæ scilicet

sunt pilæ tres æquales magnitudine, una ex puro Δ ve saltem, altera ex puro Φ . tertia ex Δ ve & Φ re fusis invicem, quarum hæc posterior quartam partem plus ex ingressu Δ vis poros replentis ponderavit: Hinc & statum metallis, excepto $\odot$ & h , quæ tractabilia relinquit, duritiem affert terream & fragilia ea reddit, quod si non faceret, fortè non saltem I um in pondere augeret sed & Φ tingeret; hujus ratione patet quæ ex Φ re cum Δ fiant *Specula metallica* (non tamen illa quæ & *Electra* seu *Sphæræ sapientiæ* Salomonis dicuntur, quibus magico more figuris cabalisticis ex influentiis cælestibus præterita, præsentia & futura sciri posse quidam asserere haud verentur) sumitur nempe *Fragment.* Φ lb. iij injiciuntur in *Xbulum*, datúrque ignis fusionis, hinc post fusionem additur Δ *Angl.* crasso modo incis. lb. j. fluúntque igne forti. hinc in formam specularem materia infunditur & postea politur, de quo & infra.

Medicamenta è Δ ve *Poterius* Chymicus Bononiensis, satis celebrare se non posse, quicquid alii dicant, in *Pharmacop. Spagy.* refert; Sit ante omnia

I. *DIAPHORETICUM* Δ LE seu *Antihæticum Poterii* ab ipso in *Observat. Cent. III. Cap. 20. p. m. 225. & Cap. 85. p. 285.* ænigmaticè descriptum, à *Rolsincio* demum in *Chymia in artis form. redact.* declaratum; Ego hanc præparationem Medicis Basiliensibus ac Scaphusianis familiarem exoptatissimo cum successu in *Phibisi* & *Hæticâ* exhibitam hinc sisto: *R. Regulæ* lb. iij *stellat.* Δ *optim. ana* lb. j. funde in *Xbulo*, post in catinum fusorium calefactum & sevo intus illitum iniice, relictis adhuc in crucibulo scoriis, massam hanc paulatim refrigeratam minutim contunde & cribra, pondera, *triplum*que dein $\odot$ *tri* probè siccata ac minutim concisi misce probè & in furno venti per vices detona. ubi aliquam diu relinque in *Xbulo*, postea in catinum aquâ frigidâ plenum iniice ac edulcora aliquoties aquâ tepidâ affusâ per filtrum, postea in aëre tantum siccetur, & super lapide porphyrite tere in pulverem subtilissimum coloris ferè cærulei, cujus *Dosis* à ℥. ss. ad ℥. j. vel per se vel cum aliis, v. gr. in hisce *Rotulis* quàm præstantissimis: *R. Antihæct. Poter. 3. ss. Spec. diatragac. frig. 3. ij. Flor. 4 ter sublimat. 3. j. ss. Mastich. opt. succin. albis. ana 3. j. Croci 3. ss. 00 anisi gut. vj. Sacchar. in 7 beder. terrestr. sol. 3. ii. ss. MS. f. Rotula:* Cum conserv. rosar. & flor bellid min optimè quoque in *Electuarium* ad tussim siccam redigitur.

II. *CRYSTALLI* Δ VIS. *R. 4 nem non expert.* pulveris. fossoribus *Zinngrauen* dict. lb. iij $\odot$ *lide* Φ *mati ana* lb. ij inde cucurbit. capaci ad solut. ponantur in ... ut effervesc. hinc affund. aliquot *Cantharos* ∇ calid. & agit. filtretur dum adhuc calet, & abstrahatur ut crystalli emergant, qui edulcorentur. *Dosis* horum à gr. j. ad gr. ij. in *affectibus uterinis* & *hydropes*, in qua miraculosè operantur, item ad *salia acia* & *impuritates M. S.* edomandas, valent etiam ad *fistulas*.

III. Su-

III. SUDORIFERUM MAXIMUM P.I. Fabri compendiosius, citra ullam remedii profectò elegantioris deteriorationem, ita parari posse docet D. Ludovicus Decade I. Miscell. Curios. Ann. IV. & V. Observ. CCVI. p. m. 289. R. Amalgam. è 24 Angl. & 7 viv. ana paratib. j. probè contrito exactè permiscetur. Si seorsim pulverisatib. j. indatur mixtura retorta vitrea mediocri (cujus collum si cochleari uno alterove 7 a simpl. detergere tentes incalascet massa, ac sponte gutta quedam prodibunt, brevi tamen post cessante fervore) apposita mediocri quovis vitro tb. 8. aqua simpl. continente, rostròq. vesica tantum juncto, destillatur igne arena mediocri. hora spatio liquor acidissimus, cessando statim, cum materia quedam alba butyrosa apparere inceperit, alias enim cum eâ & subsequa griseâ materiâ Prii vivi granula frustra adscendunt & quod in retortâ remanet, nimium fortè patitur, desuper nigrescens dum alius albet; affundatur in liquor (qui ut plurimum 3. x. 8. sin verò recipienti non fuerit indita, tum saltem 3. ij. 8. ponderat) dicto in retortâ residuo seu amalgamati splendidissimo. calescant in balneo vel arenâ omnia probè, & post repetitas agitationes, 24 re sic saturatus liquor calidè per madefactam prius emporeticam duplicem filtratur, ut vini instar clarus transeat, quod charta absorbfit, similiter 3. j. vel 3. j. 8. aqua simpl. eluendo. Transcolatus ita citra aliam rectificationem novæ retortæ vitrea mediocri saltem indatur cum 1 puriss. 3. iij. & vitro quodam ampliori vesicis juncto destilletur 5. vel 6. horarum spatio, primo mediocri igne quasi 7, hinc spiritus rubens, fortificato denuò albicans liquor, ac denuò (ut in ejusmodi Otis fit) obscure rubens; continuando donec planè nil exeat amplius, quod materia alba, tantum terrea, non verò bullis 8 nu interspersa aut fistulosa (solubilis adhuc in aquâ simpl. & per 8. Pri quidem sed minuto candore, remissioriq. ferè diaphoresi precipitanda) remaneat: Pulvis edulcoretur copiosiori aquâ unâ vice, quotus subsideat, superinfusâ, eritq. præter propter 3. iij. & 3. ij. vel 3. iij. spiritus (Otis composito congener) 3. xxx. vel xxvj. Et si de 1tro nimium post finitam destillationem restare, per particule probationem videbitur, diffracta retortâ, massa prius Xbulo vel regula communi imponi residuumq. subjecto validiori igne dispelli poterit, quam edulcescat.

IV. LIQUOR 24 vis colores nitidissimè exaltans hætenus secretior ita fit: R. 24 Angl. puriss. q. v. iniiciatur sensim in 7 usque dum hoc solvens viscosum exadat saturatè flavescens, sic per aliquot dies solutio hæc in aëre libero relinquatur, ut gas illud sylvestre 7 evaporet, tum fiat solutio 3. j. in 7 & in vitrum satis capax amplo orificio præditum largissima aquæ communis copia infundatur & in hanc aliquid solutionis 24 & paulò post tantundem solutionis 7ri infundatur & fiet curiosa præcipitatio 7 colores cardinales tres in 7 extraversos oculis exhibens, flavum nim. cæruleum, nigrum, qui paulò post in purpuram eleganter rubentem abeunt, supernatante nubeculâ 8 na. Usus hujus secundum Cassium de 7

p. m. 107. peramplius est, indubitatum enim est præcipitato hoc ☉ri vel purpurâ ☉ri expertum ac habilem Chymicum elegantia multa præstare posse, imò cum liquore ipso etiam 2 vis; inserviet enim non solum pro magnetico contentorum in multis mineralibus, Lapidibus, Granatis, Arenulis &c. exploratore, sed insuper pro colorum è Vegetabilibus etiam extractione, ejus enim medio omnis generis colores exaltantur, atque in viscoso ejus corpore melius detinentur, quod ante annos abhinc non multos egregio artis tinctoriæ emolumento innotuit, ut nunc tinctorum non pauci pannis suis pulcherrimam coccinellæ (vel sicut alii artifices vitris coccinellæ aureæ) purpuram ejus solum ope inducere norint: ut nil dicatur quantum in tingendis filicibus, crystallis, emaliis item purpureis efficiendis possit. In ☉bus certè tingendis quibuscunque, alcalibus, ☉tro, ☉le communi aliisque A libus pro insignium medicinarum præparatione non infimum habet locum & vix aliud quam ☉is ☿r reperitur quod id præstet, rubedo enim ☿ri à ☉tro conciliata inconstans est & fugax, permanens verò hæc à ☿re ☉ri si certâ enchiresi res tractetur. Huc & spectat Spiritus ille impetuosis è 2ve prolectus, qui croco ☉is affusus abstractione secum defert ☉ colore sanguineo, quæ massa si refrigescat, picis instar indurefcit, quâ de re Auctor Tr. Sol sine veste: Fit autem Spiritus ille fumans hoc modo: R. 2. Angl. 3. j. B. 3. viv. 3. ij. B. f. amalgam. pulveris. & adde 2. ti ana agitentur, indantur. ☿ta adjuncto recipiente aquæ frigida incubante, ignis gradatim promoveatur & prodibit pellucidus liquor, quem sequuntur spiritus impetuosissimi plurimi, unde desistendum. Spiritus hic mirabilis est coagulans aquam in duram crystallinam massam.

V. 2. INOURATUM & RESPLENDENS: R. 2. opt. 3. xij. Reguli ☿ij 3. li 3. j. ☿ rubr. 3. ij. Fundantur simul; Vel R. 2. ☿ rubr. 3. iij. ☿ crud. 1b. j. Fund. sicut dictum & moris est pro regulo ☿ii 3. li; hujus reguli R. 3. j. 2. 3. xij. Fund. simul & habebis 2. splendentem instar Yti. Nec verò hic prætereundum Emplastrum efficacissimum ad Hernias ex cineribus Stanni, Germanicè Zinnâschen/ & Cute Anguillarum recent. in lixivio ad gelatinam coctâ, addendo huic colaturæ cineres, ut Empl. fiat tenax, quod inducitur alutæ ovillæ prius paucis Terebinth. inunctæ; portaturque quàm diu manet, post renovatur; portatur commodius cum cingulo per trimestre; Observatumque est nonnullos hoc Emplastro intra 2. vel 3. septimanas fuisse curatos.

CAPUT VII.

De Plumbo.

QUICQUID, sine adductâ ratione, existimet *Poterius* h̄num à 2^{ve} toto genere differre, patebit nihilominus, magnam intercedere affinitatem inter 2^{lem} & h̄num, particulâsque constituentes multum inter se convenire, nisi quod in hocce laxiùs coierint, minùsque sint excocta, ac superficiem hinc obtinuerit h̄ magis asperam; Ob mollitiem verò & levem coagulationem principiorum, maximè principii *Prialis* abundantiam, h̄ faciliùs funditur quovis metallo, quæ fusibilitas promovetur maximè à spirituosiss particulis *Qc*is subdulci- bus in eo scatentibus, quarum ratione & penetrantissimum est h̄bum, ut quoque fulguris instar viam sibi apertam acquirat; unde in *Q* ne h̄ni cautè agendum esse monent Chymici, ob vim h̄ quam habet fulminantem, quam non solum expertus est *Celeber. D. Michaël* sed & alius mihi notus in Chymicis versatissimus, qui, ut vim fulminantem deducit præfatus *D. Michaël* à *u* *Qtri*, in ea est sententiâ h̄ esse *Q* à *u* h̄ni concentra- tum, ex quo ulterius de frigiditate h̄ni statuendum esset, quod statuendum de qualitatibus *Qtri*, nisi fortè clariùs ejusmodi effectus deducere quis ve- lit à *Priali* potestate, statuerèque h̄ nil vix esse aliud quam *Prum* terreum remistum mineralibus acribus & semicoagulatum, idque experimento *Cele- berr. & Excell. Wedelii*. Fautoris nostri summi, qui *Prum* h̄ni verum ac ge- nuinum seu miculas *Prii* vivi plures admodum mobiles in unum coeuntes ex vase plumbeo atramentum asservante collegit, ceu de eâ re *Ann. I. Decad. II. Miscell. Curios. p. m. 383*. In Chymicorum ore quoque versatur ipsum proprios filios devorare, id quod intelligendum, quod metalla in vase cineritio seu capella *Δ*ni imposita ita devoret, ut nullum eorum extet vestigium, ex- ceptis *Q* & *Yâ*, nimirum *u* suo subtilissimo, ita filios ex tempore in poris suis recipit, ibidèmq; illos examinationi & digestioni proponit, usque dum proprios filios, arte Vulcani, tractu temporis eos, scilicet solos, qui in examine constantes proprio patri resisterunt, evomere iterum coga- tur, fugatis cæteris infidis, cujus ratione regium ipsi nomen præmii loco decretum, de quo ulterius *le Mort in Metallurg. contract.* Ob *u* verò alcalico-dulcem quo abundat non mirum eum acida omnia in dulcem redigere saporem, quæ dulcedo tamen forte innuit, h̄ habere aliquid tem- periei commistum de *Fre* & *Qlo*, ceu aliàs Angli alique experiuntur, præ- gustato *Qlo*, Tabaci fumum ore acceptum dulcescentem & planè mellitum exhibere saporem, & particularum *Qnarum* ponticarum in *Qlo* & *Frearum*

crearum ex Nicotiana combusta exhalatarum commistione. Notandum autem Plumbum purum in fodinis minimè reperiri, sed excoqui, ut 24. ex galena seu molybdenâ, quæ est vena plumbi seu lapis plumbarius, qui juxta Icti venas, (velut etiam sæpius galena communis est Icto & Hno) reperitur, estque plumbago hæc coloris nunc nigri, cærulei, flavi ac etiam colore jecoris; hodie verò in Germania, è vena plumbi plurimùm primâ concoctione Ictum separatur, plumbum dein in lapidem coagulatur, qui tandem rursus coquitur & fit plumbum, de quo vid. Agricola, Lobneisen & Ercker.

Medicamenta ex Hno tam interna quàm externa habentur, omnia ed facientia ut particula acidæ & Onæ dulcificentur, mitigentur, saturentur, infringantur & corrigantur. Illa verò distinguere licebit in Communia & Chymica. Communia rursus in Simplicia & Composita: Simplicia vocando v. gr. Cerussam, Minium, Lithargyrium, plumbum ustum &c. Composita verò Unguenta, Cerata, Emplustra Hna. Chymica Balsamum Hni, Sal Hni, Oleum Hni &c.

I. CERUSSA ex lamellis Hni vapore Icti elicta Olia actria in superficie corporis tumultum excitantia corrosivæque optimè domat, unde in exulcerationibus & doloribus proficue adhibetur; Præter unguentum de Cerussâ officinale notum sisto hic Emplastrum polychreston seu mirabile Meibomii in Arthritide, ad quod applicatum ferocia salia in halitus resoluta accurrunt, inviscantur & domantur: R. Ol. olivar. lb. ij. b. Cerussæ, Minii ana lb. j. Saponis Venet. lb. b. F. Emplastrum. Sic & ingreditur Empl. nigrum Helmontii; R. Cera citr. Ol. oliv. ana ʒ. iij. Resin. ʒ. j. b. Cerussæ. ʒ. ij. Cera, res. & ol. dissolv. & igne coq. tunc add. sensim Cerussam, totumque ad aliqualem nigredinem percoque. Hoc nuchæ impositum oculorum affectibus medetur, item lienis tumori & dolori, nephritidi, lumbagini, mammarum tumoribus dolentibus, torminibus ventris post partum, clavis item pedum, ut communicat Excell. Joh. de Muraltom Miscell. Curios. quæ annuatim ditare dignatur.

II. MINIMUM è H ignis operatione reverberatoria acidæque ejus se in poros ejus insinuante, ponderosiusque reddente resultans, ex vi Hnâ balsamicâ in Ulceribus basin præbet Emplastri Norimbergensis notissimi: R. Pulv. minij ʒ. vj. Ol. rosac. ʒ. xij. Coq. sine ullius alterius rei additione ad consist. Empl. & acquirat colorem castaneum, postmodum per agitationem parùm refrigerato adde Camphor. in pauxillo ol. rosac. in mortario sol. ʒ. b. post effundatur in scatulas. Auctorem hujus Ehrnsingerum haud fuisse nulli persuadere vult Excell. Helianthus Ann. IX & X. Decad. I. Miscell. Curios. sed Galenum, ut Weckerus in Antidotario sub titulo Oxyli docuit.

III. LITHARGYRIUM post Icti purificationem per H in testâ probatoria fusci pulveris calcivæ formâ collectum, Balsamum Hni exhibet plurimos ad usus præstantissimum, quovis pretio redimendum: R. Lithar-

gyr.

gyr. $\odot$ ri subtilis. pulveris. q. v. Affund. $\times$ q. plac. vel ad emin. 3. vel 4. digitor. transvers. stent in digestionem, vel coquantur leviter donec $\ddagger$ in dulcedinem saccharinam conversum fuerit; filtratur solutio & in patina stannea evaporetur ad syrupi tenuioris consistentiam; affund. aqua pluvia & lactescer solutio, filtrato & evaporato ut prius, illudque repetito donec balsamum hocce omni suo austero & terrestri spoliatum sit; per evaporationes enim frequentes $\ddagger$ cum plumbo digestum penitus sua spicula acida deponit; filtrationibus vero repetitis omne terrestre plumbi perit, unde emergit Balsamum præstans potenter inflammationibus resistens, ejusque dolores mitigans, si cum Ol. comm. vel rosac. in mortario plumbeo in formam Unguenti nutriti teratur: adstringit potenter absque corrosivo, unde in Fistulis & poris lacrymalibus continuè fluentibus & stillantibus arcanum est insigne cum ∇ a ros. vel Lacte tepido adhibitum. Ex eodem quoque $\ddagger$ Lithargyrii fit egregiam medicamentum hocce, quo Wormius Aneurisma nucis juglandis magnitudine post malam V.S. cum symptomatibus aliis curavit. $\mathcal{R}$. $\ddagger$ litharg. 3. iv. Croci 3 obstruct. Fulig. abenar. (quam Severinus alias insigniter comendat) ana 3. ij. Succu acaciar. imatur. 3. 8. His invicem calefactis & spongiolâ exceptis aneurisma arctissimè ligetur & brevi curabitur.

IV. PLUMBUM USTUM stratificatione bractearum & $\odot$ ris paratum egregium est ad mortificandum acidum ferox Ulcerum malignorum, præprimis in Cancrosis affectibus cum Ung. diapomphol. ceu alias plumbi crudæ lamina & pulvis tenuissimus modo Ferneliano Oper. Med. p. m. 450. maceratione nimirum in $\mathcal{Q}$ uacerr. & contritione in mortario, tantopere laudantur, expertus enim est Fernelius pulverem plumbi sic paratum inspersum malignis ulceribus illa blandè citra ullum doloris sensum corrigere, expurgare & ad cicatricem perducere, imò ad multò majora vim ejus esse singularem & eximiam; ceu hoc confirmat observatio in Miscell. Curios. Ann. IV. quâ laminæ plumbeæ duæ alternatim cancris mammis impositæ duorum mensium spatio ita fuerunt erosæ & in medio in albicantem redactæ pulverem, haud secus ac alias ope $\ddagger$ calinatio plumbi instituitur, tam acidum & Ale est fermentum $\mathcal{S}$ um, & instar ∇ corrosivum.

V. CRYSTALLI MINERÆ $\mathfrak{h}$ ni elegantes à Celeberr. D. Michæle ex minera $\mathfrak{h}$ ni Fribergensium, affusione $\times$ digestionem & abstractionem parati, quorum usum egregium in Coll. Chym. deprædicat in affectibus cephalicis, Epilepsiâ, melancholia hypochondriacâ; addidit illos purgantibus ad gr. iv. vel v. $\mathcal{R}$. Jalap. ppt. 3. j. Scammon. $\mathfrak{h}$ gr. vj. Crystall. miner. $\mathfrak{h}$ ni gr. iv. Ms. qualiter spiritus maligni optimè præcipitantur.

VI. SACCHARUM seu $\odot$ $\mathfrak{h}$ ni calcinatione immersivâ $\times$ modo notissimo paratum absorbens, saturans singulare est remedium, intus & extus

effervescantiam ☉lium heterogeneorum domans, acréque irritans dulcificans. In *Phthisi* eleganter id maritatur *Antihect.* Pot. v. g. *R.* *Antihect. Poter.* 3. j. *Sacchar.* 3. 3. *Extr. croci gr.* vij. *Essent opij Langoll. gr.* iv. *Bals. Peruv.* q. s. M. f. *Pil.* num. xxiv. pro 2. dōs. ante cœnam sumendis, sic enim egregiè *tussim nocturnam* aliâque symptomata, maximè sudorem nocturnum compescent. In *Erysipelate* optimè solvitur in *in aq. sperm. ranar.* linteumque intinctum vel tepidè admoveatur humidum, vel siccatum prius decenter, vel ejus 3. ij. *Rob. sambuci* 3. ij. miscentur & corio superinducta imponuntur. In *Dysenteria* summè quoque prodest ob saporem quem exhibet Osum & adstrictorium. Ex ☉le hoc hñi habetur.

a. *Balsamus hñi* rubeus elegans, si cum Oleo *terebinthina* decenter digeratur & agitetur, ubi tamen parùm de ☉le hñi, ut ponderatione constet, solvitur. *Uusus* ejus in *Phthisi*, *Empyemate*, *Vomicâ pulmonum*, aliisque ulceribus internis ut & externis, crediturque is temperatio balsamo ☉ris.

β. *Tinctura antiphthistica* elegantissima & efficacissima ex ☉le hñi prædicto ita fit: *R.* *Sacchari hñi* 3. ij. vel iv. ☉li *Stis* 3. j. *V* 3. iv. stent per dies aliquot & emerget *R.* elegans, cujus vires sunt, serum refranare & leni adstrictione diffationem ejusdem quæ fit per sudores inhibere; quosine in tota Medicina vix simile inveniri potest elegantiusque remedium in *Hecticâ* & *Phthisi*, item *Hæmoptysi* ad pulmones consolidandos, item in *Ulceribus Renum*, ceu quoque *Hæmatites naturalis* ad ulcera egregiè valet, ac artificialis etiam habetur si illa duo ☉ hñi & ☉lum *Stis* per retortam destillentur. Vid. Excell. Dñ. D. Theod. Zvingeri *Neues Arznenbuch in Append.*

VII. OLEUM hñi *Agricola* in *Comment. super Poppium* parare docet è *Saccharo hñi* in *V* per 14. dies digesto & post destillato, Δ negradatim adhibito, usque dum Oleum flavum prodierit summè fragrans & dulce, rubrum verò parare docet *Fel. Würtzius* ex cerussa cum triplo *✠ bis destillatè* coctâ, hinc per *☉* N do. *Uusus* ☉ hñi est in ulceribus corrosivis, inflammationibus, præsertim oculorum & eorum exulcerationibus, (vid. *Fel. Würtzii Chirurgia* à nobis revisa, correctâ & auctâ) vulneribus item desperatissimis ac ambustis, ceu observationibus hoc confirmatur ab *Agricola Tr. de hñis*; verùm quia à *V* resuscitato maximè hæ virtutes emergunt compendiosius erit ejus loco solutionem v. g. *lithargyri* in *✠* ad melleam consistentiam exhalatam adhibere, qualis pro externo usu in Oleum, Linimentum, Epithema commodè adhiberi poterit, prout & lumbis cum Ol. *scorpion. lilior. alb.* inunctum egregium est, item cum Ol. *☿.* in *Impetiginibus*, *Lichenibus*, ulceribus inveteratis. In inflammatione & rubedine oculorum cum aq. *rosar. sperm. ranar. chelid.* &c. imò simplici oleo commixtum præstat ea quæ *Ung. de cerussa, minio, lithargyrio* &c.

CAPUT VIII.

*De Metallorum Affinibus & primò de
MERCURIO.*

EX metallicis corporibus quia quædam non ductilia aut malleabilia sunt, sed fluida, frangibilia, friabilia potius, ac nihilominus ex iis veri metallici quid haberi & elici potest, materiam metallorum præbent, & ad eorum latera collocata dicuntur; fit, ut non Metalla propriè dicantur, sed pro Metallorum affinibus, aut spuris metallis saltem habeantur, qualia sunt Argentum vivum, Antimonium &c.

ARGENTUM VIVUM seu Ψ rius summè versatilis, in miraculis naturæ habitus, multorum hactenus torsit & elusit ingenia, *Aqua in est manus haud mædificiens*, nihil in se admittens nisi metallicum, maximè verò $\odot$, cui amicissimus est, quodque fulguris instar arripit, hinc $\mathfrak{h}$, $\mathfrak{d}$, $\mathfrak{d}$ am, ægerimè $\mathfrak{q}$ & $\mathfrak{r}$; unde quantum concipere licet, videtur is esse fluor æthereus Δ lis astralis naturæ, non nisi specificis particulis metallicis saturatus: Certè materiam mundi subtilissimam, effluviâque ætherea fluidissimam activitatem suam præprimis in Ψ rio patefacere, confluxumque & copulam in hoc subiecto præ aliis innuere, genius Ψ rialis abundè confirmare videtur, docuit enim Philosophia experimentalis, Ψ rium communem igne fortiter in debitis vasis tractatum, miram aquæ cujusdam insipidæ elargiri copiam, semper tamen priori Ψ rii vivi pondere salvo manente, teste Boyle in Chymist. sept. & Agricola in Poppium, nimirum ex harmonia mundi & magnetismo universi particulæ æthereæ copiosè in Ψ rio jam existentes, ignis motu magis etiam commoventur, ut poris amplioribus multo hinc redditis, in matricem hanc aqueam novus aether intrare liberius possit. Taliter namque & Ψ ius metallorum habetur, ope $\odot$ lium invicem conflictantium, unde materia æthereæ fluidissima particulas metallicas arripit, & in se rotare facit; hinc nempe ulterius, si *avicula* hæcce Hermetis decenter capiatur, habetur Phosphorus ille mirabilis, materia nimirum in tenebris splendens dum aut $\cup$ us $\odot$ tri secundum Kirckmayerum vel ∇ secundum Balduinum vel $\square$ pueri secundum Kunckelium quæ summè Δ lia sunt & de æthereo mundi spiritu participant, vel moleculis metallicis incorporantur, vel etiam Quis ut Cretæ candefactæ aut Arenæ crassæ, adeo ut sufficienter collectæ particulæ æthereæ & lucidæ, splendorem de se spargere possint. Theatrum Chymicum de Ψ rio ex fundamento qualitatum primarum judicat eum oriri ex aqua viscosa cujus partes à terreis particulis subtilissimis ita modificatæ & iis per minima commixtæ sunt, ut hæ non permittant

humidum illud alteri adhærere quam sibi, neque in toto diffuere instar aquæ, sed quasi per globulos constare, nimirum quoddam humidum particulas terreas subtiles purissimas ita disponat & ut fluant, currant in superficie planâ, defendanturque ab ignis consumptione, qui ea aut unâ avolare facit aut ut remaneant in eo constanter; at dum sic & ex globulis super centrum suum, in quo fixitas ejus videtur esse, revolvitur, fluiditas ejus summa obscura tam esse haud poterit, resultat enim fluor hic è duobus, spiritu nimirum æthereo summè agili & penetrante & partibus metallicis eo emollitis, solutis & fluxilibus redditis, quæ quia læves sunt & lubricæ, neutiquam possunt inter se compingi, ac etiam crassiores quàm particulae aquæ, vix transitum præbere possunt luci seu globulis cælestibus, eorumque pressuræ seu materiæ secundi elementi Cartesii, (quo fit ut vitrorum seu speculorum tergo obducatur) sed solum materiæ subtilissimæ seu materiæ primi elementi; unde porro aliæ ejus qualitates deduci poterunt, quare nimirum & diaphanus haud sit, sed tamen summè frigidus ad tactum, abest nimirum materia secundi elementi, primi verò inter globulos ejus activitas & dominium, unâ cum inæqualitate, quæ inter partes ejus & aëris aliorumque corporum partes intercedit, facit ut guttulæ ejus mensæ impositæ sphericam magis affectent figuram, prout alias guttæ aquæ, quæ taliter in globulos convertuntur dum pulveri admoventur, quia nimirum pulvis aquam non exactè tangit ob poros majusculos in eo latentes, adeo ut aër intra poros illos aquam adhuc contingat, suæque pressione fluidâ rotundam conservet, ceu contrâ fit quando gutta guttam & & ius & ius exactè tangunt, ut nullus intercedat aër, unde aguntur ab ambiente aëre in orbem. Dum verò viros ejus in morbis edomandis effectus, operationesque chymicas circa illum institutas consideramus, Num quem in eo copiosè reperiri diximus, non nisi Quæcumque amaricantem subtilissimum pronuntiare possumus, inde enim fit ut ejus ratione à quibusvis corrodat acidis & cum iis in tertium Osium abeat, ut in & to corrosivo & dulci patet; adeo ut ratione substantiæ materialis potentissimus sit, ad domandam & dā maximè acria Viora, quæ promptè absorbet & imbibit, ut post M. S. nitidior, fluidior, in consistentia debita correctior observetur, ceu videre est in *Ulceribus manantibus* quibus applicatus & salivationem movet, unde ægri melius se habent, *pusque melius coctum*, ut loqui solent Chirurgi, id est, acrimoniâ liberatum effluit. Huic minerali Antiquitas ingeniosè *serpentes caduceo convolutos*, ob lubricitatem ac pandos & repandos undarum flexus adscripsit, nec etiam immeritò in Hieroglyphicis & aliis ad pedes & caput exornatus adumbratus, in illa nimirum globulorum mobilitate quamvis frigidus externè appareat, potentiâ tamen intrinsecè Viperae ad instar, quam *Hermes* πυγώδης ὄφις τῶν ἑσέων acutè nominavit, calidissimus existit;

existit; dum verò *velocissimus* indigitatur *Deorum*, id est, metallorum, *nuntius* ille proclamatus est, *servus*que *fugitivus* dictus, cui *fiat* rectè præcidantur mitior evadit juvenis & magis quietus, ita ut facillimè postea semper bonus nuntius fiat & *Deorum* secreta revelet, unde & dictum: *Est in Mercurio, quidquid quarunt sapientes*, dum scilicet ex viscositate ejus substantiæ subtili terreæ albæ centemperatâ & coagulatâ ☉ progignitur, non secus ac sero sanguinis viscidiusculo gelatinoso in animalibus Caro, idque post multifarias digestiones. Ex hoc *utiq;*, ait Geber, *maximum elicias secretum, est enim, metallum apertum, hinc amicabile & metallis placabile & medium conjungendi tincturas, & non submergitur aliquod metallorum in Mercurio nisi ☉*, qui & nec immeritò diversas in Mercurio partes feceritq; supervacuas deprehendit, *terream & aqueam*, unde optima Mercurii proba, præter illam, quæ fit per corium vel retortam secundum *Borrichium Actor Hafn. Vol. I. Observ. 67. p. m. 147.* est per injectionem grani Mercurii super carbonem incandescentes, ubi si quietè fumando recedat totus Mercurius, germanus erit, si carboni instrepet & crebris saltibus fugam moliatur, spurius censendus erit; Vid. & infra §. II. Cæterùm *Argentum vivum duplex* habetur *nativum* scilicet & *artificiale*: *Nativum* in tria speciebus, maximè ubi venæ Mercurii & hæ sunt, intra metalla item in lacubus, in quos è fibris effluxit reperitur, sui coloris, sine excoctione: Sic in Helvetiâ referente Clariss. & Excell. *Wagnero*, ad oppidum Thunum & in Comitatu Novocastrensi per se separatus invenitur, ac secundum *Thurneiserum* insuper ad pagum Pipp ditionis Bernensis in prato quodam salicibus consito. *Artificiale* fit seu coquitur ex venâ minii seu Mercurii nativâ copiosè, ex qua per ☿ facillè habetur, aliàs verò sec. *Kircherum Mund. subterr. Lib. X. Cap. VIII. p. 130.* ita: Vena hydragryi ferrax probè tusa in ollam conjicitur, hoc peracto vi ☿ à sua minera Mercurii quasi divortium facit separatūque in sublime elatum ubi densiori solidiorique corpori occurrerit, auramque frigidiorē senserit, illico naturæ suæ pristinae restitutum destillat deorsumque ruit, ac reseratâ olla extrahitur; hoc verò ex aliis mineris ejus Mercurio ac etiam lapideis facilius obtinetur, si addatur quodcunque aliud vitre corpus Quicum, eodem enim modo secum eo habet ac cum ☉bus Aliis, quorum ad instar, dum compedibus velut alligatur & quasi figitur ☿ dis addito Vori aliquo corpore, cui se insinuare & arctius adherere possit, facillè particulas velociores derelinquit, quæ mediocri postea calore propulsæ sui juris fiunt. Reperitur & quandoque p. n. in Plantis, imò ob vim penetrandi summam in corpore humano, sanguine ejus, imò in cerebrum usque ipsum sublimari posse Observationes docent; An verò semper hoc contingat, dubium, cujus occasione Lectori Observationem notatu dignam hîc sistere possem, nisi alio in loco illam communicandi sperarem occasionem.

Usus φ quod spectat *Medicum* (mechanicus enim peramplus quoque est, ceu eo Artifabri ad vasa deauranda, & $\odot$ ab Δ to separandum, confectio-nem item speculorum, aliâque utuntur) variis is destinatur, variâsque operationes de se edit, prout nimirum vario modo & artificio ejus alia præcipuè abscinduntur, cûtris vel acutioribus vel obtusioribus, imò is non saltem innuit Medicamentorum facultates à configuratione particula-rum suarum & motu quem iis solutis materia subtilis imprimit (ut elegan-ter de hisce Viri Accuratiss. *Wepferus de Cicut. Aquat. & Peyerus Dissert. in-augur. de Valet. human.*) dependere, dum variè preparatus nunc salivam nunc sudores, nunc vomitus & fecellus movet, sed & ansam suppeditat Medica-menta reliqua v.g. Vegetabilia explorandi, an enim planta quædam vulneta-ria sit & Olei si scateat, φ rius palefacit. Θ bis, δ dis preparatus, quæ dum $\mathcal{Q}$ co vegetabilium sali occurrunt, φ ium derelinqentes, ipsum reviviscere faciunt, salisq. $\mathcal{Q}$ ci præsentiam arguunt. Cæterum comòdè distinxit *Ettmül-lerus in Chymia φ rialia preparata in sicca eaque vel τ ra vel δ ta & fluida per deliquium vel etiam per resolutionem.* Nos seq. ex φ rio delibamus Remedia.

I. φ rius Vivus CRUDUS vermes si quid aliud necat, insectorumque hostis, vel simplici aurâ, est infensissimus, mox teneram eorum compagem dissolvens aut actuali frigiditate motum in iis sistens, hinc intus ad *Lumbri-cos saccharo obvolutus* vel ejus *Decoctum vel Infusum* pueris exhibetur, *Zonis*, (ut est *cingulum sapientie Rulandi*) Sagis militatibus Indusiisque inditur ad pediculos & scabiem abigendam. Quatenus δ dum morificum luis $\mathcal{Q}$ reæ corrigit, non saltem extus *Unguentis*, qualia hinc inde prostant, sed & intus crudè aliis permixtus, absque scrupulo datur; Sic namque præ-stantissimæ sunt *Pilule Venereæ Dn. Moulini* in Angliâ sequentes: φ vivi $\mathcal{Z}$. ij. *Terebinth. ven.* $\mathcal{Z}$. iij. in mortar. $\mathcal{C}$. a. extinct. adde *Aloës opt. Diagrid. Colo-cynth. ana* $\mathcal{Z}$. ij. *Ol. caryophyll.* $\mathcal{Z}$. j. *Syr. de spina cervin.* q. s. f. M. P. Sic & ob gravitatem suam sæpius insigni cum emolumento *Neosis* & duriter consti-patis exhibitus ad insignem etiam quantitatem.

II. φ RAUS FINISATUS, astrâlis, depuratus à $\mathcal{A}$ re impuro: egregia in morbis præstat, citràque salivationem non saltem is sed & ex ea parata φ rialia operantur: paratur autem sic dupliciter ab Excelentiss. Celèberr. D. D. *Joh. Bohnio* Profess. Lipsi. acutiss. in *Disput. de Variolis*, S. 31. primò, præstò sit $\mathcal{G}$ φ rea tubulata, cui adaptandæ aliæ duræ firmiter, his convenienti impositis furno oblongo excandefactisque probè, injiciatur debitâ in quan-titate φ vivus, prolabens agitatus Δ ne fumi sub forma in vas recipiens ap-positum: finitâ operatione eximendus est φ & per corium pro separatione $\mathcal{A}$ ris impuri copiosè undique vasi adherentis traijciendus; hic labor 2. 3. 4. ad lubitum reiterandus, prout nimirum magis vel minus finisatum ef-fentificatumque φ ium volumus: *Aliâ viâ* ita proceditur, nimirum cum Θ le

comm.

comm. $\odot$ lo &c. φ est $\triangle$ dus, hinc per $\odot$ lia ut φ 4; $\odot$ φ ri, item φ crud. limat. δ &c. est in pristinam formam reducendus, hinc denuo $\triangle$ dus, reducendus &c. quoad lubuerit & magis purum hunc exoptamus. Ex eodem fundamento prodit φ ius magnesiatus seu Veterum *Magnesia hni*, que nil aliud quam φ δ ii per crystallos hni, ex hujus vitro conficiendos sapius $\triangle$ tus, hinc per $\odot$ lia reductus, ob splendentem & lucidum fulgorem de se emittentem certè miraculosus, præprimis ideo, quia magnetis ad instar $\odot$ laminatum ad ulnæ spatium distans licet, trahit, cumque hoc jungitur inseparabiliter ita ut nullâ arte iterum divelli queat.

III. φ RIUS PRÆPITATUS, talis habetur vel

& Per se in phiala peculiari, cujus icon æri incisus videtur apud *Zwelferum*, idque ope tum ignis ipsum in minutias dividens, tum φ ris externi heterogenei, quod separatim sic φ ium colore rubeo tingit, qui tamen inde minus pyralismum provocat.

2. Cum $\odot$ bus, ut φ ri, $\triangle$ u $\odot$ tri, quæ dum evaporatur, rubens, (vel etiam *Turbith minerale* de quo post) luteus item si solutioni ejus in $\triangle$ a dulci, $\odot$ φ ri per deliquium instilletur: incarnatus verò, si $\odot$ a recens sana, albus tandem, si $\odot$ comm. $\triangle$ a solutum affundatur, habebitur. Virtus horum $\triangle$ orum in genere est est purgatrix *ad uñ* ob $\odot$ lia corrosiva ad hærentia & particulas φ riales solutas: secessum tamen tantum movent, si quantum fieri potest fixiores reddantur: In specie adhibentur in *Lue præa*; *Dosis* gr. v. ad δ . B. externè verò maximè albus & rubens pro cosmeticis, cautè tamen agendo; ne salivatione adauctâ suffocationis periculum concitetur, vel in cutaneis affectibus post unum hydræ caput amputatum, emergant alia, quæ cautio est *Willisii* haud rejicienda. Cæterum φ tus ruber in signe est remedium ad *Cancros* φ reos mixtus cum *Ung. basilico* ad suppurandum, postea & mundificandum adhibito *Ung. mundificativo de apio* cum φ crud. *terebinth. part. equal. extincti* δ . B. Imò φ ius hic $\triangle$ tus ruber cum $\odot$ ussi parte saltem tertiâ mixtus digestivòque incorporatus *Verrucas* & *Porros* adeo feliciter tollit, ut etiam viderit *Celeberr. Practicus Monspel.* DN. *Barbeyrac* porrum digiti magnitudine unico die ablatum: Idem quoque laudatus Vir φ tum album ad gr. ij intus exhibet, si salivatio ex inunctione φ riali lentè aut nullatenus procedat, quamvis & quandoque salivatio in longiores dies sit protrahenda, ut φ rio satis spatii ad operandum concedatur.

3. Cum *Metallis*, qualis habetur tum $\odot$ ris rubens, si in præparatione φ ti per se $\odot$ addatur, tum φ reus viridis si in solutione φ φ ti tertia vel quarta pars φ ris addatur, qualis in *Gonorrhæa virulenta*, etiam si fluorem prius adaugeat, utiliter adhibetur. Hic verò maximè proponendum $\triangle$ tum $\odot$ re & $\odot$ re: $\triangle$ tum $\odot$ re ita fit: φ φ viy. curr. à nigred. lot.

lot. per $\odot$ em & $\ddagger$ tum 3. vj. *Vitr. 8ii hyacinth.* per se facti absque additione peregr. iterum 3. vj. $\odot$ puri in tenuem lamellam ducti 3. j. Lamella sola scindatur in frusta & Xbulo immittatur, quibus adde $\ddagger$ rium & Δ i imponatur, usq; dum $\ddagger$ incallescens se insinuaverit intimè in poros $\odot$ i, & descripserit amalgama, quo conterito *Vitrum 8ii* in pulverem tenuè, committantur $\odot$ vitreae, iis affunde $\sim$ us $\odot$ ri 3. iv. & ex . . . instituatur destillatio, dando in fine Δ em validum ad totalem $\sim$ us $\odot$ ri egressionem, ita enim tibi remanebit pulvis subsuscus, secundâ & tertiâ fixatione per $\sim$ um $\odot$ ri maturandus, & obtinebis $\sim$ tum, quod cum *res. jalap. vel scammon. vel Extract. cathol.* mixtum clementer per inferiora purgat; *Dosis à gr. iij. ad viij.* Exhibetur in *lue 9, hydrope, febris quartana*, aliisque pertinacioribus obstruccionibus solvendis, in quibus Vegetabilia deficiunt. Sic & paratur $\sim$ tum *Re. Ry. 9 capellat. tenuiter ducta 3. ij. Reguli 3, 9rii ana 3. vj.* Proced. ut dictum in $\sim$ to $\odot$ ri & obtinebis præcipitat. subfulvi coloris, earundem fere virium & dos. ac $\sim$ ti $\odot$ ris.

IV. $\ddagger$ tus corrosivus è $\odot$ lo Hungarico calcinat. albiss. & $\odot$ le comm. exiccato in crystallos albissimos, ob vim summè causticam spiculaque acutissima intra corpus minimè (in minima enim assumptus quantitate auram suam 9dam, Δ lem idealem, ut Fr. Hoffmannus loquitur, in æthereum lymphaticum nectar ob consymbolicum magnetismum immediatè vibrat) bene tamen interdum *extus* adhibetur in Ulceribus 9reis sordidis, crustosis, aquis mundificantibus commixtus, item Unguentis & Emplastris ad *excrecentias* absumendas: fit item ex eo *Aqua cosmetica Ry. 9ti 3. j. 9a font. tb. j.* Coque tamdiu donec aqua sentiat aliquam acrimoniam sublingua, adde tandem *Cerussa 3. ij.* Bulliant parùm cum dicta 9a 9riali, filtra & ad usum serva.

V. $\ddagger$ tus Dulcis ex commixtione 9rii vivi novi & $\ddagger$ ti ana $\sim$ tionere repetitâ, summè nitidus, (si enim plumbeus sit immitis adhuc valde est, unde quicquid dicat *Ludovicus*, sæpius iteranda sublimatio) obtinetur, quâ fit ut acumina sublimati sufficienter emolliantur & 9rii crudi rotundis particulis obtundantur, quibus tamen insimul idem fere accidit, ac si duabus pilis clavus infingeretur, impediens globulorum hujus rotationem supra proprium centrum, unde si clavus removeatur, aut $\odot$ corrosivum ligans absorbeatur $\odot$ li quodam (sicut $\ddagger$ tus in vase ferreo coctus ad pristinam vitam reducitur) libera rursus erit rotatio; nimirum in tali præparatione, $\odot$ les corrosivi undiquaque globulis 9rii involvuntur $\sim$ ione impetum in globulos 9rii facientes repatiuntur, hoc est, illorum anguli acuti obtunduntur. Taliter ritè paratus polychrestum dat remedium, coagulata quavis resolvens, viscosâque liquans, acriâque 9da domans, M. Sineam purificans & serenans; Phlegmaticis tamen magis convenit; Sic *usus* ejus proficius

proficius in *Hydrope* cum *Extract. elater.* In *Lue & Gonorrhœa* cum *extr. scorzon.* (post ∇ am destill. inspissato) qualiter fiunt *Pilula Friales* Excell. *Wedelii.* In *scabie* cum *M. P. de fumar.* Imò in *Febribus intermittentibus* effectus ejus satis laudari nequeunt, quod enim observavit *Willisius* quartanas, salivatione eo mota, fuisse curatas, id de *Tertianis* dicere possum, me illas pertinaces admodum, opiatisque etiam magis visceribus glandulosis impactas radicitus brevi, salivâ viscidâ copiosè motâ, abegisse: Sic *pilula* hæ *Quartanaria* summè utiles: *R. Φ . dulc. opt. gr. xvij. Extract. catholic. $\mathcal{D}$. j. hellebor. nigr. gr. ij. gentian. gr. iij. Ol. destill. absynth. vel major. gut. j. M. f. Pil. num. xj.* De $\odot$ ur. Si enim melius datur quàm in pulvere, electuariis, bolis &c. dum gingivis haud ita facillè adhæret dentiûmque vacillationem inducit. Id verò præ reliquis purgantibus Vegetabilibus peculiare habet, quòd peractâ operatione alvum sui officii memorem relinquat, imò etiam salivatio eus ope, dum intus exhibetur successivè, in nostra est potestate, quod aliàs non habetur vulgaribus inunctionibus.

VI. TURBITH MINERALE, docente *Ludovico*, è Φ to in ∇ â calidâ soluta, per ol Φ ri Σ tum & post edulcorationem lento calore, ad internos usus, aliquandiu digestum, in casibus rebellibus, ut *Quartanis*, *Pforis*, &c. in quibus Σ ta mitiora nil quicquam proficiunt, præsentaneum est remedium; cum liquore verò silicum si Σ tur Φ ti loco perquam comòdum est; *Interne* verò plus præstat, teste eodem, ipso febrifugo (scilicet *Riverij*, quod *Observ. Gent. III. in Append.* obvelat, dicendo pretiosum hoc medicamentum componi ex triplici *Hercule*, id est, Φ rio, $\odot$ le & $\odot$ lo, laboribus, id est, *sublimationibus* ad summam nobilitatem evecto, quibus tandem quartus athleta, id est, Φ vitæ additur, operis complementum efficiens) cachectico, $\odot$ ro vitæ & quocunque alio emetico, quale tamen mitius non nihil *Turbith*, parari potest ex dimidiâ dosi Φ riemetici seu Φ rii vitæ correcti cum proportionatâ Φ rii dulcis, dum Σ um Φ rium vitæ figit, cetera aliàs hoc ei demitur per lixivium $\odot$ Φ ri optimusq; sic est in *Hydrope*, *Febribus*, quarum causam glandulas occupantem optimè tollit, dissolvit & fugat.

VII. Φ RIUS DIAPHORETICUS. Hunc ex Φ cum Σ coagulato parandum docet *Theophrast. Parac. Oper. Chirurg. p. m. 155. nim. R. Φ . viv. Σ . Angl. opt. ana $\mathcal{Z}$. j. f. amalgama, quod in pulverem terito, eique successivis vicibus, ne Σ incendatur, tantum Σ $\odot$ vel ∇ generos. affund. donec ebullitio & vehemens effervescencia sedata fuerit, tandem omne corrosivum crebris edulcorationibus & ablutionibus, quantum fieri potest, auferatur, sic enim obtinetur calx insipida leni $\triangle$ ne exiccanda & leg. art. quinquies cum alcohol vini figenda, quæ est Φ rius non nisi per sudores operationem suam perficiens, nullo modo sedes, vomitus & salivationem excitans: nimirum processu tali Φ ligatur cum metallo mediantibus $\odot$ bus instar clavorum*

rum, ne fermentis ventriculi & intestinorum ad pristinum motum disponi & globulis ejus à materia subtili de novo rotari possint, quare & ∇ de-
 flagratur super hoc. Fri o, ut globuli: Fri ales crudi residui, per microscopium aliàs adhuc conspicui, avolare possint, acréque adhuc superstes domari. *U*sus ejus in gravioribus obstructionibus, pituità tenaci solvendà, coagulo ejus tollendo, D óque enervando, hinc egregiè convenit in *Lue* F reà, scorbuto, scabie gravi & inveteratà. Dosis à gr. iij. ad x. vel iix. cum *Theriaca*, *Mithridat.* aliisque *Confect.* cordialibus. Alia Fri i diaphoretici præparatio apud *Comit. Digbeum Medic. experim. Germ. edit. p. 232.* exstat, quæ talis est: R . Fri i opt. purificat. lb. j. (nimirum qui supra cinnabarim ope F ri calcinati extractus est) G ii 3. iij. vel iv. terantur & commisc. in G artificia. quæ adhuc novies sublimetur, usque dum post putrefact. colorem scarlatinum adipiscatur, vel, quod melius erit, penitus ∇ tasit & non amplius adscendat; sicque habetur nobile arcanum in *Podagrà*, *Hydrope*, &c. aliisque morbis: ubi diaphoresi opus, imò vires fertur æquare $\odot$ potabilis modo ritè fixetur. Dof. à D . j. ad 3. j. in *Consi. rosar.* Hanc præparationem Fri i diaphor. à *Chymicis Scaphusiensibus* olim non sine successu tentatam fuisse, amicè retulit *Excell. Exper. Dn. D. Theod. Zvvingerus*, quemque catharticum reddiderunt, ac per $\square$ nasinprimis pellentem seq. modo: R . Fri i diaph. gr. xij. ad xv. *Ocul.* S præparat. gr. viij. F ris $\odot$ at. G ii corr. gr. j. *Terebinthi Chia* q. s. pro *Pilulis*, vel D . j. pro parvo bolo in ovo sorbili vel quovis alio modo deglutiendo. Basin hinc præcipuè constituit *Pilularum diaphoretico-catharticarum Scaphusiensium*: R . Fri i D ulc. diaphor. 3. x. D . ij. *Bezoard. mineral.* G nat. vel G ii. ana D . iv. *Conf. alhermes q. s. f. f. Pilul.* num. cxxviii.

VIII. ARCANUM CORALLINUM Paracelsi secundum *Zvvelferum* nil est nisi F rus rubeus dulcis cum $\odot$ le extracto è $\odot$ ∇ spatio 24. horarum, secundum *Agricolam* autem *Comment. in Poppium Tom. I. p. m. 33.* est saltem repetita F ri ut ut loco hujus Paracelsus liquorem alcahest desideret) Fri i facta solutio & abstractio, remanente pulvere rubeo instar corallorum, quale in magnis morbis ut summum arcanum cum *Paracelso* laudat; observationeque testatur se *Podagram* eo cum extr. *chamæphyth.* exhibito curâsse; ejus descriptio plenior ex supralaudato *Digby* hæc est quamque sequutus quidam egregia in morbis desperatis præstitit. R . Fri i opt. depur. lb. 3. dissolv. in G ain. .: cum F ri rectif. cohobentur ter novâ addit. F rus hujus, tandem adstrahere $\triangle$ ne forti, refrigerentur omnia, F riusque F rus teratur subtiliter, edulcoretur, rursusque exiccetur, hinc denuo indatur G ta & affundatur F rus $\odot$ rectif. D itur rursus in .: refriger. eximatur & edulcor. ∇ font. aliquoties, tandem inde tigillo, & reverberetur $\triangle$ ne forti, refrigerentur, eximatur & teratur supra marmor in pulverem subtilem, super quem in patinâ ∇ affundatur & accendatur, idque ter, & arcanum

canum obtinetur insigne. *Dosis* à gr. iij. ad vj. in *Lue* *Prea*, *hydrope*, *podagra* referat obstructions, dissolvit tumores duros, purgat, ac etiam, ventriculo noxiis humoribus obfesso, vomitum movet.

I X. OLEUM *Mercurii* quamvis parvi à multis multæ ejus descriptiones existimentur, nō possumus tamen non hīc sistere accuratam selectamq; *Acutiss.* *Maëtz* descriptionem: *℞. Mercurii ab omni nigredine loti, ʒ. Angl. ana ℥b. j. f.* amalgama ab omni spurcitie lavandum, add. *Mercurii corros.* ℥b. ij. conterantur in alcohol & tabulæ marmoreæ in cella imponentur, ut resolvantur in liquorem, qui à *Mercurii* portione revivicatâ separatus, *Stæ* committatur, lenique Δ ne $\rightarrow$ (id est phlegma) abstrahatur, dein Δ ne fortiori transibit collum retortæ oleum mercuriale maximarum virium. *Uusus* ejus in ulceribus malignis, quæ ex fundamento curat, maximè si *Mercurio* metallico nobilitetur sequenti modo: *℞. Lamell. Mercurii q. pl.* in frusta minora conscindito, iisque affunde *Oleum Mercuriale* ad eminent. 2. digit. transvers. stent simul in digestionem, quousque oleum insigni colore imbutum sit; *Oleum* decantetur, aliud affundatur, & procedatur sicut prius; *Ras* confunde & leni Δ ne $\rightarrow$ superfluum aufetto & loco quieto collocato, sic enim concresecunt crystalli elegantissimi, qui successivis Δ nis gradibus calcinati, in phiolâ non nimis arctè clausa in pulverem *Mercurii* coloris calcinantur, qui verus est ulcerum malignorum domitor, seu *Uusus* ejus egregius est in cancro, lupo, fistulis &c.

X. CALCINATUM MAGNUM *Paracelsi* apud *Poterium* in *Observ.* hinc inde laudatum exinde quod habetur, si recipiantur liquoris supra dicti *Mercurialis* ℥b. ij. & ∇ quantum ex $\odot$ & $\oplus$ li ad albed. calcin. ℥b. ij. Δ tur, quæ oleo *Mercuriali* cautè affundenda, quo facto rectificetur menstruum exinde eductum & habebitur oleum *Mercurii* coloris, hinc *℞. Mercurii puriss.* ʒ. ij. affund. olei dicti ad eminent. 2. digit. transvers. Δ ne forti f. abstractio olei à *Mercurio* & hoc repetatur quater, affundendo semper olei *Mercurii* novam quantitatem: hoc peracto, majoris securitatis gratiâ, hoc idem tentato cum oleo $\oplus$ li rectificato, sic obtinebis *Mercurium* verè diaphoreticum Δ is patientem, ab omni $\odot$ & $\oplus$ li acredine liberandum cum ∇ pluv. &, ut fieri solet, cum *Mercurio* flamma figendum. *Uusus* ejus ad pertinacissimos morbos solvendo ut *Quartanas*, *Hydropem*, *Scorbutum*, *Luem* *Pream* inveteratam, *Lepram*, *Paralyfin* ad instar universalis panaceæ. *Dosis* à gr. j. ad ij.

CAPUT IX.

De ANTIMONIO seu Stibio,

ANTIMONIUM, Philosophorum Chymicorum *magnesia*, si quod aliud minerale, innuit Regni Mineralis incolas eandem principiorum misturam agnoscere, quæ in Vegetabilibus aliàs observatur, diversis nimirum ut illa gaudet particulis, plurimis scilicet ramolis Quis terrestribus & viscosis, Φ reis, Θ nis, Ψ rialibus, unde & ob talem particularum certo modo specificatarum diversitatem menstruis diversis obedit, adeoque quod multo scateat Φ re, id, præter Ψ ti in-
 Oationem. Θ in Ψ li reductionem, patefaciunt menstrua Φ rea, verb. gt. *Oleum terebinthinæ*, in quod totum fere refunditur Ψ ium, ac insuper Φ inflammabile manifestum ex eo in Ψ am injecto materiæ flavæ formâ post effervescentiam resultans: quod Θ ni quid sublit, detegit vis vomitiva, quæ in floribus ejus Θ nis delitescit, ex quibus, dicente Regio Chymico *Quercetano*, si Θ detrahetur ac separetur virtute cujusdam Θ lis, ut fieri potest, tunc ex floribus illis præstantissimum fit citra vomitum purgativum, item quod ex minera Ψ ii habeatur. Ψ us Ψ odus Δ lis (Θ scilicet naturæ copiosissimè) Ψ rii verò præsentiam arguit, regulus Ψ ii de natura Ψ ni, cujus tanquam primus ex trunco ramus audit, participans, unde & Ψ ejusmodi verus, non saltem larvatus, è regulo hocce, beneficio Θ ium acidocalalicorum inter se confligentium, ut Ψ ci, Ψ tri, Θ le Ψ ri, Ψ crudo, Ψ co, Ψ co, cineribus clavellatis, teste *Basilio, Becchero, Glaubero, Hoffmanno* & aliis, obtinetur, quatenus horum Θ ium sibi contrariorum conflictu & fatigatione velut exurgunt copiosa effluvia ætherea in spiritum subtilissimum abeuntia, qui essentia Ψ ficans dicitur, quæque postea poros particularum metallicarum regularum permeat, in particulas ejus impingit, easque resolvit, emollit & fluidificat, ut Ψ ius verus ejusmodi se sistat. Quod verò Regulus ille partibus metallicis, iisque Ψ niis præprijmis scateat, patet non saltem ex eo quod docet *Basilus Valent.* Ψ ium Θ le Ψ ni in verum Ψ num verti, sed & quod Ψ aliàs ex Ψ io obtineatur, ceu *Willisus* refert, se quondam ex Ψ ii tb. j. Ψ ni Ψ . ij. elicuisse, bonitatisque Ψ ii signum esse, si totum in hepar & scorias abeat, secus enim portionem ejus in merum plumbum interdum liquefcere; Ψ ium insuper Ψ do eoque Ψ co Ψ u persufum esse, persuadere poterit Ψ lium vis ophtalmica à Θ lo quodam admodum Δ li & penetrante petenda, cujus ratione oculorum vitia optimè corrigit; unde & dicit *Basilus Valentinus*, qui triumphali curru antimonium evertit, differentiam Ψ ii & Ψ rii in radice convenientium esse

esse saltem in eo, quodd illud perductum sit ad essentiam duriores, plucul-
tumque substantiæ ☉lis ex tribus principiis assumpserit, quamvis durities
in eo tanta minimè sit, compagèsque particularum id componentium non
tam stricta, ut non possit variâ sehesi & habitudine, sub hoc nunc illo
colore scilicet, cujus ratione *Proteus* dicitur, apparere, prout nimirum salia
diversa ipsi addita & commixta particulas ejus, aculeosque variè digerunt,
disponunt & locant, instabilitatem ejus laxamque compositionem sic in-
nuentia. Verùm licet particulae ejus laxè combinentur, fragileque illud red-
dant, occultatur nihilominus in eo ☿ur ☉re ☿um purissimum ceu aliàs
optimæ notæ, quale est Hungaricum, ex ☉ri & ☿ti fodinis eruitur, ☉ri-
que *leprosi*, *Alis* item nomine donatur, unde & amicum illud valde est me-
tallis, pallorèque illorum roseâ hac suâ anima sanat, quod non minus
de corpore humano à morbis pallido dici potest. unde ab experto Chymi-
co oretenus audiri, sibi non minus ac de *Clariss. Sylvio* aliàs fertur, domum
satis nitidam antimonium ædificasse, præeunte ipsi *Paracelso de vitâ longâ*
Cap. VI. dicente: *Sicut Antimonium finit aurum* (ceu & Poëtæ fabulati sunt
Vulcanum in ☿io ceu balneo lavasse Phœbum) *sic eadem ratione & formâ*
corpus humanum purum reddit, in illo enim est essentia, quæ nihil impuri cum
puro confundi finit, quod non minus referre licebit, quæ de ☿io adduxit *Chioc-*
cus in Museo Calceolar. p. m. 402. adhuc saltem vomitorio, revocantur, in-
quit, à visceribus ac nervis ad ventrem per vomitionis vehementiam succi præter
naturam, & obstruentes humores à locis ubi pertinaciter hærent obstructi dimo-
ventur, ut hoc pacto febres diuturnæ & contumaces Autumni tempore, & *Arthri-*
tides, quæ nulli remedium generi cesserant, expeditissimè & miraculi instar cu-
ratae reperiantur, quod mihi sapissimè usu venisse recordor.

Hinc præter *Usu* per amplum, quem tum stanni fusoribus, tum spe-
culorum chalybeatorum confectoribus (ceu *Basilii Valentini* asserit, sub
certa quadam constellatione & concursu Planetarum mixturam metallo-
rum fieri cum ☿io, ex qua signaturæ & characteres funduntur singularibus
virtutibus prædita, speculæque confici multorum & mirabilium aspectuum
& proprietatum) campanarum, globorum bellicorum ut & typorum ty-
pographicorum fusoribus aliisque largiter præbet, nil attinet *usu* eius
Medicum pluribus argumentis & experièntiis asserere, quis enim hodie
non eludit oïores remedium ☿lium, quorum æstimatores Medicus qui-
dam celebris Parisiensis, immeritò vocavit *Medicina simias & artis hujus mo-*
neram falsam; Hinc & meritò triumphum obtinuit Medicus Parisiensis *Re-*
naudot super Medicos *Perreau & Merlet* insignes ☿ii oïores, ceu patet ex titu-
lis librorum contra ☿ium conscriptorum; Dum enim *Renaudot* Stibii æquus
æstimator tractatui *l'Antimoine justifié & triomphant* præfigeret hæc verba;
Est in quibusdam tanta perversitas ut inventis frugibus glande vescantur, frivole

regeſſit. Mallet his verbis : Eſt in quibudam tanta perversitas ut contemptis medicamentis vevano utantur ; Perreau verò hiſce :

Perversitas eſt tanta quorundam, ut velint

Frugibus repertis glande veſcier tamen,

Sed major eſt perversitas ſalubribus

Tot bene repertis malle virus ſibi.

Nos cum ſanioribus ſequentia ex ꝑio laudamus Remedia, notantes adhuc priùs duo ipſius eſſe genera, marem & ſœminam, quorum ille horridior eſt, ſcabrior minùsque ponderoſus & minus radians, arenoſior ; hoc verò nitens, friabile fiſſuris non globis dehifcens, qualiter hoc obſervari poſſit, referente Encelio, in monte Fiechtenberg, in quo quatuor illa notabilia flumina oriuntur, Mœnus, Sala, Ægra, Nabus, quorum accolæ egregiam ꝑialium dotem ſatis ſupérque experiuntur. Sit

I. VITRUM ꝑii; quod fit ex ꝑ calcinato fuſo, exhalante fumo corroſivo & ſordibus oclibus inquinato, unde poſt effunditur in patellam ut concreſcat in lamellas vitreas coloris hyacinthini pellucidi, quatenus nimirum particulæ ꝑii ratione figuræ, ſitus ac magnitudinis ita diſponuntur & modificantur, ut liberum lumini tranſitum permittant, evolutis & ſuſcitatis partibus æreo. Onis, ſpiculis ſuis membranam nerveam ventriculi facile irritantibus ; Hinc habetur

α Sapa ꝑii Sylvi ex vitri ꝑ. j. cum Muſt. alb. rec. vel ſucco pomor. vel pyror. vel cydon. ꝑ. xxiv. digeſtis per 14. dies, poſtea liquorem filtrando per pannum duplicatum evaporandóque ad conſiſt. ſapæ ſeu ſyrupi craſſioris. Doſis gutt. iij. vel iv. vel per ſe vel in Conſoſar. & Sacchar.

β Emeticum correctum ꝑii D. Maëts : R. Vitr. ꝑii hyacinth. per ſe fact. ꝑ. vj. ① puriſſ. ꝑ. ij. Terantur & calcinentur in Xbulo candente, ut aliàs, maſſam contere & ſubtiliorem cremorem educito cum pluvia tepida & obtinebis benignum vomitivum. Doſis à gr. v. ad xv. in Infuſ. quod mitigari poteſt addito Syr. Violar. ꝑ. β. vel ꝑ. j. ① per camp. q. ſ. ad grat. aciditatem, unde hoc magis figitur ① ꝑii Δle & illo ramoſis & mollibus particulis acredo ꝑii involvitur.

γ Syrupus emeticus : R. Succu cydonior. rec. ꝑ. j. Infunde vaſi vitreo, adde Vitr. ꝑii pulver. ꝑ. β. ſtent in loco calido per 3. 4. dies, ſæpius agitando, poſtea lento igne decoquatur, coctaque ſtatim filrentur : ſucco filtrato addantur Sacchar. opt. ꝑ. viij coquantur ruruſus ad ſyrupi conſiſtentiam. Doſis in adultis à ꝑ. β. ad ꝑ. j. cum ∇â cinamomi bugloſſatâ vel borrag. aut aliâ ; Tenellis verò Infantibus una, duæ pluresve, pro circumſtantiarum ratione guttæ ſufficiunt, quas ob ſuaviratem facile aſſument.

II. CROCUS METALLORUM ſeu HEPAR ꝑii fit dum ꝑii & ① tri anâ in Xbulum candentem conijciuntur, ① trumque cum ① re ꝑii flammam conci-

concepit vehementem, sic ut per impetum $\odot$ tri referetur $\frac{1}{2}$ ii corpus, particulæque ejus terrestribus involutæ, otiosæque quiescentes evigilentur quasi & in actum deducantur: detonatione peracta massa edulcoretur, quæ hinc commodè liquori spirituofo affuso communicat corpuscula $\triangle$ reo-
 $\odot$ na quæ acrimoniâ suâ & vi irritandi saburram humorum excrementio-
 rum incidunt, spiritus in tumultos cient, ut contenta quævis è ventriculo ejiciantur, ceu miras tales virtutes expertus *Rulandus* ∇ a suâ benedicta; sic verò $\frac{1}{2}$ ium fulmen $\odot$ tri passum aliterq; modificatum potentius agit quàm $\frac{1}{2}$ um crudum, quod per se datum, vomitum minimè ciet, dū humores corporis nostri, etsi aliàs magnam vim habeant in eliciendis medicamentorum viribus, impares sunt ad recludendum ejusmodi corpus crassum ad effectum ejusmodi præstandum, quamvis nihilominus aliam præstare possit alterationem, ceu alias $\frac{1}{2}$ ii 3. j. cum $\frac{1}{2}$ ris 3. β . lepram porcorum curat, ac in melancholicis scorbuticis affectibus, etiam epilepsiâ. crudè Homini cum successu exhibitum. Cæterùm externè Croci metallorum usus insignis est *ophthalmicus*, idque ob $\odot$ lum, ut dictum, admodum $\triangle$ le & penetrans, ceu ob hinc ∇ miræ virtutis, omnis acrimoniæ expers, ad maculas, sugillationes aliâque oculorum vitia est sequens: *Rx. Aq. rosar. 3. v. Croc. metall. 3. j. MS.* coquantur & colentur.

Ex hoc Croco parantur & habentur

a $\frac{1}{2}$ ris emeticus *Dan. Ludovici* ex Croci metall. & $\frac{1}{2}$ puriss. ana in decuplo vel duodecuplo ∇ æ simplicialidæ per triduum digerendo in loco calido, sæpius massam totam agitando, postmodum ad $\frac{1}{2}$ ri quasi dissolutionem coctam massam alidè per chartam emporeticam filtra, (ubi tum Crocus in filtro remanens ad regulum $\frac{1}{2}$ parandum quoque adhiberi potest) liquorem filtratum $\frac{1}{2}$ ro dissoluto imprægnatum ad dimidium exhalâ, reliquum in locum frigidum (non gelidum ut ∇ in glaciem mutetur) sepone, sic intra 24. horas obtinebis Crystallos haud inelegantes. *Dosis à gr. ij. ad iiij. cum Crem. $\frac{1}{2}$ aut $\odot$ le lixivioso absynth. card. ben.* quibus adhuc si quæ adest violentia in eo corrigitur & præcipitatur, ut per inferiora saltem purget.

b Oxysaccharum emeticum *Dan. Ludovici*: *Rx. Croci metallor. 3. viij. $\frac{1}{2}$ 3. x.* Infund. per triduum in loco calido, sæpius agitatus liquor (qui de Croco reverâ quid solutum habet) filtretur, eique add. *Sacchar. alb. ana* vitro clauso in calidâ detinendo sponte saccharum solvatur, & si lubet tingatur *Ess. papav. Rhæad.* *Dosis* in Adultis à 3. ij. ad 3. vj. (respondet enim 3. j. Croci metall. gr. j.) Infantibus v.g. trimestri gr. ij. præterpropter, anniculo gr. viij. vel simpliciter vel in ∇ a font. vel destill. Clysteres sæpe etiam ingredi potest.

c $\odot$ iatum Vins vel Lapis prunelle $\frac{1}{2}$ lis, item Anodynum
 minerale

minérale inde quoque habetur, nimirum ex ∇ a edulcorationibus illis imprægnata & evaporata collectum; quale optimum est *febrifugum*, & clysteribus stimuli loco non infrequenter additur.

¶ $\odot$ atum $\frac{1}{2}$ ij. quale habetur dum in præparatione Croci hujus lotio prima $\odot$ le imprægnata & $\frac{1}{2}$ io ∇ tur $\times$ cuius spicula in poros $\odot$ li $\odot$ tri, quod $\frac{1}{2}$ ii continebat, se insinuantia, id corporeum ac conspicuum formâ pulveris reddunt. Aliàs etiam $\frac{1}{2}$ ii seu *Universale purgans Glauberi* fit ex scoriiis regul. $\frac{1}{2}$ ii, v. g. *R. Scoriar. regul. $\frac{1}{2}$ ii* dum adhuc calent, tunde in pulv. & cum magna ∇ a copiatâ coq. per quart. part. horæ, filtra per chartam adhuc calidè & colat. refrigeratam præcipita $\times$ sic enim totus liquor fiet aureus, repone per aliquot dies, dum filtra & affunde aliquoties ∇ m puram, donec super latere calido sicca habeatur substantia rubicunda, quæ tamen propiè purum $\frac{1}{2}$ ii haud est, sed potius calx $\frac{1}{2}$ ii cum $\frac{1}{2}$ re, purgans *diaphoreticum* verò etiam si fixatur in Xbulo ignito cum triplo $\odot$ tri. Dosis ejus est gran. vi. $\frac{1}{2}$ ur $\frac{1}{2}$ ii de le Boe Sylvius eleganter ita extraxit: *R. $\frac{1}{2}$ ii, $\times$ ci pulveris. ana lb. j. ms. ac sublima in cucurbitâ $\triangle$ ne aperto, sic colliges triplices Flores, quos tere ac misce $\odot$ cum floribus, ac sublima adhuc semel, rursus misce $\frac{1}{2}$ & $\odot$ & sublima tertia vice, quod postea edulcorari debet ∇ a calidâ. Per placet verò $\frac{1}{2}$ ii ope ignei $\odot$ is $\frac{1}{2}$ ricum Ψ prius calcinati & elixiviati rursusq. per evaporationem siccati, effusione ∇ a font. prolectum, unde oleo lini infusum, Balsamum egregium pro Ulceribus inveteratis & vulneribus præbet, & ex quo Polemannus Emplastrum $\odot$ reum paravit: *R. hujus Balsam. lb. j. Lithargyr. lb. $\frac{1}{2}$. coq. agit. ad liquat. hujus, add. Butyr. caprin. lb. $\frac{1}{2}$. Oli entis $\frac{1}{2}$ ris $\frac{1}{2}$. j. $\frac{1}{2}$. Cera q. s. f. Emplastr.**

¶ *e Bezoardicum minérale; R. Croci metallorum $\frac{1}{2}$. ij. Pone in cucurbita, superaffunde $\frac{1}{2}$ us $\odot$ tri $\frac{1}{2}$. xij. & abstrahere in $\frac{1}{2}$. ad siccitatem, ac reaffunde adhuc semel & destilla, tandem in Xbulo igniatur, usque dum fumus cessat & $\frac{1}{2}$ emericum exhalarit $\odot$ naque relictæ particulae combinatae sint. Usus alexipharmacus in febribus malignis, peste, in ∇ a ulmar. carduiben. item contra Venena assumpta, ceu refert Rosenkreuzer in Astron. Infer. p. m. 40. Nobilem hydropicum, qui sibi persuadebat se ex Fonte venenati quid in Hungaria bibisse, eo assumpto lex parvas araneas per urinam excrevisse, Cæterum haud immeritò notat Ludovicus in Pharmac. p. m. 326. elegantius obtineri Bezoardicum si $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ ii $\odot$ tum præcedens simili sextupli $\frac{1}{2}$ us $\odot$ tri abstractione in pulverem albißimum fixetur, quamvis aliàs candidior pulvis modo supra dicto habeatur, si sub finem materia elutriata super fornacem exalefactum potius quàm in $\frac{1}{2}$. exiçetur. Optimè etiam paretur ex butyro $\frac{1}{2}$ li, cui superaffunditur $\frac{1}{2}$ us $\odot$ tri rectificatissimi q. s. ac ab eodem abstrahitur, usque dum $\frac{1}{2}$ us alembicum trans-*

eat

eat, cum eadem acredine quâ ei affusus est, ita enim fit, ut butyrum illud pulveris instar in fundo maneat fixissimum, quod Δ ne multoties fit, aquâ-que dulci abluitur; Cujus dantur gr. vj. vel x. in Emuls. ex 4. sem. frig. in Luc. ♀ reâ.

III. ANTIMONIUM DIAPHORETICUM ex $\frac{1}{2}$ cum triplo Peri, modo notissimo melius quàm ter repetitâ detonatione (in G tâ tubulatâ si fiat, adjuncto recipiente, habetur unâ clyssus $\frac{1}{2}$ lis) in qua nihilominus ad latera tigilli aliquantilli flores nausæ & vomitûs auctores subsistunt, paratur, ceu accuratissimæ sunt Annotationes Excellent. *Wedelij Decad. 1. Ann. III. Ephemer. Curios. Observ. LXXI. & Pharmac. Lib. 1. p. 51.* nimirum sic fit, ut principia $\frac{1}{2}$ ii activa in libertatem vindicentur & claustris suis extricentur in aurâsque pellantur, relicta Calce $\frac{1}{2}$ ii ∇ â: Quia verò vix communior datur præparatio chymica, quàm $\frac{1}{2}$ ii diaphoretici, ejus exactam quoad omnes circumstantias elaborationem hanc sistimus: *ry. $\frac{1}{2}$ miner. nitidiss. lb. j. β . $\textcircled{\text{D}}$ bene purif. lb. iiij. β . Pulveris, probè & $\textcircled{\text{D}}$ quidem per colum traiciatur: hinc optimè commixta bene exiccentur, postea per cochl. in Xbulum fervidum in Δ e medio inter fusorium & lenem positum (in furno Venti) injiciantur; ita quidem ut cochlearia posteriora non injiciantur, prius quàm priora deflagraverint; ut autem feliciùs detonentur Ferro vel spatula massa illa agitando est, crucibulumque semper apertum servandum, sic enim etiam candidius fit. Et cùm ista materia omnis injecta est, expectandum paulisper, sed non diu, donec perfectè detonaverit; hinc cochleatim massa ex tigillo per vices exhauriatur & in Catinum terreum ∇ â fontana gelidâ onustum infundatur, hac cautione, ne nimis magnam massæ quantitatem simul infundamus, sic enim particulæ ejus fervidæ hinc inde dispersæ, nos & vestes læderent. Omnis si ita infusa sit aquæ fervidæ massa, *edulcoratio* instituenda; cùm verò multa substantia terrestris & inutilis mineræ $\frac{1}{2}$ nii permixta in massa adhuc latitet, ea primùm separanda & quidem ita; Expectandum donec aqua, in quam effusa est massa, clara sit, partésque $\frac{1}{2}$ nii diaph. omnes fundum petierint, postea ∇ a clara est effundenda, hinc ∇ a calida massæ superfundenda, ita ut massa omnis aquæ confundatur, sicque expectandum, donec arenosas illas partes fundum petiisse probabile sit, fundum autem primò omnium petunt: postea ∇ a cum massa adhuc commixta in aliam patinam effundenda (hæc agenda cum ex minera fuerit paratum $\frac{1}{2}$ ium) ita ut arenosæ illæ particulæ in fundo prioris patinæ residentes remaneant, sicque aliquoties pergendum, donec $\frac{1}{2}$ diaphoreticum à particulis ∇ strioribus liberum esse arbitremur: $\textcircled{\text{D}}$ porrò, quod $\frac{1}{2}$ io diaph. permixtum adhuc illud minus tutum & suspectum redderet, optimè separandum est & quidem per edulcorationem toties repetitam, donec nullus amplius acor $\textcircled{\text{D}}$ adhuc inexistentis indicium*

cium, aquæ superfusæ inesse deprehendatur: hinc relinquitur $\frac{1}{2}$ diaph. nitidum, nullatenus suspectum, etiam diutius asservatum, corrigitur enim malignitas in $\frac{1}{4}$ re latens, Δ nisque ope & duce in auras abit: *Edulcoratio* autem sic fit: ∇ a calida materiæ superfunditur, ita ut perfectè solvatur, hinc expectandum donec ∇ a clara iterum sit, ubi per declinationem est effundenda; Postea ∇ m calidam rursus affundere, moxque si clara rursus sit, effundere, atque ita affusionem & effusionem repetere oportet, donec Φ omne separatum esse putetur; Ultimâ edulcoratione factâ materia omnis in filtrum deponenda, sic ut qui materiæ inest humor per chartam emporeticam destillet: sic postea materia residua, quæ $\frac{1}{2}$ est diaphoreticum siccanda & usui reponenda; ubi adhuc notandum hoc $\frac{1}{2}$ diaphor. aliâsque & similes metallorum calces transmutari iuxta metalla fusione sive impositione calcis, mediante Xbulo, in Δ m, quo corpora sejuncta iterum conjunguntur & uniantur.

Ufus hujus si ullius medicamenti polychrestus est: resistit corruptioni, mundificat sanguinem, conducit adversus obstructions licet inveteratas, hepatis, lienis, glandularum mesenterii, aliarumque internarum partium, retentionem mensium, cachexiam virginum, suffocationem hystericam, hydropem, melancholiam hypochondriacam, luem & ream, Ulcera interna & externa, scabiem: præprimis confert in febribus malignis, exanthematibus & variolis, rumpis interna apostemata, sed paulatim operationes suas perficit: sudores pellit in primis, serumque & lympham superfluum discutit. Insigne est ad febres cujuscunque generis cum C. C. phil. præparat. & Bezoard. minerali: valet ad tumores flatulentos, puerorum præcipuè, quorum torminibus facillimè medetur, prout & externè discutit in Emplastris v. gr. R. Empl. de melilot. $\mathfrak{z}$. β . $\frac{1}{2}$ diaphor. $\mathfrak{z}$. malax. cum ol. $\mathfrak{z}$ l. cumini, extendatur super alutam, in Pleuritide. In variis affectibus id eleganter aliis combinavit Jûnkenius, ut in Arthritide vagâ & fixâ: R. $\frac{1}{2}$ diaph. edule. $\mathfrak{z}$. j. Ocul. $\mathfrak{z}$. Off. sep. ana $\mathfrak{z}$. β . $\ominus$ Δ $\square$ a gr. viij. $\mathfrak{z}$ $\frac{1}{2}$ ii gr. vj. Laud. opiat. gr. β . Aq. fœnic. $\mathfrak{z}$. iij. $\sim$ X ci gut. xv. MS. pro Dosi; in Erysipelate. R. $\frac{1}{2}$ diaph. edule. $\mathfrak{z}$. j. $\mathfrak{z}$ $\frac{1}{2}$ ii $\mathfrak{z}$. β . Aq. fl. samb. $\mathfrak{z}$. iij. Tinct. bezoard. gut. xxx. anodyn. gut. vj. MS. In Cachexiâ Virginum; R. $\frac{1}{2}$ diaph. $\mathfrak{z}$. j. Ocul. $\mathfrak{z}$. præparat. Succin. præpar. ana $\mathfrak{z}$. β . $\mathfrak{z}$ nat. vel $\frac{1}{2}$ ii gr. viij. Cinam. opt. gr. vj $\ominus$ $\square$ a Δ lis gr. vij. Aq. fœnicul. $\mathfrak{z}$. iij. Tinct. succin. gut. xv. MS. pro dosi. Ultimè addere lubet Pulverem diaphoreticum Verzasche, cujus descriptio hæc est: R. $\frac{1}{2}$ diaph. $\mathfrak{z}$. ij. β . bezoard. mineral. $\mathfrak{z}$. j. β . Corall. rubr. præparat. $\mathfrak{z}$. j. margarit. præpar. $\mathfrak{z}$. β . C. C. philos. præp. $\mathfrak{z}$. j. β . Lap. bezoar. gr. xv. rasur. eboreis $\mathfrak{z}$. j. f. Pulv. Dosis à gr. v. $\mathfrak{z}$. β . ad $\mathfrak{z}$. β . Est medicamentum tutum in affectibus tam malignis quàm aliis sudorem indicantibus summe calidis, in quibus tutò calidiora alexipharmaca ut Theriaca &c. exhiberi non possunt, cum primis in peste exhiberi cum Theriac. $\mathfrak{z}$. j. vel

§. j. vel cum terra sigillata potest, vel sine his simpliciter in febre cephalico-Hungarica, petechiali, variolis, morbillis, lue & reza, elephantiasi, ascite, Tumorb-
bus particularibus aliis brachiorum, pedum, femorum, maxillarum, scapularum,
erysipelate, destillationibus prædicta membra obsidentibus, imò in omnibus vitiis
p. n. quæ per sudorem discussionem & medelam requirunt.

IV. REGULUS §. ii est vel simplex vel compositus:

A. Simplex fit ex ☉ & ☿ calcinatis, addito §. io, per detona-
tionem cum brevi subitâque liquatione dum Qca dicta aut etiam, modo
Zwelferiano, Qli carbonum (quamvis hoc jam saturatum videatur ☿ re
proprii corporis) absorbent ☿ §. ii & ☿ riale cum portione terræ teneriori
sinunt coire, separaturque ☿ r corrosivum combustibile & superfluum ☿ x
§. ii inque scorias (unde lixivium paratum externum emenagogum insigne
in suffitu præbet) densas unâ abeunt, quod dum fit, particulae gra-
viores à partibus superficiei extimæ tendunt ad centrum gravitatis, de-
scribuntque lineas rectas repræsentantes radios splendentes. Hic verò li-
quefactus adhuc si infundatur in formam aliquam globulorum pro ma-
gnitudine quam quis velit & cum lima dehinc reductus ad rotunditatem,
Globulos præbet in *iliaca passione* ad fæces exturbandas convenientes.
Basilius Valentinus Regulo ejusmodi minutim trito & vitro imposito super-
infundere jubet *Oleum juniperi* vel *spiritum terebinthina*, ut tingantur colore
rubro instar sanguinis, & post rectificentur. Dosis hujus *Balsami* intus est ad
gut. iij. vel iv. cum vino calido, ter in hebdomade, eumque dicit esse pneu-
monicum, depellere tussim & asthma, etiam conducere vertigine, pleuritide
& tussi diuturnâ laborantibus. Præprimis verò perplacet quod *Kerckrin-*
gius in Comment. super processum antecedentem Basilianum in Curru Triumph.
p. m. 234. loco ☉ lium prædictorum jubeat sumere ☉ ☿ ri, taliter namque
paratur *Regulus §. ii medicinalis Clariss. D. D. Maëts Chymici Lugduno-Batav*
acutissimi, qui etiam in usu fuit *Experientiss. D. D. Cran.* nunc Archiatro
Brandenburgico ac *Lilium Paracelsi* etiam intitulatur, cujus elaboratio se-
quens est: R. §. ii crud. §. v. ☉ ☿ ri §. j. communis §. iv. Terantur in pulve-
rem tenuem & exactè misc. fundantur in Xbulo forti, donec ☿ cum ☉ bus
instar ☿ x fulum steterit, quod probè notandum & per quart. part. horæ in
fluore contineto, postmodum effundatur in conum fusorium calentem,
ita enim in superiori parte conii hærebunt scorie, in infimâ verò *regulus* in-
star ferri politi splendidus, quem à scoriis separa & usui serva. Hic *regulus*
debet esse valde compactus, non porosus, quique in pulverem subtilem
trititus referte debet colorem obscure purpureum: Fit verò in operatio-
ne hac ut corrosivum quod est in §. io per Qli ☿ infringatur, per ☉ verò
commune activitas ☉ lis & ☿ ris ☉ lis ligatur, sicque conserventur princi-
pia ☿ activa nec in auras pellantur, ut in aliis §. ii calcinatis contingit. Sic

verò habetur Universale sudoriferum & ii idque tutissimum, longè excellentius & io diaphor. Dosis ejus à gr. viij. ad xxx. admixtis, ut eò citius operetur cardiacis & sudoriferis vegetabilibus, Croco, $\ominus$ carduiben. Diascord. Fracast. Conf. de hyacintho: sic in Febris immittentibus expertiss. seq. $\mathcal{R}$. Corr. Peruv. $\mathcal{D}$. iv. Regul. $\frac{1}{2}$ medicinal. 3. β . cum Theriac. q. s. $\mathcal{F}$. Bolus. cujus dimidium detur ante paroxysmum, reliquum in paroxysmo.

Ex Regulo & communi fit quoque Cerussa. $\frac{1}{2}$ ialis, nimirum ex reguli & Bellari $\mathcal{R}$. j. $\mathcal{O}$ puriss. $\mathcal{R}$. iij. reductis in pulverem subtilem, quæ postea commixta detonantur, ac edulcorantur, & post exiccationem servantur. Usus ejus, ut aliorum calicum $\frac{1}{2}$ lium, maximè in ulceribus internis.

β Compositus, additis metallis convenientibus: estque vel

α Regulus $\frac{1}{2}$ ii $\mathcal{O}$ atus: $\mathcal{R}$. Reguli $\frac{1}{2}$ ii 3. β . $\mathcal{O}$ puriss. 3. iij. Fundi in regulum; hunc postea pulverisa & extrahe $\sim$ $\mathcal{M}$, dein abstrahere ad Oleitatem, quam instilla in $\mathcal{O}$ margarit. 3. j. $\mathcal{M}$ S. in mortario marmoreo, exiccato igne & gradatim regenera ad colorem purpureum usq; Dosis à gr. v. ad $\mathcal{D}$. β . in Lepra manè in jusclo instaur. aut liquore convenienti.

β Regulus $\frac{1}{2}$ ii $\mathcal{I}$ lis cujus præparatio sequens est (1. Fusio). $\mathcal{R}$. $\frac{1}{2}$ nii opt. (non mineræ) $\mathcal{O}$ tri probè depurgat. ana. $\mathcal{R}$. j. Segmenta clavorum ferris equinis adaptator: (quo Nieten nostri vocant) $\mathcal{R}$. β . $\frac{1}{2}$ & $\mathcal{O}$ separatim pulverisentur ac sole exiccantur; Segmenta verò Xbulo injecta inter medias locentur prunas; hæc dum ignita sunt, $\frac{1}{2}$ ium bene siccatum per portiones stratum super stratum faciendo affundatur; moxque igne aucto crucibulo prunis undique tecto & recondito fusio expectetur, quæ dimidiæ horæ spatio impetrabitur, ita tamen ut sæpius aliquot $\mathcal{O}$ tri rec. siccet (statim enim humidum redditur) ad fusionem promovendam adjiciatur. Fusæ dein massæ $\mathcal{O}$ trum sicc. recens per portiones affundatur, sicque Xbulo prunis iterum operto, aliquandiu materia sinatur, donec nimirum $\mathcal{O}$ trum plane subactum, massæque maximè fluida sit reddita. Tum demum Xbulo ex igne desumpto materia in calicem fusorium super prunis prius calefactum & sevo candelæ illitum fundatur: calicemque ut regulus subsidat & fundum petat, malleo pertunde. Mox ex catino fusorio exemptam massam ∇ a ut frigeat, perfunde, postea mallei ope regulum à scoriis separa.

2. Fusio. Regulum sic paratum Xbulo aliquantum à scoriis mundificato rursus injice, prunisque, ut modo dictum, operi, fusæ massæ 3. iij. $\mathcal{O}$ tri opt. pulv. & rec. siccati per portiones affunde; eamque prunis opertam tamdiu linque, donec fluidissima reddita sit massa & maximè ignita; mox eam in calicem de novo calefactum & sevo illitum rursus funde, calicisque motu vel mallei percussione subsidentiam reguli & à scoriis separationem promove: statim à massa refrigerata in ∇ a gelida Regulum rursus separa.

3. Fusio.

3. Fusio. Mox dictum regulum prius dicto modo funde; Fusio 3. iij. $\frac{1}{2}$ nri rec. siccati per partes adijce; totidem paulò post 3. ias vel 3. j. β . tantum $\odot$ tri rec. sicci. affund. sicque massam igne opertam & fluidissimam redditam in Catinum iterum modo dicto apparatus infunde; moxque Regulum iterum separa à scoriis.

4. Fusio. Hunc regulum rursus funde adjectis fuso jam $\odot$ tri 3. j. β . fluidissimum redditum calici infunde, ab eoque refrigerato scorias secerne, qui jam stellatus esse cœpit.

5. Fusio. Regulum crucibulo injice, eique tantum aliquot pugillos affunde, sic materiam prunis opertam relinque, donec fluidissima & lucidissima instar speculi reddita fuerit, dein modo prædicto infunde Calici, huncque instrumento quocunque concute, & sic Regulus fundum rectâ petet. Postea refrigeratum à scoriis bene separa; sicque in basi stellæ apparebunt, regulusque sat perfectus, pulchrè candidus & nitidus erit, pro scopo diaphoretico in morbis chronicis, ob $\frac{1}{2}$ Σ um δ , quo participat, reliquis præferendus.

Nota 1. Ne Xbulum materiâque in eo contenta instrumento ∇ â perfuso contingatur, sic enim rumperetur, & quidem cum fragore.

2. Ne calix fusorius fervefactus ∇ â perfundatur, quia sic itidem dissiliret facilè.

3. Hæ fusiones fiunt in furno ventii (Windofen) sub dio ita enim exhalationes fœtidæ ex nio in auras abeunt magis, quàm nostris excipiuntur pulmonibus, quibus non parùm noxiæ sunt.

4. In quarta fusione scoriæ erunt $\frac{1}{2}$ reæ, utpotè flavedine tinctæ.

5. Dum unus calici fusorio massam fluidam infundit alium instrumento ad reguli subsidentiâ promovendam Catinum vel (ut alii vocant) Conum fusorium perfundere oportet.

In præparatione autem Reguli huius $\frac{1}{2}$ ii δ lis patet, quod $\frac{1}{2}$ se habeat instar magnetis abscondens videlicet in se puriorem partem δ tis, ceu aliàs in præparatione Diaphoretici δ ti Ludoviciani felicio connubio $\frac{1}{2}$ & δ junguntur, $\frac{1}{2}$ uræque noxio spoliatur, nimirum id quod $\odot$ re est in δ te, (ut supra jam innuimus, & Philosophi testè indigitant $\frac{1}{2}$ re metallico in domo arietis, id est, δ tis latitante) commodè sic ope $\frac{1}{2}$ ii elicitur, ac quia in hoc est $\odot$ naturæ & φ purissimus, in illo verò $\frac{1}{2}$ aureum, haud absunt Alchymicorum quidam (vid. Cramer. de Transmur. metallor. Cap. III. §. 3.) maximè Anonymus Philaletha in Introduct. ad occult. Regis Palatium, ut Regulum ejusmodi pro materiâ lapidis philosophici habeant, ipsum hinc suum Chaos. Draconem igneum, $\frac{1}{2}$ δ tis, Juvenem alatum, φ rium Diana, Columbas $\odot$ & δ ta, Aquilas suas vocantes: Processus autem eorum secundum Celeberr. Maëtziū hic vendidatur: α Reguli $\frac{1}{2}$ ii δ li p. ij. $\odot$ vel δ a p. j, fundantur simul

isq; fufis cautiffimè affunde triplum Zri currentis , ita enim ope $\odot$ & Dintro . ducitur Z qui absque metallicis additis amalgamationem cum regulo Zli respuit, amalgamatione peractâ ablue tuum amalgama crebris ∇ pluviis donec regulus splendeat instar Dri , postmodum destillationi committito, ita enim Z avolans secum vehit portionem Zris metallici Zlis , quod fermentum est excoquens Zrii cruditates in verum $\odot$ & D & paracta est Aquila una: hanc verò operationem septies cum eodem Zrio repetendam dicunt, amalgamando & destillando ut prius dictum, ceu de his Auctores ulterius consuli poterunt.

Ex Regulo Zii Zli fit *Specificum stomachicum Poterii*, minimè reticendum, cujus processus verus ita se habet. $\text{R. Regul. } \frac{1}{2} \text{ } \text{Z stell. lb. j. } \text{D puriss. lb. iij.}$ pulveris. detonatis in Xbulo ac calcinatis extinctisque in ∇ a frigida in vase ferreo evapor. ad siccitatem inspissa, ac spatulâ ferreâ agita, dein rursus in Xbulo calcina usque dum fluit, ac rursus in ∇ a frigida cautè extingue, post hoc iterum coque & inspissa, tandem hoc tertiâ vice repete, lentòque gradu exicca. *Usus* egregius in cruditatibus ventriculi acidis edomandis, viscidis resolvendis, obstructionibusque si quæ jam emerferunt ex vitiata digestionem tollendis, sanguineque purificando & in consistentiam debitam redigendo.

V. BUTYRUM Zii ; $\text{R. } \frac{1}{2} \text{ opt. } \text{Zri ana part. æq.}$ pulverisata & commixta indantur retortæ vitreæ, quæ igni arenæ committatur, calorque sensim augendus, ita ut 3. vel 4. à destillatione horis carbonem igniti supra retortam circumponantur ad normam ignis suppressionis; quod si butyrum extillare incipit carbone vivo promovendus, ignis suppressionis per trihorium foveatur in primo gradu; omnibus refrigeratis collum retortæ diffringe, ubi invenies *Cinnabarim* $\frac{1}{2}$, de qua *Cap. seq.* quam serva: Caput mortuum impende regulo Z stellato conficiendo, egregiè enim fluotem ipsi conciliat. Hoc verò butyrum dum fit, regulus $\frac{1}{2}$ à $\text{—u } \ominus$ is in Zto solvitur & corroditur in liquamen hocce crassiusculum, ceu patet ex destillatione Zii cum $\text{—u } \ominus$ is, unde butyrum habetur, sed sine Zri , idque ob Zrii absentiam, cui se combinare Zii possit, quamvis & huius præsentiam quidam disputent, ut est *Angelus Sala*, qui se observasse putat, extillato Zii butyro, Zium omne in G restitisse, quod & *Billichius Observ. & Paradox. Chymiatr. Cap. XIV. p. m. 93.* confirmare videtur ex pulvere in G residuo, beneficio fusionis $\frac{1}{2}$ in solidum de novo recepto. Verùm hisce respondet *Excell. Wedelius*, primò per instantiam, si $\frac{1}{2}$ cum lixiviosis coquitur, Z in copia elicitur, nihilominus tantundem ferè Zii in eosdem usus coquendi sæpe remanet, deinde ponderis decedentis momentum compensatur ab irrepentibus Zlibus gravibus atomis & miculis, & hinc splendens etiam in fundo restitit Zium , quia partes —næ non potuerunt $\frac{1}{2}$ ceu men-

struo

struo plenatio solvere omnino: his adde quæ *Frider. Hoffmannus Exerc. de*
 ☿ ♁ *Cap. VI.* de pondere ☿ rii currentis & omnium ingredientium in
 præparatione hac ☿ aucto refert, quodque jam olim *Glaferus Basiliensis*
Chymicus accuratus in *Chymia* sua notavit, nimirum non saltem ☿ essentiâ
 suâ æthereâ, qua in particulas homogeneas ☿ riales magneticè quasi appellit,
 illâsque in fluorem vertit (ut supra jam dictum) hic quoque particulis
 ☿ rialibus regulinis in ☿ io latitantibus se saturavit, sed & $\ominus$ subtile æthe-
 reum penetrantissimum $\triangle$ is (pistillum Chymicorum) quod corpora men-
 struali suâ virtute dissolvit ac transmutat, illorum poros radicaliter per-
 meat, particularumque texturam & situm alium inducit, particulas æthe-
 reas postea aliter disposuit, gravitatèque sic corpori fœneravit. Cœte-
 rum *Vires* hujus Butyri, præterquam & in *Cancro*, *sphacelo*, *Ulceribus malignis*
 & *catoëthiis* laudetur apud *Charras* (haud neglectis tamen monitis *Fel.*
Wurtzii in Chirurg. circa olea marcasitica) primariæ sunt Causticæ, ceu
 specialiter securè felicitèrque ☿ le hoc butyrum usurpari potest, modo
Ludoviciano in Miscell. Curios. Ann. VIII. Dec. I. Observ. CLIII. p. m. 336. in
fonticulis excitandis, designato levitèrque in epidermate scarificato loco,
 perpendiculariter applicando pennæ anserinæ canaliculum duos ferè trans-
 versos digitos altum & inter tolerabilem pressionem (ne circum circa ef-
 fluat) instillando è minutorum productiorisque colli vitrorum aliquo dicti
 butyri gr. iij. vel iv. quibus ita, quieto membro, per 8væ horæ partem (in
 tenerioribus vix amplius) intus detentis, eo verò postmodum inflexo vel
 inverso, per applicatum superiori orificio digitorum denuo susceptis, citra
 ullum dolorem animadversionemque eschara statim apparet, amplius pro
 more tractanda.

Ex Butyri ☿ destillatione, resolutione novâ, habentur

α *Cinnabaris* ☿ ii, de qua plenius *Cap. seq.*

β $\ominus$ *philosophicus*, si butyro ☿ ii affundatur octuplum
 vel, si butyrum crassiusculum fuerit, decuplum ∇ *a fontana*, hincque fil-
 tretur. *Clariss. D. Michaël* eum quoque rectificandum statuit, quia in quavis
 rectificatione aliquid de ☿ remanet & medicamenta ex non rectificato pa-
 rata vomitum cient. Miscetur is cum *Ris violarum*, *pæon. fl. aquileg.* in
 febribus ardentibus, verum si rectè consideretur, potius is est α -us $\ominus$ lis
 è ☿ resuscitatus quàm $\ominus$ li.

γ *Prinus vitæ* abusivè ☿ , nonnullis etiam ☿ mortis (ut ☿ dul-
 tis, *Diabolorum*) dictus, vel etiam aliis *pulvis algarot*, *Rosa mineralis*, ☿ ialis
 potiùs est progeniei (quamvis fortè guttulam unam atq; alteram liquoris æ-
 terni sudarit, juxta supra citatum *Billichium*, qui in α -to & ☿ io videre sibi vi-
 sus est & audire duas illas mulierculas litigantes coram tribunali Salomonis,
 & super filio in medium posito, duo illa monosyllaba, quæ universam
 hominum

hominum vitam versant, *Est, Non*, tanquam ferram quandam inter se invicem correspondentes,) pura sc. ☉is & ☿ris ☿ii substantia, paratur nimirum *simplici butyri ☿ii* ∇ a font. *ratione*, unde & non mirum quodd tantas turbas exciter ac etiam post mortem sedes adhuc movisse ipsum observatum sit, mitigatur tamen multum calcinatione & evaporatione, ut & cum ☉le *gemma*, fricatione, quo pacto tum ☿ per inferiora purgans audit.

VI. CLYSSUS ☿ii ☿RATUS & ☿REUS: Ille constat ex ☉ & ☿ii lb. j. ☿ris z. iij. bene miscendo & s. a. Q do in vas recipiens lb. j. ∇ a font. *Vires* ejus sunt refrigerare sitim, sedare & acidulas artificiales præbere, alvum laxare, æstuans hepar attemperare & per ☐am ☉lia heterogenea præcipitare; *Dosis gut. xx, xxv. in potu vel tinct. violar. ex ☉parari potest ☿ium diaph.* Hic verò præparatur ex ☉tri, ☿ri, & ☿ii ana modo simili, citra tamen ∇ æ in vas recipiens injectionem; nephriticus hic est, flatus discutiens & sanguinem mundificans in *scabie*. *Dosis* ut prioris; ex ☉parari potest crocus metallorum.

VII. PANACEA ☿ii, seu ☿ ☿ii ∇ um heroicum est medicamentum, cujus præparatio hæc est: R. ☉pulvere carbonum detonati & per 2. horas igne forti calcinati, solvatur in ∇ , filtretur & exhaletur ad siccitatem, igniatur amplius per 2. vel 3. horas usque dum virescat; R. *hujus* ☉ p. ij. ☿pulveris p. j. siccetur & igni apponatur per 2. horas, dein effunde massam in ∇ communem, & hæc extrahet R de ☿io, stent per noctem & postridie reperies R am in fundo, decanta liquorem & sicca pulverem. *Dosis* hujus *Panaceæ* est à z. ss. ad z. j. quæ leniter purgat; Ulterius R. hujus *Panaceæ* z. j. *Reguli* ☿ii z. j. ☉li vel ☿rectif. z. iij. Diger. in fimo equin. in retort. parv. per 8. dies, destilla & affunde dictos ☉us rursus super restitantes feces tribus vicibus, dein 4. ignis gradupelle massam per 12. horas, & erit tuum ☿ium ∇ um: frange retortam & confunde massam, reverbera eum per 2. horas in patina terrea, lavando postea in ∇ a rolar. & siccando super papyr. gryf. & erit absoluta operatio. R. hujus materię, *Magister. Corallor.* (vel *Corall. præparat.*) ana part. equal. *Dosis* à gr. xv. ad xx. *Ufus* in hydrope, (maximè & *matricis*, præsentem in gravitatione) *tabe, paralyti, peste & obstructionibus*, item in sanguine mundificando per sudorem, affectibus item pulmonum, *phthisi*, internis *apostematibus* &c.

VIII. R RA ☿ii, universale sanguinis, cui R ram pristinam largitur, mundificans secundum *Dan. Ludovicum* sequens pro verâ habetur, ceu quæ verum *Lili Paracelsi* præbeat, quæ nimirum per extractionem cum ☉☉ ☉is ☿ri vel cum ☉☉ ☿ri subtiliori: quæ si ☿da majoris vtionis ergo desideretur, elegans mox habetur si cum ☿destill. forti (Basilii & Kerckringius volunt ☿ ex minera ☿ii ☉tum, alii ☉um ☉li philosophicum, alii ☿acerrimum seu menstruum ex *crystall. z. p. ij. & ☿ mineralis p. j. prole-*
dum)

Etum) aut cum $\sim u \oplus$ nis simplici vel $\oplus$ rato è croco metallorum aut $\oplus$ re $\odot$ ro primùm & hinc evaporata massa cum ∇ denuo extrahatur, ad quem modum scilicet Excell. Fr. de le Bois Sylvius $\mathcal{R}$ $\ddot{u}$ paravit: $\mathcal{R}$. Vit. $\ddot{u}$ hyacinthin. sine ulla addit. præparat. subtil. pulver. q. s. affund. $\sim$ $\ddot{u}$ ad eminentiam aliquot digitorum, digerantur, donec $\sim$ us sanguineus evadat, hinc in moto vitro decanta rubeum liquorem & novum $\sim$ $\ddot{u}$ affunde, digere ut ante, idque toties, donec amplius $\sim$ non tingatur; conjunge tum tincturas & in $\odot$ m vitream $\sim$ um $\ddot{u}$ ris ad siccitatem abstrahe, relictum solve ∇ rectificatissimo & tamdiu circula & digere donec in substantiam oleosam abeat, in quem finem ∇ ex parte abstrahi potest, sicque relinquitur oleosa substantia $\ddot{u}$, quæ vera est essentia $\ddot{u}$. Vires, pro Panacea habetur in depurando sanguine, curat cancerum, lepram, Luem $\ddot{u}$, Contracturas, aliæque insanabilia mala. Dof. gut. ij. iij. v. Willis de morb. convulsiv. Cap. VIII. p. m. 80. effectum singularem hujus $\mathcal{R}$ a se expertum testatur in nimio $\odot$ æ profluvio. Khunrad de igne magor. Philosoph. in Append. laudat insuper, ut cœleste remedium in Podagrâ, Apoplexiâ, hydrope, Epilepsiâ, febris hectica in ∇ a viol. in febribus, peste, imò ad vitam longævam vere & autumno aliquot guttulis assumptam. Quod si verò magis colorata expectatur $\mathcal{R}$ a cum Croco $\odot$ conjungi potest: $\mathcal{R}$. Croci $\odot$ p. j. $\mathcal{R}$ $\ddot{u}$ p. iij. MS. simul in vase porcellano & leni $\triangle$ ne ad siccitatem evaporentur: Dosis hujus pulveris gr. ij. vel iv. Crocus verò $\odot$ is ad hanc operationem ita paratur: $\mathcal{R}$. $\odot$ per $\ddot{u}$ purg. p. j. $\ddot{u}$ depur. p. vj. f. amalgama, cui commisce $\oplus$ ris duplum totius; MS. inter se & sub tegulâ calcinantur, continuò agitando ad totalem $\oplus$ & $\ddot{u}$ expulsionem, sic habetur crocus $\odot$ à fecibus abluendus. Vid. Basilii Valent. in Curru Triumph. $\ddot{u}$ & van Suchten de Secret. $\ddot{u}$. Huic affinis

IX. QUINTA ESSENTIA $\ddot{u}$ seq. $\mathcal{R}$. Flor. $\ddot{u}$ $\triangle$ ne reverberii lumè fixatorum & rubeorum, $\odot$ lis $\mathcal{X}$ ci, ana q. pl. MS. & $\triangle$ tur, sic enim portio florum adscendit, portio in fundo remanet, quæ addito novo $\mathcal{X}$ co denuo $\triangle$ tur idque continuetur, donec maxima pars florum adscenderit, affund. his ∇ am pluv. & ab omni salsedine libera & exicca affund. dehinc menstruum ex ∇ & $\sim$ $\triangle$ a factum (alibi dictum) stent in digestionem, usque dum pulvis rubicundus sit solutus, $\mathcal{X}$ tur leni ∇ ne ex $\odot$ & transibit ∇ , aucto verò $\triangle$ ne subsequitur quinta $\ddot{u}$ essentia instar olei rubicundi fragrantis odoris: hinc $\mathcal{R}$. Croci $\odot$ lis modò dicti q. pl. affund. quint. essent. hanc $\ddot{u}$ ad eminent. 2. transvers. digit. Stent in furno fixationis seu... calido usque dum intimè se combinarint in pulverem rubeum, cujus Dosis $\ddot{u}$ gr. j. ad iv. in renitentissimis morbis ad instar $\odot$ potabilis vel lapidis $\triangle$ Basilii virtutes exerens, quem ille alias nominat TRam $\ddot{u}$ ∇ am & solidam, essentiam scilicet quandam puram, penetrativam, spiritualem & igneam,

quæ in materiam coagulata[m] reducta sit, Salamandræ similem, quæ in Δ ne non consumitur, sed purificatur & conservatur.

X. BALSAMUS. $\oplus$ RIS $\frac{1}{2}$ ii Clariss. Maëtz ita fit: $\Re$. $\ominus$ mirabilis Glanberi q. v. fundatur in Xbulo, eique successivè adjecto particulas $\frac{1}{2}$ ii instar pisorum, quousque $\ominus$ sufficienter $\frac{1}{2}$ io imprægnetur, relinque super Δ nem, donec frigesce[re] & concre[re] incipiat, post exime & pulverisato affunde Ol. succini rectificat. ad eminent. 2. digit. transvers. Digere per noctem & manè ex G vitr. N la: Sic verò ol. succini secum rapit purissimam $\oplus$ ris $\frac{1}{2}$ ii partem, paratûsque erit Balsamus virium excellentium, externè & internè usurpandus in affectibus v, g. pulmonum ex acri & corrosivo $\ominus$ le ortis, Colicâ, passione hysterica, obstructionibus mensium. &c. externè verò potenter dissolvit tumores duros, glandulas induratas, partesque frigore exustas restituit, minimèque cedit Balsamo $\frac{1}{2}$ nii Junckenii.

XI. OLEUM $\frac{1}{2}$ ii excellens ita fit: $\Re$. $\frac{1}{2}$ ii Hungar. subtiliss. pulverisat. in cochlear. super Δ nem calcinat. & super marmor triti, idque novies repetit. $\ominus$ gemmæ anat. iij. Silic. calcinat. tb. ij. pulveriscentur adhuc subtilissimè & indantur G tæ opt. lutat. adapt. recipiente, hinc per 18. horas Δ is leniter urgeatur, post fortius, tandem per 3. dies vehementissimè, & sic prodibit verum oleum $\frac{1}{2}$ ii. Usus ejus metallâ figere, & $\oplus$ re $\forall$ o $\forall$ ssimos morbos eradicare; colore est sanguineo. Aliud $\frac{1}{2}$ ii vulnèrium sequ. est: $\Re$. $\frac{1}{2}$ Mastich. Thur. Myrrh. ana $\frac{1}{2}$ j. $\forall$ $\frac{1}{2}$ iij. f. infus. obturata putrefiant, N tur per alembicum forti Δ ne, primò adscendit $\forall$ fœtidus, postgratiori odore oleum, vulnèra incurabilia aliàs sanans.

CAPUT X.

De Cinnabari nativâ & artificiali.

CINNABARIS meritò post $\forall$ & $\frac{1}{2}$ considerari meretur, cum tum nativâ minera est $\forall$ rii multum de $\oplus$ $\frac{1}{2}$ $\ominus$ ri participans, tum factitia vel parergon est butyri $\frac{1}{2}$ ii, ex $\frac{1}{2}$ io & $\forall$ to, Cinnabaris $\frac{1}{2}$ ii dicta, vel ex $\forall$ & $\oplus$ ris cômunis N tione, Cinnabaris factitia vulgaris hinc appellata, habetur, dum quidam primitus $\forall$ ium in $\ominus$ rum mediante $\oplus$ re (ex hypothesi cômuni Metalla ex $\oplus$ re & $\forall$ constare) coagulare sibi præsumeret. De triplici ergo hac $\oplus$ ri vel ob colorem elegantissimum purpureum rubicundum, in præsens agemus.

I. CINNABARIS NATIVÂ Germ. Bergzinnober / aliàs Minium nativum, vel etiam, ut Vitruvio, anthrax (quis prunæ vena similis est) dicta, è montibus Hungariæ, naturæ $\ominus$ ris præstantissima habetur, ut è Carin-

thiâ,

thiâ, fodinis Misnenſibus, ad Rhenum, item Eberborgi & Schonbachi in
copiâ colligitur, imò & ex Indiâ allatam Mercatores hodie vendunt. Prin-
cipia materialia ejus, ut innuimus, ☿ & ♀ sunt, ☿iales nimirum vapores
& ramosæ ♀ris metallici molecule intimius ſibi combinatæ, quòd ſi enim
Qia, limat. ♂, ♀ &c. ei addantur & deſtilletur. ☿ius vulgari purior ac
præſtantior obtinetur, imò purior adhuc & limpidior hocce æthereoque
colore fulgidior, ſi ei ulterius Regulus ♂ii ♂lis ſtellatus & ♀limat. addan-
tur, qui hinc merito ☿ius *philosophicus* appellari poteſt, dum ☉ & ☿ in pri-
mam ſui materiam revocare & ſpiritualia rursus efficere poteſt, ſervatâ ſe-
minali virtute ac radicali humiditate: ♀ verò monſtrari poteſt ☿tione
dum enim ☉ in ♀a font. coquitur, coctumque filtratur, filtratumque ☿
perfunditur, ♀ ſubtile in fundo ſe monſtrat, poſtea edulcorandum & exic-
candum, adeo ut pateat plus aſſe ☿ii quàm ♀ris, ♀ tamen hoc adeo po-
tens eſſe ut particulis ſuis ramiſis ☿rium illaquare & de volubilitate ſua in
corpus ſtabile revocare potuerit, an verò ☿ris hæc ſaltem ſit ☉ à vapori-
bus terræ, longâ morâ paulatim recluſum ac reſolutum, Δleque redditum,
ut *Leurſen in Theatr. Chym. Prodrum. p. m. 24.* ſentit, judicandum relinquo
aliis, nec forſan aberit *Beccherus*, qui in *Metallurg. p. 1.* ſe ſcire refert, quòd
☉ in terram ſigillatam naturalem antidotum præſtans tranſmutatum fue-
rit, quæ reduci nunquam potuerit. Cæterum non ſpernendum monitum
quod extat in *Barthol. Act. Haſn. Vol. 1. p. m. 77.* melius ſcilicet eſſe ſublima-
tione impuritates arſenicales ex ☿ri nativæ ſeparare, ♀ ſcilicet nigrum ar-
dens, ex quo itidem ſublimato elicitur ☿ & ♀ nigrius priore; hinc præter
illa quæ de ☿ri nativæ ejusque purificatione refert *Dan. Ludovicus Miſcell.*
Curioſ. Dec. 1. Ann. VIII & IX. Obſerv. CLIV. p. m. 337. Excell. Wedelius ☿ nat.
micis ſplendentibus conſpicuam, ☿reis particulis tamen implicatam (lu-
cidam enim ☿linam ſolâ trituratione in alcohol redigi vult) ita depuran-
dam & præparandam cenſet. R. ☉ q. v. ſoluto in ♀a inſperge pulverem ☿
agitentur ſpatulâ & decantetur in vas aliud, ut ſubſideat pars ſubtilior,
hinc facta prius unâ alterâve repetitione, exiccandus & leniter adhuc te-
rendus pulvis; notabile enim eſt, eodem quoque notante in *Pharmac. acro-
amat.* in hac cinnabari nativâ junctum eſſe aliquod ☉ ☉licum, inſtar ☉li
☿tis, quòd pateat, ſi ☿ri ☿tâ è ☉ fiat elixivatio.

II. CINNABARIS ANTIMONII, mineralis ♂ii corpus ſubnigrum ex
♂ crud. & ☿ ti ana lb. j. ad tres quatuorve uncias, notante *Ludovico*, ple-
rumque gratis quaſi habetur in deſtillatione butyri ♂ii, citra ☉ extremè
non peruſti repetitas, ut *Agricola* voluit, cum novo ☿to deſtillationes,
aliave quæſita hinc compendia, modò ignis ſaltem non ſit nimis intenſus,
ſed ſub modificatione quadam ne ſenſim concreſcere incipiens ☿ diſijcia-
tur, butyròque cum ☿ri granulis accedat) etiam citra ſuppreſſionem tan-

rum modo continuus. Sic namque Ψ rius à spiculis Θ nis qui clavorum instar eam à rotatione inhibuerunt, liber sui juris cum Φ re $\dagger$ ii connubium in collo retortæ, ceu patet quod si lixivio incoquatur, hoc sulphur $\dagger$ ii arripiat, dimisso ad fundum Ψ rio: Φ verò pòst, ut Excell. *Wedel. in Miscell. Curios.* docet, sensim vel sen. imque sponte etiam decedit, vel acidis præcipitatur, haud secus ac de cinnabari nativâ modo diximus, adeo ut qualiter procedit Natura in visceribus ∇ æ in elaborandâ cinnabari nativâ similiter præstare hoc valeat artifex, ceu veritas adhuc magis pater. quod $\dagger$ is $\dagger$ ii parari possit ex Φ re $\dagger$ ii: Ψ . Φ $\dagger$ ii lixivio saponar. fact. $\mathfrak{z}$. iij. Ψ . $\mathfrak{z}$. iv. pulverisata & mixta in mortario lapideo cum spatula lignea indantur $\mathfrak{S}$ angustioris orificii, deturque Δ is in principio levior hinc auctior, donec tandem omnia candeant, primò exit butyrum empyreumaticum, hinc se monstrat $\dagger$ antica parte colli $\mathfrak{S}$ æ præcedente, ut solet, quasi Iridis splendore sicque colligentur cinnabaris fere $\mathfrak{z}$. j. cum Ψ viv. circiter tantundem, massæ in $\mathfrak{S}$ æ residuæ erit $\mathfrak{z}$. β . $\mathfrak{z}$. iij reliquum concessit in butyrum. Estque $\dagger$ elegantissima nullius rectificationis indiga. Adeo ut meritò Excell. *Wedelius* $\dagger$ $\dagger$ ii vocet Ψ dulcem, sulphure seu TRâ $\dagger$ ii embryonatum. De Viribus Cinnabaris tum nativæ, tum $\dagger$ ii ex compositione earum facilè est judicare, nimirum quod ob vim Ψ rialem sint resolventes, particulas verò Φ re $\dagger$ ii vel $\odot$ ri ∇ tas tantum non insensibiles & quibusvis Θ nis sine noxa admisceri possint, unde accuratè Dan. *Ludovicus* sentiit, Cinnabarim $\dagger$ ii nativæ quidem esse postponendam, utramque tamen usu præstantissimam ac Ψ riale securissimum, quæ bezoardicum ejus minerale supra cit. notabiliter exalter, adeo ut idem sub debitâ proportionem tinctum sæpe pro $\odot$ ri æstimatum fuerit: nimirum anodynum sunt insigne, egregium item nervinum, arthriticum, febrifugum, antiscorbuticum: hinc, eodem *Ludovico* teste, non Epilepticis tantum velut specificum conducunt, sed & hysteriarum, ne opiatæ quidem placandarum, Colicorumque tormina, Vertigines, vagas arthritides, dentium aliarumve partium nervosarum dolores, tremores item, cutaneosque affectus complures, &c. solitariè vel præcipitantibus aliisque specificis sociata evidenter leniunt & tollunt. Usus hinc $\dagger$ jam *Crato* trium *Cæsarum Medicus*, qui Cinnabarim nativam Epilepsia magnetem vocitavit in pulvere illo Epileptico satis noto, *Epistol. Medic. Lib. VII. p. m. 593. Ψ . Cinnabar. nativ. pellucida in pulverem tenuiss. trit. $\mathfrak{z}$. β . Corall. rubr. preparat. Margarit. preparat. ana $\mathfrak{z}$. ij. Croci orient. $\mathfrak{z}$. j. Fol. aur. num. xv. vel Auri diaphoret. gr. xv. MS. f. pulv. subtil. Dos. a gr. vj. ad. $\mathfrak{z}$. j. in ∇ â fl. stil. pæon. Vel Ψ . Cinnab. antim. rectif. gr. v. Succin. preparat. Cran. human. ppt. Smaragd. ppt. ana gr. vij. Croci gr. iij. Ambr. gris. gr. j. Laudan. opt. gr. β . MS. pro dosi in Epilepsi. Convuls. Tremore & aliis nervinis affectibus. Sic & ingreditur Laudanum opiatum Dan. *Ludovici*, quale sequens est: Ψ . Extract. opii p. ij. croci,*

Cinna-

Cinnabar. nativ. ana p. j. MS. Taliter & fiunt Pilula anodyna hysterica Scaphu-
stensium R. Extr. opii Langel. ℥. j. Extr. croci, castor. ana ℥. j. Cinnab. nativ.
ppt. Diaphoret. 2. seu Antihet. Poter. ana ℥. iij. f. Pilula pond. gr. j. Medico
Practico secum portanda. Ut & Pilula anodyna fragrantiores eorundem. R.
Essent. opii Langel. Cinnabar. ℥. ii pur. Unicorn. fossil. ana ℥. iij. sang. dracon.
ver. Extr. croci ana ℥. j. Ambr. grisei gr. xvj. Moschi orient. gr. viij. Ol. dest. cina-
mom. gut. iv. f. Pilul. pond. gr. j. In Nephritide laudat hunc pulverem Ex-
cell. Wedelius, R. Cinnab. ℥. ii ℥. j. Ocul. ☿, sperm. ceti ana ℥. ℥. ☉ succin.
℥. gr. iv. Laud. opiat. gr. ℥. pro 4. dosib. In Gonorrhœa virulenta item lue & resâ
ipsa & Scabie laudatur multum seq. R. Cinnabar. antimon. Magist. hui, suc-
cini alb ppt. Diaphor. J. D. Ludov. Off. sepiæ ana ℥. j. Laudan. opiat. gr. ij. MS.
Ulterius ex ℥ fit Pulvis cephalicus Wedelii cum pulvere bezoardico ejusdem,
pleuriticus quoque ejusdem cum Ocul. ☿, ℥ diaphor. dente apri, Laud. op.
item antiscorbuticus cum Diaphor. J. D. Ludov. ana cum anodyno (vid. infra
Seet. VI. Cap. II.) item hystericus simplex cum bezoardico 2 li mag. anodyno. q. f.
Preparata Cinnabarina commendamus seq.

^a Arcanum ☿ ℥ ii Dn. Maetz: R. ☿ ℥ ii vel si mavis ☿ na-
 tiv. hanc in pulverem subtilem terito & ollæ fictili committito, eique aq-
 pluviæ ad eminent. 2. vel 3. digit. transversor. affundito, Coq. simul, ita
 enim emerget in superficie aquæ flos seu cremor describens puriorem ☿
 & ☿ optimè inter se ligati portionem quam cochleari argenteo successivè
 auferto & leni △ exiccato, postmodum s. a. semel cum flamma alcohol
 vini figito, uti & diximus in ☿. diaphor. præparatione & habebitur Arca-
 num ☿ ℥ ii. Usus ejus laudabilis in Epilepsia, febribus malignis, Variolis, & in
 omni casu ubi sudore opus, maximè verò anodynum est insigne in dolori-
 bus arthriticis, ulceribus scorbuticis rodentibus; datur commodissimè cum car-
 diacis & sudoriferis vegetabilibus, nimirum Theriacâ, Diascord. Conf. de hya-
 cinth. potentissimè verò operatur, si cum Lilio Paracelsi misceatur, v. gr.
 R. Lilii Paracelsi. gr. xv. Arcan. cinnab. nat. vel ☿ ii gr. v. Diascord. Frac. ℥. j. ℥. B.
 Conf. ☿ hyacinth. alkerm. ana ℥. ℥. B. MS. f. Bolus in aq. cord. meliss. borrag.
 menth. majoran. vel similb. sumendus pro Dosi. Vel R. Arcan. Cinnab. vel. nat.
 gr. x. Magist. corallor. vel perlar. ana gr. viij. Fol. ☉ num. iij. Conf. de hyacinth.
 ℥. ℥. MS. pro dosi.

^β Cinnabaris fixata Excell. Clauderi, de quâ ille in suis ad me da-
 tis literis ita: Cinnabaris meâ methodo fixata imò comuni modo exhibita
 Apoplecticis, aliisque quomodo conducatur, peculiari capite demonstravi in
 Tract. de Cinnab. fix. scilicet operationem bonâ parte fieri per magnetis-
 mum aliquem, cùm in pluribus operatio succedat citior quàm medicamen-
 ti virtus actualiter per sanguinis circulum locum destinatum vel affectum
 tangere valeat; videmus simile in magna dosi opiatorum, vomitoriorum

violentorum, *Synopes, convulsionésq, excitantium, venenorum assumptorum* &c. sic Cinnabaris mea operatur archæum roborando, qui sui muneris postea recordatur: experiētiā item mihi constat somnum neutiquam semper insequi Cinnabarim meam, sed prout Archæus hunc necessarium invenit, eū ejus qualitas differat à $\frac{1}{2}$ re anodyno opiatorum, hyoscyami &c. In consilio quodam Medico circa $\frac{1}{2}$ rium in cerebro ejusdam Capitanei, idem Celeberr. DN. *Clauderus* Medicus Ducalis Saxonicus, Fautor noster honoratissimus cū Cinnabarinorum suorum arcanè præparatorū mentionem fecerit, bonā ipsius cum veniā, verba ejus egregia hīc adducam. *Pro fundamēto*, inter reliqua, ait, *hic propono* neminem inter Medicos modernos Chymico-Dogmaticos mihi contradicturum, præcipuum veneni $\frac{1}{2}$ rialis antidotum consistere in $\frac{1}{2}$ ri tam *nativā* quā $\frac{1}{2}$ ii, quod aliorum & propriā experiētiā confirmare possum. Hoc ego aliquot ab hinc annis ventilans, præcipuè quod $\frac{1}{2}$ nat. solā lotionē depurata, multū præstet conclusi illam chymicā artetractatam majores edituram fore effectus; Cū autem juxta diversos Chymiatros hæc nullis ferè obediat operationibus Chymicis sine resolutione suorum principiorum nocivā, ausus sum illam *circulare & hoc plusquam annuo spatio per cautum continui ignis regimen, adcuratā circulatione, depuravi, exaltavi & fixiorem reddidi*, adeo ut magnum inde solatium hætenus meis ægrotis hauserim. Mirum quantum enim resistit adfectibus capitis & nervorum & qui his sunt adfines, depurat sanguinem, roborat calidū innatum, contra affectus malignos alexipharmacum est rarum, sudoriferum & antifebrile magnum. Cum itaque & in hoc adfectu de Cinnabari hæc longa circulatione exaltata, peculiarem mihi promittam efficaciam transmitto ejusdem $\frac{3}{4}$. Dosis ejus sunt gr. iiij. ne autem inhæreat denti cavo aut faucibus miscere soleo *succinum, unicornu fossil, perlas præparatas*, &c. Singulis septimanis duæ doses tales sumi poterunt tempore somni; si unā alterave vice sudor inde leni stimulo proliceretur, (cū sepè ad id inclinet hic pulv.) eò conducibilis foret. Ut Gener. Dom. Ægro magis magisque satisfiat, suppetit aliud adhuc arcanum: itidem quidem $\frac{1}{2}$ nativæ natales debens, aliam autem expertum præparationem: Mitto ejus $\frac{3}{4}$. j. (cū copiā ejusdem destituar) qui nodulo sericeo illigandus, eique superfundatur in vase vitreo $\frac{1}{2}$. j. *Aq. cerefol. fl. acac* &c. postquam per 24. horas saltem ita steterit mirabiliter aquam hanc imprægnat suā virtute, eadem tamen sibi simul semper remanente, ut 8. 10. vicibus alia aqua pro simili usu possit superfundī; poterit infusi hujus quotidie cochleare unum sumi vel manè, vel à meridie vel vespere quodcumque lubuerit & quidem vel per se vel mixto vino. Medicamentum hoc peculiari planè modo calidum innatum spiritusque cordis & cerebri roborat & renovat, sanguinem depurat, ac in specie cerebri symptomatibus opitulatur, postquam tamdiu fuerit usurpatum, ceu dictum,

Etiam, aliâ præparatione renovare possum ejus qualitatem priore non cessaturam. Hujus pulveris infundendi labor priore per circulationem illam longam facto multò est difficilior magisque tædiosus. Remedium hocce prout naturam invenit dispositam aut sudorem aliquando movet, aut alvum fluidiorem reddit.

2. Spiritus Cinnabaris nativæ paucis notus, à prælaudato Celeberr. DN. Claudero die: 7. Jan. 1685. mihi per literas communicatus: cujus præparatio hæc est: R. Minera Frii opt. q. v. superfunde —um $\ominus$ is, qui extrahit ejus essentiam rubicundissimam, reiteretur affusio, abstrahæ, abstractionibus conjunctis affunde W , in quo $\ominus$ is Frii aliquid solutum, abstrahæ etiam & mutato recipiente destilla igne fortiori, & prodibit spiritus fragrans ac suavis; hunc rectifies. Penetrat omnia membra, ad tales affectus, ubi aliàs Cinnabarina valent, v. g. nervinos, & eosque egregius;

III. CINNABARIS ARTIFICIALIS COMMUNIS ex —tione & part. ij. cum — comm. p. j. habetur, quatenus — particulis ramosis — ris intricatur & — dum ob — præsens, seu tum sulphuri proprium sit seu extrinsecus ab aëre accedat, cum ligat, ut fiat corpus extus nigrum, intus rutilantissimum, intento velut digito, qualiter hic artifex: (quorum primus Pico Mirandulâ scribente fuit quidam Bulcasis Arabs) procedit, taliter etiam procedere naturam in gremio telluris in — nativâ, ut diximus: hinc namque dum — ius qui — li est potentissimum, ab — do — velut compedibus novo — li v. g. — mat. — liberatur, in pristinâ forma viva se sistit, corroso insimul in crocum — te, ab — do — teste Febure in Chymia. Notandum verò pulverem — is vulgaris plerumque adulterari & mixtum esse cum cerussâ plumbi, quo gratior emergat color, antequam vendatur à Materialistis, notante le Mort: Usus ejus tum pictorius est tum etiam Medicus, minus tamen ad usum internum, nî, ut Excell. Wedelius Pharmac. acroamat. Lib. II. Sect. III. Cap. 3. p. 325. docet, ex floribus — ris & — rio rectificato fiat, hinc magis hujus Cinnabaris usus est in inunctionibus & suffitibus in Luc. — reâ, Scabiæ &c: ceu & ipsa — ris — ii quoque inde pro suffitu in Podagrâ adhibetur; R. Sem. anethi hyoscyam. ana 3. 6. — — ii — j. MS. f. Pulv. carbonibus superiniiciendus. Præparatum ex — commun. sit seq. Diaphoreticum; R. — comm. pulv. 3. j. — ussi 3. ij. MS. pulveris. & in alembico superaffund: — — 3. iij. Digerantur per octiduum in arena evapor. & calcinetur in Xbulo, manebitq; pulvis albicans niveus, virium ferè earundem quarum supra — ius diaph. ex Digheo: ex quo insuper colligere est colorem — norum superficiale saltem esse & à textura saltem particularum — lium immutatâ oriri, ceu & alias quoque — ris

— ii — li X co commixta & — ta flores saltem albos præbet, secus ac hoc aliàs ex — io ruborem elicit.

☞: o: ☞

CAPUT

CAPUT XI.

De Bismutho, Auripigmento, Arsenico, Cadmiâ, Sandarachâ & Zinco.

ROUT de Antimonio capite antecedenti diximus, laxam ejus esse compositionem, principiâque ejus minus arctè sibi invicem combinata esse, id quoque de hisce metallicis parvis corporibus asserere possumus, ceu quæ citò nimis à particularum viscolarum simul cum halitibus arsenicalibus (vondem Bergschwaden) congressu resultarunt, quæ non tam arcto nexu invicem junctæ sunt, relictis interstitiis & poris amplis, unde fragilia evaserunt, nata nihilominus ex radice metallicâ, unde *metalla embryonata*, illorumque *stragula* haud immeritò *Glaubero* vocantur, ac pro fructibus immaturis saltem metallorum respectu habentur.

I. BISMUTHUM (aliàs etiam *Marcastea*, quamvis hæc à pyrite Encelio non distinguatur) corpus est minerale livedinis albicantis, durum & fragile, non tamen friabile ut *Galenia*, cui aliàs simile est & ex quâ plumbum nigrum coquitur. Unde & à quibusdam quasi sui generis metallum habetur, nobilius quiddam plumbo, deterius argento, cujus non rarò aliquid continet, & quo loco effoditur, argentum plerumque subesse significat, *teetum* hinc argenti à Fossoribus dictum, qui, referente *Albino*, si Bismuthum offendant in argenti fossione, dicunt se citò nimis venisse: unde & hæud absurdè cum *Plinio* Bismuthum haberi potest pro ea specie $\frac{1}{2}$ li, quam ille vocat *spuma candida nitentisq.* lapidem in venis argentariis, ceu quoque ejus regulus à regulo $\frac{1}{2}$ li nil differre videtur, unde & $\frac{1}{2}$ to admiscetur ad splendorem & duritiem ei conciliandam: Fit ex eo *Magisterium cosmeticum*, si solvatur in ∇ ti & ∇ Plato ∇ tur, ad dealbandam cutim haud spernendum, ad instar *Biancæ Alexandrinæ* ex $\frac{1}{2}$ confectæ & cerussæ ex $\frac{1}{2}$ quin & ex eo per $\frac{1}{2}$ nem ex $\frac{1}{2}$ menstruum paratur mirabile juxta phases $\frac{1}{2}$ crescens & decrescens, metallorum animam, potissimum autem $\frac{1}{2}$ olis & $\frac{1}{2}$ tis extrahens, cui & si infundatur planta arida revirescit & flores de novo expandit, adeo in hisce subjectis spiritus universalis in magna copia reconditus jacet.

II. AURIPIGMENTUM semimetallum est croceum aureis veluti lamellis distinctum, friabile è vaporibus viscosis $\frac{1}{2}$ reis, intermixtis spiritibus acerrimis volaticis, concretum. Unde *externè* & *internè* septicum est, *externè* verò maximè *psilothrum* præbet notum cum *calce vivâ* & *lixivio forti* parandum, imò *Turcarum Rusina* non tam ex melle ad spissitudinem sapæ ad instar incocto, quàm ex eo quoque paratur, refert enim *Scaliger Exercit.*

Cap.

Cap. XIV. §. 4. philothrum illud ex pulvere aquâ perfuso ex semimetallo quodam scoriæ ferri facie ab Indolis in Galatiæ montibus usurpari, quod non aliud nisi Auripigmentum videtur, præsertim quia Tachenius aquæ perfusione observavit, rufma fæctorem spirare similem auripigmenti & ♀ mixturæ, & si sublimetur per se adscendat rubinus verus auripigmenti. Ex eo præ cæteris *Aqua viridis à Feliciss. Platero Prax. Med. Cap. II pag. 318.* descripta, ad *Oru ulcera* fit, cujus descriptio hæc est: *℞. Aerug. æris 3. j. Auripigmenti 3. j. β. terantur subtilissimè & coq. in Vini alb. 3. iij. ad consumpt. mediet. ubi refrixerit adde Aq. rosar. solan. ana 3. j. β. MS.* Nota, post usum huius ∇æ statim gargarismate fauces eluendas esse, ne ⊕nis vel auripigmenti particula aliquot residuæ fauces erodant; Gargarisma seq. in eum usum respiciendo causam peccantem, ex Theoria bene fundatâ præscribi potest: *℞. Flor. prunell. ligustr. rosar. rubr. maly. arbor. ana m. β. sem. anis. 3. ij. Incis. & conquassat. coq. in Aq. font. ℥b. ij. ad quart. part. consumpt. Colat. adde Mell. rosac. Rob. moror. ana 3. j. MS.* ad urceum. Quia verò quàm maximè Auripigmentum valet ad *Fistulas, Cancrum & Lupum*, quos potentissimè edomare valet, variè præparari potest sec. Paracelsum v. g. ad *Fistulas*. *℞. Auripigment. 3. j. ♀. calcinat. 3. iij. MS.* in tigillo, reverberentur ∆ne intenso per 24. horas, liquata eximantur & contundantur, inijciantur ∇æ, ebulliant & ⊕tur pulvis albus, qui in cella liquatur in *Oleum* in *injectionibus* ad *fistulas* usurpandum, pulvis verò in *Emplastris* cum *resina pini* & *cera* commisceatur & fistulæ applicetur. Ad *Cancrum* verò: *℞. Auripigm. 3. v. Fulgin. 3. β. Xci 3. iij. MS.* & reverber. ut suprà dictum, per 24. horas, ut fiat *Qli* & sic appropriatum habebitur in *Cancro*, huius *Auripigm. preparat.* *℞. 3. v. & cum cineribus fimi columbini ac oleo vitell. ovor. q. s. f. Unguent.* in cancro mirandarum virtutum: Ad *Lupum*: *℞. Auripigment. 3. vj. O calcin. 3. vj. MS.* & procedatur ut supra, huius *preparati* *℞. 3. vj. Liquoris mumie 3. ij. Ol. rosac. 3. β. Mucilag. sem. psyllii ad pondus omnium. MS.* fiat *Cataplasmata* applicetur. Quod si autem nimirum pruritum induceret, pars prius illiniri posset *Ol. camphor.* His verò non contentus *Faber in Myrothec. Spagy. Lib. III. Cap. XVII.* quintam essentiam Auripigmenti præparare docet, qualiter è summo veneno summa fit theriaca, ⊕re suo magis recluso de puratoque, de qua cit. loco videri potest.

III. Ex *Auripigmenti* scobe & sale per sublimationem fit *ARSENICUM ALBUM* & *CITRINUM*, quod inter venena caustica & septica validissima numeratur, dum non solum sale particulae ejus magis aculeantur, sed jam in se salia rigida angulis acutissimis penetrantissimis dotata possidet. *Rex Geber* id à ⊕re communi vult solum differre tincturâ albedinis, qua ♀ dealbare, ut ⊕reputari posset, valet, prout ejusmodi processum hîc communicabimus, id verò ⊕reæ naturæ esse Geberumque minimè errasse experimenta

confirmat *Excellentiss. Wepferi & Philosophi Chymici acutissimi D. D. Henr. Secretæ Poliatr Scaphus*, indiderunt scilicet sandaracham & Auripigmentum, unde $\circ-\circ$ natales ducit, tigillo aut cochleari ignito, unde emittebant fumum album, mox turbidum & subflavum, tandem flammam conceperunt, instar ceræ liquefacta fluxerunt, cultri laminam obduxerunt densè flores albi, lutei, rubri, iridem quandam referentes; ejus apicem substantiæ ceræ aut vitro colliquato simili immersum obduxerunt seu vitro seu lapide rubinum referente, ceu hoc etiam *Frid. Hoffmannus* observavit; continuato verò Δ ne omne auripigmentum & sandaracha evanuit, relictis in fundo arenâ & lapillis prorsus insipidis: $\circ-\circ$ cum itidem cochleari & tigillo inditum totum evanuit, adeo ut nec vestigium ejus in fundo superesset, laminam cultri floribus albis densis obduxit, & utcunque densissimus fumus confertim exurgeret, nunquam tamen flammam concepit, unde Φ ris expars creditum ac existimatum fuit, quidquid hujus habuerit id in sublimatione cum Θ le amissum. An salinum esset hoc ulterius experimento præfati *Excellentissimi Viri* inquisivere: Frustum $\circ--\circ$ *crystallini* pondere 3. ix. cum dimidia in ∇ a font. tb. iiij. ad consumptionem ferè tb. j. β . decoxerunt, antequam ebullit & postea inter ebulliendum ex illo surgebant bullulæ crebræ: in principio ebullitionis aqua erat subdulcis & adstrictionem sine morfu in lingua post se relinquebat; continuata ebullitione aqua flavior evasit, acidiuscula cum adstrictione, sine morfu aut acrimonia quæ alicujus momenti esset, frustum exemptum & siccatum pendebat 3. vij. β . adeo ut 3. ij. in ∇ a soluta fuerint vel exhalarent, mansit quidem sedimentum furfuraceum in fundo vasis illudque flavum, sed paucissimum ac levissimum. Unde concludere licet salini aliquid inesse, nec absurdè illud naturæ saponatæ putari, Θ na scilicet ac Φ rea, Θ na quia in ∇ solvitur, metalla in fluxu solvit (unde ∇ coagulata dicitur) Φ rea verò, quia Φ olet, flammam concipit & oleo solvitur, id quod protinus de Auripigmento intelligendum, $\circ-\circ$ cum enim magis videtur esse pars Φ reo Θ na Δ lis minerarum metallicarum, in primis argentearum, mineræ scilicet rubicundæ pellucidæ, quam supra *Kohlgulden* Φ ri vocavimus, cujus dimidia pars $\circ-\circ$ cum niveum sublimabile continet. sub specie fumi densissimi in Δ ne, ut dictum, exhalans, fauces facilè inspiratione lancinans, adeo ut haud adeo absurdè quis $\circ-\circ$ cum pro Υ ro crudo sive adhuc planè immaturo haberet, ceu & *Ettmüllerus in Schröder. dilucidato* judicat, $\circ-\circ$ cum esse principium metallorum candidorum, sicut Φ rubeorum.

Remedia Arsenicalia quod spectat, cautè omnino iis mercandum, si non, judicio *Magni Wepferi*, omnino iis valedicendum, dum sæpius pessima $\circ--\circ$ induxit symptomata & graves tumultus excitavit, verùm quia videmus etiam in aliis Regnis venena fortissima ritè cicurata & artificii ma-
nu de-

nu debite correcta, ut erant nocentissima, ita saluberrima postea suppedita-
repharmaca, ita quoque de o--oco nobis statuendum videtur, quamvis vix
ad usum internum, ut ut enim sit, quoddam eo febres abigerint, tamen
debilitas viscerum ingens vix in integrum restituenda & periculum mortis
imminens ab eo tantum non penitus abstinendum jubent, ceu character
Chymicus o--o oppositionem in Astronomicis aliàs designans, innuere
videtur, quasiè diametro naturæ nostræ esset adversum. Ast quia accessiones
aliorum maligni ejusmodi malignorum siderum aspectus mitigari possunt
& in beneficos converti, pariter quoque fieri potest, ut o--ocum insensissi-
mus humidi nostri radicalis hostis, amice tandem nobiscum consentire &
benigna solamina præstare possit, si nimirum probè acrimonia ejus Δ lis
dometur & aculei rigidi invertantur. Hinc ante omnia sisto

I. o--ocum PRÆPARATUM, quale habetur vel recrementis uvarum,
tum $\textcircled{1}$ magno illo cum lixiviosis ejusmodi venenatorum domitore: Cum
recrementis uvarum sit *Arsenicum præparatum Rhefeldi*: *R. Recrement. uvar.*
q. v. Incinera. f. f. a. lixivium ad medietatem, dein R. Lixivii hujus Mens. iv.
o--oci albiß. lb. j. Coq. in olla per horam unam vel alteram semper spatulâ
lignâ agitando, donec ferme consumptum sit lixivium, sic fiet massa spon-
giola; tum novum lixivium affunde & coctionem repete, mox arsenicum
erit solutum, quam solutionem in aliud vas summè purum decanta, in quo
ad præcipationem adde sequens: R. Cerussæ lb. j. $\frac{1}{2}$ q. s. ad solut. filtretur,
filtrato liquore præcipationem institue & tantum præcipita quantum pos-
sibile, tandem edulcora & exicca. Usus in Leprâ, còque Rhefeld restituit le-
prosum modo sequenti: R. Fecul. aron. gr. xv. Conf. rosar. $\textcircled{1}$ lat. q. s. f. Bo-
lus. R. Gum. gutt. gr. viij. Conf. rosar. $\textcircled{1}$ lat q. s. f. Bolus. R. o--oci præpar.
Rhefeld. Dos. xij. exhibeantur sequentibus post purgationem diebus, incipi-
endo à gr. iij. singulâ aurorâ addendo gr. j. usque ad gr. x. adscendendo. Sic
namque post adhibitum quoque balneum & scarificationes aliquoties ad-
hibitas squammæ deciderunt & æger sanitati fuit restitutus. Sale $\textcircled{1}$ tri
quoque o--oci sit cicuratio, unde habentur CRYSTALLI o--oci, quæ quo-
que dealbant omnia metalla & ipsam φ rem, ut inde fieri possint manubria
gladiorum vel aliæ res quæ fusione saltem conficiuntur; si verò media pars
 $\textcircled{1}$ tri addatur, sustinet φ malleationem & deduci potest in minimas & tenuis-
simas lamellas quæ Δ emulantur, & hoc nemo ab $\textcircled{1}$ to dignoscere potest,
nisi proba fiat per capellam vel per solutionem in ∇ ti: Sic verò parantur
hi Crystalli o--o. Misce o--o cum $\textcircled{1}$ hæc; mixta funde & calcina in cruci-
bulo, vel destilla per retortam, ubi flores omnes albi in rostro sese colli-
gunt; hi crystalli omnes dulces sunt, nec aliquâ venefica qualitate imbuti,
sudores saltem movent: interim in eorum præparatione à veneno sibi ca-
veat artifex, cum plures eo fumo mortui sint: Vel R. o--oci lb. j. $\textcircled{1}$ purific.

℥. j. β. pulverisata misce, in ollam vitream immitte, ut dimidia ejus pars plena sit, hanc operando contege, in quo foramen pro fumo apertum erit, juncturis optimè lutatis ollam Δ in primis leni, postea fortiori impone, auge ignem donec olla rubescat, & permaneat tunc in illo situ per dimidiam horam, tum ex Δ extrahe ollam & invenes materiam coagulatam, quam in primis pulverisatam ℞. & tunc cum *laminis Preis fac s. s. s.* in Xbulo ac denuo calcina & post debitam calcinationem fustum habebis *Cuprum album*: si verò tantum laboris impendere non vis; ℞. ① & *CrySTALL.* o--o, hæc pulverisata misce, & cum *laminis Preis fac s. s. s.* Sic etiam obtinebis *album*. Cæterùm valent e usmodi *CrySTALLi* o--oci, non saltem ad dealbandam *rem* sed & maximè ad acerrimum corrosivumque virus *Cancr.*, cruoris corruptorem & ulceris fabrum edomandum, quamvis ad eum o--om quidam saltem quinquies ternis diebus ∇ edulcorent & ∇ a comuni tandem & hujus acridinem eluant, idque ad *Pulverem benedictum Hirtmanni*, ℞. *Rad. Dracunculi majoris* mense Junio, Julio & Augusto collect, & siccat. ℥. iij. o--oci *preparat. cum* ∇ aut ① ℥. j. *Fuliginis splendent. camini selectiss.* ℥. iij. MS. f. pulvis subtiliss in loco bene clauso servandus & post annum demum in usum trahendus.

II. MAGNES O--OCALIS; ℞. ⚞, ⚞ ii. o--oci *ana part. equal.* in phiolâ in ∴ locatâ, subdito Δ eforti ut bene uniantur ac in vitrum fluant, omnibus refrigeratis phiola diffringitur. Et ex hoc postea fit *Emplastrum magneticum Hoffmanni*, ℞. *Gumm. sagapen. ammoniac. galban. ana* ℥. j. β. *Cer. flav. Terebinth. clar. ana* ℥. ij. ℥. ij. *Magnet. o--ocal.* ℥. j. β. *Ol. succin.* ℥. j. ∇ ① *li dulc. Rad. ari preparat. ana* ℥. β. MS. f. l. a. *Emplastr.* de quo prolixè examen instituit *Schultzzius Trig.* § p. 174. & 189. *Ufus* ejus est ad ulcera & carbunculos pestilenciales, quos rumpit, venenum insimul attrahendo; sic namq; & bubones non saltem *pestilenciales* (modò sit ritè paratum, secus enim pustulas excitat, de quo in *Append. de Peste ad Chirurg. Würtzii*) sed & *venereos* diachylo magno commixtum maturat, præcedente *fomentatione* emolliente, & applicatâ postea turundâ cum *digestivo*, corpore erecto, ut *Clariss. D. D. Barbeyrac* Medicus Monspelienensis in usu habet. Valet item in incarceratione intestinorum, ut & in uteri præfocatione.

III. BALSAMUS & MUMIA O--OCI THEOPHRASTI: ille ita paratur; ℞. o--o *alb.* ℥. v. *Talcis* ℥. ij. ∇ ℥. viij. *pulver.* MS. indantur tigillo & reverberentur intensissimo Δ ne per 24 hor. sicque venenum ∇ tur in fundum & in superficie vitri instar habetur o--ocum præparatum, quod in cellâ in oleum resolvitur: hæc verò sic habetur: ℞. o--oci *alb.* ℥. iij. ① *li fusi, Colcothar* ① *li ana* ℥. β. MS. & reverberetur sexies, ut in Balsam, addendo semper quid novæ materiæ. *Ufus* horum efficacissimus est in Cancro, fistulis, seu aliâs o--o ① tro cicuratum & in cella sic resolutum, cancrosis affectibus illitum

illitum, maximè circa pudenda & in hæmorrhoidibus ani, absque dolore egregiè operatur.

IV. ∇ A $\circ$ —OCALIS ad febres intermittentes ita fit; $\mathcal{R}$. $\circ$ —OCI $\mathfrak{z}$. j. ∇ a font. $\mathfrak{t}\mathfrak{b}$. x. bulliant ad $\mathcal{R}$ & extractionem, quod cognoscitur punctione linguæ, separetur per inclinationem filtreturque bis per papyrum gryseam. *Clariss. D. Vieussentius Doct. Med. Nosodochii Montpelienensis* mihi de hac retulit, febrem certò inde abigi, sed funesta quoque subsequi symptomata, imò quosdam paulò post inde mortuos fuisse, ex tono ventriculi destructo. Usus eà fuisse Marchionem Castrensem. Hinc in Gallia ut certissimum remedium ad febrem quartanam deprædicant sequens: $\mathcal{R}$. $\circ$ —OCI. gr. viij. quibus affund. ∇ $\mathfrak{z}$. xvij. stent in infusione in calore leni per aliquod tempus, bis deinde filtra, ne aliquæ crassiores particule aquæ inhæreant, deinde propina ægro ad $\mathfrak{z}$. v. vel potius in minori dosi ad $\mathfrak{z}$. iij. sed not. quod non debeas propinare invaletudinariis, quia spasms corripuntur, interim tamen morbo liberantur, dein quod dari debeat diebus intermittentibus binis, die verò paroxysmi sit purgandum, cum exhibitione antifebrilis. $\mathcal{R}$. $\circ$ —OCI. citrin. Piper. long. ana gr. ij. Infund. per noctem in $\mathfrak{H}$ to; detur hora una ante paroxysmum, præmissa purgante die intermissionis. Chirurgum Moguntinum eo 200. curasse relatum est.

V. CALAMIA à Cadmo Tyrio, qui auri metalla eorúmque fuseram invenisse fertur, dicta, duplex habetur, nativa & factitia. *Nativa* est tum ea quæ à *Plinio* pulchrè *Lapis arosus* vocatur, & in Germania ejus temporibus fertur inventa, sicut hodie apud Anglos ex montibus Mendipensib. copiosè eruitur, coloréque est nigro, fusco aut cinereo, vi septica pollens, tum ea quæ *Lapis calaminarius* dicitur, sublutei coloris, (minera scilicet est $\mathfrak{J}$ tis cui debita pars $\mathfrak{J}$ lis deficit ceu combustus instar croci $\mathfrak{J}$ quoque ad hæmorrhagias applicatur) quo sc. Fusores ad æs colore aureo tingendum, ut fiat orichalcum, utuntur, reperiturque in inferiori Germania inter Coloniam Agrippinam & Aquisgranum. *Ufus* ejus est ophthalmicus in Collyriis cum aquis appropriatis, prout de eo attestatur *Crato Epistol. Lib. VII. p. m. 572.* eum in Epiphoris & defluxionibus ad oculos cum pinguedine mistum singulare auxilium esse, item Chirurgicus ad ulcera antiqua cicatrice obregenda in *Emplastris*, è quibus nunquam ob vim exiccantem, $\mathfrak{J}$ dum corruptivum infringentem omitti debet, ceu hinc (præter *Empl. de lapide calaminari* in *Dispens.*) ingrediens est seq. *Emplastrii egregii ad Ulcera maligna*: $\mathcal{R}$. *Lap. calamin. preparat. Ceruss. Oliban. Boli Armen. Lithargyr. $\odot$ & $\mathfrak{D}$, Calam. arom. ana $\mathfrak{z}$. vj. Cera citrin. Resin. ana $\mathfrak{z}$. ij. Ol. rapar. q. s. M. f. Empl. effundatur in linteum & adplicetur parti affectæ & semel de die superficies Empl. iterum abradatur & denuò imponatur. Præparatur autem primitus ita: $\mathcal{R}$. *Lap. calamin. pulveris. $\mathfrak{t}\mathfrak{b}$. j.* reverberetur in tigillo, extingatur in*

† *to* repetaturque adhuc semel: sic verò absorbet egregiè & da & saporem adstringentem acquirit. *Factitia* verò aut est substantia tenuissimæque favilla pyritis aut alterius metalli, præcipuè tamen *pyritis*, unde jactantur sursum corpuscula coherentia per summa fastigia connexa & concamerata, quæ insident invicem spissius & in unum globum seu corpus concresecunt. Sic verò modo unum genus *cadmiæ factitiæ*, modò duo, modò omnia habentur, prout ex metallis variis elevatur & concresecit, præstantissima tamen est, quæ ex *ere* & *pyrite* conflatur, quæ enim ex *Ita*, candidior est minùsque ponderosa. Optima censetur illa quæ *Goselaria* fit, non saltem *D* & *h* tenens sed omnia metalla. *Species* omnes hujus *Cadmiæ factitiæ* sequentes recensentur.

α *Botrytes*, ita dicta quod botrorum uvarum speciem gerat in superficie, eaque in altioribus fornacum locis ad ferreas hastas in tale corpus concresecit: vocatur ea *Tuthia Alexandrina* quæ cinerei est coloris nonnihil ad cæruleum vergentis. *Ufus* ejus est ophthalmicus insignis, ob vim alcalicam absorbentem lymphamque acrem & falsam corrigentem, unde egregia in Collyriis cum *Δ* a fœnicul. rut. rosar. alb. &c. item in Unguentis: *℞. Ung. de Tuth. officin.* (vid. Dispens.) *nihili ana* 3. ij *Tuthiæ preparat. Margarit. præp. Ocul.* *℞ præp. Corallor. rubr. ana* 3. j. *Camphor. gr. vj. Fol. ☉ & Iti ananum. iiij. MS. f.* Ung. hora decubitûs lentis magnitudine cantho oculi, majori indendum & infra palpebras illinendum, quale ob refrigerantia, adstringentia, exiccantia, absorbentia egregium est in ophthalmia. Sic in desperatissimo casu ubi oculorum mortificatio metuitur seq. pro mirabili secreto habetur: *℞. Tuth. præp. sief albi sine op. Aloës, Cort. myrobal. citrin. ana* 3. B. *Caryophyll. granor. myrtill. ana* 3. B. *Aq. ros. plant. ana* 3. j. *Vini malv. tantundem. pulveriscentur infund. per P in loco calido & coq. ad tert. part. Colat. fortiter exprimatur & oculis instilletur.*

β *Onichitis*, onichitæ lapidi similis, foris cærulea, intus candidior, internatis venarum discursibus, reperta in antiquis grossis scoriis metallicis de novo fusis. *Ufus* ejus itidem valet ad oculorum medicamenta.

γ *Placodis* seu *Crustosa* fit quando crassior materiæ pars egreditur & post diaphrygen parietibus fornacum insidens in corpus concresecit crustaceum, & hoc toties quoties excoctio fieri solet. Huc spectat & *Planitis* seu *Zonitis*, quæ veluti zonis apparet multiformis.

δ *Ostracitis* à testa dicta & è crassa materia orta, tenuis, nigra, reperiturque solita in iis fornacibus, in quibus pyrites aerosus non excoquitur.

ε *Câpnitis* seu *Furnaria* vel *Alis* peculiare quid à reliquis speciebus habet, dum non in solidum corpus condensatur, sed tenuis farinæ modo parietibus in superiori domicilii ærarii parte adhæret, estque notissi-

notissimum *Pompholix* sive *Nihili* candidissimum & levissimum, cujus communior præparandi modus talis est: *Æs* & *Cadmia fossilis* alternatim in ollas ponuntur, ut inde fiat orichalcum, favilla verò quæ ex ære resoluta fertur sursum in operculi cavitatem eamque implet *Pompholix* est; si verò olla operculo testâ haud fuerit & favilla cum ligno aut cinere in sublime lata parietibus fornacum adhaereat, *Spodon* constituit, parùm à *pompholyge* differens, nisi quodd non adeo tenuium sit partium, sitque nunc cinerea nunc lutea, prout è metallis his vel illis elevatur. *Vires Pompholygi* & prædictarum *Cadmia specierum* sanè insignes sunt, meritòque optavit *Encelius* ut illæ non ignorentur; valent nimirum in *Emplastris*, & effectus omnium illorum est adstringere cum caliditate ceu pyrites stipticus est, *Serapione teste*; præprimis verò hinc cava explent, sordes expurgant, corporis meatus exiccant, excrecentias carnis coercunt, crustas creant, ulcerâque ad cicatricem perducent, maxime autem malignitatem corrosivam ulcerum canerosorum citra morsum & exacerbationem corrigunt, ut est *Pompholix*, ceu exinde habetur magistralis elegans compositio *Unguentum diapompholygos in Pharmiacop. August. R. Ol. solan. ℥. xvj. Cera alb. ℥. v. Ceruss. lot. ℥. ij. Pompholygos præparat. Plumbi usti & loti Thuris ana ℥. j. F. s. a. Unguentum*, commendatum ad ulcera calida ac illa quæ acres & salii humores infestant, quia scilicet siccât & consolidat, nec non absque ullius acrimoniæ sensu cicatricem inducit. *Celebert. D. Michaëlis* magis compositum & appropriatum contra Cancrum ita reddidit: *R. Ung. diapompholyg. ℥. iij. Empl. de mucilaginib. ℥. j. Rad. scrophular. Ari ana ℥. ij. C. C. usti. præparat. Ciner. S ranar. ana ℥. B. MS. in mortario calido, adde Ol. vitelli ovor. q. s. ad consistent. Cerat.*

V. SANDARACHA ab Auripigmento solo fere colore differt: est etiam semimetallum rubrum vel subluteum, fragile item, è particulis ☿reis plurimis, intermixto sale acerrimo debiliq; disperso mercurio, conflatum: Quia verò summè deleterium minerale est sandaracha, venenûmque præsentissimum inexcusabilis est confusio Sandarachæ Arabum seu Gummi juniperi cum sandarachâ Græcorum seu hæc nostrâ de qua loquimur, adeo ut meritò exclamet *Encelius de Re Metall. O officinæ respicite, ne idem vobis accidat ac illi qui loco lupuli hopffen, aquæ incoxit canem Herisui, hopffen dictum, ad cerevisiam præparandam.*

VI. ZINCUM mirabile corpus minerale est, △le adhuc & ☿reum, ceu spagyricè examinatum combustumque purum putum ☿reum & immaturum, flammâ purpureâ aureâ quàm exhibet, se monstrat, videtur tamen insimul secundum *Barbette in Praxi p. m. 42.* aliquid ☿rii in se continere & pro specie stanni haberi, ceu & optimum ex Anglia quoque, unde alias præstantissimum stannum, habetur: carbonibus vivis superinjectum avolat totum: Sic verò habentur *Flores Cinci albi* & levissimi, quos inter-

ternè

ternè à gr. iv. ad xii. sudoriferos & quandoque purgantes supra & infra esse *Glauberus* *Furn. Philos. P. I. p. m. 59.* refert: extrinsecè verò citatus *Barbette* in *Ophthalmia* ex lymphâ acriore, hocce melius huc usque se nondum expertum fuisse refert: *R. Flor. cinci* *D. j. B. Aq. rosac. q. s. MS.* & guttatim inde oculis: *Deckerus* insuper in *Notis* eos convenire docet in *Inguinum infan- rium excoriatione* (lindeolo exceptos & aspersos) ex □â acriore genita, ut & papillarum excoriatione & fissuris: tantæ enim, ut *Glauberus* loquitur, sunt siccitatis, quæ adjunctam sibi habet consolidandi vim, quodd etiam incredibilia præstent, maximè in *vulneribus recentibus & antiquis* semper aquam stillantibus, quibus vel adsparguntur, superimponendo *emplastrum sticticum*, vel rediguntur in *unguentum* cum *melle*, vulneribusque imponuntur, quod & si profunda sint vulnera, ad duritiem coquendum pro formandis *supposito- riis* parvulis, *vulneribus* imponendis, quæ postea *emplastro* aliquo tegenda & ab aëre præservanda, quâ ratione applicati fundamentaliter fermentum putrefactivum adoriuntur, domant, enecant, curant, mixtique cum em- plastris stupenda sic præstant: Curant quoque cutis unitatem solutam, pro- fectam ex diuturno decubitu *agrotantium*, unde ingens proficiscitur dolor, ac quandoque gangræna, magnâ cum hominis miseria luridæque mortis tremenda facie, citò verò si adsparguntur, multum hæc mitigare possunt, ac Homini desperatæ salutis *infirmis* (quæ in Medicina Desideratum est exoptatum) quan- dam conciliare.

F I N I S Sectionis Secundæ.

SCRU-

DISSERTATIONIS
DE
REGNO MINERALI
SECTIO II.
DE LAPIDIBUS.

CAPUT I.

De Lapidibus in genere, eorūmq. Naturā.

METALLA proximè in Mineralium Regno excipiunt Lapidēs, ceu quæ in his v. gr. pretiosioribus seu Gemmis residet virtus, deducitur à principiis metallicis, ac prout Metalla planetis correspondere dicuntur, ita hi stellis fixis, à quibus etiam virtutes hinc mutuuntur, *de quo in seq. accedit*, quodd in Lapidibus plerumque Metalla nidulentur, ceu *Glauberus in Nov. Lum. Chym.* modum tradit ex quovis lapide & sabulo eliciendi ☉, si excipiat Ψ , quamvis adeo paucum hoc sit, ut sumptus sint majores quàm valeat aurum ex plerisque subjectis elicium, ceu ipsemet ostendit in quibus subjectis plus, in quibus minus auri lateat. Est autem Lapis corpus suo modo vivens, *fossile, durum, fragile, inducibile, quod nec in aquā vel oleo solvi, nec igne, si non violentissimo & diu continuato, fundi potest.* Vivens dicitur corpus suo modo, absque ullā, reor, absurditatis notā, ex semine enim fit, nutritur augeturque, obscurius quamvis ac plantæ, ceu mox sistendus illorum ortus declarabit. *Fossile* est è fodinis ab homine erutum corpus, vel à natura protrusum, haud obstantibus hinc iis qui in præcipitiis montium miro subinde ordine (cei propè Gratianopolim in Ducatu Sabaudia & in Hetruria prope Vulturnum ex figuris parallelipipedis, imò etiam, ut *Kircherus* in Musæo suo habuit, in lapide marmoreo depictæ nubes turritæ cum domibus fenestris instructis, de quo vid. ejus *Mund. subterr. Lib. VIII. Cap. IX.*) visuntur, aut illis qui in fluminibus apparent, vel etiam arboribus petrefactis: considerandum enim istas summitates malleo evelli, harūque summitates truncum & radicem in terra habere Lapidēs verò fluminum illuc ductos esse aquarum fortè subterranearum torrenti, à quibus oriuntur, ceu & patet in illis, qui in quibus-

dam fontibus coagulantur circa eorum originem, & qui petrificantur ferè in instanti, dum è terra exeunt, aerique magis exponuntur. Arbores verò petrificatæ innuunt vaporem Θ no. ∇ strem determinatum ad eorum radices penetrasse, eosque alius convenientioris defectu nutritivisse, id quod probat *seminarium dari lapidum*, dum arbor ceu alterius generis corpus cum non valeret in se suscipere, sine tali aliquali convenientia, hinc namque spiritus ejusmodi petrificus austero-coagulatorius vi sua & efficacia non saltem subigit & fermentat substantiam ligni in quod se insinuavit, sed & id quod in arbore continetur naturæ suæ contrarium seu heterogeneum successivè expellit, quamvis radix non sit ejusdem naturæ, causa enim est vaporum tenuitas, qui quia subterranei, innuunt, arbores ejusmodi esse saltem velut ramos lapicidarum subitus contentarum, quo facit, quæ illustris *Boyleus de Orig. & Virt. Gemmar. p. m. 201.* refert de lapide molli, Lyncurio dicto circa Neapolim, qui paulum fictus & ∇ a humectatus, tum Soli commodè anni statione expositus, brevi tempore fungos fert, qui edi possint, quasi ipsa feminalia principia & rudimenta vegetabilium ita præserventur in petrefacta ∇ a, ut datâ occasione semet exerant. *Durum* præterea dicitur corpus ad differentiam Terrarum, quæ friabilia magis quàm dura, ut ut reperiantur lapides qui cotibus attriti succum lacteum vel rubrum aut croceum vel atrum reddunt, veluti est *Galactites, Morochtus, Hematites*, ex quibus & *Galactites Hildesheimensis*, *Agricola* teste, incrementum capit ex succo glutinoso & lacteo, affini scilicet illi, qui lapidum primum ponitur & habetur rudimentum. prout & *Arenam* mediantibus Θ bus igne vehementi, primò in materiam viscosam postea vitrum transparens abire videmus. Notandum scilicet has definitionis proprietates ferè etiam Terris convenire, cum quibus magna aliàs est Lapidum, duritiæ excepta, quâ ut Terræ humectatæ extendi nequeunt, convenientia, ceu & *Morochtus mollis* facilè aquis dissolvitur & terræ quam lapidi est similior, *leucogæa* hinc dictus. Durities autem hæc variè varians ex ingressu & mixtione mutua corporum dependet, scilicet partes subriles superficiebus exactè planis & politis insignitæ poros lapidosi nutrimenti adhuc friabilis ingrediuntur, superficies superficiebus applicantur, ut corpus durius emergat, ferè ut fusione mutuâ, φ & χ illud ex hujus ingressu durissimum evadit, de quo *Scd. anteced.* *Frangibile* hinc etiam magis est corpus ob ramosas particulas minus longas viscositatēq; minieralem minus in iis existentem, quæ tamen & sufficienter debitēque adest, ejus enim absentia facilè ∇ rum instar in pulverem fatiscerent, ceu & videmus Venas per lapides vagantes, quæ nil sunt quam ∇ a exiccata, facilè in pulverem redigenda, exinde verò constare poterit, haud veri simile esse Lapidem etiam Gemmas & Crystallos ex ∇ a sola & pura concrevisse, sed potiùs ab alia substantia lapidifica ab aquæ natura diversa, quæ aptè cum *Avi-*

cenna de Congelat. & Conglutinatione Lapidum in Turb. Philosophor. p. m. 401. viscosa etiam appellari potest, quæque hinc Lapidibus continuitatem, ut ∇ a soliditatem largitur. *Insolubilem* etiam Lapidem in certis liquoribus diximus ad distinctionem *Salium, Sulphurum & Bituminosorum corporum*, quæ pro natura sua in Aqua, vel Oleo solvi facile possunt. *Funditur* etiam aut minimè aut omnium difficillimè absque addito præprimis tertio, sic namque *CrySTALLUS* igne quidem emollitur, sed non nisi violentissimo & diu continuato, secus ac Metalla quæ mox funduntur, crySTALLUS scilicet igne diutius intento in vitrum abit & adhuc citius & facilius si $\ominus$ adijciatur, hoc enim partes reliquas disponit, ut pori recti progignantur, luxque tramite recto illos pertransire possit, prout contra videmus, ex cineribus ossium, Calce C. C. ob defectum $\ominus$ lium nulla haberi vitra sed solummodo Urnas; Ipsum verò *Vitrum* ex *Arena* (quæ microscopio illustrata indicat eam esse congeriem minutorum lapillorum eodem colore quo apparet) pellucida, addita cinere combustarum plantarum colliquata effectum videtur esse lapis quidam major pellucidus, ad eum modum quo naturam videmus, non tantum CrySTALLOS, sed lapidem specularem seu Glaciem Mariæ producere. Modus scilicet conficiendi vasa vitrea est, quòd fornax incendatur ad octiduum, liquefactâ tum materia in ollis, quantum operi conficiendo satis esse judicant, extrahunt, in marmore ante fenestellam posito versant, atque per fistulam sæpius inflant, mox fistulam sublatam aliquoties in orbem retorquentes vitrum faciunt longum, deinde idem in æreo instrumento concavo, qui moduli vice, sustinet, formant, tum calefaciendo, inflando, premendo in eam figuram efformant, quàm mente conceperunt; Vid. *Nerius de Art. Vitr.*

CAPUT II.

De Ortu & Generatione Lapidum.

QUOD si facultate petrificâ, aliisque vocibus Philosopho reali indignis saltem contenti esse vellemus, haud adeo difficile esset modum *Ortus Lapidum* detegere; Ast intimius Mineralium naturam penetrare studentes, quoad *Causam materialem & efficientem* eò melius detegendam, dicimus Lapidem oriri è particulis ∇ stribus purioribus aut impuriioribus à spirituosissimis $\ominus$ nis, austeris vaporibus variè ∇ tis & in unum compactis, materiâ subili in ∇ æ regione copiosè contenta, ut corpore fluidissimo, particulas ∇ stres arenosas dissolvente, colliquante & in statum aliquem fluiditatis, ut viscositatis, ipsos redigente, ita ut particulae sic aliter dispositæ superficietenus sibi invicem adhærere incipiant, ac sensim & sensim per inti-

namagis agglomerari, fusione namque ista seu emolitione particulae magis viscosae & tenaciores fiunt & quasi sibi invicem agglutinantur, sic ut motu materiae subtilis cessante, particulae haec in statum quietis redactae *Lapides* tandem constituent, eosque nunc *vulgares* saltem nunc *pretiosiores*; certe cum *Illustri Boyleo*, summè probabile est *Lapides* pretiosos olim fuisse liquidos, dum diaphani sunt, certa figura non saltem externa instructi, sed & interna texturâ, quæ coagulationibus videtur constare, dotati sunt; insuper etiam colorantur, succis certis mineralibus imbuuntur, includuntque intra se materias heterogeneas, ac ponderosi sunt ex particulis metallicis commixtis: Hinc namque dum vapores subterranei austeri offendunt terras quasdam minus sale quodam elementari nitroso fluido imprægnatas, materiâque subtilis pauca est minusque sufficiens ad eas attenuandas & miscendas per partes minimas cum corpusculis Θ nis, quamvis adfit semen petrificans, Natura tamen incapax est generandi lapides pretiosos, producens saltem *communes* & *ignobiliores*, quorum hinc rursus datur differentia duplex, dum sunt aut *leviores*, qui poros habent magis apertos vel *ponderosiores* poris constantes ad mineralia accedentibus: Hoc verò fit à vario motu particularum, ∇ strium & puritate arenularum colliquatarum, sic namque arte fit *Vitrum* ex arena & Θ bis pungentibus & acutis, ubi scilicet motu vehementissimo fluiditatem particulae acquisiverunt, quâ particulae arenaceae viscosae fiunt & sibi invicem annectuntur & incumbunt: sic ex argilla & arena fiunt *Lapides ponderosiores*, si ignis motu vehementissimo urgeantur, adeo ut molles fiant & sibi invicem incumbant, ceu patet in furnis lapidiferis, ubi lapides ad ignem proximè accedentes sibi invicem in magnis glebis incumbunt & quasi vitrificantur: *Leviores* verò fiunt ubi motus non tam vehemens est & particulae non tam acutae & pungentes sunt, ut particulas illas planè molles reddere valeant, sed leviter tantùm illas circumvolvens sibi invicem illas annectit & in extremitate cohaerere facit, uti apparet in iisdem furnis in lapidibus medio furni locatis, qui maximè fragiles, leves & porosi sunt, haud aliter ac *Alabastrum*, quod itidem quia multum terrae cretaeae obtinet, quæ fluiditati & flexibilitati resistit, summè leve est & cultro facilè paret, secus ac marmor, porphyrites &c. qui lapides sunt valde duri & ponderosi. Nimirum prout vapor subterraneus dispositus est, motusque variè se habet in materiâ substractam, concretum lapidescens quoque inde variabat, si enim vapor ejusmodi sit spirituosior & ∇ a quam offendit sit Θ e contrali copiosius imbuta, materiâque subtilis illam melius subigere, impastare & attenuare valeat locusque aut matrix per vapores præcedentes probè depurata, orietur *Lapis purior* & *nobilior*, & hoc vel magis vel minus, prout exhalatio est melius aut deterius rarefacta & attenuata, locusque vel purior vel impurior, in quo se affigit & in lapidem

lapidem excluditur. Sic namque copula quædam generativa emergit, velut *Ovum in testâ*, sic etiam ut similiter fere ac hocce Ovum lapidificum in matrice suâ ceu loco angusto reclusum rursus fermentetur, coquatur & digestur, expandaturque à materia subtili aut spiritu incluso, spatiumque ejus evadat amplius, quod ed melius intra poros & venulas oculis imperceptibiles, exhalationes proprias & convenientes pro debitâ Nutritione & Augmentatione recipere possit, quamvis hoc obscurius ac in Plantis fiat; hoc verò dum peragitur calore loci particularis continuò evaporat humiditas ∇ à Δ lis, quod ed melius coagulari lapis possit, & forti coctione principia ejus stringi & compingi, quod & pori nonnisi subtilissimi remaneant, per quos æther purissimus rectâ transeat, ad quod non parùm contribuit frigus hybernus calorem magis concentrans, quod $\cup$ us Θ nus austerus coagulans principia proximus invicem adducat: unde & facilè inferre quis posset, poros lapidum, dum adhuc in matrice sua continentur, magis esse laxos, faciliusque alimentum admittere & in se suscipere exhalationes, quàm verò dum sunt extra generationis locum, ubi multò densiores apparent, poriq; eorum (nisi sint pori eorum multum solito ampliores, ∇ am dum pluit ex vaporibus susceptis, sponte velut exudantes, ceu prope Tridentum in via in Italia ejusmodi saxum vidi) minus perceptibiles, quæ causa est quod vulgo existimetur Lapidum accretionem esse solummodò per appositionem materiæ extrinsecæ; Ast quàm verius statuere licebit Nutritionem & Augmentationem Lapidum fieri ex prædictis exhalationibus Θ no-austeris è centro terræ ad circumferentiam ejus elevatis, prout aliàs ex succulentis vaporibus Plantæ nutriuntur. Nimirum, uti Libr. I. diximus, Animalia ob digestionem requisitas plurimas, pluribus etiam organis opus habuere; pauciora verò ob contrariam rationem, Plantæ, paucissima tandem Mineralia, quæ etiam ob eorum defectum hemogenea sine aliquali organizatione sibi appropriare videntur, sic ut non opus sit tot vasis ad varii generis humores alimentarios suppeditandum, ut ut adsint quædam velut fibræ similes ferè illis quæ in Conchis quorundam aquatilium apparent.

CAPUT III.

De Differentiis Lapidum.

EX prædicto vario Naturæ processu, materiæque Lapidum nunc exquisitius expolita, nunc grossiori saltem modo elaboratâ resultat *Divisio Lapidum* generalis in *Vulgares & Pretiosos*, *Gemmas* dictos, quamvis strictius *Gemma* vocari debeant, lapides parvi naturâ, rari, duri & pulchri ob materiæ nutritiæ quæ purissima esse debet, absque excrementis, quæ alias vitia

communicant, paucitatem, vaporis nimirum & exhalationem seminalium, quibus excrefcere deberent, penuriam vel etiam diffufionem aut diffufionem in corpora vicina, quamvis Natura in tali opere, maxime ubi materia probè difpofita haud deficit, non ita facilè aberret, idque ob particulas fpecificas, quibus & conftans *Gemmarum figura* & certi eorum colores, unde gemmarum diftinctio, unice adfcribenda videtur. *Lapides pretiofi* rurfus variè diftinguntur, nimirum ratione *subftantiae, coloris & magnitudinis*.

Ratione *subftantiae* rurfus subdividi folent in *Simplices & Compositos*. *Simplices* funt qui fimplicem effentiam obtinent, ut *Sardius, Onyx*. *Compositi* funt, qui duplicem vel multiplicem naturam continent, ut *Sardonix*, qui in parte fuperiore Sardii, in inferiore onychis virtutes habet, absque tamen ut inde vitium quoddam geūis inferatur fubftantiâ heterogeneâ, ut fi rubigo quadam lapides inficiat, vel plumbeus ac ferreus color livorem iis inducat, aut fplendor earum nebula quadam candidiori aut opaciori umbrâ, obfcuriorique fumo obnubiletur, ex mutato particularum fitu, cujus modi efficacia præprimis hîc attendi meretur, dum radios regerendo mox perfpicuitati gemmarum obftat. Ex dicta verò lucis incidentiâ variâ & reflexione Ratione *Coloris* Lapides pretiofi dividuntur rurfum in *Simplices & Variegatos*: *Simplices* funt qui fimplici & unico colore gaudent. Subdividunturq. in *simplices extremi & intermedi coloris*; *Extremi coloris* fimplices funt tantum albi, ut *Adamas, Onyx, Chalcedonius*, detractâ fc. propria pelliculâ, alii addunt nigrum *Morion*. *Intermedi coloris* funt pro ratione intermediorum colorum varii, nim. *rubri, punicei, flavi, virides, cœrulei, violacei*. *Variegati* funt qui variis coloribus nitent ob variorum fuccorum, qui ad eorum generationem concurrunt, mixturam, ut eft *Opalus, Jafpis* &c. quæ omnia à combinatione principiorum diverfâ, variâ luminis externi reflexione, tincturâ metallicâ foras adveniente, ut & lumine quodam intimo & fecreto, fortè à materia fubtili peculiariter captâ, perfpicuitatem congenitam contribuente, deducenda. Quia verò olim geftavit Aaron duodecim gemmas in pectore, quibus artificiofiffimè inſculpta erant nomina 12. filiorum *Jacobi* feu Tribuum *Israëlis*, illas hîc fiftere placuit, quibus fingulis litera majufcula addita, matris cujusque nomen indicat: *L, Lea, Z, anzilla ejus, R, Rachelis, B, Bale, ancilla ejus*. ceu videre eft, apud *Celeberr. Gefnerum de Reb. Fofili*. Ex fubfequente verò figura videre eft quadrifariam dividi hoc Rationale, in quo primi ordinis prima Gemma eft formâ ignea *Sardius*, tum *Topazius*, tum ſpeculi inftar invgines reddens *Smaragdus*: in fecundo ordine eft primo colore ardens *Carbunculus*, dehinc gratiffimus *Sapphirus*, & *Jafpis*: in tertio *Lyncurius* de quo Veteres tacent, hinc *Achates* & *Amethyftus*: in quarto prima eft *Chryfolithus*, hinc glauca gemma *Beryllus* & *Onyx*:

Rationale

Rationale Aaronis, *Hofchen Hebraicè*, distinctum Coloribus V.
Aureo, Hyacinthino, Purpureo, Coccineo, & Byssino.
E S. Patre Epiphania Episcopo Cypri.

Ex *Urim & Thummim* reddebantur oracula. Et quamvis inter Theologos varia sunt opiniones ac primarii inter eos, judicium potius in hoc mysterio suspendant, probabile tamen videtur illic aut fuisse ignem naturæ secretum, sub altari quandoque à Propheta occultatum, vel quod magis vero simile erit, fuisse illuc velut in centro gemmas fulgentissimas, quibus Nomen DEI proprium inscriptum erat, id est, nomen tetragrammaton יהוה. Neque verò sine causa Deus ejusmodi gemmarum splendores diligenter considerandos voluit, ut nimirum præter alia documenta perpendere inenarrabilem corporum suorum in alterâ vitâ gloriam, quæ quibusdam adeo res redicula habita fuit, radiabunt namque tam ossa nostra instar adamantum, fulgebunt muscoli & viscera instar carbunculorum, cerebrum pellucidum erit ut humor crystallinus in oculo: pili habebunt colorem chrysolithi, ungues margaritarum & sic deinceps.

Ratione

Ratione magnitudinis dividuntur. *Lapides Pretiosi*, ut *Vulgares*, in *maiores* & *minores*: *Minores* illi sunt quos modo *Gemmas* in specie appellari diximus, ut sunt v.g. *Adamas*, *Granatus* &c. *Majores* verò qui vel ob magnitudinem, ex succi copia uberiori, ut *Jaspis*, *Crystallus*, *Topacius* &c. vel pulchritudinis defectum ut *Onycha*, *Crapaudina* &c. è *Gemmarum* censu excluduntur. Quæ divisio quia magis recepta, ordine de singulis quædam in specie dicemus.

CAPUT IV.

De Lapidibus pretiosis minoribus seu Gemmis in specie earumq. Virtutibus.

LAPIDES ejusmodi pretiosi minores meritò præ reliquis in Regno Minerali, quod splendore suo irradiant, maximòque pretio quo venduntur, nobilitant, considerantur. Sunt verò lapides *parvi*, quia nunquam aut raro ovi gallinacei magnitudinem superare visi; *rari* quia in paucis Provinciis haud copiosè reperiuntur; *pulchri*, quia colore, diaphaneitate, radiorum reflexu & figurâ concinnâ visui grati, idque ut dictum, ob substantiæ puritatem, continuitatem, homogenearum partium in eadem recta linea collocationem; *Duri* sunt quia nec digitis teri, nec ferro scindi possunt, ob firmam partium adhæSIONem; hinc differunt à *succis concretis*, ut & *lapidibus pellucidis*, duritiæ vitreæ singulari, taliterque etiam discernuntur ab *adulteratis* & *factitiis*, quarum hinc *elaboratio* etiam noscenda erit, quæ talis est: α , *Silic. candid.* absque ullis venis $q. pl.$ Committantur Xbulo forti & Δ ni exponantur donec bene candeant, conijciantur in ∇ am frigidam, ita enim rimas contrahunt, hoc ter quaterve repetendo, donec *silices* in pulverem digitis conteri queant, terantur super *prophyritem*, & trahantur per cribrum angustum: Cujus Massæ α ζ . iv. Θ is Γ ris, ζ . j. β . Terantur simul & exactè misc. & in crucibulo forti excoquenda igni tradantur, ita enim concreſcent in *Crystallum*, quam si diversis coloribus exornatam volueris, *Crocus metallorum* (qui nempe ita parantur: α , Θ is Γ ris ζ . j. fund. in Xbulo, fuso adde Γ ris ζ am unam vel alteram, expecta donec Γ fuerit combustum, huic fluenti Θ li committito laminam metallicam quamvis, & Γ ris purissimi ζ am addito, quæ solvetur ictu oculi citius in pulverem tenuissimum seu *Crocum* quem ∇ à pluviam abluito & exiccato) in auxilium vocato, ex quibus Γ ris calx constans tibi dabit *cæruleum* Γ ris rubrum, Δ e flavum, Δ e lacteum, Γ ni flavum seu *hyacinthinum* Γ ris & Γ ris combinati *crocus* delineabunt. *Viridem* itidem faciet *Crocus* Δ e & Γ ris, Γ ris & Δ e detingent *Violaceum*. Sic procedito. α . Pro singulis ζ . iij. Massæ gemmeæ

Crocus

Croci ♀ gr. xv. vel xx. & obtinebis pulverem *cæruleum*; R. *Croci* ♀ & *Deana* 3. s. & obtinebis *Viride* & ita procedendo ex coloribus primariis diversimodè inter se mixtis facillè *Colores secundarios* deduxeris; *Rubrum* enim cum flavo dat *aurantium*; *Rubrum* cum *cæruleo* dat *Violaceum* seu *Amethysinum*. De his consule ulterius *Artem vitriariam* Neeri cum *Notis Kunckelij*, *Merettum* item & *Keslerum*, *Magiam naturalem à Porta*. Quidam etiam Colorem introducunt seq. modo: *Crystallum* elaboratam & politam igni exponunt donec candeat, calentem conijciunt in *V* tinctum, sed dubium est experimentum, funduntur enim & fatiscunt *crystalli* maxima ex parte. Quidam autem *gemmas duplicatas* faciunt mediante *lachrymâ mastiches*, eamque coloribus diversis inficiunt, ut *Græci*, *lachrymâ sanguinis Draconis*, *Ultramarino* & similibus, de quo videatur & *Hieronymus Cardanus de Subtilit. Lib. VII.* qui tres adulterandi *gemmas* modos detegit ac quomodo falsæ *gemmæ* dignosci facillè possint ex annuli v. gr. conversione, angulique & lateris, quod dilutioris coloris videtur, inspectione ingeniosè proponit. Atque hæc ideo adducta sunt, ut genesis horum *Lapidum* multò clarior sistatur ac etiam virtus eorum magis inde pateat, nimirum ut illi qui *gemmas* adulterant metallis ut plurimum abutuntur, ut hinc tales *gemmæ spurix* veris aliquantò sint graviore, ita similiter dum *Natura* *gemmarum* productioni incumbit, adiscit sibi exhalationes metallicas, pro quarum hinc varietate & dispositione varii *Colores* ac etiam virtutes *Gemmarum* resultant, sic namque si ☿ aliquod solare inter *Gemmarum* primam materiam se ingerat *Rubinus*, *Granatus* &c. inde emergit, si de argeneis exhalationibus quid immisceatur *Saphirus* colore *cæruleo* prodit, de cupreis *Smaragdus* colore viridescente, de martialibus *Topasius* colore fusco, &c. quæ exhalationes aut fluores metallici quia tam arctè & intimè cum *gemmis* combinantur sit, ut difficilimè & non nisi sublimiori mechanica *Tincturæ Gemmarum* inde elici possint, doleantque *Gemmarum* non minus quam *Corallorum*, *Perlarum* & *Auri* & *Argenti* virtutes, ut loquitur *Crollius Basil. Chym. p. m. 126.* reliquorumque metallorum se frustra in mundanam provinciam venisse, neminem esse qui sanguinem sanguineumque colorem, quem intra se occultant, manifestet, quo sic præparata sanguinem nostrum immutare & ad suam complexionem elevare possint. Verùm sit, quòd *Gemmæ* intus ob fortem earum coalitionem parùm corpori emolumenti præstare possint *Tincturæ*que illarum de ☿ re metallorum participans tam pauca sit, ut ex *Granatorum* v. gr. lb. j. vix 3. s. videatur haberi posse, attamen externè, si fidem habere velimus *Alberto Magno*, *Hiebnero* aliisque à partibus *Chaldaorum* hac in re stantibus, miras *Gemmis* vires attribuere licebit. maximè dum à mulieri loco usurpantur, quorum virtus secundùm *Ettmyllerum Chym. experiment. Lib. II. Sect. I. Cap. VIII.* exoritur per radiativam quandam operationem

à Δ re antedicto metallico, à quo & gemmæ habent tineturam; Sic namque, attestante eodem, Jaspis in hæmorrhagia tum narium tum uteri apensus optatum tulisse visus est auxilium; Saphirus oculos in variolis & lipiditudine juvat, item carbunculum pestilentialem excidere facit, si eo circulus circa hæc ducatur, de quo Marcus Marci in *Philosoph. Veterum restit.* sic refert Paracelsus *Chirurg. Magn. Lib. III. Cap. VI. p. m. 116.* Saphirum esse ex transplantatione factam gemmam; Lasurium verò lapidem nil nisi transplantatum argentum vel extractionem ab argento transplantatam, nam argenti naturam amisit & ab argento jam aliud atque diversum quid existit. Topasius, secundum eundem, est ex minera martis, estque ferrum transplantatum; Adamas autem est ex secunda transplantatione; Smaragdus denique est cuprum transplantatum, ut de reliquis jam nil dicatur, quæ ex fructibus Elementi aquæ extractiones sunt: quibus satis patet gemmarum originem ac etiam vires hinc metallico succo vel sulphuri attribuendus esse, id quod præprimis etiã magnovit de Monte *Snyders Tr. de Medic. Univers. Cap. XVI.* qui pro varietate Δ ris metallici vel $\odot$ ris vel Δ lis Lapidès ejusmodi juxta cæli afflatus influxumque astrorum unã quoque participare contendit, sic namque Saphirum vires de Δ â obtinere, ac etiam hinc velut Δ tum in capitis & cerebri affectibus conducere, dum fortè materia subtilis ex astris copiosè emanans & in gemmam transfusa aliter sic à gemma modificatur & à Δ -u ipsi gemmæ natalitio in influentiam pro natura sua victricem disponitur, ceu aliàs mutuus consensus dabitur inter gemmam & hominem gemmam gestantem, si vera sunt, quæ Boëtius, Ruëus, aliique referunt de mutato colore nitido gemmarum in obscurum, si homo gemmam v. gr. Turchoidem gestans morbidus sit vel moriatur. Hinc namque cum Hermete Trismegisto, Cælum Gemmis occultas proprietates transfundere omnino sibi persuasum habent, maximè dum lumine & perspicuitate cæloquadantenus patentiores demonstratæ sunt, ejusque actionem perfectius admiserunt conceperuntque & hinc in parva mole magnos mirificosque promunt affectus, ac etiam in Vegetabilia, quæ obscurioris sunt substantiæ, cælum tam egregias potentias insinuârunt, Animaliumque motus tacitque concentus cælicis corporibus concordent, unde similiter hominis spiritus affecti specificis pateant Gemmarum proprietatibus, qua ratione Topasium, Carbunculum, Adamantem, occultis gratiarum proprietatibus, præditas esse confirmant prædicti Auctores aliique non pauci nec incelebres Viri, ut non de glutitis tantum, sed etiam gestatis suas edere liceat, cælicas potentias, primùm quidem in hominis spiritus, demùm in humores & solidiores ejus partes, quibus à peste & venenis defendantur, ut ut minimè negandum sit, difficillimè omnium gemmas in ventriculo resolvi,

CAPUT V.

De Adamante, Rubino, Granato, Hyacintho, Sapphiro, Smaragdo, Chrysolitho, Topazio, Turcoide, Bufonio, Opalo, Oculo mundi, Oculo Catti.

ADAMAS Gemmarum Rex ab indomitâ suâ vi (*Adamas enim à δαμάζω Domo*) nomen habet, eò quòd duritiei sit inenarrabilis, omnemque respuat ictum, contemptor item victorque sit ignis, etiamsi multos dies in eo perseveret, uti Veteres, *Plinius* maximè asseruerunt, quamvis ejusmodi duritiem multùm mitigent Moderni, qui nullum hoc seculo verum Adamantem repertum esse referunt, qui in pulverem malleo redigi non possit & ignis ardoribus tandem liquari. Generosissimus tamen selectissimusque Adamas ille habetur qui jam dicta multùm invictâ naturâ præditus, crystallo paulò obscurior ferrum candens nitore refert, cœruleoque quodam interfuso splendore ita quidem refulget, ut flammeum solarèque quendam radium evibrare videatur, quales radii pro variâ luminis incidentiâ, velut in prisma, ac etiam tincturæ approximatione modificantur, ut colores Iridis inde repræsententur. Ortum ejus specialiùs deducunt nonnulli ex $\sim$ u $\ominus$ is purissimo, $\triangle$ is subterranei vi per intimas montium fibras exaltato & in rupem porosam delato, paranymphe spiritu coagulatorio concurrente. Quia verò arctissima est particularum adamantinarum invicem connexio, porique & interstitia inter illas summè angusta, sit, ut Adamas magnetem liget & viribus privet, effluviis magneticis in motu suo & penetratione ab ejus textura firma sic inhibitis: Astrologi Adamantem dicant Lunæ, eique Philosophi quidam, maximè quibus cum *Alberto Magno*, *Hermetis* & *Magorum* sententia haud adeo absona videtur, divinas tantùm non attribuunt Virtutes; sic contra venena & incantationes amuletum esse præsentaneum testantur qui Adamantem præsentis toxici madere asserunt; sic insaniam, metus vanos, ac terrentia somnia arcere fertur: Hinc & quibusdam *Gemma reconciliationis* dicitur, eò quòd hostilem demulceat furorè & conjugum amorem foveat, item quòd mulieris capiti subdita adulteram eam declaret adamantèque indignam si virum tum aversetur, quod quia difficillimè concipi potest pro incerto nobis habetur, ut ut aliàs effluviarum, uti cap. antec. dictum, in spiritum humanum efficaciam permagnam esse statuamus, quibus ille modificetur varièque disponatur & afficiatur.

II. RUBINUS coccineo seu sanguineo colore non nihil ad cœruleum declinante splendet, cujus tamen rubedinis ratione ex succi, quo in Insula

maximè nutritur in suâ matrice, Balatium dictâ, varietate, varias post appellationes sortitur, nimirum Balassius dicitur, quando exiguum valde habet rubedinem, Spinellus quando rubicundior balassio, *Rubicellus* quando ex his duobus mixtum colorem habet, *Rubinus* verò propriè verè rubens & diaphana gemma, per tenebras in speciem blandè cujusdam scintillæ micans. *Vires* Rubini quod spectat, illum contra pestilentem aërem pro insigni amuleto portant & contra terrentia somnia, prout & *Gabelkoserus* de se refert, verum esse quod dicitur illum colorem mutare si quod infortunium homini imminet illumque in pristinum mutare si ex voto demum res succedat.

III. GRANATUS minus grato colore splendet ac Rubinus & quasi illi opaca quædam umbra vel nubecula offunderetur; Hinc nec rarus adeo est, infantibusque integræ coronæ velut ad collum appenduntur: variat itidem colore, quidam enim magis nigricat, quidam minus colore violæ Martiæ ipsi admisto, quod non saltem de Granatis Orientalibus ex India, Cambaia, Æthiopia allatis quàm occidentalibus intelligendum. Quoad *Vires Granati* illum melancholiæ adversari & cor reficere credunt, unde & Electuariis & speciebus Cordialibus illum quidam permiscunt præparatum; Præparatio verò ejus communis hæc est; primò igitur & in Oleo $\ominus$ is extinguitur, donec solvatur, dein affunditur Oleum φ & in lactis cremorem quasi coagulatur, unde lavatur & usui servatur. Verum taliter sulphur eorum potius invertitur, cujus ratione Gemmæ primariò agunt, cetera ad nobilissimum ejusmodi sulphur quàm maximè respiciendum in CARBUNCULO quem supra aurum Naturam extollisse *Joh. de MonteSnyders Tr. de medic. univers. C. XVI. p. m. 77.* docet, dum in vitrum illum fabrefecit, sulphurque hujus $\oplus$ ut $\odot$ re in confortando corde antecellit. De hoc verò quia elegantem *Francisci Spinolæ Mediolanensis* epistolam in Mn. Scr. Epistol. Clarissimo. rum Virorum superioris seculi hætenus ineditarum ostendi, eam hîc apponere lubuit.

P. F. S. *Mediolanensis*, Francisco cognomento Polo, Brixiano
Sacerdoti optimo suo. S. D.

Quod quæris à me de *Pyropo*, qui *Antrax* etiam, vel *Carbo* appellatur, sit ne geſſa, an color, utrumque potius, id quàm brevissimè fieri potest, explicabo. Tua enim fides & integritas, & perspectissima mihi in me benevolentia, facit, ut omnia pro te mihi suscepta jucundissima esse videantur. *Pyropus* igitur gemma est, inter alias (*Opalum* semper excipio, ut nitore *Antraci*, purpura *A methisto* & viriditate *Smaragdo* excellentem) universas longè multumque præstans. Cujus quidem tria sunt genera: primum, quod *Persæ* marem vocant, *Pega* scilicet *Indiæ* oppidum mirabili de magnitudine splendoreque magis, quam species aliæ preciosum parit. Etenim propriam accepit à Natura lucem, quâ nocte obscura tamq. Solis fulgore exedra collucet & illustrantur: secundum autem quædam *Troglodytarum* regio in *Lybia* generat, si ponatur in aqua in tenebris coruscat, Tercium postremo genus vile, quod quidem *fœminam* *Medi*, sed nos *strates* *Rubinum* appellant, suo non utens lumine alieno accenditur. De iis videlicet permulta conscribunt & libro XXI, cap. VII, *Plinius*, & libro II. tractatu II. *Albertus* & XVI.

& *XXI. volumine Cass. V. Isidorus, & Cap. X. Marbodens Gallus. Hieronymus præterea cognomento* *Vida libro Christiados primo, Magdalene ornamenta persequens ait, media micat* *ardens fronte pyropus. Tamen color ille, qui ardorem igneum videtur imitari, à Poëtis* *consuevit pyropus vocari: Ut Lucretius de columbarum pluma scribens Libro II. Inquit:*

Namque alia sit nisi claro sit rubra pyropo.

Et Ovidius in secundi Metamorph. libri initio:

Regia Solis erat sublimibus atra columnis,

Clara micante auro, flammæque imitante pyropo.

Et Libro IV. Elegia XII. Propertius de primo militia Romanæ tyrocinio verba faciens:

Picta nec indueto fulgebat parma pyropo.

Atque solummodo veterani, & milites præterea alii, qui armorum in certamine specimen aliquod dedissent, siveque periculum fecissent, ita pictis ornabantur clypeis: at quoniam alba futa tyro exercitus ferebat, nono Æneidos libro dicit de Helenore *Vergilius:*

Mæonio Regi quem serva Lycimnia furum

Sustulerat: veniitque ad Trojam miserat armis:

Ense levis nudo, parmaque inglorius alba.

Quo pacto autem illiusmodi colorem antiquitas composuerit *Libro XXIV. in extrema Capituli VII. parte, his verbis docet Plinius: Coronarium (hoc est, æs Cyprium, quod vulgus bronzum nominat) tenuatur in laminas; taurorumque felle tinctum speciem auri in coronis histriionum præbet: idemque in uncias, additis auri scrupulis senis, pertenuis pyropi bractea ignescit. Atque similis color est tempestate nostra ab opificum industria ita comparatus, ut ligneis cum tabulis primo, quàm tenuissimas argenti bractæas conglutinent, deinde eo colore liquido qui grana Lacæ ab ipsis vocatur, illas diligentissimè pingunt. Verum, ne hæc in longius ducam, cum sic loquuntur poëtæ, Parma picta fulgebat indueto pyropo, ita debes interpretari, Rubro colore parma picta non minus, quàm pyropus, videbatur fulgere. Primo diluculo hæc pauca scripsi ex tempore, cum multa mihi conficienda essent negotia. Si rem cupies pluribus explanari, meque tuæ voluntatis facies certior, te libenter hodie domi expectabo. Vale. Brixie III. Calend. April. cl. Io. LXI.*

IV. HYACINTHUS colore itidem rutilo minii instar tingitur vel etiam croci, aut succinum flavum æmulatur aut album, quales tamen omnium vilissimi. Dantur tam orientales ex India, Ætiopiâ item, quàm Occidentales ex Silesia, Bohemia. Vires ejus esse somnum provocare, contra toxica & pestem valere, exhilarare hominem & à fulgure portantem defendere ferunt.

V. SAPPHIRUS cælesti cæruleo colore conspicuus est, qui si sit saturior, Mas, dilutior magisque albicans, Fœmina vocatur, isque vel ex oriente vel occidente habetur. Vires ejus stupendæ referuntur tam in animam quàm corpus, nimirum quoddam animi in Deum propensionem conciliet, iram frenet, contra fraudes & tristitiam polleat, Oculorum verò maximè inflammationibus & humiditatibus mederi testantur, dum & butyro mixtus palpebris illinitur, id quod absorbendi & invertendi vi præstare poterit, sicut ob adstrictionem quam in se habet, fluxus alvinos varios, hæmorrhagias item sistere valet; quem in finem quoque **R** Smaragdi à Chymicis parata commendatur, maximè si sit radicalis per **+** radicatum vel liquorem alkahest, cujus tamen in defectu, sic assequi poterit **R** saphiri ut & smaragdi, in passionibus archealibus, quæ cum spiritu fugâ recessu

cellu ac eorum velut concentratione contingunt *sec. Excell. Köferlinum*
Disquis. Med. de Spirit. §. 155. R. harum gemmarum pollinem, eique affunde
 um ☐æ solventem & digestionem committe, & post paucos dies extra-
 hetur **R** ex saphiro cærulea, Smaragdo autem viridis, quam decanta, re-
 petendo menstrui affusionem usque amplius non tingatur. postea verò
 um ☐æ per phiolam (imposito alembico) leni calore abstrahere residuo-
 que affunde **V** rectificatiss. & sic obtinebis elegantem **K**am. Aliis
 pro arcano communicatum, gemmarum pulverem sapius *Uroris majalis*
 irrorandum esse, ex quo postea per **G** pelli possit *Oleum miræ* virtutis,
 qui modus reliquis nobis præfertur. Cæterū dicitur aliàs Saphirus ab Homi-
 ne venereo nitorem amittere ceu & de eo refert *Helmontius Magnet. vuln.*
Curat. §. 34. p. m. 754. quòd si anthracem quo pestis se se prodit, attige-
 rit & aliquamdiu affricatus fuerit, mox verò auferatur, non cesset magne-
 ticè jam absens gemma virus totum è contaminato attrahere, modo
 id viribus nondum debellatis fiat.

VI. SMARAGDUS virenti jucunditate amœnissima prata proximè
 repræsentans oculos constanter satiat, hoc verò quia quàm maximè præ-
 stant Scythicæ & Orientales, reliquas antecellunt, quamvis in Angliâ
 non ignobiles habeantur, ut & Cypri, qui cupri hinc tincturam possidet,
 ceu & lapidi lydio affricatus occidentalis smaragdus æris colorem reddit,
 teste *Scaligero*. Ejus matrix sæpe Prasius, cujus viror dilutior est, existit.
Vires ejus feruntur esse à morbo comitiali præservare. si à collo suspenda-
datur, item partum promoveri, si coxæ alligetur, maximè verò Venere-
arum rerum impatientem esse, prout Albertus ille Magnus asserere haud
veretur, Regi Hungariæ cum uxore rem sabenti smaragdum annulo in-
sertum in tres fuisse divisum partes. Intus exhibitus dicitur contra vene-
na prodesse pestemque fugare; Sic namque est ingrediens pulveris pro-
phylactici sequentis: R. Smaragd. Hyacinth. preparat. ana ʒj. C. C. ust. præ-
parat. Corallor. rubr. preparat. ana ʒij. Sacchar. perl. ʒij. MS. f. Pulvis.

VII. CHRYSOLITHUS colore viridi smaragdo dilutiore est cum non-
 nulla flavedine, vel etiam aureum fulgentem colorem habet, & *Chry-*
soparius vocatur: selecti habentur ex India, ac etiam è jugis Mysiacis. *Vires*
sunt antimelancholicæ si ad gr. XV. exhibeatur, sic enim desperatos se-
cuisse intra octo dies Cardanus testatur.

VIII. TOPASIVS aureo colore est translucidus, præsertim Orientalis.
Vires ejus adversus sanguinis eruptiones tribuuntur, nec desunt qui fa-
cto periculo audeant affirmare quòd in aquam ferventem injectus illius
fervorem ita temperet ut in illam nuda manus absque læsione immitti
possit.

IX. TURCOIS à Turcis à quibus adfertur dicta, gemma est non trans-
 lucida,

lucida, ex viridi, albo & cœruleo colore misto prædita, viride æris exactè referens. Miræ hujus vires referuntur si v. g. accadat ut quis casu quocunque modo periclitetur, aut adversâ sit valetudine, facere gemmam hanc ne gestans eam lædatur, ipsamque gemmam aut rumpi aut à colore remittere & pallescere, ceu non saltem ex Boëtio supra retulimus, sed & simile exemplum adferre se posse scribit Ol. Wormius, nisi quis ex Anselmo petitum quis putaret, qui & ingeniosè rationem mutati coloris, dum portans illam æger est, acceptam refert molliori hujus gemmæ texturæ, quam tenues halitus morbifici inficiunt nitoremque ejus obscurant, haud secus ac aliàs ☉is Xci & ✠ti beneficio hæc gemma pristinum nitorem recuperare valet.

X. BUFONIUS LAPIS non in capite bufonum, unde falsò etiam Crapaudina dicitur, sed etiam in calcariis petris, saxis fungi instar nascitur, & rectius hinc cum Ampliss. Bauschio Tr. de Hæmatit. p. m. 72. *Lapis conchites* appellandus; Est verò lapis opacus, duritiei silicæ magnitudine unguis digiti, coloris ut plurimum grisei, ad rubedinem quandoque tendens, oculi modo convexus, alterâ parte magis planus. Vulgus eum argento annulis includit ac de collo suspendit, ut affricus oculorum inflammationes mitiget, prout contactu & affricu Tumores & inflatones à venenatis animalibus vel succis plantarum acerbis iuductas certò discutit, uti observationem producit Wormius ejusdâ ex succo esulæ tumorem faciei patientis, qui mox affricu Lapidis levamen sentiit.

XI. OPALUS elegantissima gemmarum ex eodem puncto varios colores ad instar iridis sed mirum in modum temperatos reddit, adeo ut compendium omnium gemmarum habeatur & palma ei inter omnes deferenda, dum & ars nullò modo hanc colorum solertiam imitari valet. Est verò unus altero nobilior, sicut à nobilitate hujus desciscunt qui ex nigredine igneum carbunculi fulgorem mittunt; aut flavescent magis, aut ex altero latere, si luci obvertantur, lucere videntur, Vires ejus ex coloribus æstimantur, ita ut omnium gemmarum virtutes æquè ac colores natura velut in centrum direxerit, unde præcipue gestatus dicitur oculorum conservare aciem.

XII. OCVLVS MUNDI opali modò nonnihil perspicua est onychémq; quodammodo referens gemmâ; Dicitur aliàs *Lapis mutabilis* in Museo Calceolariano, quia nimirum, attestante etiam Boyleo Dissert. de Adamante in tenebris lucente p. m. 43. tantam patitur in texturâ suâ mutationem, ipsum solummodo in liquorum languidissimo ∇â communi relinquendo, ut ex opaco evadat transparent, acquiritq; jubar quo iterum privatur, absque ullâ alia arte vel vi, ipsum ad tempus aëri expositum relinquendo.

XIII. OCVLVS CATTI quòd oculorum felium instar coloribus variis

riis mistis niteat modò clarius, modò obscurius, ita dictus à *Cardano Pseudopalus* vocatur; Estque gemma hæc tanti apud Indos pretii, ut sibi persuasum habeant, ejus qui hanc possidet facultates non posse imminui, sed semper indies augeri incrementumque facere.

CAPUT VI.

De Lapidibus pretiosis majoribus Crystallo, Jaspide, Heliotropio, Malachite, Prasio, Nephritico, Achate, Onyche, Calcedonio, Carneolo, Phengite, Amethysto.

INTER Lapidès pretiosos majores **E**LUM primo loco ponimus, tum quia corpus & communem gemmarum omnium materiam præbet, tum quia notissimus est, tum & Adamanti, quem primò locavimus inter gemmas minores, colore & figurâ affinis est, nisi quòd præterquam alii lapides pretiosi pellucidi, mollior sit minùsque strictæ compagis, ex succo lapidifico scilicet depurato, & uque austero illum constringente ac fixante ortus, unde si *Q*li decenter tractetur, *Helmontio* teste, ille reduci potest in aquam instar glaciei, quare etiam pro ratione hujus ex Θ le nitrolo partes ∇ æ fluidas in quietem reducente, videtur **E**lus ∇ æ certæ (prout Bononiæ in Musæo elegantiss. *D. Zannone* guttulas aqueas mobiles in **E**lo conspexi) natales attribueri, quæ particulis arenosis dissolutis prægnans à Θ e quodam austero magis figitur & in tale corpus diaphanum abit, quod etsi calcinetur, ex dominio Θ is ejusmodi austeri non in ∇ am ut glacies aliàs, ex qua, quia ubi hibernæ nives maximè rigent, reperitur Veteres eum, oriri statuerunt, calore solvitur; Quia verò figuram hexagonam in concretionem suam constanter observat & lapidibus adeo tenaciter adhæret, ut ægrè inde divellatur, suspicari quis potest, certam præcedere percolationem materiæ lapidescentis, & tùmq; in motu certâ ratione & norma velut hîc operari, prout & materia solaris (Soli aliàs eum quoque attribuerunt Veteres) per poros ejus rectos liberè pertransit, eumque diaphanum reddit. *Vires Crystalli* quod spectat, quia mollis ejus est textura & spongiosior ratione aliarum gemmarum, nihilo minus ejus particulæ satis duræ ad resistendum, sit, ut egregium sit temperans humorû acrium, rodentium, præcipuè bilis æruginosæ, cujus tincturam mineralem in corpore æquè suscipere valet, ac aliàs per alchymiam mineralibus certis colore vario tingitur, velûtq; lana nitida faciliùs imbui potest; hinc in torminibus atrocibus Infantum, eorum nocturnis pavoribus inde obortis egregiè prodest, ac etiam quia Σ um coagulum domat, Lac auget, v. gr. in hoc pulvere, *R. Crystalli ppt. 3. j. Sem. anis. fœnicul. Croci ana 3. ij. Margarit. ppt. 3. j. sacchar. 3. xij. MS. f. Tragea*: Sic & ingrediens est *Secreti ad Vertigines*

nem Celeberr. D. D. Wepperi, cuius præstantiam & ipse expertus sum: R. Rad. *valertan.* & *pæon.* mense August. ante ☉ ortum collect. ana ℥. β. Estall. *montan.* sapius vel octies igniti & in aq. *betonic.* extinct. ℥. ij. Nuc. *mosch.* in succo citri macerat. & exiccat. ana ℥. j. ♂ *baris nativ.* ℥. iiij. flor. *euphras.* ℥. j. *sacchar. alb.* ad pondus omn. Dos. ℥. β. cum aq. *beton. salv.* aut alia *cephal.* senibus aut valde phlegmaticis adde *cubebar.* ℥. j. Ejusdem quoque Pulvis Estallorum compositus in *Arthritide vagâ* cum successu à me præscriptus: cuius compositio hæc est R. Nuc. *moschat.* in succo citri & acetos. per 24. hor. macer. ℥. j. Rad. *aron. ppt.* ℥. j. ℥. iiij. *Fecul. aron. bryon.* ana ℥. v. Estall. *alb.* ignit. ter vel quater & in aq. *betonic.* extinct. pulveris. *succin. alb. ppt. Tabul. Manus Christ.* ana ℥. ij. MS. f. *pulv.* Dehinc R. hujus pulver. Estall. compos. ℥. ij. *Lumbricor.* ♂ str. ppt. ℥. j. β. *Bezoar. orient.* ℥. β. *sacchar. alb.* ℥. ij. MS. f. *pulv.* Dos. à ℥. j. ad ℥. j. In dolore *nephritico* & calculo *vesicæ* expellendo egregia sequens Estalli præparatio: R. Estall. *mont. puriss.* ☉ com. ana q. s. pulveris. subtilis. & inde Xbulo candefacto cum operculo, detineatur in calore vehementi per xij horas, pōst materiam calcina, dissolve ∇ à *pluviâ*, solutionem hanc filtra & coagula ad consist. mellis hujus R. ℥. j. cui affund. *Vini Gall.* vel *Rhenan.* ℥. xx. digere in . . . spatio 3. dier. singulis diebus bis terve agita filtra & usui serva Dos. ab ℥. j. ad ℥. iiij.

II. JASPIDIS ex varietate colorum, multarum quoque specierum est lapis, quales censentur *Heliotropius*, *lapis Nephriticus*, *Malachites*. *Heliotropius*, *Plinio* ita dictus quod aquæ immersus radios solares quos regerit in sanguineum colorem quasi mutet, nunc *Orientalis* vocatur, qui si subcæruleo viridique colore obscurus sanguineis punctis aut venulis conspersus sit, reliquis præfertur. Tali parietes columnasq; sacelli *D. Laurentii* magnificentissimè quotidie exornare curat *Sereniss. Magnus Hetruriæ Dux*, quas non sine stupore, uti & mensas alias gemmis variis expolitas in Archivo ejusdem Florentiæ conspexi. Vires Jaspidis hujus, experientiâ *Boërii*, egregiæ sunt, uti & suprà jam allatum, in sistendo sanguine, roborando fœtu & sistendo vomitu, quod confirmat ulterius *Encelius Lib. III. de Re Metall. Cap. 71.* illâ Jaspidis Germanorum specie pulcherrimâ, quæ circa *Jenam in Thuringiâ*, *Altenburgi in Misniâ* & aliis locis, spadicei coloris, quâque in quadam urbe pro filicibus ad ignem excutiendum utuntur, reperitur, quod nimirum hæc Jaspis contra sanguinem & fluxum menstruorum præsentissimè valeat, idque expertus sit, eadēque juvet & partum & tegat conceptum. *Lapis Nephriticus* ut plurimum viridis est & quasi oleosus nec adeo in coloribus variat ut Jaspis; ceu & optimè notæ censetur qui ex viriditate nigricat quasi & opacus est. Vires ejus ex nomine & plurimis experimentis validissimæ sunt ad pellendum calculum, quem Ito inclusus & ad carpum vel lumborum regioni applicatus in corpore ita validè movet, ut eum deponere

sæpe coacti sint gestantes; Mirum verò texturam ejus mox immutari viresque imminui, si in decoctum herbarum incidat, referente *Wormio* & ex eo *Boyleo*, quatenus fortè pori ejus ita sunt aperti & modificati, ut materia subtilis liberè eos perfluens obstaculum reperiat, quò minus postea illum & hinc in corpus rentum penetrare possit. *Malachites* nomen habet, eò quòd sit foliorum malvæ instar viridis & mollis; magnus adedò lapis est, ut sæpe pocula & manubria ex eo confici possint. *Vires* ejus dicuntur esse hæmorrhagiam sistere in vulneribus, vel etiam intra corpus ad gran. vj. purgare, id quod fortè ex ☉lica tinctura procedit: volunt & nonnulli illum à fulgure & tonitru gestantem præservare & adversus spasmodum facere.

III. *ACHATES* à flumine Siciliae ejusdem nominis, ubi primò inventus, ita dictus, itidem è censu illorum lapidum pretiosorum est qui non tralucet sed saltem relucet & variorum sunt colorum, licet verò concolor hic sit *Jaspidi*, tamen differentia in eo est quòd *Achates* sit durior & minus opacus, sicut ab *Oniche* differt in eo, quod hæc circulis variorum colorum cingatur, illa verò quasdam gerat lineas discoloras, figuræque variæ à natura ipsi sint impressæ, unde & varia ejus nomina, *Cerachates*, *Hamachates*, *Leucachates*, *Corallachates* &c. prout nimirum hæ lineæ suis ductibus arbores, fluvios & animalia pulchrè exprimunt, prout & mirus est *Achates* in *Bibliothecâ Francosurt.* qui cor & pulmones simul venarum aliquo ductu egregiè repræsentat; item patina *achatina* Viennensis in *Museo Imperatoris*, ubi verba hæc sunt B. XPISTO R. I. XXX. quæ dicitur è thesauro Caroli Audacis Ducis Burgundia descendisse, quorum omnium phenomenon causa forte deducenda ex rimis quæ intercurrunt ob siccitatem lapidis, quas rimas dein gypseus aut alius vapor implet, ceu idem quis facere potest cum argillâ molli craticulæ impositâ, infra quam Carbores positi, super quos deinde cerusam exhalare quis facit. Quoad *Vires Achatis*, dicitur prodesse contra venena Viperarum & scorpionum ictus, & animadversum est, quòd ore contentus sitim febricitantium sedet, & aquila nido suo illum supponat.

IV. *ONYX* gemma est polita, albo & nigro zonis distinctis constans, unguem humanum referens: quando cum Sardo componitur, dicitur *Sardonix*, ejus coloris dum unguis hominis carnibus impositus & utcumque translucidus est. *Vires* ejus, *Alberto teste*, sunt illapsa in oculos depellere fordesque eorum abstergere, idque præstat globulis summè tersis & politis, quod & faciunt alia corpora lævia: quòd verò idem *Albertus M.* referat hanc gemmam audaciam conciliare, contrarium potius credit *Cerutus in Museo Calceol. p. m. 210.* ex ejus frigidityte quæ spiritus vitales constri-

constringere potest, unde & *Dioscorides* refert quod collo suspensus Onyx tristitiam mœrorémq; conciliet, & ex inde fortè est, quod onyx insertus sit, à Magno Prophetâ Moysè, institutione divinâ, Rationali Aaronis suprâ allato, quod Deum contrito corde nobis propitiemur.

V. CALCEDONIUS est candida onyx, gemma nimirum perspicua, levi & nebuloso colore per totum corpus fuso imbuta. *Vires* ejus commendantur contra timorem, tristitiam & affectum melancholicum.

VI. CARNEOLUS, etiam *Sardus*, ab insulâ Sardiniâ ubi reperitur, à carnis colore quem refert cujusque loturæ similis est, ita dicitur, gemma itidem opacior est, obscurâ quasi nubeculâ perfusa; melior censetur qui multum rubet & perspicuus nonnihil est. *Vires* ejus dicantur esse adstringere, menses & sanguinem undecunq; fluentem prohibere, animum recreare & timorem pellere, quo fine & *Electuario de Gemmis* additus fuit.

VII. AMETHYSTUS ita dicitur quod ebrietati resistat, idque colorem vini indicare suâ signaturâ putant, est purpurei coloris ex rubro & cœruleo colorémque vini imitatur. Hinc testatur de se *Ranzovius de Conserv. Valet. Cap. 47. p. m. 124.* se hunc in finem semper gestare solere in pectore magnum amethystum, sibi que videri illum nonnihil præstare. Dicitur & magnatam gratiam conciliare, ingenium acuere & vigiles reddere.

C A P U T VII.

De Lapidibus minus pretiosis Minoribus, Magnete, Hæmatite, Smiride, Schisto, Lazuli, Armeno, Lipis, Astroite, Judaico, AEtite &c.

LAPIDES VULGARES seu minus pretiosi, ut pretiosi, in minores & magnos dividuntur, qui ambo rursus subdivisionem, ex particularum componentium & quiescentium strictiori vel laxiori compage & nexu, admittunt in Duros & Molles seu solidos & porosos. Duri sunt qui particulas magis invicem compactas habent & in quibus quies contactu immediato continetur. E Lapidibus minus pretiosis minoribus qui respectu aliorum adhuc pretiosiores, primum deferimus locum Magneti.

I. MAGNES stupendum naturæ opificium, quoad affectiones varias, quæ in eo considerantur, aptè describitur ab Excell. Clariss. D. Theodoro Zuingerio Phil. & Med. D. & Profess. in *Scrutin. Magnet. Cap. II. §. 3.* quod sit lapis fossilis, ponderosus, ferrugineus, plus minus friabilis, in ferri fodinis plerumque ex ∇ stri copiosâ & $\frac{1}{4}$ teo ϕ li paucâ materiâ com-

posius qui certâ pororum sui corporis configuratione transitum materiæ subtili magis minus copiosæ permittit, atque ab ejus impetu partim ad polos mundi constanti naturæ ordine dirigitur, partim ferrum ad se allicit vel à se propellit, partim tandem hanc adhærendi virtutem cum ferro ipso communicat. Nimirum cum solertibus ingeniosisque lapidis hujus scrutatoribus, ex eo quod magnes in ferrum tandem in terræ gremio maturetur vel etiam ferrum in aëre magneticum evadat, statuendum est, virtutem ejus oriri ab habitu in ipsa minera, maximè si Terra nil aliud est quam magnus magnes, longissimo tempore (ex continuo sc. stabilique materiæ subtilis tribus striis cochlearum in modum contortæ ab uno polo in alterum fluxu) acquisito propter situm in aliquo meridiano vel potius in aliquo circulo maximo eorum qui transeunt per polos Eclipticæ, qui poli iidem sint cum polis motûs similis, qui alias in terra supponitur, & prout declinatio magnetis præcipuè hoc monstrat; Quia verò minera illa *Ælis* est, ac in ipso magnete ferrei quid, etsi haud adeo apertè calcinatione monstrari possit, latet, colligere est maximam esse magnetis & ferri convenientiam quoad poros recipiendæ materiæ magneticæ effluviis nimirum subtilissimis destinatos, hac tamen notabili differentia, quod exiguæ illæ particulæ in poris magnetis contentæ vel pororum latera ita sint rigida, ut situm aliquem contrarium minimè acquirere possint, quò fit ut in magnete versus unam saltem partem materiæ magneticæ præbeant transitum: in Ferro autem quia particulæ sunt molles & flexiles, fit etiam ut per alteram partem ingressum inveniat; Hinc & attractio magnetica fit dum è magnete in ferrum vicinum maxima fertur materiæ magneticæ copia, quæ ferri poros subito aperit, particulasque illas quibus obturabantur versus unam partem ita insectit, ut postea eodem modo per ferrum ac per magnetem moveatur, sicque ipsum ferrum etiam magnetem velut efficiat ei que proprietates suas communicet, hoc verò dum fit materia magnetica quæ tum è ferro tum magnete egreditur ipsum disijcit aërem intermedium, uti eleganter *Auctor Scrutinii Verit. Tom. II. Lib. VI. Cap. VII.* & ingeniosus Philosophus Gallus Regis in *Philosophiâ suâ edenda* id explicant) qui postea vel ferrum versus magnetem vel magnetem versus ferrum pellit, vel etiam utrunque ad se accedere cogit, præsentem unionem motuum, de quibus ut & aliis stupendis magnetis ex spiritu mundi copiosè illum inhabitante actionibus & phænomenis ulterius Physicorum præsertim modernorum consulantur documenta, ex quibus & plurima Magiam quandam redolentia effecta ludicra in lucem protrahuntur, prout statuæ quædam incedere conspiciuntur magnetico artificio, eoque & scobe ferri exercitus prælians exhibetur, etiam arietes cornibus

bus se impetentes, fluctus item maris, ut & historiae aliae in Operibus ita dictis, Venetiis & Parisiis repraesentari & ludi solitis, de quo & specialius Magnus Kircherus in Opere Magnetico. Vires Magnetis medicae non saltem externè sed & internè corpori nostro proficuae: sic refert Paræus in Oper. Chirurg. Lib. VIII. de Chirurgo qui magnetem pulveris, infantibus herniosis cum jasculo feliciter exhibuerit, inungendo locum affectum melle cum limat. $\mathcal{J}$ subtili, continuando 10. vel 12. diebus cum subligaculo convenienti; Quia etiam vis in eo est $\mathcal{J}$ lis, ad ferri effectus accedit, prout & rectè Galenus asserit eum hæmatitis vires habere, adstringit enim, exiccat & consolidat, & ob $\oplus$ lum in eo latens (quale ex eo habet suprà laudatus Excell. Zvvingerus) non mirum quòd Dioscorides referat, illum trium obolorum pondere ad crassos & melancholicos humores educendos valere ac etiam hydropes, in quo $\mathcal{J}$ lia aliàs summè utilia, curare: Externè à Paracelso ejusque ascleclis Emplastris epispasticis non saltem sed & aliis admiscetur, uti ingrediens est Empl. Opodeldoch, magnetici &c. Hinc fit

α Magnes preparatus juxta modum dexterrimi Chirurgi Fel. Würtzii Chirurg. p. m. 621. ipsum scilicet minutissimè pulveris. in tigillo igniando & in oleum $\mathcal{J}$ tis dulce (undè non parum, quamvis id rideat Zvvelserus, confortari ipsum testatur Hoffmannus) pari quantitate iniiciendo & postea igne siccando, cujus $\mathcal{Z}$. β . plus valet integrâ libera crudi. Taliter, ut dictum, ingrediens est optimi illius Emplastri vulnerarii Opodeldoh dicti, cuius $\mathcal{Z}$. β . plus hinc eisdem præstat, quàm decem vulgaris stiptici in validè consolidando vulnere illiusque ab omni affluxu humorum defensione.

β Emplastrum magneticum ex magnete ipso (undè differt ab illo Angeli Sala quod ex c--oli magnete fit) usto & ceræ commisto à quibusdam præparatur ut ferrum in corpore alicubi latens inde melius educi possit, verum alii hunc effectum magnetem vi sua attrahendi non amplius præstare colligunt ex eo, quòd oleosis & viscosis ejusmodi textura magnetis immutetur, quamvis aliàs ex Monconys Voyages colligere quis possit, non adeo respuere magnetem oleosas & ramosas particulas, ex analogia fortè illarum cum materia striata, dum refert Kircherum sibi narrasse, quòd si constituatur magnes ad latus vitri oleo anethi repleti, ita ut poli magnetis sint perpendiculariter supra horizontem, magnetem tracturum insensibiliter totum oleum ex vitro.

II. HÆMATITES à virtute sistendi sanguinem potissimùm dictus, censetur esse lapis mediæ naturæ inter terram, lapidem & metallum, participat enim multum de natura ferri, compactus in lapideam substantiam ex ramentis & sedimento, quod aqua ex rubrica vel minera $\mathcal{J}$ li rubra abrasit, quâ de causa & ad cotem attritus succum reddit sanguini similem. Vires lapidis

hæmatitis ob ☿ Ole in eo minus arctè reclusum egregia sunt, ut etiam quibusdam nationibus pro panacea habeatur, uti legere est apud *Polemannum de ☿ re Philosoph. Cap. X. p. m. 153.* de Scoto quodam, qui Hamburgi solo pulvere lap. hæmat. cum ol. dest. feniculi imprægnato quàm plurimos morbos sanarit, & de *Prussis*, quod hoc lapide cum pauco aceti assumpto mox morbosas incommoditates abigent; imò prout ipsum ☿ in se aurei quid continet, ita & in hoc lapide tincturam ☉ rem latere probat ejus in ☿ solutio, quæ minimè cedit solutioni ejusmodi ☉ri; præterquam verò taliter insigni queat esse anticacheticum, (R. Pulv. Lap. hæmat. 3. b. nuc. mosch. q. s. ad imprægnat. Extr. croci 3. j. MS. f. pulv.) virtus ejus principalis erit in humoribus fluidis nimis condensandis, fibrillisque corporis laxis nimis corroborandis & firmandis, ceu hinc in fluxibus quibuscunq; egregiè exoptatòque cum successu operatur, ac etiam exulcerationes tum internas tum externas sanat. ceu ad speciales ejusmodi affectus se demittit Excell. *Bauschius de Lap. Hæmat. Cap. V.* Nos hinc elegantissimum processum adnectimus sequentem, ex cujus titulo de re ipsa cujus sit æstimationis, judicare est. Est is *Elixir Arboris Vitæ* seu ☿ Ole & adstringens. R. Lap. hæmat. subtil. trit. lb. j. ☉ X ci lb. 6. Terantur exactèque inter se misceantur, committantur cucurbitæ ☿ ex, cui alembicum vitreum adaptato, & instituatur ☿ tio ex ☿ e nudo successive gradus augendo (NB.) ita enim adscendet primò ☿ ☿ X ci aliquali flavedine tinctus, hunc subsequuntur Flores lutei & tandem extrema ignis violentia Flores aurantii ☿ Ole egregiè exornati: Hos flores concomitari solet ☿ quidam ☿ dus qui nullus alius quam ☉ is communis extremâ ignis violentia colliquati; ubi Alembicus inclauit, signum est, omne ☿ le esse expulsum ac proinde ab ulteriori opere est abstinendum: ubi vasa & furnus refrigerint, ex unica hac operatione sequentia sibi obtinebit medicamina Chymiatrix: ☿ um obtinebit in recipiente ☿ osum ☿ lem aureo colore tinctum; cujus vires explorare licet in obstructis mensibus, passione hysterica: Exterius in morbis soporosis naribus offerri solet, acerrimus enim est & ☿ lis in summo gradu: Dosis à guttis iij. ad viij. vel x. Flores ☉ antij in alembico collecti diaphoretici sunt, potenter obstructions resolventes; Dosis à gr. viij. ad xx. His verò floribus si affuderis alcohol vini ad eminentiam 3. digitorum transversor. & reliqueris per aliquot septimanas in digestionem obtinebis ☿ am ☉ rei coloris, qualem ex ipso ☉ ro vix arte Chymica elicere licet præstantiorem, estque vocatum *Elixir Arboris vitæ*, reverâ ☿ Ole ☿ tis ☿ lis ☉ le ☿ co ☿ li nobilitata, potenter obstructions referans. Dos. à gr. x. ad xxx. in vehiculo convenienti. ☉ aëri humido exponito, ita enim solvetur in liquorem, quem filtrato & obtinebis stypticum & adstringens potentissimum & præstantissimum, aurei coloris, in se abscondens nobilissimum purissimi ☿ tis ☉ lum: Hujus adstringentis ☿

gutta

gutta à v. ad x. in conveniente liquore propinata, potenter compescunt *Hamorrhagias* quasvis, *Uteri*, *Narium*, *Pulmonum*, *Diarrheas* & *Dysenterias* uti & *Fluxum album mulierum*, adhibitis generalibus, potenter curant; *Externis* ubi rami majores arteriarum sunt abscissi liquor hinc sacram præbet anchoram, spongiâ enim exceptus & plagæ applicatus illud præstat, quod à styptico sperari potest; insuper in *Lienteriâ* ubi fibræ orbiculares ventriculi per nimium potum sunt nimium relaxatæ, hæc TRa J tis adstringens blandè ventriculum ad officium reducit: *Ultimò* quod remanet, illud in crucibulo forti Δ i reverberationis cremato strenuè, & obtinebis *Crocum* J tis adstringentem, magnâ copia, abluendum aquâ rosac. De his vid. ulterius notas *Hoffmanni in Schröderum. Cap. de Lap. Hemat.*

III. SCHISTUS dicitur lapis hæmatiti consimilis, quodd videatur quodammodo fissus, serè ad instar χ ci, cujus more in longas rectasque particulas vel laminas findi potest, easque splendentes & perspicuas, per quas si sol inspiciatur, croceus apparet, quamvis respectu hæmatitis color magis pallidus sit, prout & hinc *Vires schisti* secundum proportionem sunt debiliores, ut ut nihilominus quid aurei in eo latitet.

IV. SMIRIS lapis est itidem ferrugineus, nigricans, magis adhuc durus quàm nodi in schisto Miseno enascentes, ceu hinc optimè artificibus, Gemmaris que inservit ad polienda arma.

V. LAPIS LAZULI cæruleus est, punctisque aureis flammulisque velut exornatur, *Armenus* verò maculis relucet viridibus, cæruleis & subnigris; ambo inter fortiora purgantia recensentur, imò etiam si virulentia oculi decenter haud liberentur, inter venena: virtus autè purgativa eorum sec. *Grevv Experim. Curios. p. m. 36.* consistit in quodam Qli, quo & J dum hypochondriacum exstinguunt, ceu hinc *Pilulas de lapide Lazuli* officinales *Martinius Hebdomad. Med. p. m. 419.* pro unico remedio demoliendo hypochondriaco malo habet; Quia autem hi lapides extincta proprietate purgandi, longè nobiliores possident virtutes, statuendum potius, quicquid boni hi lapides in *Maniâ*, *Quartanâ*, *Apoplexiâ*, *Epilepsiâ*, *affectu hypochondriaco* præstant, id à Q re eorum ritè extracto, depurato, præparato & ad maturitatem redacto esse referendum, ceu & hinc lapis de collo gestatus, singularem proprietatem à Q re suo irradiativo possidet puerorum terribilamentum abortumque præcavendi. Ob Q hoc in eo ritè excoctum ex orientali lapide lazuli color habetur *ultramarinus* auro pretiosior; qui cum ætate haud immutatur, uti color aliàs S is nativæ à pluvia aliisque injuriis aeris immunis perstat. Vid. *Bauschius de Cærul. & Chrysocol.*

VI. LAPIS de Q re, ut de $\odot$ lapis lazuli & D â *armenus*, participare videtur, colore enim est cæruleo saphirino cum duritie insigni, cujus si grana aliquot in aq. plantag. macerentur, aqua fit cærulea, cujus vires sunt ulcera mundificare.

VII. A-

VII. ASTROITES seu lapis stellaris à stellulis nigricantibus, quibus undiquaque insignitur, dictus, id præ reliquis lapidibus singulare habet, quodd in $\ddagger$ tum positus vertatur nonnihil in orbem & movetur de loco, idque ob stellas ejus raras, intermediūque densum, quo fit ut dum illæ acetum combibunt, æque suis foraminibus & poris aërem expellunt, lapis commoveatur. Creditur is victoriam conciliare, unde & Germanicè *Sigstein* vocatur.

VIII. LAPIS JUDAICUS à Judæa in qua reperitur dictus pro antinephritico præprimis habetur, ceu cum saccharo cando comixtus Infantibus calculosis summo cum fructu exhibetur; Paratur ex eo *Magisterium* in eum finem: *R. Magist. lap. judaic. lyncis ana 3. j. B. Ocul. 3. ppr. 3. ij. Nuc. mosch. 3. j. ① ppr. 3. B. Troch. alkekeng. 3. ij. Sacchar. alb. 3. j. MS. f. pulv.*

IX. BELEMNITES lapis à figura sagittæ quam refert, ita dicitur, aliàs etiam *Lyncurium*, eo quodd ex urina lyncis ortum trahat, quodd adeo absurdum haud esse experientiâ confirmat *Encelius* in apro, porcōque domestico castrato, in quorum exitu vesicæ lapis non nunquam reperitur, coagulatus ex urina, isque flavus & subpallidus, magnitudine fabæ, uti venator & coquus Principis ipsi monstravit, quique sit præsentissimum remedium contra calculum; hinc namque fortè tam graviter olent instar ossium aut cornuum uktorum si urantur. *Vires* ejus sunt calculum frangere, spiritūque figentem austerum non solū in renibus sed & circa dentes necare, unde pulveribus lichonripticis & dentifriciis admiscetur.

X. MOROCHTUS lapis est mollis, tener, lineas albas faciens, *Leucographida* Mathematicis imprimis hinc dictus, ortus scilicet ex albis saxis iisque calcariis, eorūque ramentis, uti hæmatites, ceu hinc & lubricus est ferè instar saponum, succūque emittit lacti & saponi in candore similem. *Usus* ejusmodi succi est ophthalmicus in collyriis, exiccat enim sine mordacitate.

XI. AETITES non in aquilarum nidis sed in fluminibus, rivis, oceano ejusque littore, agris, montibus, saxorūque commissuris, teste ejus scrutatore *Bauschio*, invenitur, *pragnans*que dicitur lapis, vel quodd intus, velut in utero, lapillum alterum aut aliud quid, nim. arenam, margam seu argillam etiam aquam, oleum, tanquam embryonem vel fœtum inclusum habeat, vel quodd hinc, velut ex signaturâ, prægnantibus & parturientibus proffit; *Vires* enim ejus sunt fœtum retinere & ab abortu præcavere, si è collo suspendatur, partum etiam promovere, si femori, internâ parte non procul à pube, adhibeatur; ubi certè magna erit effluviorum aëtiticarum sulphurearum cum fœtu ejusque placenta consensus, ut nunc illi sursum versus conatum concilient, nunc deorsum.

XII. OSTRACITES lapis est scissilis, crustosus, coloris fulvi; *Vires* ejus sunt

sunt adstringentes, quem in finem ad mensium fluxum sistendum, mamma-
rumque inflammationes supprimendas quidam usurpant.

XII. Huc & referendi lapides qui formas rerum naturalium & ar-
tificialium repræsentant, ut est *Cornu Ammonis*, ad instar cornu sæpius in se
revolutum, quale circa pagum Oltingen ditionis Basiliensis in monte repe-
ri, aliique ejusmodi lapides variis figuris insigniti, quarum causam *Kircherus*
attribuit vi actinobolice quæ reperitur in ☉nis corporibus, quæ in eo
consistat, quod ☉us in ☉lis corpore abditus appetitu quodam naturali ex
centro prodiens in circumferentiâ protrusione suâ paulatim in radios quos-
dam ea disspescat. Icones mirarum ejusmodi variarum figurarum lapidum
videre licet apud *Johan. Bauhinum Descript. Font. Bollens.* Rarus verò utique in
horum genere est, quem *Magnificus Universit. pat. Rector DN. D. Sebastianus*
Feschius Jurium Professor Celeberr. quin & Antiquitatum Hermes incomparabi-
lis in Archivo omnium instructissimo possidet, in quo, citante & Excell. DN.
D. Theod. Zvyngero, lapis visitur instar cochleæ striatus alteri lapidi simili
modo excavato à natura infixus, eximi & reponi facilis.

CAPUT VIII.

*De Lapidibus minus pretiosis majoribus duris, Saxo, Silice,
Pyrite, Cote, Marmore.*

SAXUM omnibus notum, integròsque nonnunquam montes consti-
tuens, est vel *arenarium*, unde ædificia construuntur, vel *crustosum* vel
limosum, quale rudimentum futurorum saxorum maxime constituit, ac
etiam in limum calci concolorem à pluvia resolvitur, ☉ri hinc maximè
fecunditas & fecunditatem agris conciliare valens.

II. **SILEX** durissimus lapis est, variorum colorum, in superficie ma-
ximè lævis, hincque minus aptus ad muros extruendos; Nec malè refe-
runt *Alchymici* in uno quoque latere partes certas metallicas, nunc ☉res,
nunc ♀reas, nunc ♂les &c. *Usus* eorum in calculis pellendis, ceu egregia
est *TRa* ☉ris lithontripica *Amelungii Lipsiensis*: *et. Silic. ☉ar. ♂ Hungar. ♀,*
☉ana ☉ solvatur in ▼a pluv. & super fundatur reliquis speciebus, repo-
natur materia donec omne sal imbiberit, exiccata ☉ur. De hac *TRa* te-
stat *Bartholinus Cent. III. Epist. 98.* quod magnam in pellendis calculis effi-
caciâ habeat, estque hinc *Lipsiæ* adhuc dum multum usitata.

III. **PYRITES** & *Marcasita* idem sunt, & tot sunt *marcasitæ* quot
metalla, unde & quo spissior & gravior eò plus metalli in se foveat. Ex variis
autem generis *marcasitis* imprimis laudandus lapis ille rotundus vel oblon-
gus quantitatis ovi, externè niger, internè verò si frangatur *micæ aureas*

commonstrans, qualem in fluvio Arve circa Genevam repertum mihi trans-
misit Nobiliss. & Clariss. Philos. & Medicus Dn: Dominicus Bedevole, qui con-
venit omnino cum descriptione illius lapidis, quem Glauberus Furn. Philos.
Part. II p. m. 21. pro unica & optima $\oplus$ li minerâ habet, Metallorumque
semen per naturam, instar seminis vegetabilis rotundum in terra semina-
tum ingeniosè vocat, & ex eo medicinam egregiam, *Oleum* nimirum $\oplus$ li
dulce parare docet modo sequenti: Expone hanc mineram frustulatim
aëri frigido aliquantisper & intra 20. vel 30. dies attrahet ex aëre vi quâdam
magnetica peculiarem aliquam humiditatem salis naturæ participem, unde
ponderosior redditur, quare fatiscit tandem in pulverem nigrum, qui tam-
diu in aëre relinquendus, donec albescat, & $\oplus$ rem dulcedinem gustatus re-
ferat, cui postea affunde in vasis vitreis ∇ pluvialem puram ad eminen-
tiam unius vel duorum digitorum transversorum; & quotidie agita pulve-
tem aliquoties, & intra paucos dies ∇ viridescet, quam decanta, aliâque
reaffunde, priorémque laborem toties repete, donec amplius non colore-
tur ∇ a. Quo facto ∇ m. tinctam filtra per chartam emporeticam, & fac
illam in cucurbita abscissa evaporare usque ad cuticulæ apparentiam; po-
stea colloca in loco frigido & producentur lapilli elegantissimi cærulei co-
loris, qui non sunt nisi $\oplus$ purissimum. Quo ablato colloca ∇ residuum
iterum ad evaporandum, & $\oplus$ lisandum ut ante, atque id repete toties do-
nec non amplius producat $\oplus$ lum, sed remaneat liquor viridissimus dul-
cis & suavis permanens in calido & frigido, qui verum est *Oleum* $\oplus$ li dulce
viride, quod ritè paratum non solum curat epilepsiam senum & puerorum,
lumbrieosque citò enecat tam in corpore, quàm extra corpus, sed etiam
per illud alii curantur morbi aliàs incurabiles, ut pestis, pleuritis, febres, ce-
phalea, suffocationes uterinae, nec non obstructions totius corporis, præprimis
autem lienis & hepatis, melancholia hypochondriaca, scorbutus, &c. Corrigit
etiam sanguinem, illumque renovat, quâ ratione curantur morbi abomina-
biles, utpote morbus Gallicus, lepra, aliæque sanguinis impuritates. Curat
etiam mala externa, utpote ulcera fistulosa foetida totius corporis undicun-
que profecta citò & tutò, si non solum extrinsecè sed etiam intrinsecè admi-
nistretur. Dosis est à gut. j. ad x. pro ratione ætatis. Arcanum antihydropi-
cum Cnösælii hîc listi potest: $\mathcal{R}$. Marcasita ppr. q. v. huic addè part. xij. Crem.
 $\mathcal{F}$ ebulliant hæc cum magna quant. ∇ æ communis in cacabo ferreo, donec
tincturam ∇ æ largiatur, tincta hæc ∇ a filtretur & evaporare sinatur ad
consist. sapæ, postea cum Spir. Vini denuo ea ad *Essentiæ formam* circuletur.
Quod si verò ex tempore purgare quis velit, sumatur Marcasit. 3. j. infund.
in Vin. alb. 3. v. post coletur: ad miraculum usque hydropicos humores
educit & penitissimè serum, $\mathcal{I}$ ii ritu, purgat, huic & addi possunt aliquot
grana $\ominus$ coagul.

IV. *Cos* lapis durior est, acutum reddere ferrum solens, non adeo asper nec nimis mollis; Dum verò atteritur, materiam præbet refrigerantem, absorbentem, acrimoniam mitigantem, ut hinc *podagrigo loco* illita, dolorem mitiget. Ejus speciem quidam constituunt *Ardesiam*, quæ *Grevv Experim. Curios. p. 33.* bolus est $\ominus$ licus, quia affusione $\sim$ us C. C. leviter ebullit, unde & ejus nigredo, quæ particulis angulosis, asperaque sua superficie crêtâ facillè inficitur, ejusque candorem conservat. Crustatim è *Glaronensibus* montibus seducitur, quia succus illius per varias superfusiones accessit.

V. *MARMOR* splendidus, pulcher, durusque lapis est, pro materiæ etiam metallicæ varietate varius, hinc in Museo Bononiensi *Dn. Zannoni* vidialium *Eretonicum, Valentinum, Orientalem diversi coloris, Egyptium, Bersomatem, Hispanicum.* Quamvis autem durus sit lapis, pororumque arcta in eo detur compressio, nihilominus *Parium* v. gr. marmor seu album coloribus profundius pingi potest, ut coram Rege Angliæ demortuo illustris *Boyleus* detexit, manifesto argumento insignem esse corporum solidorum porositatem, de quo in *Tentam. porolog. p. m. 92.* Cæterum notabilis Marmoris species est *Ophites*, quodd serpentis formas & maculas distinctas exhibeat, ita dictus, quo mortaria, pocula, item laminas incurvas fabrefactas habent, illa quidem ad venena repulsanda, has verò ad ventriculum confortandum.

CAPUT IX.

De Lapidibus minus pretiosis majoribus mollibus, Saxo calcario, Gypso, Lapide Bononiensi, Pumice, Topho, Asio.

SAXUM CALCARIUM albicans fuscum optimam *Calcem* ustione præbet, quæ ob Ω li $\vee$ um fortissimum δ da quæque mox enervat, destruit & absorbet, ceu patet ex affusione ∇ x cui oleum $\ominus$ li admiscetur, quæ Ψ superfusa, mox aciditate illâ privatur; Neque verò saltem Ω li in Ψ est præsens, sed & judicio *Mayovv Oper. p. m. 197.* δ um, particulæque nitro-aeræ & ignæ non simpliciter & per se, sed cum $\ominus$ e quodam strictè combinatæ in ea detinentur, unde etiam calor, qui affusione vel aspersione ∇ x excitatur, sit deducendus, ac etiam præcipitatio lacteasi aquæ Ψ $\ominus$ lis cuiusvis $\vee$ i solutio commisceatur, unde salia repugnantia in calce recondita jacebant & calx ipsa extincta nil aliud erit quàm magisterium quoddam à salibus contrariis unà cum terra lapidea invicem combinatis constitutum, quæ sententia quoque est *Tachenij Hipp. Chym. p. m. 15.* qui moseaicum aut

vermiculatum D. *Marcus Venetius* ædificium non alio quàm ex calcis illa contrarietate & mucilagine seminis lini composito luto in tale constans & petrenne cœmentum colligatum esse docet; similiter ex calcis contrarietate & caseo toties lavato, donec ∇ defluat limpida, unà celeriter contritis fit gluten adeo tenax, ut etiam rupta vitrea vasa uniri possint. Aliàs *Perrault* *Essays de Physiq.* Tom. 1. Indurationem calcis & gyphi, quatenus ad ædificia extruenda usurpantur, mediàm esse dicit inter eam quæ est ∇ simpliciter indurata & ejus quæ Δ excoquitur, scilicet concreciones saltem sunt mediocres, calx nempe fit ex lapide qui Δ is vi ferè omne $\ominus$ is Δ lis & ∇ rei (partes scilicet quæ in generatione ad concrecionem & duritiem multum fecerunt) deperdidit, remanentibus saltem ∇ is, quibus dum ∇ a affunditur, calore $\ominus$ ia Δ lia in sabulo eliciuntur, associanturque calci in locum deperditarum, beneficio maximè ∇ a. hincque durities ex talium particulis introductione emergit. *Usus* Calcis medicus ex vi ∇ dum enervandi non potest non esse peramplus, si maxima morborum seges ex ∇ do p. n. emergit, isque tum externus, tum etiam internus. Externè ∇ a Ψ (parata sec. *Tachenium* ex Ψ frusto parvi ovi magnitudine, in 3. xx. plus minus ∇ bullientis projecto) contra hydropem *usus Aquapendens* P. II. *Oper. Chirurg.* Cap. 51. linteis abdomini applicatà, quæ insimul promovet omnium ferè ulcerum, etiam in secretis locis, præsertim Gallicorum celerissimam incarnationem, si tepidè & frequenter in petiis lineis applicetur: Ejusmodi *Aqua mirabilis* quoque ad *Ambustionem, Fistulas, Cancrum, maculas & rubedines oculorum*, ut & *maculas vestium eluendas* ita fit: $\mathfrak{R}$. $\mathfrak{Z}$. iij. ∇ pluv. $\mathfrak{lb}$. j. β . MS. stent triduo in vase, postea agita, quiescant inde 24. horis in vase obturato, coletur per linteum & adde $\ominus$ $\mathfrak{X}$ ci albi. bene triti $\mathfrak{lb}$. x. MS. optimè, destilla per filtrum; quæ si cœrulea expetatur, saphirinum colorem acquirat; *Usus* ejus, uti dictum, maximè ad rubedinem oculorum si quotidie oculis tres guttæ instillantur. Sic ad *vulnera ingentia* egregia aqua seq. $\mathfrak{R}$. *Aq. calcis viv.* congios 2. $\ominus$ $\mathfrak{X}$ ci $\mathfrak{Z}$. j. *Sacchar.* $\mathfrak{Z}$. j. *Virid. aris* $\mathfrak{Z}$. vj. Diger. Ad *ambusta* quoque specialiter valet *calx lota cum oleo hypericonis*, vel si extingatur cum aceto & ter lavetur, cumque oleo rosaceo ad linimenti formam redigatur, sic namque ambusta sine cicatrice sanat, nec bullas elevari patitur: Ad *lupum* domandum quoque valet, ceu apud *Chirurgiendes pauvres* Tr. 1. Cap. III. p. 31. laudatur seq. $\mathfrak{R}$. *Calcis viv.* $\mathfrak{Z}$. j. β . *Axung. anser.* $\mathfrak{Z}$. j. *Terebinth.* $\mathfrak{Z}$. ij. MS. Præprimis & in *humidis ulceribus* admirabilis est *Cremor.* Ψ sequens: $\mathfrak{R}$. $\mathfrak{H}$ $\mathfrak{lb}$. j. $\mathfrak{Z}$. ij. *Minii* $\mathfrak{lb}$. β . Contere optimè in pulv. dein coq. in vase cupreo, & inter coquendum collige spumam rubram superficiei inhaerentem, quàm postea exiccata & in pulverem redactam insperge humidis ulceribus; hujus admirandam vim in exiccandis *humidis ulceribus* ex tempore videbis; prout & *Excell. D. D. Theod. Zvyingerus* *Aquâ calcis vivæ* simplici

simplici, cujus mensuræ ℥. i. incocta erat, commixta cum alia ∇ a ♀ cui prius itidem *Scordium*, *Absynthium*, *Myrrha*, *Crocus* incoquebantur, tumorem pedis ulceroso-œdematosum, cum diuresi inde mota, curavit. Sic & notum *Pyrapyrum Zvingeri* ex albo mil passo, rubro ac nigro unctuosoparatum, quod jam ante septuaginta annos Tenzelius per calcis vivæ p. ij. minij p. j. & Saponis nigri q. s. pro subactione explicuit. Internè è calce vivâ præparata ad rebelles morbos adhibere quidam minimè verentur; sic ex illa fit remedium ad *abscessus internos*, quod optimè abstergit & mira præstat. diu continuatum & repetitum; ejus Auctor est *Meibomius in Colleg. pract.* MS. R. Calc. viv. ℥. j. ∇ fervent. ℥. ij. Move diligenter per aliquot dies, quotidie tamen bis agitando, tandem subsidente calce aquam limpidam decanta & cola, in hanc infunde *Rad. chinæ*, *glycyrrhiz. ras. L. sassaf. ana* ℥. 8. *H. scabios. heder. terr. ana m.* ij. stent per noctem, manè coq. Colat. add. *Syr. de symphyt.* ℥. ij. *Aq. cinamom.* ℥. iij. MS. de hoc decocto sumantur manè hora octava cochl. viij. & iterum hora quarta vespertina totidem. Ejusmodi aquam Calcis quoque habet *Benedictus Theatr. Tabidor. p. m. 157.* quæ in hæmoptysi vix fefellerit ad ℥. vi. R. *Symphyt. major. Polygon. plantag. pimpinell. ana m. j.* Marcescant in calce viva, hinc affunde *Aquam font.* & liquor hinc separetur per inclinationem. Ex eadem in *Phthisi* R am extrahit *Willisus Pharm. rat. Part. II. p. 68.* R. *Pici liquat.* ℥. j. ∇ calcis vivæ ter cohobet. ℥. ij. A tor in baln ad medietat. liquor filtretur, abstrahatur ad consistent. mellis, cui affundatur *TRæ Pri* ℥. 8. digerantur. *Dosis gut. xx. ad xxx.* Præter ∇ m calcis vivæ habetur & ex ea

α *Spiritus diureticus*, dum ∇ S is aut O li calcis vivæ recentis ana, in cucurbita arenæ calidæ impositâ, superaffunditur, sicque per alembicum de subito applicatum subtilis & copiosus spiritus compendiosè elicitur. *Usus* ejus ex denominatione egregius in *Calculo*.

β *Essentia Calcis vivæ* egregia sequens: R. ♀ rec. è fornace extr. ne humiditas aëris attrahatur, impone illam statim cucurbitæ vitr. vel vesicæ, luta capitellum, affund. ∇ rectificatiss. ad eminent. cohobetur ad minimum vigesies vel plus. *Menstruum* est ad solvend. S, B stallos, lap. lyncis &c. Internè datur ad *podagram* ad gut. x. xx. in ∇ a petrosel. & externè illinitur nodis. In *Calculo* valet itidem.

II. GYPSUM ex lapide albo, molli, alabastri instar, semicocto vel leviter saltem usto factum, calci affines habet partes, nimirum partes perfectè coctas & alias crudiores sabulum æmulantes, unde & fit ut cum gypso coagulatio promptior emergat, quatenus fortè partes Aliores, quæ in parte crudiore restitant, similes non nihil sunt illis, quæ ignis actione, coctione scilicet deperditæ sunt. promptiusque sic perfectè coctis partibus communicantur, quàm verò se habet cum sabulo, quod non habet ejusdem speciei

particulas quales saxum calcarium in coctione deperdidit. *Ufus* Gypsi *mechanicus* magis quam *medicus* est, imprimis verò artificium elegans eo fit, dum in massulam ex eo & aqua tepidâ formatam insecta sapius immerguntur, ut crusta dehinc exiccetur & insectum intus latitans calcinatione novâ comburi possit, quò postea stannum liquatum vel aliud metallum infundi possit, sicque exactissimè partes omnes insecti referri. In cervicis uteri ulceribus optimè Gypsum plantis traumaticis Balneo vel semicupio incoquendis immiscetur; imò & internè ad *scrophularum* gypseum coagulum demendum feliciter usurpari potest: R. Gypsi ʒ. j. Fragm. spong. Lap. spongia, Rad. pimpinell. ana ʒ. ʒ. Herb. artemis. m. j. MS. f. Pulv.

III. LAPIS BONONIENSIS in agro Bononiensi repertus à Medico Bononiensi *Poterio Pharmacop. Spagyr. Lib. II. Cap. 27. p. m. 498.* describitur lapis pellucidus, gypso valde similis, ☉le & ♀re caustico mordaci & adurentem constans, vel secundum *Kircherum* est massa fossilis, gypso ♀reo-selenitica multum ☉-occi, ☿nii & ☿li admistum habens. Vocatur aliàs *spongia solis*, *phosphorus*, lapis illuminabilis, quia legitimè calcinatus, aërique diurno expositus, sive aër sit nubibus obscurus seu radiis solaribus pervius, brevius lumen à sole mutuatur intra poros suos recipit & in obscuro postea ostentat, nimirum lapidis hujus pori ita coarctantur, ut primo elemento seu ignitæ materiæ pateant, globulos verò cælestes appellentes excludant, & quia subtilis illa materia virium est sufficientium, ut globulos istos circumfusus impellat, invalida contra ad particulas ☿stres movendas & separandas, fit, ut luceat quidem, sed tamen minimè urat, ad quod tamen maximè juvabit ♀ album commistum particulis ☉no. ☿lis, sapius cum humiditate quâdam junctis, seu odor ♀reus calcinatione se monstrans hoc innuit, qualem tamen ♀ non adeo fugax est, ut in ☉-oco, dum ☿um manet in ☉le, ad quod contribuit ☉☿um cui permiscetur. *Ufus* hujus lapidis præter oblectamentum quod visui præstat, est in *phlothis*, ad barbam & pilos excidendos, si ex eo calcinato lixivium fiat; quia verò etiam vomitum movet, patet multum ☿li vel etiam ☿ii, quod ipsum ☿lo quodam imbutum est, in eo latere, ac etiam spiritum mundi vivificum, non parùm hospitii in hoc lapide invenire. Vid. *Mentzelius in Tract. peculiari de hoc Lapide in Appendice ad Annum IV. & V. Ephemer. Curios.*

IV. PUMEX lapis est erosus, spongiosus, exiguis cavernis refertus. *Ufus* ejus, vel ex signatura, ad humiditates ☿das coagulantes in glandulis imbibendas, strumasque hinc & scrophulas absumendas inservire poterit, seu pro arcano habetur sequens: R. Sal gemm. ʒ. ij. ☉☿ ʒ. ij. pumicis ʒ. ʒ. M. f. pulv. quotidie in vino, urinâ propriâ, vel ☿scrophularia sumendus à ☿decrecente ad novilunium, sic enim melius operatur.

V. TOPHUS seu Porus lapis est asper, scaber, porosus & facilè in pulverem

verem solubilis, unde etiam summè levis est, concretus ex materia terrea in limosos halitus resoluta, quam sal nitrosum spiritusque austerus coagulat, ceu à sale marino & spumâ luteâ circa littora maris concresecunt massæ *Alcionia* dictæ, in quibus aves *Alcyones* nidos faciunt.

VI. *Asius lapis* est similis pumici ruffo, gustu salis, de quo ferunt omnia crurum ulcera in ejus lapidicinis sanari, prout aliàs in metallorum fodinis crura vitiantur: fortè circa *Thermas Piperinas*, quæ crurum ulcera egregiè sanant, hujusmodi lapides reperiuntur.

VII. *STALACTITES*, *Stalagmites* concreciones itidem sunt nitrosæ & terrestris subtilis materiei, nunc in pyramidis nunc globi formam.

VIII. *OSTEOCOLLA* per arenam formâ crystalli crescens, lapis est molli, albo & cinereo colore, figuram ossis exhibens, concavus, intus quandoque margi quadam prægnans. *Usus* ejus, vel ex signatura, ad fracturas ossium ad ʒj. in decocto vineæ pervincæ in vino, intradies 4. vel 5. verum in junioribus qui succulento liquore balsamico turgent non ita sæpe ea exhibenda, ne callus crassior inde informisque emergat, ceu hoc sibi in fracturâ amborum fossilium contigisse refert *Fabritius Hildanus Observ. Chirurg. Cent. I. Obs. XCI. p. m. 70.*

IX. *CORNÛ FOSSILE*, etiam *Lithomarga alba* dictum, extus in cortice durum est, flavesceus, intus verò medullâ molli, alba, levi, friabili, compactâ, adstringente repletum, ortum ex marga ab aqua resoluta, quæ dein in terræ cavitatē denuo absumpta crassius relinquit & in lapidis formam compingit. Tale haud ita pridem circa *Birsam* prope urbem nostram *Basilëam* repertum longitudinis & rotunditatis fere brachii in *Pharmacopolio* omnium instructissimo, *Philosophi Chymici* nostri *Experientissimi*, *Clariss. Dn. Urielis Ritzii* visendum. Quia verò unicornu fossile sæpius in exteriori cortice lignum ostendit, fieri etiam potest ut lignum vetustate arefactum prædicto lacteo è marga humore hospitium præbeat, hocque intra poros suos ita transmutetur, ut penitus transmutatum videatur, ceu & inde quandoque lignum olet è quo ortum est, de quo *Excell. Bauhschius Tr. peculiari. Usus unicornu fossilis* itidem ut aliarum margarum, bororum & terrarum sigillatarum est alexipharmacus, in *Peste*, febribus malignis sudoriferum egregium, ceu & nobilitat *Pulverem bezoardicum album* *Dan. Ludovici Pharmac. p. m. 280. R. C. C. philos. preparat. p. ij. Terra sigill. Sel. Unicornu fossil. ana p. j. Ms. f. pulvis, pro re natâ ʒ libus, 2 libis, ʒreis, ʒnis, pulvere viperarum, Laudano opiato exaltandus. Sic & ingreditur Pulverem bezoardicum Excell. Wedelij. R. C. C. Phil. ppt. ʒij, Unicorn. fossil. ʒ Lemn. Corall. rubr. ppt. Rad. contrayerv. ana ʒj. succin. alb. ʒvj. Lap. bezoar. occident. ʒ. ʒ. Ol. ʒ. citri ʒ. ʒ. Ms. f. pulv. dandus vel per se in malignis, Variolis, Morbillis, confortandi & alterandi sine, vel cum ʒ diaphor. cum*

ʒri:

Tri nativ. & Anodyno, unde fit *pulvis ejus Anodynus Confortans*, est enim simul roborans & leviter adstringens à *℞. ad gr. xv. anodynus* verò in *diarrhea*, *dysenteria maligna* locum habet; sic namque & alios fluxus sistit, *alvi*, *uteri*, *narium*, *hemorrhoidum*, valet & ad *syncopen* ex acido-austeris vaporibus, *cordis tremorem*, *passionem cardiacam*, *vermes necandos*: commendatur item ad *oculos lachrymantes*, si cum *lacte* in pollinem tenuissimum redactum instilletur, item ad *ulcera* ad cicatricem perdacenda, ac *intertrigines* & *ambusta* sananda. In ulteriorem verò commendationem egregii hujus mineralis, non pigebit adducere quæ inde se expertum esse refert *Celeb. Bauschius*, nimirum in *Variolis*, ubi cum metu epilepsiæ, convulsionum aliorumque gravissimorum symptomatum insignis in principio calor, funestus in augmento fluxus extrema omnia minarentur, vel alia febris malignæ indicia se proderent aut diuturnâ diarrhæâ vomitûque vires nimium labascerent, præsentissimum attulisse auxilium ægrotantibus, unica sæpe dosi quibusdam statim erupisse variolas, morbillos, petechias: Hinc *Globuli Bezoardici* & *Pulvis bezoardicus* laudati *Bauschii* inde quoque habentur optimum in malignis præsidium: *℞. Unicorn. mineral. ▽ sigill. Siles. alb. C. C. phil. ppt. ana. iij. ½ diaphor. 3j. ex subtilissimè tritis cum mucilag. tragacanth. alb. ex ▽ scord. f. Globuli* in forma terræ sigill. Turc. *Dosis* à *℞. j.* ad *℞. ij.* *Pulvis bezoardicus confortans hic est: ℞. C. C. gr. xij. Bezoard. miner. simpl. gr. xv. Rad. contrayerv. Lap. bezoar. or. ana. gr. xvj. Mag. perlar. ℞. j. trita inebrientur TRÂ Bezoard. & lentè iterum siccantur addendo Rotul. ex confect. alkerm.*

X. De AMIANTHO ab alumine scissili, eò quod parùm linguam pungat & non adstringat, differente, infra de Alumine quædam asseremus, nimirum est lapis fibrosus, lentâ & crassâ visciditate seu lentâ & viscida crassitie constans, ob omnium partium homogeneous contextum in vaporem resolvi nescius, solus ab omnium actuosissima Δ is naturâ immunis & incombustibilis; hinc verò lini instar pecti, neri & præparari pro lubitu potest: qualis modus quia pro deperdito aliàs habetur, sequens hic (qui tamen non omnibus successit) ex *Ol. Wormio* sistitur: *℞. Amianthi* fibris longioribus præditi, infunde in *lixivio* præparato ex cineribus *querches* putridæ & cinerum *clavellatorum* manipulis 2 bus, bulliat in eo per quadrantem horæ, auferatur ab igne & maceretur in eo, spatio mensis unius, sic lanæ carptæ modo mollis evadit; aquâ dulci aliquoties materiam hanc ablue & exicca. *Usus Medicus* ejus est in *fluxu Mulierum albo*, si in *Spiritu vini* solvatur & saccharum ei permisceatur.

XI. LAPIS SPECULARIS seu GLACIES MARIÆ Lapis est pellucidus in bracteas tenuissimas scissilis, mollis, ex materia mucosâ (prout *Cornu Lunæ* seu *Uti* tenacioris viscidique glutinis argumentum est) in levissimam substantiam

tiam expansa, ferè ut argenti folia, exortus, ob pororum in ea rectitudinem perspicuus est, & hinc *Vitrum Ruthenicum* dicitur, ceu is pro specularibus & fabricandis laternis incombustibilibus inservit. *Vires* ejus cosmeticæ sunt, ob mucosam enim substantiam, ramosasque particulas albas cutim tene-ram reddit, dealbat & derugat, fertur etiam si uratur & inspergatur fistulo-sis ulceribus, sarcoticum esse. Quod si in liquorem redigatur, Talcı vires habere, absolum minimè videtur, & urque *Streum* album *Vius* præ se ferre; prout in Epilepsia cranio humano maritatum Glaciem *Mariæ* quidam collaudant.

XII. TALCUM lapis est mollis, glaciei *maria* simillimus, in laminu-las rectas, sed flexiles & variè implicas divisibilis, magis tamen tenuis, co-lore candido argenteo, igni invictus & incombustibilis, nisi certa enchi-resi tractetur, sic enim intra dimidia horæ spatium totam ejus substantiam ita calcinatam vidit *Excell. Morhofius*, ut colore flavo ablato, spongiosa facta sit, qua facilè in pollinem redigi potuit. Hinc quia & re albo summè exco-cto, digesto & fixato scatet, Alchymici haud frustra sed sedulo illud liqua-bile solutumque reddere, ad instar Auri potabilis studuerunt, quo pacto modo laudatus *Morhofius* refert de Amico, qui & re singulari arti-ficio ex hoc corpore extracto immedicabiles curare morbos potuerit, ut alterum illi à maximo Elixire locum posuerit; hinc & juxta *Auctorem Aphri-cana Sophonisbe*, non saltem pro cosmetico insigni inservit, sed & ♀ in ♂ commutare valet. Oleum ejus *Jacobus Zyvingerus Philos. & Medicus Basilien-sis* olim *celeberrimus* ita parare intendit: Talcum in folia minutissima divi-sum sacco lineo novo indatur, suspendaturque ut cacabi, in quo fabæ eli-xantur, vaporem per horas sex excipiat; saccus exemptus è vase suo digitis exprimatur aqua tepida madefactis & flos talci in aliud vas aqua plenum de-cidet, subsidat, aquaque per filtrum separetur; quod subsederit, exiccetur & cum jovi albumine in formam pastæ subigatur, in igne reverberii citra fusionem calcinetur, ut in cinerem abeat, qui in tepido supra marmor in oleum liquefcit. Vel residentia Talci prædicta ✕to optimo bis terve exa-minetur, abstracto & te ab omnibus defusionibus, remanebit in vino ma-teria alba, quæ in frigido in oleum abit, horarum spatio. Hic & minimè reticenda *Aqua Talci Camilli Paraschi*, quæ summum & præstantissimum est cosmeticum, cutem purgans, mollem, nitidam & absque rugis perpe-tuè conservans: *R. Talci viridis integri q. v. Inditum crucibulo calcina Δ ne reverberii per horas vj. tum in pulverem tere, iterum totidem horis calci-na, exempto & lavigato adde tantundem Borracis factit. iterum calcina, calcinatum tere, iterumque adde tantundem Borracis & denuò calcina, fiet veluti lapis pumiceus, qui facilè solvetur. aq. lilior. albor. vel sigill. Salomonis.*

CAPUT

Unable to display this page

nostri peculiarem sympathiam colunt, dum in febribus malignis, ubi M. S. infecta est, splendorem suum deponunt, imò instante morte, *Ermyle-* ro teste, maculis liventibus & nigricantibus conspurcantur, id quod effluviis sanguineis attribuendum erit, prout & appensa mulieri hystericæ pallescunt, affricta contrà carni mulieris sanæ fulgorem pristinum recuperant.

I. CORALLIA RUBRA pulverisata per se, ut dictum, potentissimè & dum corpori hostile adgrediuntur, illudque edomant, unde in variis affectibus inde exortis egregiè operantur, præprimis in affectibus ventriculi & intestinorum, quorum fibrillas motrices amicè roborant, hinc in *affectu hypochondriaco, cardialgiâ, passione hystericâ, Colicâ, Lienteriâ, Diarrhæis, Dysenterii* &c. optimum exhibent remedium.

II. MAGISTERIUM CORALLORUM quidem non sine causâ hætenus *Zwelfer* aliisque malè audiit, quòd id *bus* & dis paratum, sicque saturatum, impotensque & dum morbosum adgredi, inutilis fere calx sit & quoad virtutes plurimum castretur; Verùm quia nihilominus mitius ejusmodi magisterium inde haberi potest *to* *Q*lisato, quod ad ebullitionem à particulis biliosis acrioribus inductam valet, præparationem ex *Junkenio* hanc damus: *R. ☉ Pri vel ciner. clavell. ℥ij. affund. ☿ fortiss. ℥xv. ebullitione sedatâ decanterut liquor insipidus, hinc ☉ residuum siccetur, affundatur denuo ☿, idque repetatur ut prius, donec nulla amplius effervescencia notari possit & alcali penitus ☿to imprægnatum; hoc dein indatur ☿ta & habebitur menstruum Coralliis superinfundendum ad eminent. 3. vel 4. digitorum, unde quod in loco tepido solutum est, decantandum, rursusque de menstruo affundendum; solutiones demum abstrahendæ ad siccitatem materiæque alba residua ▽ frigidâ edulcoranda, sicque habebitur Magisterium corallorum in *Diarrhæis, Dysenterii, Hæmoptysi, hæmorrhagiis, aliisque fluxibus p. n.* si ullum in usum adhibendum: In *Dysenteria* *R. Magist. Corallor. C. C. ust. Nuc. mosch. ana ℥. B. Theriac. cælest. gr. j. Ms. f. pulv. in syr. cond. nñc. mosch. fumedus. In hæmorrhagiis quoque ad acre Qlinum liquefaciens nimis M. S. spiritusque nimis inquietos valet hocce. R. Mag. corallor. perlar. ana ℥. B. Aqua plant. ☿ rosac. ana ℥. B. syr. corallor. ana ℥. B. Ms.**

III. SYRUPUS CORALLORUM ita parari solet: *R. Corallor. rubr. ℥. ij. dissolv in succi citri ℥ j. Digerantur per octiduum & postea filtrentur in hac solve sacchar. albiss. & digere evaporando ad syrupi consistentiam: Commodus quoque & melius fit si modo prædicto ☿to Qlisato solvantur unde R. Magister. Corallior. prædict. ℥. ij. vel ii. solv. in succo ribium vel berber. clarific. ℥. iv. adde sacchar. opt. ℥. j. & solâ digestionem & dissolutionem emergit syrupus, in morbis ab *Archæo furioso, fluxibus p. n.* ad confortandum haud contemnendus.*

IV. **R** CORALLOKUM quæ non sit coloratum menstruum vel tincta saltem solutio, sed $\frac{A}{r}$ e suo, à quo Corallia rubra colorari diximus, prægnans certè paratu difficilis est. Clariss. quondam hic Practicus *Bernhardus Verzascha* **R**am Corallorum præparari fecit ex. $\frac{A}{u}$ fol quercus (ex succo nimirum eorum fermentato & $\frac{A}{n}$ e prolecto) affuso Coralliis pulveris. rursus abstracto ad consist. mellis, unde **V**elegantem rubedinem contrahit, hancque contra omnes generis fluxus alvinds conducere in *Epist. ad Celeberr. Wepferum in Observ. C.* testatur; similiter ferè *Celeberr. Michaelis* cum $\frac{A}{u}$ lignorum per digestionem ex Coralliis **R**am extraxit, assertiente quoque *Kirchero Mund. subterr. Lib. 1. p. 101.* qualiter tamen subtilis saltem sit solutio, vel abstractione menstrui vel facili præcipitatione in pulverem redigenda. Hinc ab aliis aliter **R** coralliorum parari solet: *q. Corall. rubr. Opt. ana q. s.* indantur **T**ubulatz (uti alias. $\frac{A}{u}$ s de tribus parari solet) & prodibit in recipientem amplum $\frac{A}{u}$ s **O**tri, Coralliis in **C** calcinatis, quibus deinde **V** rectificatus affundendus, ut **R** in anxietatibus hypochondriacis utilis obtineatur; Verùm quia & sic **T**Ra potiùs ex **O**tro fixo emergit, quàm ex vero Coralliorum $\frac{A}{r}$ e, Acutissimus Chymiater *Joel Langelottus in Epist. ad præcellentiss. Naturæ Curiosos* inauditam hactenus Coralliorum resolutionem tentavit Oleo quodam (fortè anisi peculiariter præparato) inter destillata vegetabilia blandissimo, unde vix exacto mense, cum more solito cucurbitam agitaret, animadvertit fragmenta Corallina pauld. intensius rubere & mollescere sine ulla tamen olei mutatione; hinc perrexit eodem gradu caloris & animadvertit mirabiliter Corallia penitus in mucilaginem rubicundissimam resoluta esse, verùm quia menstruum hoc $\frac{A}{u}$ ma se combinare cum $\frac{A}{r}$ e coralliorum non posset, quamvis repetita fuerit digestio, affudit tandem **V** $\frac{A}{r}$ satum, à quo brevi digestionem resolutus est liquor in rubicundissimam **R**am.

F I N I S Sectionis Tertiæ.

DISSER-

DISSERTATIONIS
DE
REGNO MINERALI
SECTIO IV.
DE
MEDIIS MINERALIBUS.
EJUSQUE PARS I.
DE SALIBUS.

CAPUT I.

*De Mediis Mineralibus in genere, eorumque Ortu
& Mixtione.*

RÆMISSO scrutinio Metallorum & Lapidum agendum porro nobis de *Mediis Mineralibus*, quæ ita dicuntur, quod mediam inter illa duo quasi naturam habeant, sunt enim ex parte lapides & dura instar lapidum, & ex parte metalla, quia funduntur & liquefiunt instar metallorum: Differentia nimirum hæc est, Lapis nec liquefcit nec metallo ductilis existit: metallum verò sub malleo tractabile & igne liquabile est: media verò liquefcunt & non producuntur, sed in fragmenta dissiliunt, quo lapidem referunt, liquefcencia verò metallum. Ex hoc verò jam patere poterit, quantum & his mediis mineralibus priora duo mineralia, Metalla nimirum & Lapidem debeant, ceu quæ ex varia horum combinatione & confermentatione quasi resultant, quantaque itidem virtus in hisce residere debeat, dum è Metallis & Lapidibus congenere & affinia his ☿ra & ☿lia denuò per artem sunt eruenda, quo exoptatus effectus obtineri possit. Dispersantur autem *Media Mineralia* in SALIA, SULPHURA & TERRAS, quorum priora duo aliis vocantur *Succi concreti*, *Salia* quidem macri, *sulphura* verò pingues, nimirum pro principiorum varia

commixtione, particularum constituentium pororumque diversâ habitu-
dine, maximè verò mundani spiritus, nectarei vivifici Divini salis concen-
tratione variâ, diversa ejusmodi corpora producantur; est scilicet materia
mundi subtilissima (aliis spiritus æthereus, Mercurius æreus) quæ poros
telluris angustos penetrans & pervadens exacuatur, sed nihilominus circa
terrestres quasdam particulas aliter inde figuratas detinetur & incorpora-
tur, sicque ad statum aliquem quietis & rigiditatis normam deducitur, un-
de varia puncta salina *salina* nimirum oriri videntur & exhinc etiam, pro
materiæ subtilis vario motu ac quiete, particularumque præcipuè ramosa-
rum variè agitatarum accumulatione & congressu diversa *Sulphura*, ceu in
sequentibus de hoc clariùs; Ubi verò particulae terrestres minus arcto ne-
xu junguntur, pori & interstitia magna relinquuntur, parçeq; iis associantur
ramosæ partes, rigidæque salina puncta minus vel multum dispersa saltem
in iis exiccant, *Terræ* resultant. Quopactò autem Corporum ejusmodi di-
versitas emergat, *Cartesius Principior. Philosoph. Part. IV. §. LIX. & seq.* explica-
re contendit, ex materiæ subtilis inæquali per terram interiorem (de qua
Sect. I. Cap. V.) quæ non ubiq; æquè densa est, transitu, unde ejus particulae,
semper aliquantulum modò plus modò minus moventur, non ex solùm
quæ vicinis non annexæ sunt, ut particulae argenti vivi, & salis & aquæ dul-
cis & aliæ quævis in majoribus ejus meatibus contentæ, sed etiam ex quæ
omnium sunt durissimæ ac sibi mutuo quàm firmissimè adhærent. Non
quidem quod hæ ab invicem planè separentur, sed eodem modo quo vide-
mus arborum ramos ventis impulsos agitari, & eorum intervalla nunc
majora reddi nunc minora, quamvis idcirco arbores istæ radicibus suis
haud evellantur, ita similiter per quam ingeniosè *Cartesius* infert, crassas &
ramosas terræ istius particulas ita connexas esse atque implexas, ut planè ab
invicem motu caloris disjungi haud possint, sed saltem aliquantum concu-
tiantur & meatus circa se relictos modò magis modò minùs aperiant. Quia
verò terræ hujus particulae invicem fortius connexæ duriores sunt particu-
lis aliis terræ illius quæ ipsis incumbit & suprà locatur, hæ dum in has infe-
riores eorumque meatus & poros delabuntur, ipsas facilè motu isto suo
contundere & comminuere, sicque ad duo genera figurarum, ad quarum
ortum non immeritò *Cartesius* attendit, reducere posse infert; Hinc nam-
que de Succis acribus & acidis, ex quibus fiunt *Atramentum sutorium, Alumen*
&c. item de Materia oleaginea *Bituminis, Sulphuris* &c. ita philosophatur:
nempe particulae quarum materia paulò solidior est, quales sunt salis, mea-
tibus istis interceptæ atque contusæ, ex teretibus & rigidis planæ ac flexiles
redduntur, non aliter quàm ferri candentis virga rotunda, crebris mal-
leorum ictibus in laminam oblongam potest complanari, cumque interim
hæ particulae vi caloris actæ hinc inde per meatus istos serpent, duris eorum
parti-

parietibus allisæ atq; affricæ, gladiolorum instar acuntur, sicq; in succos quosdam acres, acidos, erodentes vertuntur: qui succi postea cum metallica materia concrecentes, *atramentum futorium*, cum lapidea, *alumen* & sic alia multa componunt. Particulæ autem molliores, quales sunt pleræque ex terra exteriori delapsæ, nec non etiam ex aquæ dulcis ibi penitus elisæ tam tenues evadunt, ut motu materiæ primi elementi discerpantur atque in multos minutissimos & quàm maximè flexiles ramulos dividantur, qui ramuli terrestribus aliis particulis adhærentes, componunt *Sulphur*, *Bitumen* & alia omnia pingua seu oleaginea, quæ in fodinis reperiuntur. Quicquid sit fingatque hac in re intellectus humanus, oportet certè ut ex certis circumstantiis, directione & dispositione Altissimi ab ambobus, agente & patiente, particulæ tales & tales eleventur & sibi occurrant & in uno loco quam natura matricis instar præparavit, commisceantur, & soliditate loci conserventur; nisi verò locus ille solidus (ceu ad soliditatem ejusmodi etiam respexit *Cartesius*) esset, particulæ à materia cœlesti agitæ exhalarent, nec etiam ipsius loci frigiditas illas in commixtione condensaret & confortaret, inde namque & earum mutua invicem actio & reactio, subtilisatio & depuratio emergit, id quod sine calore ventris terræ cooperante & maturante à motu scilicet & lumine cœlestium corporum fieri nequit.

CAPUT II.

De SALIBUS in genere.

SALIBUS autem meritò inter media mineralia primatum deferimus, dum *Shaud* absqueratione *Homerus* Sal divini nomine insignivit & *Plato* in *Timæo* Sal Deo amicum corpus vocavit, Solem & Salem optima vitæ dixit, prout & ipseq; Servator Apostolos vocavit sal terræ & lumen mundi; in salibus scilicet balsamum nidulatur vitæ summè reficiens, unde *Cornelius Drebelius* non aliâ ratione suos refecit, fame à longâ in mari suscepta peregrinatione pereuntes, quàm maximâ vi salis ita congestâ ut inde vapor elatus illos afflaret. *Salium* autem nomine sumitur id quod cùm sit durum & friabile in aquâ tamen dissolvitur, quo significatu etiam sales compositi, ut *X*, item *Plum*, *O* inter sales numerantur, quamvis hæc saliformia potius corpora aut succi vocari possint, quia ex corpore quodam non sale, per spiritum acrem soluto & rursus coagulato orta sunt, ut in sequentibus patebit; excluduntur verò sic à *Θ*bus pellucidæ aliquorum metallorum venæ in aqua minimè liquabiles, ceu sunt *Argentum rude rubrum* & *pellucidum* (*Koht durchsichtig Gulden Erß*) quod rubino simile est & plusquam ex semissè argenteum, item *Argentum rude*:

rude Corneum gediegen horn-färbig Silber-Grß) quod ad candelæ flammam liquatur & priore adhuc argentosius est. Dum verò Salia corpora vocamus in *mediis aquosis resolubilia*, eorūque insignem differentiam quoad diacrisin innuimus, notamus etiam requisita diversa velut menstua in quibus liquentur, & cum quibus ratione texturæ & compositionis convenient; quo namque fit ut diversa salia in unā eadēque aquā resolvi possint. sic ut unum solutum nihilominus alteri solutionem haud deneget, diversa namque textura salium texturæ aquæ intimæ sat variantis correspondere debet, sic namque observamus sal commune in aqua liquatum eam in tantum imbuere quantum aqua recipere potis est, reliquum verò (egregio exemplo ad compositiones Medicamentorum, ne eorum farrago ingens in unā sæpe formula ægri crumenam frustra extenuet) decidere in fundum, relictis nihilominus poris aliis velut vacuis, quibus alterius salis generis puncta suscipi possunt, variant scilicet plurimum texturæ internæ & configurationes inter hæc salia, dum in aliis figura triangularis, quadrangula, hexagona, octaedra &c. observatur, quo fit ut & motus eorum variet ac hoc motu raris mollibusque Vegetabilium & Animalium Orbis validiores ostendant vires: imò hinc quoque fit ut destillata hæc salia diversos quoque præbeant spiritus ac insuper si unā solvantur & evaporentur regionem sibi quodvis particularem ob figurarum internarum irregularitatem quasi eligat, quamvis quoad externam figuram sal idem numero variè concreescere possit, ceu videmus Nitrum evaporatione in trabeculas seu strias concreescere, marmoris verò speciem æmulari dum in catino fusorio liquefit & in pelvim orichalcinam aut porphyritem effunditur, lanuginis autem vel nivis consistentiam in fictilis superficie exteriori adipisci, dum aquis dilutum per fictile transudat: imò Nitro, sale marino, Vitriolo seorsim vel omnibus simul in aqua solutis, evaporatione institutâ, apparet, salia adscendere juxta vitri altitudinem ad margines usque, quò cum pervenerunt ab altera parte descendunt ad basin vitri usque quod sale penitus tectum est. Quodd si verò attendere velimus ad intimam salium figuram in qua præprimis convenire possint, illa particulis ejus seu atomis quibus componuntur ex effectu commodissimè oblonga & acuminata attribui poterit, hinc namque compungens salium sapor, illorūque faciliior in aëre humido vel aquâ exsolutio, dum hujus partes lubricæ & flexiles circa salium spicula convolvuntur eaque secum abducunt. Hinc & quia particula illorum inflexiles sunt & duræ, non mirum cur Salia sint friabilia & non ægrè invicem separentur.

CAPUT III.

De Sale communi & Sale Gemma.

Sali communi, quia princeps omnium salium existit, ac nobilissimum. Sac optimum aroma haud inconcinnè dicitur, dum cibi necessitatem, referente *Plutarcho*, in suavitatem acido suo activo convertit, meritò primas deferimus. Est autem illud vel fossile & cædum quod statim effoditur è locis, quo pacto refert *Varenius in Geograph.* totam insulam Ormum nil nisi durum candidum salem esse, ex quo secto parietes ædium construuntur: vel marinum quo mare scatet & imbuitur ut Aër nitro: vel fontanum quod lacus, fluvii ac fontes sufficiunt, quo pacto in Germania plures sunt fontes sale insignes, unde sua nomina nobilia oppida sunt mutuata, ut *Hala Hermundorum, Hala Suevia, Hala Rhatia, Salisburgum* &c: Ex quibus tamen hoc posterius prioribus, quia rarius & levius, cedit, dum filtratione per poros terræ aqua marina falsa de suâ acredine aliquid perdit acidumque ejus infringitur, hinc namque *Marinum* quod meritò pater reliquorum dicitur, majus & durius & elegantius in crystallis est, in quo & ☿ vivum perfectum ardens, ex odore ☿reo in rectificatione se prodeunte, nidulatur, ceu jam *Homerus* unctuositatem ejusmodi aquæ marinæ falsæ agnovit, dum *Nasicaan Alcinoi* Regis filiam fingit præcepisse famulabus, vestes suas & *Ulysses* naufragum uvidum non marinâ aquâ sed fluviali abluerent. Aliàs quia sal falsum & muriaticum est, non saltem quoad ipsius particularum figuras, obtusos aculeos ab acumine in latiore basin desinentes obtinet, sed & quoad binos illos naturæ pugiles ex *Qli* & *Ydo* (ut monstrat cita granulatio salis admixtione fellis vel sanguinis bubuli, dum hujus ☉ Ale se cum *Ydo* unit) constabit, magis tamen de naturâ *Qli* habebit, quàm *Ydi*, experimento *Grevv. p. 64.* qui observavit ☉em communem cum solo ☿u ☉li effervescere, notâtque ☿um ejus esse *Ydum* continens quid de *Qli*, multùm differens à ☿u ☿ris, ☉li &c. Cæterùm *Ortum salis communis* quod spectat, primarium id acceptum referet materiæ subtili, quatenus illa motu continuo per meatus & poros ☿ angustos exacuta & subtilisata, ita ut è particulis planis & maximè mobilibus jam magis ad quietem redacta retineatur circa dispositas particulas ☿æ magis combustæ, quæ particule aliis ejusdem materiæ particulis (quæ per meatus ☿æ apertiores transitum obtinere, adeo ut non tam immutata existant) obviam factæ se invicem abripiunt & sibi mutuò coherent, unde & refert *Leursen in Prodr. Theatr. Chym. Cap. IX.* ☉ commune re quadam villi in ☿rium currentem permutari ex ejusque ☿u coagulato facilè

chartam comburi posse. Quia verò ☉ centrale corpus naturæ est, virtutem, vigorem & robur ☿ concilians non possunt non *usus Salis* esse infiniti, qui tamen redigi possunt in seq. nimirum sunt aut *Theologici* dum olim eo DEUS delectabatur in sacrificiis *Numer. XV.* aut *Politici* quatenus non saltem olim in *Æthiopiâ* sal d'Angugni pro moneta inservit & antiquitus Imperatores sale milites solvebant, unde *Salarium*, sed & hodie Principum & Magistratum præcipui redditus inde habentur; aut *Dietetici* fec. illud quod sibi optat *Horatius*: *Modò sit mihi mensa ripes & concha salis puri.* Sal namque cum esculentis assumptum, præterquam illa à corruptione servat, quia ejus partes punctatim carnes v. g. ingrediendo se in modum paxillorum habent & motum partium carnis impediunt, digestionem sumo- pere faciliat, incidendo, abstergendo, salia sylvestria heterogenea infringendo, absorbendo & per diuresin eliminando, unde & tantum abest ut calculo laborantibus salis usus sit interdicens, quin nō in morbis etiam acutis, ubi appetitus prostratus est, Medico cogitandum sit, Hominem absque sale vivere aut diu incorruptum manere non posse, atque ideo juxta monitum *Cardilucii in Not. ad Hartmann. p. m. 631.* in potulentis sal ipsi in sufficientia propinari debeat: aut sunt *Chymici*, dum facit ad solutiones *Auri*, metallorum fluores, depurationes &c. aut sunt *Medici*, sique vel *interni* vel *externi*. Sic namque in *Apoplexiâ* insultu si nil ad manus sit optimè mox exhibetur vomitorium ex *salis comm. 3. j.* in *Aq. font.* quo citius eò melius: imò crediderim in aliis morbis, ubi incisione & absterfione humorum opus est, id aliis commixtum laudabiles effectus præstaturum, si modo frequentius in usum adhibeatur, sic namq; halecis ☉ usu quartanarium restitutum refert *Rolsincius*, item Aurigam non paucos febre diuturnâ laborantes, haustu vini, in quo manipulum salis prius dissolvisset, exhibito, curasse docet *Clariss. à Brunn Syst. Mat. Med. p. m. 24.* de quo & in *Regno Vegetab. S. XXIV.* ubi de *Salso Sapore.* Externè quantum valeat ☉ depuratum patet ex eo, quod asserit citatus *Leursen*, equum sub sella ex compressione aut alio vulnere læsum feliciter curari solo sceno intincto & madefacto liquore in quo sal solutum: Hinc & in combustionum *impudens* extrahendo certissimum est, item in *Colicâ flatulentâ*, *Cephalalgia* ab humore frigido in *Sacculo* resolvante sequenti humorem frigidum crassum parti impactum secundum *Fernelium*, qui ad catarrhos siccandos, cerebrumque roborandum in suis *Consiliis* co- utitur: *R. ☉ commun. 3. iij. sem. anis. fenicul. fenograc. Baccar. laur. ana 3. j. β. Milij tb. β.* Torrefiant in sartagine, sensim affundendo *Vini generosi q. s.* Includantur duobus sacculis, qui vicissim calentes applicentur, ☿ prius irrorati.

Ex Preparatis è sale communi sic

I. SPIRITUS SALIS, qualis gratissimus omnium sic fit: *R. ☉ part. iij. Boli*

iiij. Boli comm. p. viij. Si tur aperto igne, rectificetur è cucurbita, ubi prodit phlegma, hinc --- us striatus ac in fundo Oleum seu --- us concentratus. Quà in operatione fit ut $\ominus$ les teretes & rigidi per Δ istorturam dividantur quoad minima ramenta, quæ per Δ em exasperata undiquaque angulis acutis scindentia linguæ nostræ imprimunt sensum acidi: Quale itidem leniori igne ex --- tentare licet, sed mediante menstruo corrosivo: R. $\ominus$ comm. tñj ∇ . pluvial. tñj. β . $\circ\circ$ $\oplus$ li rectif. z iv. vel. v. Si tur ex --- in fine augendo ignem ad totalem liquoris egressionem, ita n. corrosivum $\oplus$ li oleum supplebit vehementiam ignis & $\ominus$ les corrodendo comminuet in minima ramenta, quem statum $\ominus$ lium Willis de Ferment. vocat $\ominus$ les ad fluorem evectos. Usus huius --- us $\ominus$ is egregius in phlegmate tenaci viscido incidendo, subtiliando, dividendo, ceu hinc aliquot guetæ ejus cum liquore spirituosso aromatico assumptæ optimum præbent stomachicum ad appetitum deperditum restaurandum, fermentumque ventriculi deses exaltandum & è glandulis stomachicis proliciendum; diuresin quoque movet, si quis diureticis diluatur, per se namque potius tenum tubulos perverteret magisque corrugaret, egregiè verò illic tartarum rubicundum, sub specie sabuli rutilantis in matula tandem se prodentem ut & sanguineum quandoque --- æ præ se ferentem colorem præsentem stranguriâ intolerabili domat, prout Dravvinius testatur præ calidioribus diureticis, --- u therebinth. Juniperi, --- um hunc $\ominus$ lis strennum hîc se præstare avertuncum; exinde quoque in Hydrops optimus, in quo sitim insuper compescit, ceu & in Febribus ardentibus eadem ratione valet, dum & sanguinis ardorem extinguit & putredini resistit, ∇ is cordialibus disgregatione permittus.

II SPIRITUS SALIS DULCIS, temperatus magis, minusque corrosivus ita habetur: R. --- $\ominus$ is rectific. p. j. ∇ rectificatiss. p. iiij. (anaticâ n. portione minus dulcis redditur) Digere simul per 24. hor. postmodum Si tur ex --- per --- vitr. idque repete sæpius digerendo & destillando, donec alcohol vini bene cum --- acido unitum h. e. ut blandum $\circ\circ$ vini suis hamulis & ramusculis complexum fuerit $\ominus$ les scindent $\oplus$ & $\ominus$ is quorum anguli acuti obtunduntur molli $\circ\circ$ vini. Quod si succinctius elatoratum volueris, --- umq; desideraveris $\ominus$ is Δ lem $\circ\circ$ vini temperatum: R. $\ominus$ comm. ad fluorem usque calcinati z iiiij. $\circ\circ$ $\oplus$ li rectific. Alcohol vini z vj. vel viij. cautè $\circ\circ$ $\oplus$ li $\ominus$ communi affunde ne illud in fumum Δ lem convertat, qui ut servetur alcohol vini prius affundendum, ut in gremio suo suscipiat grumos istos $\ominus$ nos Δ les & sub molli suo ol. abscondat, destilletur leni igne, ita n. cum alcohol vini transibit --- $\ominus$ is Δ lis ol. vini temperatus, & describet --- um $\ominus$ is dulcem Δ lem, Vires ejus sunt obstructions referare, appetitum

itum prostratum restaurare, diuresin movere & putredini resistere. Insuper generosissimum menstruum exhibet in extrahendis TRis mineralium & metallorum, maximè si secundum quosdam $\ominus$ us $\ominus$ lis viridis (quæ tamen viriditas sec. Ettmyllerum solùm est ab adjunctis lateribus quæ sub Actione solvuntur) repetitis cohobijs in *Circulatum minus Paracelsi* convertatur, ceu quo metalla calcinata disponuntur, ut fixa reddantur volatilia.

III. SPIRITUS $\ominus$ LIS COAGULATUS *Mynsichti* ita paratur: $\mathcal{R}$. $\ominus$ comm. $\ominus$ absynth. *crystall. ana.* affund. & coagula. *usus* ejus praestantissimus in *Hydrope* an *aq. absynth.* & $\ominus$ fl. *sambuc.* quotidie continuando donec ille & *tympanites* paucis diebus evanescant, resolvit quippe egregiè viscidum $\mathcal{P}$ reum in glandulis & per diuresin potenter eliminat. *Dos.* à gr. vj ad xii, xv. *Pharam. Rhumelius* spiritum $\ominus$ lis coagulavit cum $\ominus$ le Δ li succini & sic quoque diureticum in *hydrope* & *nephritide* conveniens effecit haud contemnendum.

IV. SAL MIRABILE GLAUBERI ita fit: $\mathcal{R}$. $\ominus$ in destillatione $\ominus$ us $\ominus$ lis absque Δ ne supra $\S$. I. relict. solve ∇ à tepida, filtra per chartam, colaturam in vitro evaporatorio evapora ad quart. part. consumptionem residuum relinque per noctem in loco frigido sic in mediis undis crescunt *crystalli oblongi & dulces*, minimè corrosivi sed salso dulces, qui vocantur $\ominus$ mirabile unum; aqua verò relictæ etiam evaporari potest ad siccitatem & hoc est $\ominus$ mirabile alterum. *Glauberus* verò hoc mirabile appellat meritò dum mutatione certâ $\ominus$ lium texturæ figit & solvit, figit v. g. & coagulat, super charta albâ & arenâ calidâ leniter prius calcinatum, omnis generis liquores, ut est vinum, $\mathcal{F}$ rum, *cerevisia* (p. j). $\ominus$ lis & p. iij. *Liquoris sumendo*) & brevî tempore in glaciem convertit: solvit verò & referat claustra $\ominus$ ri, aliorumque subjectorum $\mathcal{F}$ reorum ut $\mathcal{G}$ ii, quo pacto in *Collectan. Chymic. Leydens.* egregium Balsamum $\mathcal{G}$ ialem eo paravit Excell. *Maërsius*, supra allatum: observatur etiam hoc $\ominus$ mirabili omne amarum mox in mitiorem saporem converti, v. g. si cum *myrrhâ*, *aloë* &c. commisceatur, & ∇ affundatur, qualiter insignis liquor balsamicus obtinetur, animal eo intinctum diutissimè à corruptione conservans, prout & intus hinc in *Hydrope* balsamum internum egregiè confortat & restaurat. Quia verò Sal Gemmæ multum cum præcedenti $\ominus$ le convenit de eo hic quadam addere lubet.

SAL GEMMÆ ita dicitur quodd resplendeat & album sit instar *crystalli*, quæ causa est quod coronæ, candelabra & alia ejusmodi ex ipso fabricata, quasi ex vero *crystallo* essent efficta, ex urbe Cardonâ in Regno Catalonia, ubi elegantissimum habetur, vendantur, referente *Carlo Lancillotti Nuova Guida alla Chimica Part. II. C. VI. p. m. 125.* Quamvis autem multum conveniat cum

cum $\ominus$ le communi, tamen in eo differentia est quod in congressu illarum particularum, de quibus *cap. antec.* plurimum lapideæ materiæ immixtum sit, quâ de causa etiam durius est, magisque adstringit & carnem à corruptione fortius vindicat, sed tamen minus ad condiendos cibos aptum est, dum asperitate illâ lapideâ dentes offendit nec facile exolvitur; hinc minus ut $\ominus$ commune alimentosum sed magis medicamentosum existit, virtutesque ejus fortiores; prout *Camillus Medicus* *Genuensis* illud *Pilularum* suarum elegantis compositionis adversus Quartanam contumacissimum aliàs maximèque rebellem morbum ingrediens esse voluit; R. Gum. sagapen. 3. vj. ammoniac. 3. v. Extr. troch. alhand. 3j. Diagrid. 3b. $\ominus$ gemma 3. j. b. syr. violac. q. s. F. M. P. ex qua formentur pilulæ ciceris formâ Dosis à gr. vij. ad 3. b.

CAPUT IV.

De Nitro.

NITRI Etymologia præteriri posset, nisi tacitè locus natalis, facultates & differentia inde, insinuarentur; Nitrum scil. vel à Nitria provincia *Ægypti* dicitur vel ab effectu, ex Græco lavare, *νίωμι, νίπναι*, quia mundificat. Sic verò & distinguitur juxta *Gassendum* Nitrum à Sale petra dicto, quod illud non uti hoc deflagret, nimirum in illo remanent quidam cineres, sed hoc totaliter consumitur. Est autem Nitrum vel naturale in Terra vel supra terram florens repertum, vel artificiale ex aquis Nili, quæ ex Rabbinarum sententiâ ex aquis masculis superioribus, scilicet rore & pluviâ seu nubesculis roscidis nitrosis circa solstitium fermento velut turgentiores excursibus suis totam terram aliàs fecundant, primitus per evaporationem Δ is vel solaris vel focalis extractum, cujus pars subtilior *Aphronitrum* dicitur. Hinc jam patere poterit, $\ominus$ copioso turgere spiritu, dum & vasa distumpit atque in multos halitus se diffundit, imò illud mirabile naturæ concretum esse, dum ut frigidum calorem domat, & nihilominus purus putus Δ is est, metalla quævis in fluorem concitans, meritòque $\ominus$ serpens terreus, spiritusque $\ominus$ tri, aqua ignis vocatur. Quia verò spiritus $\ominus$ tri γ dus $\ominus$ li γ o aut cum carbonibus γ lato conjunctus, perfectum exhibet $\ominus$ trum haud inconcinna erit sententia *Mayovv de Nitro Cap. I.* illud nimirum constare ex sale γ do maximè igneo, & insuper γ li seu $\ominus$ is γ li vicem subeunte, $\ominus$ le Δ li purè $\ominus$ so, prout & post destillationem $\sim$ u γ do protruso, relinquitur in γ tâ $\ominus$ um γ um $\ominus$ li γ li simillimum, quod egregiè ad venena domanda valet. Ob hoc γ dum verò fit ut $\ominus$ concretum salsum optatò Δ le ferociens in corpore figat, motumque ejus sufflaminet, quæ causa est quod

refrigerare dicatur: hinc & sicim insigniter extinguit, quatenus ut concretum salsum ratione $\odot$ lis Δ lis $\odot$ si quod ab excrementis animalium, circa quarum viciniam potissimum generatur, unà recipit, cujusque ratione flammam concipere videtur, acre vellicans fauces mitiget, ac etiam γ do suo $\sim$ u motum inordinatum fluidorum cogit, quæ causa est, quod in (*Vires Nitri insigniores*) *hemorrhagiis sistendis, febribus malignis edomandis, Satyriasi item & Salacitate*, ex nimio $\sim$ tuum & humorum motu, præsentaneum afferat auxilium, imò etiam successivè totalem in re Venereà impotentiam conciliare possit, ut exemplo à *Timao à Guldentee* allato per notum, quamvis aliàs si $\odot$ rebus detrahat, vis ipsa prolifica, generatio & vitasimul videatur auferri, & ∇ x & maris fecunditas nonnisi ex hoc $\odot$ le fluat, adeo ut ad id præprimis in Naturæ contemplatione sit respiciendum, ceu in Regno tum Vegetabili tum Animali in id intendimus, cum haud absolum sit statuere seminarias rationes in $\sim$ u universi, hunc verò in $\odot$ libus maximè $\odot$ tro & $\odot$ lo velut in proprio domicilio residere. Verum ut hoc dilucidius pateat, Nitri genesis erit indaganda, ad quam nos manuducit *Ieurfen Prodr. Th. Chym. Cap. IX.* referens $\odot$ gradu superare $\odot$ commune, eique natales suos debere, nimirum è $\odot$ le communi magis Δ li reddito simul cum particulis ramosis contextitur processu sequenti: Particulæ $\odot$ is communis mediante calore externo $\odot$ ris & radiorum $\odot$ rium in motum deductæ simul adsciscunt in poros suos particulas subtilissimas ramosas radiorum $\odot$ rium, qui hinc in hisce ut matricibus retinentur; unde etiam liquet cur $\odot$ è regionibus calidioribus allatum majoris sit efficaciæ, quia nimirum particule in maiori motu existere possunt & per consequens particulas ramosas intimius poris suis appropriare; Sic in latrinis, stabulis, cellis & foveis oritur halinitrum quoddam ejusdem naturæ, quia motu illo intrinseco & ope fermentationis particularum $\odot$ lia ista $\sim$ tur & ramosas ibidem exhalantes particulas suscipiunt; In Germania verò & aliis regionibus frigidis $\odot$ non tam bonæ notæ eruitur quia nimirum, ut communiter loquuntur, nimio $\odot$ le communi refarcitum est, vel quia particule $\odot$ is communis $\odot$ trum constituentes non satis radiorum seu particularum ramosarum sibi assumpere & in statum Δ litis deductæ sunt; Confirmant hæc quod $\odot$ arte obtineri possit è $\odot$ le communi, si nempe $\odot$ commune cum calce permixtum (qualiter aliàs ad rebelles tumores commendat *Gëilfusus de Therm. Wisbadens.*) parùm calcinetur, ut particule magis aptæ fiant ad aëris motum suscipiendum, nimirum Ψ poros $\odot$ is communis aperit, adeo ut ingressus aëri in illos pateat, sic verò pulverisata postea in ollam vel quodcunque vās iniiciuntur & continuò humectantur ∇ â communi vel $\odot$ â, ut hæc fluiditate inductâ eò melius motum intestinum concipiat, hæc verò mixtura ita reponitur in $\odot$ le sub umbrâ, ne pluvia in eam cadere possit

possit, & spatio 5. vel 6. mensium planè degenerabit ☉ in ☉ purum, quod
 ▼ à communi elixivandum erit; Quod si verò *Ungulae, Coriorum ramenta,*
Cornua abrasa, & similia ☉ le Ali abundantia terramque fecundantia his
 adiciantur, tantò major ☉ copia obtinebitur. Obtinetur autem commu-
 niter ☉ ex acerrimo lixivio quod excolatur ex fimo, stercoreque antiqua-
 to, vel putridis etiam cœmeteriorum maceris, terrisque simul studio quo-
 dam putrefactis, affusâ pluries in vasis ligneis aquâ, quâ eadem hoc lixi-
 vium in magnis lebetibus coquitur, ceu Venetiis in magno Armamentario
 ad pulverem pyrium conficiendum taliter parari videre licuit. Apud eosdem
 quis *Borrax seu Chrysocolle Aurisabrorum* ex nitro vulgari paratur, modum
 eorum viresque Borracis hîc adnectere, haud inconsultum erit; Fit is seq.
 modo: R. Nitrum pellucidum dulcis lb. iv. Lactis vaccini 8 t. lb. ij. Mellis despu-
 mati trientem, Croci 3. 8. solve super prunis, adde Lixivii facti ex cinere
 bono & calce testarum ovorum lb. iij. Loca in ollâ vitreata in cella per
 mensem, & congelascent in lapillos, horum lb. j. solve in ▼ font. lb. iv.
 super ▲ dispuma, filtra & coagula in salem: quamvis Hoffmannus teste-
 tur ex minerâ quadam fieri, forte ut *Cesapinus* habet, ex cremato lapide
 quodam candido & fissili, quem Borracem crudum vocant. Quidquid sit
Vires Borracis progeniei nitrosæ insignes sunt in ciendis mensibus, pellendis
 secundinis & partu, molâque & fœtu mortuo, in aq. cinam. puleg. artemis. sabîn.
 &c. à 3. j. vel 3. 8. potenter namque -us uterinos exulscitat & humores
 illic colliquat, prout non minus in Viris genitalia ignava exulscitat si ciceris
 quantitate in ovo sorbili offeratur: Pulvis aliàs ad partum Excell *Wedelii* inde
 habetur: R. Borrac. Ven. 3. j. vel 3. iv. Croci 3. 8. vel 3. j. Ol. succin. cinamom.
 ana gut. 8. vel j. MS. pro 2. vel 3. dof. in aq. puleg. vino malvat. additâ ☉ na-
 tiva, quæ dolorem partûs egregiè levat.

E præparatis Nitri, quoad Usum Medicum sit

I. NITRUM DEPURATUM, quod optimum habetur alcalibus fixis
 acidum corrosivum nimis infringentibus & depurantibus; infunditur sci-
 licet ☉ lixivio fortissimo ex ☉ le Pri vel cineribus clavellatis præparato,
 unde post levem humiditatis abstractionem crystalli ☉ tri habentur puris-
 simi. Atque hoc meritò præferimus cum *Ludovico Lapidum prunella* ita dicto
 ex ☉ tro cum ☉ re vel carius cum floribus ☉ ris semi alcalisato proveni-
 enti, ceu quod inde inflammata & excoriata sæpe magis exasperat. Et hoc
 ☉ depuratum egregium est in *Febribus pestilentialibus* à partibus o-olibus
 ortis quæ domat haud aliter ac o-oum aliàs ☉ tro dulcificatur: hinc
 & Celeberr. D. Sim. Pauli *Di gress. de Febr. malign. p. m. 43. Sal paradysi* dici-
 tur, qui & aliquem ex ▼ nimio usu, ita ut ei quasi viva flamma ex fau-
 cibus exarsisset, seq. à descensu averni revocavit: R. ☉ ppt. 3. ij. santal.
 rubr. 3i8. Ms. f. pulv. pro 4. dof. simul etiam diureticum est ac alvum aper-
 tam

tam retinet & laxat, quâ de causâ ubi *diarrhœa* præsentes aut *alvi fluxus* ejus usus omittendus.

II. NITRUM FIXUM prout ingrediens est laudatissimæ *Confectionis splenetica* seu *Conserva specificæ* ab Helmontio & præsertim P. Emerico à Sthal insigni haud pridem in Helvetia Chymico inventæ & diu in secretis habitæ, & ejus secretum totum ferè continet, ita ab ipsis parabatur: $\mathcal{R}$. $\textcircled{\text{P}}$ purificatissimi lb. ij. Corallior. *Perlar ana* $\mathfrak{z}$. β . Contundantur grosso modo & indantur cucurbitæ, ut $\textcircled{\text{P}}$ fluat, observato ignis gradu, tamdiu sinatur tota materia in fluxu stare, quod intra $\mathfrak{z}$. horas sit, usque dum materia rubescat instar $\textcircled{\text{O}}$ ri aut rubini, huic $\textcircled{\text{P}}$ tro postea insperge pulverem carbonum tam diu, donec carbo illæsus in ipso $\textcircled{\text{P}}$ tro soluto natet, & amplius non accendatur, adhibito postmodum summo Δ nis gradu materia eximatur, ac in mortarium æneum infundatur, & sic habebis $\textcircled{\text{P}}$ fixum, quod nullo modo amplius ignem concipiet: hoc facto: $\mathcal{R}$. hujus Nitri prius pulverisati $q. v.$ ac cucurbitæ indito, cui sensim instilla —um Nitri rectificatissimi usque dum nitrum nullum amplius strepitum ac fermentationem concipit, tum imposito alembico liquorem abstrahe, & in fundo invenies sal miræ virtutis, quod *nitrum rectificatum* vocari potest, quandoquidem hoc nitrum ab alio nitro alienum, flammam tamen concipit instar veri nitri. Quia verò diversæ *Confectionis* prædictæ habentur Descriptiones, meam ab Auctore ipso proponentem, hic addere lubet: $\mathcal{R}$. *sal absynth.* $\mathfrak{z}$ ij. *meliss. urtic. ana* $\mathfrak{z}$. j. $\mathfrak{F}$ ri $\textcircled{\text{P}}$ lar. $\mathfrak{z}$. β . probè hi sales depurentur & crystallisentur, quos postmodum seorsim pulverisa, & pulverisatos commixtosque cucurbitæ vitreæ indito, quibus guttatim instilla *Olei* $\mathfrak{F}$ ris per campan. facti & rectificati $\mathfrak{z}$. ij. à quo fermentationem hi sales concipient, proinde cucurbita, imposito alembico, in cineribus calidis per $\mathfrak{z}$. aut 4 . dies est servanda usque dum omnino deferbuerint, postea $\mathcal{R}$. *Ol. Δ l. citri, anisi ana* $\mathfrak{z}$. j. *fœniculi, menthe Δ l. ana* $\mathfrak{z}$. β . *Ol. Δ l. cinamom. gut.* xxx, *Ambra gris. cum —urosar. solut. gut.* xx. Misce hæc olea, & postmodum extractis è cucurbita $\ominus$ bus ea in lapide marmoreo sensim addito, ita ut mediante agitatione supra lapidem facto Olea probè cum $\ominus$ bus incorporentur, quo facto hisce postea in mortario marmoreo adde *Conserv. rosar. rubr. flor. tunic. ana* lb. j. *pulv. cinamom.* $\mathfrak{z}$. ij. *Macis, Caryophyll.* $\mathfrak{z}$ z. *ana* $\mathfrak{z}$. j. atque rursus hæc omnia indantur Cucurbitæ vitreæ, quibus ultimò addes nitri prædicto modo parati $\mathfrak{z}$. ij. cœn quod, ut dictum, totum secretum continet ad virtutem præstantissimi hujus medicamenti. Simile nitrum fixum dulcificatum ingrediens est *Specifici Burrhiani ad febres*, cujus compositio hæc est: $\mathcal{R}$. *Sal. limon.* $\mathfrak{z}$. j. *Santal. rubr. inspissat.* $\mathfrak{z}$. β . *Flor. $\mathfrak{F}$* $\mathfrak{z}$. j. $\textcircled{\text{P}}$ dulcific. $\mathfrak{z}$. β . Detur cum *rob. berberum*. Nota. Nitrum dulcificatum primò $\mathfrak{V}$ um redditur cum carbonibus & postea in $\mathfrak{V}$ solvitur & $\mathfrak{E}$ tallifatur, & dicitur

dicatur ☉ *Peri duplicatum*. ☉ verò *Limonum* fit hoc modo, sume *Succ. Limon. q. s.* abstrahere ad dimidium & remitte ut refrigeretur & in fundo reperies *Estallos*. Certum est remedium in febribus, in quibus & *Œtrum* *Œsatum* ex ☉ *Œni* & *nitro* in *aq. rosar. rub. idai* solutis & in alembico ad siccitatem abstractis paratum, ut *nitrum perlatum ex magist. perlar.* (admodum *magist. corallorum* supra dictum) magnopere ad sitim inextinguibilem & furiosum æstum conducit: *nitrum* verò *perlatum* cum *saccharo oleis* specificis *antinephriticis* optimè admiscetur, v. g. *R. Nitri cum unionibus non perforatis hermet. marit. ʒ. β. Ol. sem. nephrit. Helmontij, id est, Dauci gut. iij. Ol. lingue avis vel fraxini* (de quo *Glauber. Pharmac. Spagy. Part. I. p. m. 23.*) *gut. v. Sal indic. non Estallif. ʒ. j. MS. f. Pulvis.*

141. *ŒTRUM PLATUM*, seu *Arcanum duplicatum* insigne quoque est remedium, estque, ut *Ludovicus* ait, nil aliud quàm *nitrum fixum* *Œli* cujus *metallica substantia* à *nitro* præcipitatur, *acetosis particulis* sufficienter saturatum, ita ut unà de ☿ *re vo*, ceu monstrat *blanda* ejus *virtus hypnotica*, quid extrahat. Paratur id dupliciter, nimirum aut è ☉ *Œtis* probè exusto, ne extractum *Œlescat*, hinc cum *liquore nitri fixi* ex ☿ *torum elutriatione* commodè habendo, vel *liquore salis Œri* solvendo (quo pacto si quid *Œlici* subest ☿ *tur*) pòst filtrando & coagulando: aut paratur è *Œli* dissolutione simplici cum *liquoribus* modo dictis *nitri fixi* aut *salis Œri* cum *nitro* præparati, donec *Œlica substantia* separata fuerit, unde quod filtratum est coagulatur, aut secundum *Junckenium*, sumuntur *nitri opt. p. iij. Œli, p. j.* quæ funduntur in *tigillo*, adjecto paulatim *flor. ☿* parùm ad depurationem, unde *massa* solvitur, filtratur, coagulatur in *sal nitidum*, etiam *sal antifebrile Moebij* dictum, cujus *Dosis* à *ʒ. j.* ad *ʒ. β.* *Ufus* ejus egregius in *diuresi* cienda, *sero expurgando*, *viscidóque resolvendo*, hinc *antifebrile* certissimum cum ☿ *diaphor. Ocul. ☿ & salibus vegetabil.* ante & post *paroxysmum*, *spiritum impetus p. n.* sistit, unde cum *Camphor.* in *Maniâ* utile. Quod si verò sumantur *Œli p. iij. nitri* saltem *p. j.* & funduntur modo dicto, solvuntur & coagulantur, habebitur *Sal emeto diaphoreticum* modo laudati *Moebij* à *gr. v.* ad *x.* in *jusculo* exhibendum, & testimonio *Hoffmanni in Præfat. Meth. Med.* nulli æquiparandum medicamento. Hic verò & minimè reticendum *Arcanum nephriticum* sequens: *R. Nitri puri, ʒ. iij. Œli ana ʒ. β. solve & abstrahere ☿ Estallos* *nitriiformes* collige postea, quibus siccatis, *R. Estallor. horum, sal. absynth. ana ʒ. ij. ☿ ris vel Œli q. s.* ad *pulmenti* formam cui adde *Ol. anis. succin. ana ʒ. j. Sacchar. cand. albiss. ʒ. iij. MS. f. Pulv. albiss.* Confer supra ☉ *Vum.*

IV. *SPIRITUS NITRI COMMUNIS*, misçâ. .: .â, bolo aliisque, modo *Ludoviciano* commodè cum *Œrudi duplo* præterpropter destillatur, ab ☿ (quæ aliàs ex *nitro p. j. Œli p. ij.* mistis *Œtur* per ☿, sicut ☿ ex

S

nitro

nitro p. ij. salis X ci p.) j. parum in effectu differens, etiam si hæc cum Φ lo, ceu de quo nil vel parum metallici prodit, commisceatur & $\mathcal{A}$ tur: dulcis verò fit, si ei partes æquales. Ψ rectificati admisceantur, digeranturque tepido calore in vase optimè clauso per 8. dies tum destillantur ex arenâ per $\mathcal{G}$ tam (sic namque unio felicius promovetur) & egredietur $\sim$ us odore violaceo, saporeque subdulci grato. *Vires* $\sim$ us nitri dulcis egregiæ sunt in bile acri attemperanda, viscidòq; resolvendò, ac flatibus pellendis; hinc cum eo fit $\sim$ us carminativus D. Vaters: $\mathcal{R}$. $\sim$ nitri dulc. opt. $\mathcal{Tb}$. j. $\sim$ X ci. $\mathcal{D}$ os. $\mathcal{Z}$. vj. Digere & $\mathcal{A}$ la: Si pro calculo, in quo egregius est, adde *Ol. petroselin.* si pro flatibus *Ol. juniper. aut Carui* $\mathcal{Z}$. β , aliàs ex nitro quoque fit *Nephriticum* D. Israël. Prof. Heidelberg. $\mathcal{R}$. Nitri, $\mathcal{F}$, Carbon. quercin. ana Calcina in $\mathcal{H}$ to, cochleatim iniiciendo, calcinentur, exponantur aëri, appposito vase in quod fluat, Oleum illud per deliq. optimè medetur calculo gut. j. In *arthritide* etiam utile est ad gut. j. in qua extus ex $\mathcal{V}$ ti. quam parum à $\sim$ u nitri differre modo diximus, *Aquam antipodagricam* Excell. D. D. Langelot præparavit, quæ hæc est: $\mathcal{R}$. *Aq. simpl.* $\mathcal{V}$ quâ usi sunt aurifabri & post usum abijciunt $\mathcal{Tb}$. iij. $\mathcal{V}$ viv. $\mathcal{Z}$. ij. *Flor. chamomill. melilot. ana* m. ij. Bulliant parum in ∇ simpl. Colat. affund. decoct. myrtillor. q. s. pro coloratione & dum coloratur pedetentim $\mathcal{V}$ acquirit colorem cerevisiæ similem, si deficiat succus myrtilli; sume *Brasiliium cæruleum*; & erit ejusdem efficacæ, ad aplica dein debito modo. Aliter $\mathcal{R}$. ∇ simpl. $\mathcal{V}$ mort. ana $\mathcal{Tb}$. iij. $\mathcal{F}$. $\mathcal{Z}$. ij. $\mathcal{V}$ viv. $\mathcal{Z}$. ij. *succi myrtill. q. s.* Bulliant parum in *aq. comm.* postea procede ut prius. *Uusus*. Intinge in aquam pannum duplicatum, & pone frigidum supra juncturas, in manibus, pedibus & genubus, sed non in humero, cervice vel coxis & hoc facito in augmento & principio morbi.

V. $\mathcal{R}$ NITRI GLAUBERI: $\mathcal{R}$. $\sim$ nitri opt. q. s. adjiciatur ipsi Lanæ purissimæ tantum quantum solvere valet, hinc filtretur & affundatur in vitro magno Oleum $\mathcal{F}$ ri ad evervescent. Unde mox spiritus adscendentes alembico capiantur, hocque reperitur, usque dum solutio flava remaneat, quæ filtranda & abstrahenda ad remanentiam salis flavi, cui prope siccato affund. Ψ rectificatiss. & $\mathcal{R}$ nitri elicitur, quæ ad dimidias abstrahenda. *Vires* ejus sunt diaphoreticæ simul & diureticæ, in specie in Colica expertissimæ. *Dosis* gut. x. xx. xxx. in $\sim$ u carminativo. Sal verò residuum si solvatur, filtretur & evaporetur ad siccitatem, nitrum $\mathcal{F}$ latum præbet, crudo nitro præferendum, ceu cujus $\mathcal{G}$ dum corrosivum crudumque nimis adhuc est.

VI. SAL POLYCHRESTUM, cujus præparatio hæc est: $\mathcal{R}$. Nitri purif. $\mathcal{F}$ comm. ana $\mathcal{Tb}$. j. Pulverisâ ac MS. In promptu jam sit vas terreum fundo donatum plano & quod ignem sufferre possit; Impone furno venti carbonibusque circumda; sensim carbones accende, ne vas rumpatur; Et quando

quando ita agendo vas ignitum est, infunde per vices materiam mixtam v. g. Z. ij. simul & spatulâ commove; sic statim inflammabitur materia & partes nitri Δ les in auram abibunt cum aliqua ☿ ris parte; Postquam ita illæ Z. ij. deflagrarunt, alias infunde, spatulâ continuè agitando; Sicque perge, usque dum omnis materia deflagrârit, neque ex vase eam affunde, donec nullus amplius fumus ex ipsa exhalet, postea verò in patinam terream frigidâ plenam per vices infunde, filtra per chartam, & dein è cucurbita leni igne ∇ in ::: evaporet, materia hinc è cucurbita exempta in B stillos formetur, qui nil sunt quàm nitrum fixatum ope ☿ ris & Δ nis. Utimur hoc sale ad solvendas obstructions hepatis, lienis, pancreatis & mesenterii, in decocto v. g. hordei. Præter hoc sal polychrestum aliud in Gallia viget, à *Dn. Seignette* Rupellis compositum, multo mitius operationes suas, teste *Lemery Cours de Chymie p. m. 288.* perficiens, sic namque & observavi in matrona hypochondriaca sal hoc polychrestum vulgare ad 3 v. in decocto *hord.* exhibitum spasmodum flatulentum in pedibus movisse; Ad illud autem sal polychrestum singulare *Dn. Seignette* tria alia salia concurrere retulit mihi *Lugduni Excell. Jacobus Sponius p. m.* nimitum sal stomachicum, refrigerans anodynum ☿ riale, item aliud sal acida dulcificans, præter quod insuper monstrabat sal anodynum pectorale, omnia elegantissima præparata: hinc dum *Lugduno Monspelim* me conferrem & cum famigratissimo illo *Dn. Verney* (quem *Zwelferus* adeo traducit) hac conferrem de re, affirmavit hic sal ejusmodi polychrestum singulare *Dn. Seignette* per Galliam celebratissimum non nisi ex sale anatro, cujus mihi specimen dedit, ex *Ægypto* ad littora Maris mediterranei circa *Monspelim* adveniente, componi ex multiplicibus solutionibus.

CAPUT V.

De Vitriolo.

VITRIOLUM à vitri nitore nomen habens etiam Atramentum sutorium (eoquoddam tingenda coria maximè adhibeatur) Græc. Chalcantum (quasi $\chi\alpha\lambda\alpha$, & $\alpha\iota\tau\iota\sigma$, flos æris, non verò ærugo ipsa quæ cognitionē aliàs quandam cum chalcantio habet) dicitur, cujus ratione quidam inducti *Hommerum* dum Chalcantio Vatis in operibus toties meminit, judicant illum rectè ipsum Plumbum eo intelligere, idque ideo quia Plumbum sit verum subjectum Philosophorum & spiritus mundi universalis copiosissimè in eo niduletur, quâ de causâ & *Theophrastus* & ejus asseda metathesi literarum verbum occultant, Vitriolum aliter exprimendo *Viromulti*, *Vultimori*, *Mumlotri*, *Muloritiv*, *Mitrulinio*, *Vilotrium*, ne statim subjectum hoc

nobile unicuique innotescat perlæque hujus mysterii philosophici facile inquinentur; Sic namque & literis initialibus verborum sequentium Vitriolum vel potius ejus internam gratissimam rubedinem ☿ream summum arcanum medicinale ad vitam longam, teste Paracelso, illud expriment ac innunt; *Visitetis Interiora Terræ, Rectificando Invenietis Occultum Lapidem Veræ Medicinæ.* Est a. Vitriolum aliud Naturale aliud artificiale, item ratione Coloris aliud album aliud viride aliud cæruleum: Naturale est fossile ex tali humore constans qui gelu quasi concrevit, idque vel in venis, fibris & commissuris saxorum, vel dum ex iisdem guttatim destillat stiriarum modo de eorum pendet cameris, & denique deciduum ex stiris in solum delapsum ita colligitur, unde quoque *stillaticium vitriolum* vocant. *Artificiale* seu factitium duplex est, *concretum*, *coctum*, illud est quod cum ex cuniculis suis effertur & transfusum in excavatos scrobes concrementum capeffit; hoc verò quod decoquitur aquâ atramentosâ in alienis quadratis plumbeis nimirum lebetibus, usque dum tandem in alveos ligneos digestum aluminis modo conerescat, de quo minutiùs Matthiolus in Dioscorid. L. V. C. 74. Quàm maximè etiam habetur è pyrite de ☿te vel ♀re ac simul de ☿re participante, dum efflorescentia spontanea ex prævia calcinatione expositione, in aërem, colligitur & cum ∇â elixivatur: idque toties repetitur donec nullum amplius ∇a virorem contrahat quæ postea præviâ exhalatione, in frigidiore loco reposita cæruleos præbet lapides, qui nil sunt quàm purissimum Plum. *Ortum Vitrioli* si spectemus, ille quàm maximè deducendus à materiâ subtili in particulas metallicas se insinuante agente sicque variè modificante, prout nempe materia subtilis vel magis vel minus alterata erit, particulæque metallicæ puriores vel impuriores fuerint, sic etiam major vel minor erit Vitriolorum quoad colores aliæque accidentia diversitas; sic namque si materia subtilis nihil immutata occurrat particulis ♀reis puris cum iisquæ connubium ineat, emerget Plum ♀reum seu Cyprium: Si verò aliquid ☿æ ◊ admixtum sit, orietur Plum smaragdini & sublutei coloris, ut est Plum Hungaricum veletiam Succicum, si verò parumper alterata sit materia subtilis & ♀re grossiori abundet, resultabit Plum viride, quale etiam habetur ex ☿te Plum ☿tis dictum, cujus naturæ particeps vulgo perhibetur esse Plum Goslariense. Quodd verò in Oli nativa productione subsit calcinatio quædam à materia quadam subtili aciditatis particeps exterius adveniente probat artificialis Plum parandi modus aut cum ☿re crudo stratificando aut cum ∇u ☿ris diluto parum ∇æ, eumque ☿ti vel ♀ri superaffundendo unde crystalli vitrioli habentur, eandem naturam, similitudinem & vires habentes, quales habet & largitur vitriolum nativum, quod & inde, Kunckelio in observ. Chym. teste, vel sexcenties

centies in ∇ â solutum, metallum suum nihilominus retinet & terram aliquam deponit. Elegans verò *vitrioli depuratio* juxta *Stillerum Chymisch Natur-spiegel p. m. 50* instituitur solutione in ∇ â pluvia depuratâ, calcinatione ad $\odot$, hinc solutionis filtratione & abstractionis tandem ad tertias in aërem in summitate domus locatione, quo pacto terra foliata crescit instar cremoris, quæ leniter ad rubedinem calcinata & decenter soluta, polychrestum præbet medicamentum. *Species Drum* quod spectat, illæ variae resultant ex variis eorum invicem transmutationibus, coloribus aliisque accidentibus, quamvis omnes nigro inficiant colore & à pyrite æroso ut dictum, qui quasi omnium stirps est, oriantur, quo variâ nempe aëris in vitriolum pyritemque ejus actione & commixtione variè quoad colorem, tenuitatem modificari potest diversaque hinc nomina sortiri: hinc namque aliud dicitur *Chalcitis*, *Misy*, *Melanteria*, *Sory*, *Diphryges*, quorum inspectionem concedit Archivum *Fel. Plateri* summa cum diligentia & sumptibus olim ab illo exstructum.

I. *CHALCITIS* semper nativa, æris colorem imitatur, & *Sory* subtilior, ut *misy* crassior existit, eique oblongæ & resplendentes debent esse fibræ, ut nec ægrè fatiscat in pulverem; Præter vim adstringentem, qua pollet, adeo actis est, ut carnem urat & crustam efficiat, *Theriaca* præprimis ea ingrediens olim erat, ut eam nigriori inficiat colore, fermentationemque ejus adjuvet, quamvis hodie in compositione *Theriaca* substituatur vitriolum ad rubedinem calcinatum, ut nimirum cum reliquis ingredientibus ita commixtum fermentum morbificum eò melius infringere, domare & præcipitare valeat, absque corrosione, quæ sat subigitur, metu, uti facit *Ammannus Manud. ad Mat. Med. Cap. II. §. I.*

II. *MISY* flavo & aureo colore tingitur, efflorescitque non solum ex chalcitide, *Sory* & *melanteriorâ*, sed & ex omni vitriolo nativo & factitio quasi flos tenuissimus: Quia verò *Minera Jtis Hassiaca* itidem corpus *ῥε* est & calcinata similiter efflorescit, concludit *Excell. Wedelius in Dec. II. Ann. I. Miscell. Curios.* Mineram illam *Jtis Hassiacam*, qualis etiam in *Anglia* extat, ipsissimum hoc esse & genuinum *Misy Dioscoridis*.

III. *MELANTERIA* fusci in cæruleo coloris ac etiam lutei secundum diversas terras in quibus gignitur, modo lanugini modo falsugini similis est, præcipue dum in summa facie cuniculorum, quibus æs eruitur, adestque pyrites coit. Causticum est ut *misy* & omnia adstringentia tenuitate superat, ut verò nigrorem de se edat, fervere prius debet.

IV. *SORY* ejusdem fere coloris est ac *melanteria*, porosum sæpe, & quâdam donatum pinguedine, cum odore gravi & nauseoso, ut quasi fulmineum quid præ se ferat. Estque vel *Ægyptiacum*, vel *Libyacum*, vel *Hispanicum*, vel *Cyprium*.

V. DIPHRYGES flavum est, colore ad misy accedit, sed non ita est aridum & splendens: eructat ex ipsa terrâ; illud colligitur & sarmentis & sole adurit, inde biscoctum dicitur. Habetur etiam simul cum flore æris, obfusione aquæ frigida, sublato ære fornacum in ima parte co-hærens, fex scilicet est subsidens perfecti æris, vel etiam è pyrite concremato. *Vires* ejus sunt adstringere, perpurgare, extergere, siccare, ex-crescentia consumere, ad cicatricem ulcera perducere ceu in ulcere inte-stini recte ejusmodi species suadet & usurpat *Aquapendens Oper. Chirurg. C. 92.*

Vires Vitriolorum tam generales quàm speciales doctè sistit *Nobiliss. Dn. Joh. Georg. Beutelius in Dissert. de Medicamentis § libus S. XXXIII.* quæ præcipuè in eo stupendæ nobis videntur, quòd vitriolum & vitriolacea & potentissime adstringant & efficacissimè penetrant, coagulent nimi-rum & dissolvant, unde non mirum quòd in eo totam officinam lati-tare perhibeant aut pro tertiâ Medicinæ parte habeatur, cum manifestè in eo observetur vis curandi morbos actus contrarios, fixos & Ales, acidos & alcálicos, dissolutos scilicet & coagulatos *sec. Paracelsum*; nimirum præter particulas subtilissimas igneæ naturæ & ♁ ardens inclusum vitriolum continet plurimas partes metallicas figuræ forsân hamatæ quæ fibras cor-poris multum corrugare & constingere valent; ceu patet ex sapore & colore vitrioli, dum non nisi lotionibus sape repetitis sapor ejus ex ore elui potest, & Attramentum lineæ maculans non nisi *succo citri* abigitur, dissolutione scilicet novâ vitrioli partium ferruginearum (uti aliàs in-fusio limaturæ ♁tis in ♁to admixtione pulveris nucum gallarum fit nigra) sicut ex adverso ♁tione cum alcalibus de novo nigror ejusmodi emergere solet. Hinc & minimè hyperbolicè me loqui confido, dum cum illustribus Mineralis hujus æstimatoribus assero, in vitriolo esse quid quod universalis medicinæ vires æmuletur, ex eo quòd sit sedes & habitacu-lum omnium spirituum metallicorum; cum enim naturæ metallicæ pri-mam materiam & velut ens primum constituat (Vide supra *Sect. I. C. III.*) haud dubium erit, quin ejus spiritus nondum mole corporis solidiore crassæque metallorum obruti, sed corporei adhuc spiritus aut corporis spiritualis, materiæ nimirum subtilis, maximè in vitriolo ♁tis, natu-ram retinentes immensis ac velut inexplicabilibus dotibus sint instructi, utpote in quo omnes omnium metallorum spiritus, vires & proprie-tates potentiâ velut in sua radice & prima origine delitescunt & conti-nentur, inprimis verò vitriolati seu ♁rei ♁us, ut & ♁les, Ores, Dres-que qui maximam cum eo affinitatem & connubium habent, ut in vi-triolum vel satis copiosè se transfundant, vel ab eo eliciantur, sicuti vi-demus spiritus destillatione decenti è vitriolo prolectos non saltem cere-bri morbos tanquam Dres etiam maxime rebelles curare, sed & cordis,
Lienis

Lienis, Hepatis, Ventriculi, Renum, partium genitalium, Venereis & Aliis morbis tanquam *Plures* & *Prei* opitulari; haud aliter ac aliasubi cessere Magistri Phillirides Chiron Amythaoniusque Melampus ultimum agrorum in desperatis morbis est refugium *Acidularum* potatio, quæ vitriolo scatentes rebelles morborum nodos solvere sæpius valent; Quod si verò ad *speciales vitrioli virtutes* descendere vellemus, illæ cum variæ sint & diversæ, ut jam innuimus, commodiùs haud tradi possent quàm si vitriolum in sua principia prius resolveremus, diversaque inde concinnata remedia proponeremus, prout in iis nunc hæc nunc illæ particulæ vitriolicæ prædominantur, ut tamen dicamus quæ præter vim adstringendi & deoppilandi in eo vires præcipuè conspicuæ sunt, dicimus ex magno Vitrioli ruspatore & æstimatore *Theophrasto* optimam ex vitriolo ad gr. iij. purgationem ventriculis ex ingluvie aggravatis conducere, hominibus item caduco infestatis & vermibus divexatis, quos præcipuè enecare potest, præsertim lutos, texturam eorum diffringendo & spiritum vegetantem ab opere detinendo, ceu & hac figendi vi putrefactiones in fluidorum corporis massa oboriri solitas sistere valet. Hic verò quam maximè decantanda est summa ejus vis *ἡ γαμμή* seu *sistendi sanguinem* è vasis profluentem in *Hæmorrhagiis* in decantato pulvere *sympathetico*, de quo pòst, item quoddam *ulcera putrida* & *excrecentia*, *inflammationesque* gangrænam minitantes, *gangrænam* ipsam jam præsentem validissimè compescat, domet & mitiget, v. g. R. *Vitrioli alb. Rom. Pulv. fænograc. sem. lini. fl. chamomill. absynth. tormentill. ana* ʒ. ij. Coq. in *Vino albo* pro *Fotu in Gangræna*; *Stipticum* verò heroicum præbet seq. R. *Vitrioli Hungar. ana* tʒʒ. solo in *Roris vitrioli* tʒij. Filtra & liquori filtrato adde *vitrioli* ʒv. applicandum quintuplicatis splenis probè eo madefactis, & sub competente deligatione per dies aliquot ne sanguinis (statim quidem coagulati) crusta perperam detrahatur, sic relinquendo vulnere perfectè subtus sanato, de quo pluribus *Weberus Med. Cesar. in Anchora sauciatorum* & *D. Ludovicus Miscell. Curios. Ann. VIII. & IX. Dec. I. Obs. CLII. p. m. 327.* Sic & *Ophthalmicum* insuper egregium & Nasale vel *Errhinum* eximium est vitriolum; scribit enim *Excell. Binningerus Observ. Cent. V. obs. C.* se ophthalmicos plurimos cum dolore lancinante & intolerabili cum tumore, ne quidem præmissis ullis remediis aliis, ita sanasse: R. *Butyr. rec. aq. rosar. vel plant. q. s. lot. ʒij vitrioli alb. pulv. ʒ. j.* plus minus Ms. f. *Ung.* cujus magnitudo pisi minoris in oculi clausi angulum majorem intrudatur & eodem palpebra illinatur, sic nunquam fefellit nec fallit, oculus enim & acriora ferre valet, teste *Exc. Wedelio de Med. facult. p. m. 87.* qui & *observ. XIV. Coll. Nat. Cur. Dec. I. Ann. III. vitriolum album Errhinum* tutissimum judicat, ut dictum, in *aqua s. aut cephalicâ* solutum, pennæque naribus modestè.

destè adplicatum idque scribit, liquare in debita quantitate ex voto catarrhos & extra vocare, ut in Infantibus etiam recens natis ex spiramentorum nasi obstructionibus, ut sæpius fit, vix lactare valentibus & suffocandis feliciter id aliquoties adhibuerit: sic & in $\square$ *incontinentiâ* $\mathcal{R}$. vitrioli p. ij. $\bigcirc$ p. j. coq. in $\triangle$ *font.* immerge *Lana caprina* M. j. exprimatur ∇ a, apponatur pubi per horam: Sic quoque vitrioli parum in q. s. decoct. vulnerar. & deterfiv. solutum pro Injectione, plumaceolis applicatum *carnis excrescentiam* & (ut $\rightarrow$ $\oplus$ li) in *fungis* prohibet, & vitriolum $\mathcal{I}$ ris in ∇ s. vel *plant.* solutum & linteis tepidè applicatum, profundiora etiam *vulnera* nyctemeri spatio consolidat, prout & Parisius in Amputationibus ad vasorum majorum orificia communiter applicant vitriolum contusum crassiusculè stupæ involutum, dein pulverem stypticum ex *Colcothare vitrioli, bolo, mastiche & Colophon.* pulverif. ana q. s. apponunt deligatione apta.

Remedia & Preparata è Vitriolo sequentia commendamus:

I. PULVIS SYMPHATHETICUS Nic. Papinij & Digby Angli ita fit: $\mathcal{R}$. Vitrioli Roman q. v. mense Julio vel Augusto, & postquam repetitis dissolutionibus ex aqua limpida, per chartam emporeticam filtrationibus, ad ignem evaporationibus & coagulationibus in loco idoneo ab impuritatibus depuratum fuerit, summèque viride sit, crassiusculè contundatur, & ferventioribus $\bigcirc$ is radiis dum versatur in Leone, per dies 15. vel 16. aut 18. plus minus exponatur, ut ad perfectionem seu minus perfectam calcinationem, summamque albedinem (absque metu alicujus castrationis in minerali hoc corpore, quo fortius captivus $\sim$ us detinetur, ut *Excellentiss. & Celeb. Bohnius Lips. in Colleg. Chym. M.S.* indigitat) deveniat, observatâ interea debita ab aëre humido & vase ferreo defensione; pulvis hic præparatus in loco sicciore asservandus, vel etiam si desideretur magis utilis ad fracturas & fissuras, præterquam quod hæmorrhagiam vulnere certò sistat per se, commiscendus pulvis gummi Tragacanthi pulverisati anatica proportionem. Pulvis hic linteo, cruore aut pure læsi tincto inspersus & alio involutus curat vulnera & ulcera incurabilia, etiam interna Intestinorum in Dysenteria si fecibus adspargatur, experimento *Wedelii* modò laudati, haud secus ac secrete *Knöphelii* feces taliter super $\bigcirc$ vitrioli excernendi. Huic pulveri symphatetico affinis est *Lapillus Drif* ab *Helmontio* dictus, qui ex vitriolo $\triangle$ le prius factò parari solet à *Marco Marci Philos. vet. restit. p. m. 545.* dum vitriolo supra marmor effuso vitriolum præparatum quam celerimè Lapide corrente in gyrum ducto permiscuit, priusquam hoc avolare, illud planè coagulari valeat. Testatur is se ex quo illo uti cœperit, observasse in corpore suo *arthritis* sensim remisisse, verisimilèque esse ipsum ad *senectutem retardandam* & à multis gravibus morbis præservandum valere, siquidem inter pilos barba

barbæ canescentes hinc inde nigros spargi & intermisceri observât & pectus quod ante læve & glabrum fuit, post annum primò sexagesimum lanugine obduci & pilosum fieri, de quo *cit. loco* pluribus consuli potest, imprimis verò *Clariss. Thilo Dissert. peculiari*, de hoc *Driff Helmontii*, in cuius §. 7. operationem huius Lapidis fieri iudicat ex subtili ejus terrâ in partes nervosas & tatâ, quas & simul in iis contentum ætherem vitalem premir & juxta Archæi sui ideas figuratâ illa terreâ determinatâ, indeterminabili tamen ratione Archæum nostrum, ita specificat, ut robore accepto instar sabuli bullientis, omne hostile propellat, & ☉bus simul suum agentibus, à multis gravissimis morbis se se immunem præstet.

II. GILLA ex VITRIOLO PARACELSI vel CROLLII: *R. Vitrioli ʒ iis coloris subviridis q. v.* illud in ☐stillos pellucidos concretum resolve in ∇ te ∇ do, quod primò egreditur in Δ ne vitrioli vulgaris; solutum per octiduum circulando digere & post de hoc *circulato* dato à Δ . β . ad Δ j. β . Δ . ij. vel 3. β . *Usus* haud contemnendus isque certus in expurgandis è Ventriculo Intestinis, præcordiis, pulmonibus, nec non capite noxiis superfluitatibus, unde suboriri solent angustie præcordiorum, ventriculi aggravationes & aliæ læsiones, quibus febres, lumbrici, catarrhose defluxiones & articulorum vitia oriuntur, imò si in Catharrhis suffocativis cum haustu vini mox exhibeatur, copia crassæ lentæ & viscosæ materiæ rejicitur, liberabiturque à suffocationis periculo imminente æger, uti non semel id visum est. Vid. *Hartmann. in Basil. Chym. Croll. p. 23. 24.*

III. ESSENTIA VITRIOLI ANODYNA seu *Arcanum narcotico-anodynum*: *R. Vitrioli pulveris.* & ad albed. lento calore calcinat. $\mathfrak{lb}$. β . affunde ∇ rectificat. $\mathfrak{z}$. xxx. pone in fimo equino per mensem, decant. in M. B. ad liquoris flavi remanentiam, oleum destillato simile prolectum serva; longè melius habetur à quibusdam Laudano opiato, ac etiam juxta laudes *Ludovici*, in quibusdam haud spernendum: *Dosis gur. xij.* in liquore conveniente. Ab hoc haud adeo abludit *Arcanum vitrioli Tilingii*, ex quo testatur se successum habere qualem cupiat, confortet enim deoppilet & in quibuscunque morbis etiam periculosissimis infinitarum sit facultatum, dosi gr. j. saltem assumpta: *R. Vitrioli Roman. aut Hungar. lb. xii.* dissolve illud in ∇ a vulgari destillata, postea pone in cineribus calidis, ut ∇ a evaporet, donec crustam aliquam accipiat, tunc colloca in loco frigido ad duos vel tres dies, & Vitriolum, sepositis nonnullis fecibus, lapillescet. Accipe hoc Vitriolum, & pone in concha vitrea in hypocausto calido, ita tamen ut concha sit recta, & videbis vitriolum abire in pulverem primò album, deinde flavum Tunc iterum in ∇ a communi destillata dissolve, & permitte stare in cineribus calidis viginti quatuor horis, atque plurimas feces in vasis fundo invenies; decanta quod purum est, coagula, sepone in concha, atque iterum dissolve

diu, donec nullas amplius feces deponat, & ad dulcedinem vergat. Albo autem calculo notabis, ejus viriditatem probè probèque esse conservandam, aliàs enim oleum & opera perderetur. Postea pone illud Vitriolum purificatum in phiala, quam hermetico sigillo bene occludes, & in furno philosophico pones; ubi ignem de decem diebus ad decem dies gradatim angebis, ut Vitriolum ad rubedinem appropinquet, donec tandem instar rubini rubeus sit. Rubeum hoc Vitriolum exime, & pone in cucurbita vitrea: affunde ∇ correcti & puri bonam quantitatem, & 4. aut 5. diebus benè clausum in calore leni asserva. Postea $\sim$ um decanta, & alium recentem affunde, quousque omnem vim & efficaciam ex Vitriolo hoc extraxisti. Extractions hasce pone in cucurbita, & in balneo maris $\sim$ um separa; affunde $\sim$ um iterum, & separa ad tertiam vicem, semper remotis fecibus. Demùm ∇ m pluviā destillatam extracto affunde, lava & quatuor aut quinque dies in cineribus colloca, ut, quantum potest, extrahat. Quod solutum est, decanta, & aliam ∇ m destillatam appone, totidemque diebus in cineribus calidis asserva, idque tribus vicibus reitera. Extractions hasce confunde, & in balneo maris ∇ m separa. Postea accipe hoc nostrum extractum, pone in cucurbita mediocri, appositis & allutatis alembico & recipiente, atque destilla primò Δ ne lento, deindè auctiore, & ascendet sanguis leonis viridis, instar rubini rubeus, qui nocte intempestiva & tenebrosa instar carbunculi lucet, cujusque odor omnia alia odorifera antecellit.

IV. $\sim$ US VITRIOLI S DUS COMMUNIS ex vitriolo ad rubedinem calcinato, ad superfluum humiditatem dissipandam, fieri consuevit, immitendo S opt. loricata, Δ ne primitus leni, dein verò auctiori ac tandem fortissimo, cujus *Usus* Minderero adeo placuit, ut liberè pronunciarit se, interdicto ejusmodi vitriolati medicamenti usu, ad pestis curationem nunquam, vel saltem inermem accessurum, prout hinc nobilitat *Mixturam simplicem* Dan. Ludovici, ut liquorem antipestilentialem egregium: R . K bezoard. (parata nimirum taliter, R . *Rad. angel. belen. carlin. fraxinell. ana* 3. j. *Myrrh.* 3. vj. *Crocis.* ij. *Castor. Ess. opii Langell. ana* 3. 6. ∇ rectific. 3. xl. Stent in infuso in loco calido per aliquot dies, postea filtrentur) 3. x. $\sim$ us vitrioli, 3. ij. F ri 3. vii. *Ess. camphor.* 3. 6. *MS.* egregiè enim $\ominus$ Δ le acre colliquans enervat. Placet & *Ros. Vitrioli* juxta *Angel. Salam: Anat. Vitrioli Tr. 1. Cap. I. p. m. 264.* per balneum Mariæ prolectus, adversus ardentes capitis dolores ab ipso commendatus ut & cerebrum superfluo calore & siccitate debilitatum confirmandum, ad cujus aliàs affectus: $\sim$ us vitrioli Δ lis cephalicus ab *Heurnio Observ. XVIII. p. 32, 33.* multum etiam laudatus, hinc sistitur: R . *Vitrioli Cyprii* lb. $\frac{3}{4}$. *Cranii humani Ungul. alcis ana* 3. j. *Visci quern. corylin. sem. pæon.* vel etiam aliquid de succin. *Apicib. C. C. ana* 3. 6. ∇ rectificat. circiter *Mens.*

Mens j. digere in cucurbita per dies 2. vel 3. hinc Δ letur & pro lubitu cohobetur, unde prodit —us Δ lis penetrantissimus cujus Dosis in omnibus affectibus capitis ad gut. xx. xxx. in aq. lilior. convall. Sic & D. Ludovicus Mixturem vitrioli —satam laudat e proportionaliter confus. —u vitrioli & —u —ri , vel —ri & vitrioli crudorum Δ tione simultaneâ.

IV. —us $\oplus$ LI Δ LIS cum ejus —re narcotic. o sufficienti laudum præconio describi vix potest, quàm excellentes enim dotes is obtineat, norunt illi qui effectus ejus mirandos experientiâ compertum habent, unde fidem merentur Glauberi candida verba quibus *Furn. Philos. P. II. p. m. 8.* hæc describit hinc afferri maximè digna: $\oplus$ lum, ait, antequam Δ letur, nullâ aliâ indiget preparatione, quàm manuali separatione à suis impuritatibus, sive rebus heterogeneis ne spiritus inde inter destillandum inquinetur. Si verò velis, poteris ipsum semel dissolvere in ∇ purâ, solum filtrare, iterumque postea ∇ a evaporatione redigere in $\oplus$, ut certus sis purificationis ejus. Postea instruento calefacto, injice —j . vel alteram cum cochleari ferreo, quo injecto repone iterum operculum, & instar nebulae albae unâ cum —te egredientur —us in recipientem; quibus evanescentibus & condensatis, plus injice $\oplus$ li, atque hoc tamdiu continua, donec vas tuum repletum sit; tunc enim operculum auferendum, & cum cochleari ferreo $\odot$ eximendum, quo ablato, plus iniice vitrioli, atque id tamdiu repete, quamdiu volueris, vel donec sufficientem nactus sis copiam —um . Tandem omnibus refrigeratis aufer recipientem, liquorẽque effunde in $\odot$, quam colloca in — ex lenissimo Δ is calore —uum Δ em separa ab oleo gravi: oportet autem vas recipiens —um illum volatilem, optimo luto retortæ unitum esse, quale docet *Glaub.* in 5. parte. —tu Δ li omni egreffo, quod percipere licet e guttulis majoribus, aufer recipientem cerâ obturandum, aliũque repone (sed absque luto) ad — seorsim capiendum, & remanebit in retorta oleum grave, nigrum & cortosivum, quod si vis, rectificationis gratia, poteris fortiori igne elicere: Et si non, fac ut omnia refrigerant, quo facto exime retortam, & affunde oleo —um prædictum Δ lem, quam colloca in — . Δ emque administra moderatissimum, & unicè egredietur —ille Δ lis, relicto omni phlegmate cum oleo, attrahente illud ratione siccitatis suæ. Hac igitur ratione —us ille omni privatur —te , & planè igneus redditur, sed non corrosivus. Qui si non rectificatur ab oleo proprio, non diu perseverat in bonitate sua, quia temporis progressu, pulveris rubri —tatione , privatur suis viribus, & aquæ similis redditur; quod si rectificat, fieri nequit. Causa autem hujus præcipitationis est debilitas —us , à nimia copia aquositatis causata, qua fit ut —ur suum retinere nequeat; quod tamen facile retinet rectificatus à proprio suo oleo. Pulvis autem ille ruber non spernendus, sed conservandus

dus diligenter, quia non minoris pretii quàm spiritus: estque nihil nisi sulphur volatile vitrioli virium mirandarum, gr. 1. 2. 3. 4. vel plurium pondere datum, habitâ nimirum ratione agrotantis: Mitigat dolores, dulcem provocat somnum, non instar opii, hyoscyami, aliorumque soporiferorum, scil. non periculosum, sed tutum & suavem: Cujus beneficio gravissimi curantur morbi, cui Paracelsus multum attribuit, ubi scripsit de sulphure embrionato. Ille vero Sulfus vitrioli sulphureus Aliis proprietate præditus subtiliandi & penetrandi; aliquot enim guttularum pondere administratus sudoris gratiâ, permeat universum corpus, aperit obstructions, & instar ignis omnes vitiosos humores consumit: Estque egregia medela in Epilepsiâ, Maniâ, suffocatione matricis, scorbuto, melancholiâ hypochondriaca, aliisque morbis ab obstructione & putredine sanguinis ortis; prodest quoque in peste, cunctisque febribus, mixtus cum V pro quotidiano usu, mirabilia præstat in extrinsecis accidentibus. Item in apoplexiâ, contracturâ, aliisque nervorum affectibus, parti affectæ affricus; penetrat ad ossium medullam; calefacit & recreat nervos duos: in colica si præter intrinsecam administrationem, in clystere applicatur, è vestigio juvat. Loco podagrico illitus, mitigat dolores, tollit tumores & inflammationes, & præ cæteris scabiem curat, impetigines, serpiginis, &c. curat recentia vulnera & antiqua, cancrum, lupum &c. extinguit ambustiones, inflammationes, gangrenam, & consumit nodos cutaneos. In summa hic spiritus à veteribus sulphur philosophorum vocatus, universaliter operatur in cunctis morbis, cujus vires laudari satis nequeunt; quare mirum, quod hodiè tam rarè reperiatur. Aquæ fontanæ mixtus gratiam illi conciliat aciditatem, ita ut referat acidulas. Curantur etiam domi per hunc spiritum alii morbi, qui aliàs thermarum usu curantur. Alii ut Sulfum vitrioli Aleam adipiscantur, irrorant vitriolum depuratum leviterque calcinatum V rectificatissimo, humiditatem superfluum per exiccationem ad calorem lenissimum semper avocando, postea S lant ex . . . & prodit Sulfus penetrantissimus propè custodiendus, reliquum Δ ne aperto S latur & rectificatur cujus p. j. cum p. iij. prioris liquoris digesta & S ta magnarum virium est in cerebri & uteri morbis.

V. Sulfus GLI COAGULATUS, qui portatilis est, tutus nec injucundus: R. Sulfus vitrioli P. j. D crud. P. s. f. abstractio; vel affunditur Sulfus vitrioli Væ sigillatæ, quæ in loco frigido reposita coagulantur, in calido verò rursus solvuntur, usûs sic egregii seci. Michaelen in Dysenteria, febribus malignis cum alvo profluvio & vomitu conjunctis.

VI. OLEUM GLI RUBRUM ejusdem Glauberi ut heroicum elegantissimumque medicamentum hîc proponere lubet: R. GLI Hungar. vel opt. alter. q. v. solv. in V comm. filtretur per chartam emporeticam, postea Sulfum S is X ci tantisper affunde, dum omnis viriditas evanuerit, & V a clara

clara & limpida facta, præcipitato ☿ re flavo ad fundum: quo facto ▽m claram decanta, turbidam verò filtra per chartam bibulam, retinentem ▽am vitrioli, transmissa ▽a, quam siccare & destillare oportet, & dabit oleum sanguinis instar rubrum efficacissimum, cunctas obstructions deoppilans & radicitus curans epilepsiam. Clara verò ad siccitatem evaporata dat salem, (NB.) è quo per destillationem elicitur ☿us mirabilis (NB.) quo Stillerus ex vegetabili oleum rubrum facillè elicit, item è ☿ro crudo, ☿io oleum aureum &c. Sal verò antequam destillatur, est purgans quoddam specificum; quod tutissime usurpatur in cunctis morbis à gr. 3. 10. 12. usque ad 24. Quò non pigebit adducere aurea Basilii Valentini verba, secretum maximum in Alchymicis continentia: *Quamvis in principio forma corporea atq; ens corporale, visibile & tangibile assumatur, tamen ex illo formali corpore elici debet ☿alis & celestis quadam entitas, dicam, an apparentia, quæ entitas antea per astra illi corpori infusa & per elementa perfecta & concocta fuit, hæc autem ☿alis entitas iterum per ▽em minorem & regimen ac directionem microcosmi iterum ad tangibilem, ▽am, solidam & inconsumptibilem materiam reducenda est.*

VII. ☿ NARCOTICUM VITRIOLI seu Balsamus vitrioli Sylvii: R. Ol. vitrioli veri seorsim ℞i 3. β. In vitro oblongo affund. ☿us terebinthin. 3. iij. movendo fortiter tam diu, donec omne ☿ olei vitrioli à ☿a terebinthinæ fuerit solutum, finitoque calore ☿ sanguineam, id est, Balsamum seu ☿ vitrioli narcoticum exhibuerit, huic ut evadat crassum, ☿usque terebinth. separetur, affunde ▽am pluv. cum qua coqui debet per dimidiam horam aut q. s. sic ex parte exhalabit cum ▽a ☿us terebinthina, ex parte verò ▽a innatabit; ☿ verò picis instar fundum petet, à quo liquor est decandandus, ☿ relictum solvatur ☿ rectif. ut fiat ☿ ☿ris vitrioli, quæ à fecibus decantatur & evaporatur ad consistentiam Pilularum, relinquitur ☿ vitrioli purissimum ab Extr. opii parùm differens. Vires ejus hinc itidem soporem inducere, dolores lenire, maximè secundum Celeberr. Sylvium Prax. Med. Lib. 11. Cap. 26. §. 31. p. m. 461. vim pacativam in bilem effervescentem, vel furorem Archæi secundum Helmontium extendere, hinc laudato Sylvio nunquam satis laudatum remedium audit ob vires ejus stupendas, quas, ut expertus loquitur, non adeo satis quis mente assequi valet, tantum abest, ut quis ore deprædicare satis queat, Podagricorum hinc insigne solatium. Excellentiss. Bohnius aliam ejusmodi extractionem instituit modo sequenti in Colleg. Chymic. Manuscript. quam ut elegantem hîc apponere lubet: R. ☿ vitrioli dulc. ℞b. β. ☿ ☿ri puriss. 3. iv. quæ mixta in ☿ committantur ▽ni reverberii, quo pedetentim aucto, ☿tio perficiatur & prodit guttatim Ol. rubicundum atque tunc ▽ augendus, imò suppressionis per 4. vel 5. horas ministrandus, huic guttatim dein instilletur ☿ sic ☿tur ☿ vitrioli in pulverem

pulverem rubicundum, è quo edulcorato & exiccato cum ∇ rectificato inter veniente digestionem 3. septimanarum, $\mathcal{R}$ extrahitur, quæ sub forma ∇ supernatat, per tritorium separanda.

VIII. ∇ VITRIOLI è felicissimo Chirurgo Felice Wurtzio Chirurg. p. m. 625. ita paratur: $\mathcal{R}$. Vitrioli q. s. indatur ollæ $\triangle$ e reverberii calcinetur ad rubedinem, massam contunde & affunde ∇ am font. stent per noctem, decantetur, & reaffundatur nova ∇ , quæ si clara evadet, denuo per inclinationem effundatur, hocque repetatur toties, quoties in ∇ nulla amplius acredo animadvertatur; siccetur massa & habebitur ∇ purpurea, majorum virium in chirurgicis quam Bolus vel ∇ sigillatâ, Hinc composuit Dan. Ludovicus Emplastrum cum Ol. hyperic. Cera Terebinth. pro consolidante in abscessu testium: præprimis verò laudem summam & inde meretur celebratissimum Unguentum fuscum Fel. Wurtzii in ejus Chirurgiâ descriptum, synoviam dictam egregiè compescens aliâque articulorum vulnera sanans, ab Helmontio quoque magni ipso æstimatum.

IX. COLCOTHAR seu $\odot$ vitrioli, ut residuum à $\mathcal{A}$ tione — us vitrioli, crocus $\mathcal{J}$ tis est adstringens, acido omni & $\mathcal{A}$ respoliatus, ab omni salsedine edulcorandus, Virium hinc earundem, quarum crocus $\mathcal{J}$ adstringens, de quo supra Sect. II. C. IV. §. 8. Quod si hoc $\odot$ cum $\ominus$ le $\mathcal{X}$ co in flores — tur & extractio ∇ instituat, habetur $\mathcal{R}$ a elegantissima quâ tamen frequentior illa est supra jam quoque allata, $\mathcal{T}$ Ra nimirum $\mathcal{A}$ ris vitrioli Michaelis, quæ ex hoc colcothare optimè edulcorato, ne cum Ettmyllero, ut dictum, vomitum quis timeat, cum — u ex $\ominus$ ler comm. & $\odot$ ana elato. elicitur, quo menstruo ad mellis consistentiam abstracto, residuum cum ∇ rectificatiss. digeritur ad liquoris saturationem, qui tinctus filtratur filtratque pars quædam ad debitam consistentiam denuò abstrahitur.

X. — us VITRIOLI HERMAPHRODITICUS ex vitriolo hermaphroditico id est vitriolo vulgari cui minera $\mathcal{F}$ & $\mathcal{J}$ tis (vid. Hoffm. Clav. p. 227.) combinantur ut communis parari solet, qui tamen ob vitriolum commune jam de $\mathcal{J}$ te & $\mathcal{F}$ participante, ut supra dictum est, parum à comuni differt, laudatur multum in affectibus spleneticis & uterinis, ceu ab Hartmanno ad Elixir. uterinum Crollii inde adhibitus.

CAPUT VI.

De Alumine.

ALUMEN Græcis *αλμηνία* ob vim adstringendi summam magnam hinc jam cum Vitriolo cognationem fovet, præsertim quia ex eadem quoque venâ ex qua hoc eruitur, prout ex eodem subinde pyrite calcinato, ex quo vitriolum elicatum erat, $\bigcirc$ habetur dum loco partium metallicarum acidum præsens aggreditur & rodit partes materiæ petrosæ ∇ striores & cum iis se in $\bigcirc$ sam pellucidam substantiam conjungit, ceu per artem aliâs: si — — — per campanam admisceatur ∇ æ sigillatæ, mox concretum aluminosum emergit; ut ita nullum dubium sit, quin adsint in $\bigcirc$ ne eadem particula acidæ quales in vitriolo, præterquam quod loco partium metallicarum illæ agant in partes ∇ stres cretaceas vel petrosas, illasque rodant & dissolvant; quo tamen fit, ut multò minus materiæ subtilis insit $\bigcirc$ ni quàm vitriolo, quia particula ∇ stres cretaceæ citissimè dissolvuntur & extenduntur in materiam quandam unâ cum ∇ a communi, & nunquam ex texturæ suæ ratione plus acidi ejusmodi activi admittunt, quàm in poros suos admittere valet, unde fit ut reliquum quod adest acidi, recipi intra poros ejusmodi inhabile aufugiat & $\bigcirc$ ut corpus minus spirituosum relinquat. Prout verò taliter in dissolutione terræ cretaceæ natura procedit, etiam hinc diversa *Aluminum naturalium genera* oriuntur, sic namque *Agricola* $\bigcirc$ nis duas facit species, *liquidi* & *spissi* seu concreti: Liquidum rursus est vel purum vel impurum, pallidum sc. ac scabrum, qualia tamen teste *Ettmiller* hodie sunt incognita: *Crassum* varium itidem est, vel enim in laminas scissum est, quale tamen potius lapis est, haud secus ac illud quod pro $\bigcirc$ ne plumoso venditant, *Amianthus* scilicet qui absque adstrictione insipidus est, quoque in filo texti. Veteres indusia, marsupia in $\triangle$ e invincibilia ad cineres ligni & cadaveris ex more combusti distinguendos, pararunt, teste *Sepratio*, *Boëthio*, *Beccherio* & *Sponio* qui Lugduni mihi de hoc aliquid communicavit, optandumque fovet ut ars ejusmodi amianthum præparandi ad indusia adhuc hodie planius esset cognita. *Artificiales Aluminum species* sunt, vel *Rupeum* seu *Rocha* ex rupibus aut ∇ a sui generis excoctum, (nimirum lapis crematur donec aëri expositus & pluviam itentidem irrigatus ultrò fatiscat & in luti speciem tabescat, fit lixivium ex Ψ & cineribus betulæ vel fagi, cui quarta pars lapidis in pulverem resoluti admiscetur; usque ad tertiæ partis consumptionem excoquitur; liquor effusus percolatur: frigido loco collocatus alumen præbet, quod specie $\square$ stalli humori innatat, vid. *Kircherus Mund. subterr. Lib. VI. p. 335.*) vel *Scaiolm* ex schisto lapide: claro

claro & lucido combusto paratum, vel *Catinum* quod ex herba soda & kali, vel *Saccharinum* ex $\bigcirc$ *roch. crudo*, albumine ovi & aq. rosar. in metas instar sacchari efformatum, pro *Cosmetico* mulieribus inserviens.

Vires Aluminis quod spectat, illæ certè tam internè quàm externè corpori nostro insigniter sunt proficuæ & salutares; ex eo enim quod potenter adstringat, corruget, absorbeat, desiccet & mitiget, egregiè humores corporis à secessu partium & colliquatione cohibere, ut & fibras quibus contextitur roborare, laxasque nimis firmare valet, sic namque in *Dysenteria* desperata à quibusdam exhibitus globulus ex alumine præparatus, prout alii non verentur $\bigcirc$ in ∇ à pluv. solutum in *Angina* ad gargarisandum propinare, quo influxus inhibeatur & tum medicamentis aliis convenientibus curari possit. Sic & in *Nosodochiis Londinensibus* ex ejus p. ij. *Camphor.* p. j. & *Sacchar. cand.* p. iv. cum ∇ heminis ij. maceratis per biduum & filtratis *Lotio-nem antiscorbuticam* ad gingivas usurpant egregiam. *Bartholinus* in odontalgia maximo cum successu $\bigcirc$ usurpavit, uti & de se refert *Verzascha* in *Observ.* p. m. 68. $\mathcal{R}$. $\bigcirc$ ignitâ scutellæ fusi pulveris. 3. ij. Nucis mosch. 2. j. Mellis q. s. MS. in mortario in formam linimenti: vel $\mathcal{R}$. $\bigcirc$ 3. iij. Piper 2. iij. sem. hyoscyam. 2. iij. Pyrethr. 3. j. β . MS. f. Trochisc. qui super dentes positi sedant dolorem. Præprimis autem extollenda $\bigcirc$ nis vis antifebrilis adstrictione sua sanguinis effervescentiam p. n. cohibens, cum pulvis hic febrem tollere dicitur cum admiratione: $\mathcal{R}$. $\bigcirc$ crud. Nuc. mosch. ana 2. j. Oliban. 2. j. Piper. nigr. gr. vij. Caryophyll. gr. iij. vel vj. MS. f. pulv. subtil. Dosis. à 3. β ad 2. j. in aq. centaaur. min. & $\mathcal{R}$. simpl. vel bezoard. ana 3. j. β . ante paroxysmum: Vel $\mathcal{R}$. $\bigcirc$ nis, $\bigcirc$ iati ana 3. j. Flor. $\mathcal{R}$. ci 2. j. Nuc. mosch. 3. β . MS. f. pulv. Dosis singulis diebus 3. β . Exinde fit *Pulvis adstringens* laudatissimus in omnibus hæmorrhagiis & abscissionibus arteriarum & venarum; *Hendricus Vielschlom* persolvebat 150. Imperiales pro hoc secreto sibi ex Dania communicato: $\mathcal{R}$. $\bigcirc$ crud. 3. iv. Calcina in mundo vase fictili, pulverisa in tenuem pollinem instar farinæ, huic adde 2. ij. Vitrioli alb. Rom. ppt. vel calcinati & pulveris. in mortatio, misce cum $\bigcirc$ imitte hos pulveres in vas in quo stopa ∇ æ dulcis sit, agita sæpe materiam circumcirca in ∇ , adde dein materiæ solutæ $\mathcal{R}$. gr. vj. $\mathcal{R}$. alb. ppt. 3. j. Imitte in lagenam, & liquore si uti velis, move vitrum. *Uso* ejus inprimis, si arteria vel vena sit abscissa, tum affunde 5. vel 6. cochlearia ex hac aqua, fac 6. vel 8. fascias, impone in ∇ am, deinde madidas applica vulnere, tum statim sanguis supprimetur. Sic & ad *Ul-cera virulenta & corrosiva* ex $\bigcirc$ ne egregia habetur *Aqua* apud *Chirurgien des Pauvres* *Traite* III. p. 69. $\mathcal{R}$. Succ. plantag. portulac. $\bigcirc$ rocha ana $\mathcal{R}$. β . Album ovar. num. xij. agitentur baculo, MS. & destilla, qualem quoque *Fernelius* in *Gonorrhæa* tuberculo stipata pro *Injectione* summopere laudat. Nec prætereundus *Lapis Salutis* seq. $\mathcal{R}$. $\bigcirc$ Roch. vitrioli Rom. ana, $\mathcal{R}$. j. solv. coq.

coq. lento Δ ne & abijce spumam, insperge pulv. seq. *R. Boli Armen. ʒ. j. ʒ. Ceruss. ʒ. j. Camphor. ʒ. ij. ʒ. acerrim. ʒ. ʒ. Coq. ad rubedinem, agitando semper.*

Preparata ex Alumine sunt

I. ALUMEN USTUM calcinatione simplici habetur ad excrecentias carnis absumendas, quo ut tuto contentus fuit *Wirtzius*, qui & in *Chirurgia sua p. m. 594.* egregie in ariduris membrorum ex partium nervosarum contusionibus ac lacionibus laudat Alumen probe calcinatum, solutum in ∇ comm. quo pacto ∇ tur pulvis cum *Spiritu vini rectific.* edulcorandus, & post *Unguento appropriato, oleoque laurino* miscendus, prout & ob vim penetrantem hujus arcani contra *Ischiadicum morbum* id extollit, maxime si prius pars affecta solutione illa lavetur, ac etiam in coctione *verbena & centaur. min.* balneetur.

II. PHLEGMA ALUMINIS ex simplici per $\odot$, ita ut sexta solum pars repleta sit, destillatione habetur, cui si addatur *Sem. Santonici* (*Bellisaamen* oder *Wurmsaamen*) & in B. M. destilletur & cohobetur in *caricostium* corrigenda secretum habebitur, praesertim ex *lue Freâ*, intra 9. dies enim exfoliatio contingit; *Usus* ea est *Felix Wirtz* uti testatur in MS. hactenus inedito qui & in *Chirurgia* phlegma vitrioli ad accidentia *Vulnerum* graviora haud satis laudare potest. Quod si verò ignis fortius urgeatur *Aluminis* prodit, qui *Spiritu vini* dulcificatur & ad oris potissimum vitia commendatur.

III. DULCEDO ALUMINIS, etiam Manna, primum ens Aluminis dicta, à *Poterio Pharmacop. spagy. C. VII. p. 126.* & *Sacchsi* in *Gammaolog. p. m. 693.* ut summum antihecticum laudatur, abstracta sic omni terrâ adstrictori & corpusculis $\oplus$ icis, sic ut dulcis terra solum remaneat, ad sanguinem dulcificandum apprimè conveniens: Quia verò testè à *Poterio* describitur, processum *Sachsi* hic adnecto: *R. Sacchar. solv. in aq. pluv. coq. in alembic. donec spumam exhibeat, quæ cochleari ligneo* separatur, rursus coque addendo ∇ destill. spuma cœrulea in superficie auferatur, solutio filtretur, & despumatum $\odot$ in vas ligneum ad crystallisandam infundatur, purificatum hoc Alumen ad ∇ biß. in recipientem lento Δ ne ad phlegma saltem obtinendum ∇ tur, terra alba relicta proprio phlegmate impragnetur & cohobetur: dehinc, ut separetur ∇ adstringens per filtrum philosophicum, sumatur $\odot$ ∇ ri ex quo omne $\ominus$ extractum, hoc reverbera in ∇ bulo aperto Δ ne per dimidiam horam ut fiat ∇ porosa absque omni $\ominus$ no sapore, hanc inde filtro chartaceo, rursus supra ∇ am aliam pone chartam bibulam, in quam ∇ am Aluminosam proprio phlegmate solutam filtra, sic namque acida terra Aluminis attrahitur ab Δ neâ ∇ reâ filtri & saltem dulcis ∇ a transit fil-

trum cum phlegmate proprio, quam rursus coagula, per Δ nem abstra-
hendo phlegma, repete solutionem hujus cum proprio phlegmate & fil-
trationem per ∇ am ∇ ri rursus elotam & reverberatam tertiâ vice, sic
Alumen deponit per ∇ à phlegmate omnem ∇ am adstrictoriam & cry-
stallifatur primum ens $\bigcirc$ nis in frigore instar sacchari dulce: Quodd in He-
di ita combinari potest: $\mathcal{R}$. Spec. diatrag. frig. diamarg. frig. ana $\mathcal{D}$. B. sacch.
Aluminis, Diaphor. $\mathcal{P}$. ana gr. vj. Ocul. $\mathcal{S}$ ppt. gr. ix. Ms pro Dosi. In Dysente-
ria taliter; $\mathcal{R}$. C. C. ust. Nuc. mosch. ana $\mathcal{D}$. B. sacchar. Aluminis, $\mathcal{H}$ ni ana gr. vj.
fyr. è nuce mosch. cond. zij. Conf. alkerm. 3. B. Laud. opiat. gr. j. Ms pro Dosi.
Exterius quoque in affectibus colli & ulceribus rebellibus egregium: $\mathcal{R}$. sacchar.
Aluminis, $\mathcal{H}$ ni ana 3. j. Phlegm. Aluminis è saccharo abstracti $\mathcal{T}$ b. j. Aq. sanicul.
 $\mathcal{T}$ b. B. Ms.

CAPUT VII.

De Sale Armoniac.

SAL ARMONIACUM seu AMMONIACUM nomen suum desumpsit
vel ab Ammonis oraculo vel ab $\alpha\mu\mu\omega$ quodd sub arenis in laminas
concretum in Africa Cyrenaico tractu olim ac Lybiae desertis effodieba-
tur, unde Jupiter Hammonius, ob templum quod Hercules ipsi constru-
xit, ob monstratum fontem in maximâ siti: Jam verò non aliud dari Sal
Ammoniacum nisi artificiale, dum illud ad nos vehi desit, communis est
opinio; verùm & hodie ejusmodi $\bigcirc$ X cum nativum adhuc haberi, per-
suadet nos Car. Fracassatus Dissert. de Lingua Epist. anat. ad Malpighium p. m.
149. referens ex agro Neapolitano à Philosopho quodam illuc iter faci-
ente nativum hunc salem ad Sereniss. Magn. Ducis Hettur. aulam fuisse
comportatum, ubi ipso præsente ad experimenti criterium fuerit revo-
catum, & planè omnibus quæ exigebantur, fecerit satis, nam immisum
in ∇ a, cui $\sim$ us $\bigcirc$ li admixtus erat, edito fumo tristi cunctos afflavit
odore, & tam frigidam aquam reddidit, ut manus laderet. Conf. Regn.
Anim. Sect. 1. Art. V. Atque hic $\bigcirc$ X cus nativus idem mihi videtur esse
cum illo, cujus mentionem facit Ol. Wormius Musei Sect. 1. Cap. VIII. quique
ex Sulphuratis Puteolani districtus depromitur, similis alumini schisto &
velut in crustas compactus, in faucibus hiatus ubi ignes subterranei
flammae evomunt, reperiri solitus. Verùm quia hoc ubique locorum haud
habetur nec etiam ab omnibus approbatur, ad imitationem prioris quod
apud Antiquos naturale reperiebatur, è $\sim$ u $\mathcal{D}$ do subterraneo & $\mathcal{D}$ i Ca-
meleorum simul concretis ortum suum ducens, artificiale quoddam Sal
Ammoniacum præparari cœptum, nimirum sumuntur $\mathcal{D}$ e human.
sanæ

sanæ p. v. $\ominus$ comm. p. j. Fuligin. lignor. p. 8. quæ simul coquuntur ad humiditatis consumptionem; reliquum sublimatur, rursus solvitur & coagulatur: quo in processu $\ominus$ Ale $\square$ æ & fuliginis acido $\ominus$ is communis combinantur, ad eum modum ferè quo naturale ex $\ominus$ le Ali $\square$ æ camelorum & spiritu acido subterraneo concrevit, ut sic $\ominus$ X lum sit sal salsum vel enixum, ex acido & $\ominus$ le Ali concretum, prout & additione $\ominus$ lium alkaliorum fixorum $\ominus$ v le facillè sui fit juris, ceu aliàs id præ reliquis maximè fugax est & penetrantissimum, dum cuspidibus donatur, quarum apicibus aliæ minutissimæ succrescunt, unde linguam pungit cunctaque pervadit, fixaque quævis Alia reddit, cujus ratione ab Alchymistis $\ominus$ priale & à Veteribus avolanti Aviculæ Aquilæque cælesti comparatum est, dum instar $\ominus$ rii volatilifit particulas omnes & summè Alis est, quocirca & frequens ejus usus est in metallis sublimandis & solvendis, eorundemque animâ educendâ & $\ominus$ re fixo extrahendo, ceu *Basilius Valentinus* eum inde clavem vocitavit.

Vires $\ominus$ Armoniæ non possunt non esse egregiæ ob $\ominus$ Ale tum Vegetabile tum Animale quo turget, acido nonnihil ligatum, unde fermenta morborum fixa apprimè domat, humores coagulatos resolvit, incidit, dissipat, è corpore eiecit, illud in debitam volatilisationem & spiritualescentiam redigit, sic ut in animali, ex quorum $\square$ is præprimis natales sumit, omnia sint animalia & decenti motu quævis peragantur. Hinc & quoad usum externum *Tachenius Hippocr. Chym. p. m. 10.* id in aquâ *spermæran.* resolutum & tepidè applicatum ad podagræ cruciatus vehementissimos confestim tollendos laudat, deprehendisseque se testatur utilissimum ad Renum intolerabilem dolorem in ∇ sambuc. solutum, tepidèque in petiis lineis applicatum; Oculorum quoque unguis nubeculasque discutit in *simpl.* ∇ a solutum & instillatum, semel aut bis in die: prout & inde fit Aqua Chirurgorum ophthalmica: *R. $\ominus$ Armoniæ 3. j. 8. adde $\square$ æ cum $\square$ lo albo 8. l. 8. iij. ∇ rosar. euphras. chelidon. Cyani ana 8. j. 8. Ψ prius infusas, postea filtratas commisce prioribus in vase ex orichalco, usque dum cæruleus color emergat, hinc filtra & usui reponere. In Angina utilissimum seq. *R. Fol. semperviv. rec. 8. iij. $\ominus$ Armoniæ puriss. 3. j. 8. contusa in vase vitreo reponantur in cellam usque dum $\ominus$ X cum fluat, hinc $\square$ tur ad siccitatem & aqua pro gargarismo usurpetur. Unguentum contra nodos & molles excrescentias, Nattas dictas ita componitur: *R. $\ominus$ Armoniæ 3. j. Ceruss. 3. iij. Camphor. 3. j. Ol. rosar. q. s. applicatum resolvit & attenuat materiam, dein imponitur fol. raphani coctum instar cataplasmatidis, & pereunt totaliter, consumunturque in sensibilibus; si verò nattæ essent palpebris adnatæ loci ratione non convenit $\ominus$ X cum, sed *Oppodeldoch Crollii* satisfacit: Sic namque ad Clavos pedum expertum est seq.***

Empl. R^{y} . $\ominus$ Armoniaci, $\oplus$ opt. ana 3. j. β . Gum. Ammoniaci, galbani f . sol. ana v . Copal. comm. Picis naval. Terebinth. Empl. diachyl. simpl. ana 3. ij. Ms. f. Empl. Sic ad Ulcera corrodentia, Fistulas, Cancros &c. egregiè valet seq. R^{y} . $\ominus$ Armoniaci, f ana pulverisata ms. & in tigillo fundantur, hinc effusis adde $\ominus$ Fri dimidium, & fluant in cella in liquorem.

Preparata è $\ominus$ Armoniaco laudamus sequentia

I. $\ominus$ ARMONIACUM seu CRYSTALLEISATUM modo vulgari quidem saltem sit solutione in ∇ a & evaporatione aliquotâ tenuissimi phlegmatis, præstantissimi tamen est effectus, dum sic haud castratur, in stomachi cruditatibus eliminandis cum vino absinth item febribus præsertim quartanis cum ocul. 69 abigendis ante paroxysmum.

II. FLORES $\ominus$ ARMONIACI ex $\ominus$ le Armoniaco soluto in ∇ simpl. prius vel per se, additione saltem corporis alcalini f dum figentis, vel admixtione alterius corporis vacui v.g. lapidis hæmatitis (de quo infra de Hæmat.) aut etiam f ris habentur, qui tamen modus ob $\oplus$ lum ab f do inde solutum merito damnatur. Utiles hinc sequentes: R^{y} . $\ominus$ X ci 3. vij. $\ominus$ Fri (etiam brevi manu ex $\oplus$ tri & Fri crudi ana detonando facti) 3. vj. pulveriss. ms. & f ma, adscendit primo $\ominus$ Ale, quod exime, tum per diem f nem continua & evehentur in alembicum flores elegantissimi, in boccia etiam durâ & compacta concresecit materia, quam floribus adde & serva pro usu, Dosis à gr. iv. vij. ad v . β . cum Crem. f f j. addito gr. j. f ris f j. in Quartana ante & post paroxysmum, & in aliis casibus supra dictis, quo pacto magis alcalici flores evadunt & fermentum febrile fortius adoriuntur, sit enim & sic ut acidum $\ominus$ lis fiat spirituosius, ceu f us $\ominus$ is inde resuscitatus longè subtilior & penetrantior habetur. Ex floribus his X ci cum alcohol Vini Menstruum f rio- f reo- $\ominus$ num Ale ad R as magis elaborandas & altius penetrantes loco simplicis alcohol vini fieri solet modo sequenti: R^{y} . Flor. q. pl. his affunde alcohol vini ad eminent. 3. digitor. transvers. stent in digestionem leni per mensem, sic enim alcohol vini sensim imprægnabitur $\ominus$ le Ali f so, cujus ratione etiam potencius describet menstruum & generosius medicamentum.

III. f X ci f sus laudatissimum remedium, acutissimo Sylvio olim maximè usuale sec. ejus descriptionem ita fit: R^{y} . $\ominus$ X & f ri ana f β . Contr. Ms. ac solv. in ∇ pluv. tum f la per alemb. seu f quam diu $\ominus$ Ale exit; cum autem $\ominus$ Ale incipit solvi in liquore, tum prodit f , desiste tum à f lando & habebis in recipiente f X : in f verò relinquitur massa seu potius materia pro $\ominus$ le febrifugo. Loco $\ominus$ Fri sumi potest aliud $\ominus$ potens, scilicet $\ominus$ purum, nam $\ominus$ comm. ubi f dum adhuc adest, non potest hoc efficere, nisi forsan crebrâ decrepitatione, tum enim f prodi- bit.

bit. *Vires*. Est instar $\ominus \square$, extinguit fermenta γ da, sudorem movet, attenuat & discutit. *Dos.* $\mathfrak{z}$. β . ad $\mathfrak{z}$. β . $\ominus$ febrifugum. $\mathfrak{z}$. Id quod relictum est in $\mathfrak{G}$ solv. in ∇ pluv. & filtra per chart. ut ∇ limpida evadat, postea evaporat in $\square$ stallos albos, qui erunt $\ominus$ febrifugum: si quis volet potest hoc $\ominus$ in mortar. marmoreo sublimare in Flor. $\mathfrak{X}$ ci. *Vires*. est $\ominus$ penetrans attenuans, incidens crassos humores, unde febribus pituitosis confert. *Dos.* $\mathfrak{gr}$. $\mathfrak{iv}$. ad $\mathfrak{vj}$. Alius $\sim$ um $\mathfrak{X}$ ci parandi modus hic est: $\mathfrak{z}$ $\ominus$ $\mathfrak{X}$ ci $\mathfrak{p}$. $\mathfrak{j}$. Ciner. clavell. $\mathfrak{p}$. $\mathfrak{ij}$. Terantur in pulverem & ms. in mort. vitr. committantur. $\mathfrak{G}$ vitr. instituat. $\mathfrak{N}$ io ex. $\sim$. ita enim prodibit, $\mathfrak{P}$ $\ominus$ le $\triangle$ li. $\square$ so factum, describens $\sim$ $\mathfrak{X}$ ci & $\ominus$ $\triangle$ le $\square$ a, quod per $\mathfrak{Q}$ li cinerum ex vinculis $\ominus$ is communis erat extricatum copiose lateribus Recipientis adhærebit, describens $\ominus$ lem $\triangle$ lem $\square$ a rectif. quod vices supplere potest omnium $\ominus$ lium $\triangle$ lium ex quibusvis partibus animalium desumptorum; Idem enim præstant in re Medica, quod $\ominus$ $\triangle$ Ebor. C. C. & c. γ da enim austera fermenta occidunt & enervant, M. S. nimirum condensatam rarefaciunt & hinc languentes fermentationes sanguinis in corde restituunt, pituitas tenaces incidunt & attenuant, obstructions reserant; Verum cum propter illorum acrimoniam & odorem ingratum $\square$ sum quandoque metus sit, ne Balsamum nostri sanguinis nimium depauperetur, ægrumque nausea teneat, Chymici hos $\ominus$ es oleis aromaticis involvere & nobilitare tentarunt, quod facillimâ viâ fiet seq. modo: $\mathfrak{z}$. Cinam. $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{j}$. NM. $\mathfrak{z}$. β . Caryoph. $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{ij}$. S. Cardam. fœnic. Croci ana $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{j}$. add. $\mathfrak{X}$ ci $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{vj}$. vel $\mathfrak{vij}$. $\ominus$ $\mathfrak{P}$ vel Ciner. clavell. $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{j}$. β . Spir. vini generos. $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{xx}$. Stent in digest. quod diutius eò melius, ita enim $\ominus$ es $\mathfrak{Q}$ lici $\mathfrak{P}$ ri vel cin. clavell. impetum facient in aromata, partes oleosas & $\ominus$ nas illorum $\triangle$ les resolvunt & educunt, qui à spiritu vini suscipiuntur; ab altera verò parte $\ominus$ es $\mathfrak{Q}$ lici destruentes $\ominus$ is $\mathfrak{X}$ mixturam, $\ominus$ $\triangle$ le $\square$ a in actum deducunt, quod occurrens partibus mollibus oleosis aromaticum ab iis suscipitur, eorumque amplexibus involvitur, & societatem amplexibus amicabilem ac proinde $\mathfrak{N}$ e accedente simul adscendunt in formâ $\sim$ $\triangle$ lis $\ominus$ no-oleosi. Quod si verò eosdem $\ominus$ es molli olei herbarum involutos desideraveris, seq. exemplum Tibi esto: $\mathfrak{z}$. H. menth. major. thym. rorismar. Cent. min. meliss. Fol. lauri, Fol. lavend. ana $\mathfrak{m}$. $\mathfrak{j}$. β . (quibus si admisceri velis NM. $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{j}$. Cort. $\odot$ ant. citri ana $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{ij}$. gratius obtinebis $\ominus$ $\triangle$ le oleosum) add. $\mathfrak{X}$ ci $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{vj}$. Ciner. clavell. vel $\ominus$ $\mathfrak{P}$ $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{xij}$. Digerantur & $\mathfrak{N}$ tur ut dictum supra, spir. vini stopam unam seu Lxxx, subtilissimum auferendo; Signum autè per actæ $\mathfrak{N}$ nis erit, quando flores in alembico sublimati dissolvuntur, quod signum est subsequens $\mathfrak{P}$ tis, spirituosumque esse ablatum ac proinde operationem ad finem tendere. Quod si tinctum volueris tuum $\ominus$ lem aromaticum vel oleosum paucillum Croci in sindone ligatum in rostro alembici suspendito, vel tingito cum guttulis aliquot $\mathfrak{R}$ croci vel

Elix. Parac. cum Oli preparati. Hic & mentio facienda Essentia Stomachica celebris illius Angli Thomasoni cuius mentionem facit in *Chymiatrora*. *Actu magnet.* p. m. 215, ubi virtutes ejus in longum describit, totum verò negotium in hoc consistet, ut p. 222. innuit, quod qui poterit dextrè volatilisare $\ominus$ Fri poterit aliquatenus propositi hujus scopum attingere, aliàs non, nimirum videtur sic $\sim u$ $\ominus$ is $\times$ ci $\ominus$ Fri $\vee$ um Alisandum esse, sic enim illam essentiam describit: R. Materia fluida à microcosmo sequestrata ac putrefacta q. l. octies, nonies vel decies, δ tur pro rei exigentia: singulis destillationis vicibus admisceantur particulas Δ les corrigentia & mundificantia, hunc $\sim$ um probè defæcatum per digestionem, mensis circiter spatium, symbolicis congruisque ulterius clarifica, donec summam puritatem adeptus fuerit: deinde fac, ut semel, bis vel ter subtiliores atomi lento Δ ne adscendant, huic liquori illibato indefinenter alta petenti, adijciatur portio $\ominus$ is Fri legitimè parati ac semel iterum calore quo possibili mansueto eliciatur spiritus ad omnia paratus ætheræ indolis, qui cum vitalibus nostris intimam tenet affinitatem. In cujus tamen defectu $\sim$ us $\ominus$ $\times$ ci liquori ∇ a foliata Fri commisceri vel destillando combinari potest.

FINIS Sectionis Quarta.

SECTIO

SECTIONIS IV.
DE
MEDIIS MINERALIBUS.

PARS II.

DE SULPHURIBUS.

CAPUT I.

De Sulphuribus in genere eorumq. Ortu.

MINERALIBUS Salibus consideratis, SULPHUREA Mineralium corpora examinanda, maximè quia sæpius ex uno eodémque subjecto vel venis eliciuntur, ceu unum idemque minerale est, ex quo sulphur & ex quo Vitriolum elicitur, uti docet *Journal d'Angleterre*; scilicet si ex eo facere volunt sulphur, frangitur in frusta & immittitur in crucibula parùm inclinata, ut subdito igne, qui plerumque quatuor horas durare debet, sulphur fusum destuere possit in vas plumbeum, in quod continuò labitur aqua pro coagulando sulphure fuso: dum adhuc funditur sulphur, Cineres ex igne sumuntur & in cumulum asservantur, aliisque cineribus teguntur pro conservando calore; Ubi autem ex eo conficere volunt Vitriolum, facto in terram magno foramine asseribus probè se jungentibus intus investito, cineres eò abijciuntur, aqua-que eò derivatur pro solvendo Vitriolo, hincque in ahenis plumbeis super sartagine positis excoquitur, hincque inde eximitur & ad crystallisandum reponitur. Sulphureorum autem ejusmodi Corporum naturæ cum Salibus, ut ut dispar omnino sit ratio, dum menstrua diversa, aqueum nimirum salia, sulphureum verò sulphura, requirunt, tamen dum invicem congregiuntur, mixtis in primis pulchritudinem præstare valent, quatenus rigida illorum spicula ab horum ramosis suaviter involvuntur, ligantur & dulcificantur; Constat autem per *Sulphurea corpora* ea intelligi quæ ignem faciliè concipiunt & oleo solvuntur, ceu sulphur commune igni admotum mox arde- re & per coctionem & hinc emollitionem rubicundam menstruo tinctu- ram præbere videmus, quo cum *Polemanno de Sulph. Philosoph. Cap. II.* etiam colli-

colligenda reliquorum metallicorum sulphurum, etiam solarium, perficienda solutio. Vocantur etiam hæc corpora *Bitumina* tanquam batuumina à batuo, obsoleto verbo, quod est obturo, dum in subterraneis bituminatis terrei pori bitumine obturantur ut quodam glutine, ceu & *Curtius Lib. V. Cap. I.* fontis bituminis meminit, unde resultarunt muri *Babylonij*; notandum autem plurimos de Bitumine post *Plinium* & *Dioscoridem* scribentes bituminata seu bituminosa bitumen in se continentia, ut est *Gagates*, *Samothracia gemma*, *Carbo fossilis* &c. pro bitumine vero falsò habuisse & ita vocasse, neque enim minera ferri (lapis ferrarius dicta) ferrum, *Oliveum*, *Uva vinum* dicenda, pingue enim illud & sulphureum quoddam bituminatis ejusmodi subiectis inest & flammam concipit fovètque, bitumen solum est, quod Græcis ἀσφαλτὶς dicitur, fortè tanquam ἀσφῆς difficulter restinguibile. Id si detur, totum combustibile verum & genuinum bitumen erit nominandum; si in solida lapideaque terra stabuletur, exusto bitumine carbo strigosus & exuccus supererit, si aqua admixta sit ellychnio flammam concipit. Quicquid verò sit ejusmodi Bituminum & Bituminosorum vel Sulphureorum Corporum *Ortus* in ventre seu gremio Telluris est à particulis ramosis (de quo & supra Sect. I.) sibi invicem incumbentibus & in magna satis copiâ ibidem concretis; illæ verò particule emergunt ex halitibus subterraneis pinguioribus, qui instar fuliginum camini sensim in copia accumulantar & pro varietate & puritate particularum terrestrium quibus se affigunt, varia ejusmodi sulphurea subiecta componunt; sic namque dum particulis hisce aliæ valde vel minus flexiles, magis vel minus spirituosæ associantur iisque inexistunt, variatur vis & consistentia horum corporum; hinc si in eorum particulis materia subtilis seu spiritus fluidus volatilis abundet, qui satis aptus sit ad particulas illas subtilissimè imminuendas (ceu ope ignis ex carbone Scotico & gravi non contemnendam quantitatem olei vel liquidi bituminis obtinuit *Boyle*) & inflectendas, fluida evadunt Sulphurea, ut est *Oleum petreæ* aliæque naturalia, variantia pro varii generis particulis intra poros eorum interceptis: Sic si spiritum obtineant acidum austerum, materia scilicet adsit rigidior, particule illa constringuntur & sibi invicem magis incumbunt, ut *Carbones fossiles*, *Gagates* & quæ modo *Bituminata* vocavimus, *Succini* item *diversa genera*; Si autem corpuscula illa spiritum merè acidum admittant, materiæque subtilis nihil immutata in poris illorum hæreat, durum evadit & fragile subiectum, sed minus ponderosum, ut *Sulphur* & *diversa ejus genera*, manifesto indicio omnia ejusmodo subiecta, mistionis potius gradu quam natura inter se differre, id quod jam agnovisse videtur *Ren. de Cartes Princip. Philos. Part. IV. § LXXVI.* ingeniosè de hisce ita differens: Exhalationum particule tenuissimæ nil nisi purum aërem solæ componunt,

ponunt, sed tenuioribus spirituum particulis facile annectuntur, illasque ex lavibus & lubricis *ramosas* reddunt; ac deinde hæ ramosæ, succis acerbis ac metallicis quibusdam particulis admixtæ, *Sulphur* constituunt, & admixtæ particulis terræ multis etiam ejusmodi succis gravidæ, faciunt *Bitumen*, & cum solis particulis terræ conjunctæ faciunt *Argillam*; & denique solæ in oleum vertuntur, cum earum motus ita languescit, ut sibi mutuo planè incumbant. Sed cum celerius agitantur, quàm ut ita in oleum verti possint, si fortè in rimas & cavitates terræ magnâ copiâ affluant, pingues ibi & crassos fumos componunt, non absimiles iis qui ex candela recens extincta egrediuntur, ac deinde, si quæ fortè ignis scintilla in istis cavitatibus excitetur, illi fumi protinus accenduntur, atque subito rarefacti, omnes carceris sui parietes magnâ vi concutiant, præsertim cum multi spiritus ipsis sunt admixti, & ita oriuntur *Terræmotus*. Ex dictis verò haud difficulter inferre poterimus *Analogiam* sulphurum horum Mineralium cum Vegetabilibus, haud enim aliter Sulphurea hæc (unde & Resinæ Terræ dicuntur) in terræ penetrabilibus formari videntur, quàm gummi & resinæ in plantis ex partibus oleosis ramosis & acidis rigidis invicem complicatis, quod confirmant maximè tum tædæ igne in fornacibus excoctæ, ex quibus Pix elicitur, haud aliter ac in quibusdam locis bitumen nigrum ex terrâ exprimitur, non aliâ quam ignis subterranei vel etiam solaris vi, ut est *Bitumen nigrum* quod in *Arverniâ* in Gallia ad urbem *Montferand* è terra exudat, quale mihi monstravit Excell. D. D. (*voir en 2710 s*) Jac. Sponius Medicus *Lugdunensis*, cujusque mentionem fecit in *Aphorism. novis Sect. V. §. 67.* tum etiam artificialis resinarum formatio ex oleo Vitrioli cum oleo anisi guttatim affuso, experimento Dn. Grevv Angli, ac insuper quòd Oleum olivarum cum ω u Otri digestum in medullam vel butyrum quasi abeat. Imò & haud adeo improbabile est, adipem in Animalibus ex parte oleosa sanguinis aliter haud concreescere præsertim circa glandulas (ut in suis circa glandulas cutaneas) quàm quia partes nitrosæ sanguinis aëre haustæ in iis copiosius lymphæ permiscetur ac etiam sanguinem nitrositate ejusmodi imbuunt suoque modo velut figunt. Novi quidem his contrariari Chymicum quendam præstantissimum, qui in suâ de *Salibus* Dissert. omne acidum sulphuri negare contendit processu sequenti, quo sulphur nullo vel paucò aëris accessu redigit in liquorem rubicundum minimè acidum sed virtutis balsamicæ: *ry. Sulphur cur. Furfur ad nigredinem calcinati ana destill. f. a.* per retortam igne aperto, adjuncto excipulo majori, ita furfur impedit, quo minus sulphur sub florum forma avolare possit, sed in liquorem se convertat, hoc modo dicit ex *fb. j.* sulphuris haberi liquoris ad acida & alcalia indifferentis circiter *z. ix.* & sulphuris in collum *Gæ* ω ti *z. ij.* Verùm admixtio furfuris calcinati, quod alcalicum est, non alio fine institui vide-

tur, quàm uceo. $\ominus$ $\ominus$ licum quod sub ramentis oleosis sulphuris delitescit enecetur & occidatur, ac sulphur suo sale corrosivo, quod aliàs in eo latet, & dum accenditur flammâ cœrulea se prodat, decenter spoliatur.

C A P U T II.

De Sulphure in specie.

SULPHUR quasi solum urens, *Isidoro* ita dicitur, summè enim inflammabile est, ex particulis lucidis ceu moventibus, ac γ dis & Ω linis ceu mobilibus compositum, ut minimè mirum sit, si ignis summè fermentans resolvens & exuscitans corpus $\sim$ us in partibus resinosis residentes mox in motum rapidum cieat. ramosas particulas dividat, salinasque rigidâs indolis. Væ vel potius metallicæ iis intertextas crebris particularum suarum $\textcircled{O}$ tro-ærearum, quas ingeniosè *Mayovv* huc accersit, ictibus atterat, verberet, comminuat, ut innuit color cœruleus, dum $\textcircled{A}$ accenditur, apparens, ex materia quadam tertiâ partibus $\textcircled{O}$ tro-æreis sulphureisque interposita, à qua particula igneæ à motu liberiori detinentur, emergens: unde etiam cum *Errmyllero in Chym.* notamus partem Sulphuris tum $\textcircled{O}$ nam tum $\textcircled{A}$ ream, & in primis quod $\sim$ us γ dus è sale prolectus sit cognatus sali terræ centrali, & γ do universali omnium mineralium, quo hinc & Veteres, Sulphur $\textcircled{A}$ er vocantes, spiritus malignos è domibus fugârunt. Est autem *sulphur* aliud *nativum* aliud *factitium*. *Nativum* fossile est, $\alpha\pi\upsilon\rho\sigma$, purum & sincerum, auro in colore non postremum, naturale, rarum & leve, cujusque odor similis est evaporationibus illis à locis fulmine ictis, elevatis. *Factitium* est id quod arte paratur & perfectum fit dum ignem experitur, sulphur vulgi dictum; excoquitur vel ex pyrite vel ex aquis sulphureis, incoquitur & oleo & calamis ferreis funditur: Depuratur & in usum Medicum cum lixivio Ψ , qualiter *Therinarum* $\textcircled{A}$ rearum ortum monstrat, ex aquæ nimirum frigida, salis & sulphuris occurso, quod ab illa eroditur, ut egregiè de hisce experientiâ edoctus scribit *Candidus Rochas de Aquis sulphureis*. *Vires* sulphuris balsamicæ sunt, etiam crudi (sublimatione noxia vix si ad, sint, subrahente, $\textcircled{O}$ -ocaléque non in fundo relinquente) dum mollibus resinosis, & pinguibus particulis asperitates corporis partium, illarumque humorum apprimè mitigant & leniunt, ac etiam heterogehea inde discutiunt, hinc namque & adversus Venena, venenatorumque animalium morsus summè commendatur, item ad puncturas nervorum, si post *oleum terebinthina* torrefacti $\textcircled{A}$ ris pulvis adspargatur, teste *Fieno Pract. Med. Lib. II. p. 169*. In primis autem verum *Pulmonum balsamm* præbet, unde in *Phthisi, Asthmate, Tussi, Vomica* exoptatissimos præstat effectus, & pri-

mas tenet in Pulvere pectorali Dan. Ludovici Pharmacop. mod. p. m. 375. R. ☿ commun. Rad. Ireos Flor. Aroni cum vino vel par. aceti mitigat. ana Ms. f. pulv. pro adultis & infantibus, quique pro re nata, opiat, ☿ libus, 2 libus & hñinis confortari potest. Item R. Mell rosat. lb. j. Rad. Ireos Flor. pulver. Flor. heder. ☿ estr. pulv. ana ℥ . iij. ☿ opt. pulveris, ℥ . j. Aq. asthmat. q. s. f. Elect. molle. Dosis manè & vesperi cochl. plenum. In peste ob resinolum ☿ dum optimum est præservativum, resistit enim, ut optime Junkenius in Not. ad Agric. subtili maligno & illud ligat, ne putredo ex spirituum subjugatione exoriat, spiculæque maligna in spiritus agant, sed potius in resinam ☿ ris se se agendo occultent, inviscanturque, commendandus sequens Pulvis alexipharmacus: R. ☿ opt. pulv. ℥ . ij. Myrrh. rubr. el. Ⓢ iat. ana ℥ . vj. Camphor. ℥ . b. MS. f. pulv. cujus Dos. ℥ . b. in ☿ bezoard. In ulceribus antiquis à sanguine corrupto: R. ☿ opt. pulv. ☿ diaphor. ana ℥ . j. ☿ ☿ ii gr. vj. MS. Quidam quoque ☿ ℥ . j. pulveris coxit in vini mensura dimidia ad remanentiam quartæ partis, paulò ante paroxysmum in Quartana id dedit calidè, pedibusque & manibus calidè immerisis fecit sudare. Externe scabiem præprimis sanat, ceu indurum in solutione ☿ ris excoctum optime ad illam valet, item R. ☿ opt. pulv. ZZ pulv. ana ℥ . b. Axung. porc. ℥ . ij. MS. vel R. ☿ opt. Ⓢ comm. Ol. Laurin. ana ℥ . j. Axung. porc. ℥ . iv. MS. In Guttâ rosacæ: R. ☿ crud. pulv. sacch. ℥ . ana ℥ . j. ☿ dulc. ℥ . j. Camph. ℥ . b. Aq. sperm. ranar. & rosar. q. s. MS. instar pultis, quâ nocte facies inungatur, manè verò ☿ rosac. abluatur. Ad Impetigines: R. ☿ viv. ℥ . j. Litharg. ℥ . ij. Ⓢ ust. Myrrh. ana ℥ . j. Ol. ☿ per deliq. ℥ . j. MS. f. Ung. Item R. ☿ comm. q. v. combure in ☿ , post ms. cum serv. cervino f. Ung.

De Præparatu ex Sulphure sunt

I. FLORES ☿ RIS ex cucurbitâ terrea in alembicum sublimantur, è quo si eximantur, illa tegi operculo mox debet, ne ☿ us Ⓢ tro. aëreus cum sulphure effervescens, incensionem sulphuris inducat; Usus horum est in corruptelis partium, pulmonum præprimis insignis ceu & ipsum corrumpens ☿ dum in lymphâ & sanguine domat, Catarrhisque hinc, Tussi & Colicæ ipsi medetur. Flores ☿ compositi seq. sunt: R. Flor. ☿ ℥ . j. b. Myrrh. sel. ℥ . j. b. Aloës succotrin. opt. depur. ℥ . j. Croci or. gr. xv. MS. f. pulv. Sic & fiunt Tabule sulphurate pectorales. R. Flor. sulph. ℥ . ij. Boli Armen. ppt. ℥ . j. Croci or. ℥ . j. Sacchar. alb. aq. hyssop. solut. ℥ . iv. MS. f. Conf. in Rotulis

II. LAC ☿ RIS parari potest è sulphure cum Ele ☿ ri ferment. cocto in ☿ a pluvia ad solutionem, quæ postmodum à fecibus decantatur & cum ☿ vel phlegmate ☿ li præcipitatur, sic enim lactescet (prout & pus ulcerum albidum est ob pinguedinem massæ sanguineæ ab ☿ li solutam & postea ab ☿ do ulceris præcipitatum) & ad fundum cadet pulvis albicans, qui à fetore nidoso crebris ablutionibus vindicandus & leni igne exiccandus:

hic verò minimè pro calce emortuâ ad instar magisteriorum è terreis præparatorum habendus, Qui enim est absque S do, quod in floribus adhuc ex parte adest, unde quoque testatur *Ludovicus Pharmac. mod. p. 375.* se id in bronchiorum infarctu S re crudo ac florificato reverà præstantius perdiu expertum fuisse, ceu quoque assensum præbet *Poterius Cent. I. Observ. C. 98.* referens pulmones assiduâ fluxione vexatos, decocto alexiterio & exiccante ac Lacte S ris in pristinum restitutos fuisse.

III. TINCTURA SULPHURIS habetur è S re prædicto modo correcto & V alcohol. ad eminent. 3. digit. transvers. affuso & digesto, donec V rubicundus evadat, qui hinc à fecibus separatur & in formam balsami redigatur, abstrahendo alcohol vini ad debitam consistentiâ balsami liquidioris. Usus ejus qui balsamorum, ad massam sanguineam in vigore conservandam ac etiam exaltandam. Ejusmodi verò color rubicundus innuit S dum in particulis ramosis combustibilibus subesse. Tinctura magis composita habetur si ad *Mens. j.* Tinct. prædicta, addantur hæ species: *R. Rad. angelic. Imperator. Zedoar. ana 3. B. Cinam. Caryoph. Croci, Castor. ana 3. ij. Myrrh. elect. 3. j. Camphor. 3. B. Benzoni Styrac. calam. ana 3. ij. B. Theriac. opt. 3. ij.* fietque Elixir præprimis pneumonicum in asthmate & phthisi, præservansque in peste & febribus malignis, potentissimum item emenagogum, ac etiam ad ambusta in externis aliisque valens. Excellentissimus quondam Practicus Badensis *Francisc. Bernh. Schnorf.* Elixir S ris Balsamicum ex *Helmontii Jun.* apographo seq. encheiresti elaboratum ita in usum adhibuit: *R. S commun. aut ejus loco Sris embryonati florum (quod balneis Badensibus supernatat) & Sris ana q. v. mixta reverbera saltem in Tbululo super carbones accensos, non tamen nimis violentos, ita cautè semper agitando, ut fœtidum S exhalet, utile verò non comburatur, sufficiens signum est, si colore fusco se monstret, postea rumpe Tbulum in loco calido & materiam calidam in mortario calido conterere & mox superaffunde V rectif. q. s. in vitro, quod bene claudere & digere. (NB.) Ideo elixir sulphuris in loco calido semper & sicco conservari debet & tractari, ne Sris humiditatem aëris attrahat, quia hoc facto V difficillimè ad se rapit R am, Digestum filtra & affunde species seq. R. Mumia 3. ij. Aloës, Myrrh. Caryoph. ana 3. ij. Cubebar. Camphor. Angelic. Theriac. Scorzonæ. Imperator. Bacc. lauri, Croci, Cinamom. ZZ. Zedoar. Castor. ana 3. j. Flor. benzoin. 3. ij. Essent. succin. 3. ij. V apoplect. & stomach. aut ejus loco. R. lavendul. & absynth. ana 3. j. rursus digere omnia, scilicet 14. diebus, digestum bene filtra toties, donec paucissimæ feces remaneant & serva ad usum. Nobilis quidem hujus elixiris est usus, sed ob fœtorem adversus ægris, ideo ad hunc tollendum, abstrahere primâ vice V & S cum Sris denuò calcina ut supra, dein rursus cum V procedendo, ut prius, sic enim fœtidus odor diminuitur. Ad scabiem juvandam, morbillos,*

billos, variolas magni usus. Dof. *cochl.* j. β . aut β . in omnib. venenis assumptis &c. in *peste, in hectico, phthifico* cum lacte. In *Apoplexia* cum adsit nimia spuma *cochl.* j. Alius quoque *Balsamus* $\oplus$ compositus, verum & infallibile remedium ad *Phthisin* ita fit; $\mathcal{R}$. *Flor.* $\oplus$ *ter* cum $\ominus$ $\mathcal{P}$ $\oplus$ *at.* $\mathcal{Z}$. j. β . *benzoës* $\mathcal{Z}$. iiij. *Myrrh.* $\mathcal{Z}$. ij. $\ominus$ $\mathcal{P}$ $\mathcal{Z}$. j. β . MS. & denuò destilla $\mathcal{R}$. dein *Flor.* hor. *sublimat.* $\mathcal{Z}$. j. *Ol. amygdal. dulc. rec. opt.* $\mathcal{Z}$. β . *Butyr. ex lacte mulieris san.* $\mathcal{Z}$. ij. *sal. succin.* Δ *le* *opt.* $\mathcal{Z}$. β . C.C. *opt.* $\mathcal{Z}$. j. MS. optimè, eaque immitte phiolæ in leni calore cinerum ad $\mathcal{Z}$. dies digerendo, adde dein *Ol. nuc. mosch. expr. gr. vj.* liquorem hunc infunde cucurbitæ vitreæ munitæ suo capitello & recipiente ad destillandum, & sic recipies oleum ex flavedine rubrum, quod cum rore *masali* rectificandum est. Hic est verus *Balsamus pulmonis & totius corporis refectorius.* Dofis est à gut. v. ad vij. in lacte caprino vel seq. decocto: $\mathcal{R}$. *Rad. Chin opt.* $\mathcal{Z}$. iiij. Infund. in ∇ *veronic. tussilag. scabios. ana* $\mathfrak{t}\mathfrak{b}$ β . add. *Passul. excoriat.* $\mathcal{Z}$. vj. Stent in infusione per 24. horas, postea coque in cucurbitâ vitreâ per 2. hor. dein cola per linteum rarum, percolatum usui serva. Dofis *Decoct.* est ab $\mathcal{Z}$. iv. ad $\mathcal{Z}$. v cum balsamo prædicto exhibendo.

IV. BALSAMUS SULPHURIS isque vel ad usum internum vel externum: ad Internum fit

1. *Simplex seu Terebinthinatus*; $\mathcal{R}$. *Flor. sulph.* $\mathcal{Z}$. j. β . $\sim$ *is* *Terebinth.* $\mathcal{Z}$. iv. vel $\mathcal{Z}$. v. stent in digest. vel aren. per horas 4. addito tertio Δ is gradu, cum non amplius strepit, operatio est peracta: inter extrahendum pro lubitu facile potest oleo *feniculi* vel *anisi* alterari. Usus ejus ad *ulcera interna*, maximè *pulmonum* cum *balsam. peruv.* & *sacchar.* $\mathfrak{h}$ ni egregius est, item in *tussi* inveterata cum *opiat.*; uti & *dysenteria maligna*, alias si incautè assumatur, ob vim adurentem *Cardialgiam* molestam excitare potest, ut docet *Observ. 121. Ast. Hafn. Vol. I. p. m. 223 Barthol.* Spissius verò *Balsamum* si desideretur, cum oleis Δ tis habetur, modo seq. $\mathcal{R}$. *Sulphuris cum* $\ominus$ *Pri ferment.* q. pl. pulveris. affund. oleum *succin. terebinth. lucid. Juniper. Anis.* ad eminent. 2. digit. transvers. digerantur vel coquantur donec olea destillata sufficientem quantitatem sulphuris imbiberint & spissius balsamum evadet.

2. *Compositus magis*: $\mathcal{R}$. *Sulph.* cum $\ominus$ *Pri ferment.* $\mathcal{Z}$. iv. *Croc. Myrrhæ, Aloës ana* $\mathcal{Z}$. iiij. *Camphor.* $\mathcal{Z}$. j. ol. Δ *juniper. Terebinth. luc. ana* q. s. MS. f. *Balsam. leg. art.* digerendum.

Ad usum externum *Balsamus Sulphuris* convenientissimè secundum *Dan. Ludovicum Pharmac. p. m. 379.* parari potest cum oleo *hyoscyami*, vel saltem oleo *amygdalino* è crudi nec $\mathcal{Q}$ li quodam dissoluti sulphuris proportionali pondere, per simplicem tantum sine vino, opus protrahente, liquationem seu dissolutionem, cui *Camphora* pro lubitu demum addi potest. Usus hujus ad *ulcera & vulnera recentia*, maturandos *carbunculos* & mundifi-

candos ne in *ulcera maligna* abeant; Cum oleo *momordica* curat *ulcera mammarum*, item *panaritium*, teste *Rolando*, qui *oleum omphacinum* ad ejus preparationem adhibet.

V. SAL $\oplus$ RIS ita fit; R. $\odot$ $\oplus$, calcinetur bene, affund. ∇ decantetur, filtretur, coagulum clarificetur & sic habebitur $\odot$, in *signe arcuum* in *Chirurg.* ad *ulcera contumacissima*, si *unguento* misceatur.

VI. SPIRITUS $\oplus$ per campanam vase noto condensatione paratur; *Ufus* ejus qui $\sim$ $\odot$ $\oplus$ li, imò mihi adhuc ob partes *metallicas* minus ipsi admistas, quamvis & plurimum natales suas aëri acceptum referat, ceu per quem acidum quoddam magis universale dispergitur, non tamen penitus, sed sal quod per $\oplus$ ris partes ramosas dispergitur, illudque densat, sic in fluorem concitatur, uti *Cap. I.* innuimus. Aliàs $\sim$ um $\oplus$ ris faciliiori modo parabilem in *Colleg. Chym. MS. Process. LXVI.* sinit *Excellentiss. Celeberr. DN. D. Mauritius Hoffmannus Professor Altorffinus*: R. $\oplus$ ris q. v. fac ut fluat in $\oplus$ bulo, fluenti immerge lintheola oblongè secta, & exicca: postmodum adsit doliolum ad quartas circiter ∇ à font. puriori repletum, cui per vices immitte telam unam alteramve $\oplus$ ratam accensam, ostio mox clauso, ne accensi $\oplus$ ris fumus erumpere possit, verum omnis intrà dolioli ambitum coëreatur, & $\odot$ na particula intus ab ∇ a (dum interea post unius telæ deflagrationem doliolum hinc inde commoveatur) promptè resolvantur, quæ si latis inde acidula reddita fuerit. $\oplus$ ta vel cucurbitæ humiliori infundi & $\oplus$ superfluum abstrahi debet, remanente liquore acido $\sim$ $\oplus$ ris per campanam aliàs parabilis æmulo. Ad hunc modum quoque potus $\oplus$ ratæ ab *Helmontio Tr. Asthm. & Tuss.* parati, qui maximopere valent in *tussi*, *malignisque affectibus*, prout in *Peste Londinensi* quâ indies 900. homines occubuerunt, ij maximæ utilitatis experti sunt. Vid. *Cardiluc. Dissert. de Peste.*

VII. OLEUM $\oplus$ RIS VERUM & $\oplus$ fixum Philosophorum ita fit. R. $\oplus$ flav. Ol. *liniana* lb. ij. Ms. indantur ollæ 6. mens. capaci, liquentur super Δ , usque dum videatur effluere, hinc effunde in aliam ollam. massaque refrigerata erit colore hepatis; hæc indatur cucurbitæ perlutata, adaptato capitellò, & lentur primum leniter, & prodibit primum liquor lacteus, dein igne aucto Oleum rubrum, quod servetur, massa verò in fundo residua nigra, splendens reverbetur, & fiet primum albicans, dein flava, tandem rubra, quæ est $\oplus$ ∇ um secretum Philosophorum. Oleum verò rubrum optimè per oleum leni depuratum est ab omni fœtore & unctuositate. Hinc *Ufus* ejus egregius in *Colica ad gut. 2. 3. 4.* quam certo sanat, expellit excrementa & vermes

enecat.

CAPUT

CAPUT III.

De Succino.

SUCCINUM (Græcis *ῥαυλιν* quod digitis aut panno rudi attritum Spaleas alliciat ob tenuissima effluvia aerem rarefacientia, de quo Kircherus *Art. magn. p. m. 563.*) dicitur, quodd ex succo concreſcat, non quidem arborum, ut quidam putarant, cum in Pomerania & Prussia (Münſtero teſte) à mari nullæ ſtent arbores reſinam ſtillantes, ubi plurimum legitur ſuccinum, ſed ex ſucco bituminoſo (cui dum adhuc liquidus eſt varia involvuntur, ut formicæ; ceu tales vidi *Banania* in Muſeo *Dn. Zännone*) è cavernis terræ effluente & ſalſugine maris coagulato, prout inprimis conſtat ex eo quodd in quibuſdam locis ut *Iſlebia*, ubi & ſons ſalſus, è terræ mineris eruatur, fontèſque dentur varii coloris bitumen effundentes, ac fruſta ſuccini reperta ſint; quæ extus ſuccinum coagulatum exhibuerint; ſic reſert *Dortmannus Monſpel. de Cauſ. & effect. Therm. Beluſucanar. p. 65.* quodd ad illas ſuccini fragmenta videantur, lapidibus adnata & accreta, item *Gæbelius de ſuccino L. II. p. 18.* quodd non ſemel viderit veram melantheriam, chalcitida & alias ſubterraneas reſ ſuccino adhærentes, ſic & dum ſuccinum deſtillatur habetur oleum ad inſtar petreoli vel naphthæ, item ſpiritus aluminofus qui cum phlegmate egreditur, & ſal volatile acido blando conſtans natales haud dubiè ducens ex ſale marino partes ejus ramoſas ſolidè affigente ac firmiter compingente, dum aliàs glebæ reſinoſæ partes per interſtitia cohærent; quamvis ſpeciem quandam reſinæ aquæ vitrioli, cui alii adſtringentes ſuccierant, admixti, injectam in duritiem ſuccini coagulataſ fuiſſe referat cit. *Gæbelius*. Quare è bitumine lique factò ſuccinum oriri credendum eſt, quod calore terræ ignibuſque ſubterraneis, quibus Prussia (cujus Ducem quotannis ex ejus venditione viginti vel triginta millia marcarum Brutenicarum, plus minus, prout ventus & fluctus ſunt ſecundi, haurire relatum eſt *Andr. Aurifabro apud Cratonem Epistol. Medic. L. IV. C. III. p. m. 299.*) pyritidum aliorumque metallorum etiam ſerax, minimè caret & littora Sudinorum, vel ſponte per ſuos alveos in mare fluit & exſtillat vel à fluctibus marinis eorumque allifione è venis terræ (ceu & ex ſoſſis novis urbis Regiæ Haſſnienſis à ſoſſoribus militibus eruta fuiſſe pluſcula fruſta ſuccini variæ magnitudinis, reſert *Thom. Barthol. in Act. Haſn.*) educitur, vel etiam copiâ ſuccedentis ſucci, aëreque ab ignibus ſubterraneis rarefactò protruditur & in aquam marinam egeritur, à cujus falſedine dum coagulatur, ſecedunt nihilominus quædam partes tenues & oleoſæ,

oleosæ, quæ in superficie aquæ ad littora non semel, ubi mare tranquilum est, à succini piscatoribus visæ sunt. Exinde verò & *Differentiæ* potiores *Succini* (succinum enim ab iis, ac pisces reticulis, capitur) noscentur, est enim aliud *candidum* & album minimè transparens, maximè verò rarum & pretiosum, quod oritur ex partibus illis purioribus & tenuioribus bituminis cum aliis decenter commixtis, maceratis & à maris falsedine per intima exesis & attenuatis, ceu petreolum rufum aut luteum in aqua ex Oleo usto mixtâ maceratum, agitaturn & concussum lacteo colore imbutur; quodd verò hoc genus succini rarum sit, ex eo est, quodd non omne succinum in mari justam satis moram trahit, quodd perfectè per omnes partes à sale marino alterari & affici possit, prout & hoc candidum rarissimè effoditur, quia à crassâ & terrestri falsedine impressionem nullam sustinet: aliud est auri modo *flavum* & transparens, aliud itidem pellucidum sed variis coloribus ornatum, aliud tandem *opacum* & unâ variis ignobilioribus coloribus obscuratum & scædatum, prout, nimirum materia purior, tenuior vel crassior est, ac coagulum ab aqua marina contigit. *Vires Succini* nobilissimæ sunt, extrinsecus & intrinsecus *Alexipharmacum* est, *Cephalicum*, *Nervinum*, *Cordiale*, *Stomachicum*, *Uterinum*; *Nephriticum* & *Arthriticum*; pestem nimirum & omnia venenorum genera infringit, acrimoniam mitigando & particulis balsamicis vigorem sanguinis juvando fibrâsque corporis roborando, firmando humoresque fluxiles nimis adstrictione suâ levi corrigendo, hinc in *Catarrhis*, *Apoplexia*, *Verrigine*, *Lethargo* citissimè succurrit, vomitum ventriculi sistit ac cardiace passioni decoctum in aqua sec. *Marcellum Empiricum* medetur; In *suffocatione* & *inflatione matricis* flatibusque intestinorum pellendis, *partu difficili* vix quidquam est præstantius, *Vulvæ proidentiam* suffitu in locum restituit, *Fluori albo* mulierum optimè medetur. Confert *calculosis* & *dyfuriâ* laborantibus. Sistit & *sanguinis profluvium* & mensium redundantiam, prout & *globuli* ex eo formati, occipitio annexi, ad oculorum defluxiones, destillationesque in guttur auxiliari dicuntur. Doloribus dentium quoque medetur. In *peste* pro amuleto inservit, adversus quam & utiliter frictio cum succino 7. pulsuum principaliorum instituitur: In summâ succinum balsami instar est humido nostro radicali seu succo nutritio gummeo nonnihil, quem hinc insigniter confortat & adversus morborum insultus defendit.

Quodd autem Succinum ed melius vires illas exerat, variè ab Artifice tractatur. Sit

I. *SUCCINUM PRÆPARATUM* lavigatione cum aquâ beton. meliss. &c. Hinc variè adhibetur & commiscetur. Ex eo fiunt *Rorula de succino*: R. *Succin. alb. ppt. 3. j. olei S. succin. gr. XII. sacchar. albiss. ad consist.*
tab

tab. costæ ℥.iiij. *f. Rotule* ad catarrhos absumendos maximè utiles, ceu & Bolus hic sudoriferus egregius est: *R.* Theriac. 3. j. succin. alb. ppt. 3. j. Camphor. gr. iij. MS. Sic & ingreditur Pulverem pepticum Dn. D. Cox Angli: *R.* Succin. flav. alb. citrin. ppt. Flor. anth ana 3. iij. cinam. 3. j. sem. carui, Cort. Winter. ana 3. 8. facchar. alb. 3. vj. Ms. f. pulv. mediocriter crassus; sumatur cochl. 8. post pastum. Sic ingrediens quoque primarium est Pulveris antepileptici Ludoviciani; *R.* Pulv. bezoard. albi alio jam in loco descripti, succin. alb. ppt. Cinnabar. nativ. ana p. æq. MS. f. pulv. Dosis adultis 3. 8. Infantibus anniculis gr. iv. v. vj. interpositis — u C. C. *M ci* ☐ os. cum Essent. succin. camphor. castor. TRâ corallor. 3. ii, ligantibus item ex opio, prout inde habetur ejusdem pulvis anodynus: *R.* Pulv. bezoard. alb. 3. vj. succin. alb. ppt. 3. iij. Cinnab. nativ. 3. iij. Laudan. Opiat. 3. j. Ms. f. pulv. Dosis Trimestri ad gr. j. etiam cum aliis præcipitantibus cura Corallia in febribus; Adultis gr. iij. cum pulvere epilept. Confert torminibus diarrhæis, vomitibus lactantium &c: Sic & elegantes Pilule de succino Cratonis ad catarrhos sicandos: *R.* Gentari id est succini subtil. pulveris. Mastich. ana 3. 8. Aloës opt. 3. x. Agaric. opt. 3. iij. Aristol. rot. ver. 3. j. MS. & cum syr. de absynth. & succ. beton. f. Pilul. vij. ut olim moris erat, ex 3. j. Dosis earum sint duæ vel tres, vel quinque ante introitum lecti.

II. TINCTURA SUCCINI fit è succino grosso & aliquantulum imbibito ol. Fri per deliq. mixto cum Fri sicci modico & affund. ☐ rectif. vel aliâ cum ☐ Frisato. qualis postea oleis aromaticis aliisque TRis misceri potest, unde Elixir uterinum Ludovici componi potest è TRâ succini. castor. camphor. si misceatur cum TRâ bezoardica Wedelii & TRâ anodynâ optima est in Gonorrhæa, fluore albo. Quia verò ejusmodi TR cum ☐ parata deponit tandem oleum clarum, oleo succini vulgari spissius & terebinthinæ liquidæ similis, (licet hocce oleum D. Ludovicus essentia hujus maximè adfuerit nunquam observavit, ut refert in Miscell. Curios. ubi & ferè satius esse judicat, si nil vel parum solum de Qsato ☐ post confectionem abstrahatur, neque enim vis per quæsitam sic concentrationem deprehendatur major) quod manu duci potest instar ceræ, colligit Borrichius AÆ. Hafn. Vol. IV. p. m. 158. non esse veram tincturam sed oleum mistum esse, sed tamen quoad Vires in affectibus cerebri, ubi minorum vasorum erosio timetur ac apoplexia imminet ad consolidandum conducere, imò & externè ad capitis vulnera in Turundis valere. Neq; verò saltem in TRâ hac succinium liquidum instar terebinthinæ haberi potest, sed etiam dum ejus v. g. ʒ. j. ʒ. tur in olei succini ʒ. vj. circiter, tum refrigerari finitur & oleum cum ☐ subtiliter trito in matraccio junguntur & digeruntur; modum ejusmodi habuit Theodorus Kerckringius, quemque utique pro insigni artificio habet Morhofius in Epist. de Transmut. metall. p. m. 49. dum solo ignis ministerio, nullâ

aliâ re additâ, succinum ita solvitur, ostendit ipsi laudatus Kerckringius cadavera infantum succino tali obducta, ut omnia membra transparenter, monstravit & phiolam vitream tali succino soluto, rursusque coagulato impletam: quam splendidè verò sic magnatum cadavera condiri ac à putredine conservari possunt & succini frusta majora, quæ in Oriente ultra ☉ æstimantur, compingi? *Usus externus* TRæ succini est ad arcendam gangrenam, ceu Lugduni Gallorum in Nosodochio summo cum successu eâ utuntur.

III. OLEUM SUCCINI, *Opobalsamum Europæum* dictum, & ☉ ejus. *Al*e paratur vel per se, ex rasura per retortam, eâ cautione, ut tertia ad minimum pars remaneat vacua, vel ne ebulliat nimis, adijciendo parum arenæ vel etiam globulos à ☿ ne ☿us ☉is residuos, anatica portione, *Δ*em cautè regendo, sic verò prodit ☿us *Q*dulus, quem sequitur oleum flavum & limpidum unâ cum ☉le *Al*i, per extremam verò torturam *Δ*is stillât balsamum vel oleum nigrum spissius, ☉ in Emplastra magnetica reservato. *Sal volatile* verò inde colligitur & si color ejus arridet seorsim asservatur, vel ab oleo fetido rectificatur, diluendo id ☐â pluvîâ tepidâ & filtrando per chartam *f. a.* Sic enim oleum hæret in filtro, sale soluto transeunte cum ☐â *pluv.* quæ leniter evaporata ☉em in fundo concretum saporis aciduli relinquit, ☉libus. *Q*licis animalium ☐is minimè æquiparandum, ac hinc in tenitioribus *ischuriis*, *Ludovico* teste, infidum nec adeo præfens, minimè tamen contemnendum in passione hysterica & insultibus epilepticis compescendis, dum obstacula decentis ☿uum animalium influxûs discutit; sic namque optimum hinc est in *Oleo emmengago Wedelii*: *R. Ol. succin. sabin ana q. v. ☉. Al. succini F.* Digestio. Dosis *gut. 2. 3. 4.* addi potest *Crocus*. *Diureticum* etiâ est in *nephritide* ante balnei ingressum. *Ol. succini* per se (aliàs *Oleum sacrum* etiam dictum) quoque egregium est remedium in affectibus nervorum, paralysi, apoplexiâ, epilepsiâ, maximè & affectibus uterinis, ceu ☿ matricalis celebris *Burrhi* inde quoque cum aliis habetur: *R. Succin. opr. Oliban. Myrrh. Mastich. ana 3. ij.* Grosso modo contusa cum *Spiritus vini p. ij.* per *M. B.* *Q*tur: Nec minus egregium in *Liquore C. C. succinato Dn. Miobæli*, qualiter paratur ex ☿ C. C. probè rectificato & ab oleo empyreumatico depurato, qui affunditur ☉ *Al. C. C. & ☉ succini* (ab omni oleositate empyreumaticâ crebrioribus cum ☐ & ☐ solutionibus & ☐ationibus purificato) *a. q. f.* ut imbibat & solvat intimè dicta salia, quæ mistura ut ut effervescat primitus cum ☉ *Al*i succini, suavissimum ☐ dum admodumque delicatum conjunctum habet, amicè tamen brevi coëunt & digestionem debitâ ac cohobatione reiterata liquorem hunc comendatissimum constituunt. *Usus* egregius in multis casibus adultorum pariter ac juniorum utriusque sexûs, maximè ubi ☐ dum peccat & nervis infestum est, in *Epilepsiâ, Apoplexiâ,*

xiâ, Convulsionibus, Colicâ &c. Dosis gut. vj ad xx, xxx. Pro partu facilitandâ ita commodè succinata exhibentur: R. ∇ acinam. 3. iij. chamadr. lilior. alb. ana 3. 8. artemis. puleg. ana 3. vj. ol. succin. gut. vij. succin. alb. ppt. gr. xv. Sacchar. 3. ij. MS.

IV. BALSAMUS TRIUM REGUM DN. D. TRAN mihi ab Amico communicatus talis est: R. Rasur. succin. 1b. 8. Myrrh. opt. Oliban. Aloës hep. ana 3. iv. Mastich. 3. ij. Camphor. 3. j. Croci 3. 8. Storac. liquid. calamit. ana 3. vj. Cubeb. Cardam. ana 3. 8. Ol. baccar. juniper. terebinth. 1b. j. (vel si species fuerint electæ & pingues, potest ex oleis adhuc addi 1b. 8.) Species siccæ pulveris. leviter, itorax liquida quia spissa est redditur fluida affusione Ol. terebinth. vel juniper. & super leni Δ sive pruna liqua, optimè cavendo ne flammâ corripatur, inde retortæ & superfunde reliqua olea. Not. autem ut Retorta sit tantæ capacitatis ut media saltem impleatur à speciebus: recipiens adplicetur retortæ, muniendo juncturam sola chartâ papyraceâ madefacta: Destilletur ex . . . vel potius nudo igne; Ignis initio sit lenis, augeatur gradatim, ut candescat retorta, papyrusque circumvoluta juncturæ incipiat comburi sub finem δ tionis. Destillatio durat 10, ad 12. horas. In principio destillationis prodit Φ seu ω us clarus, demum cum gummata liquefunt, succedit oleum balsamicum. Operatione peracta, omnibusque refrigeratis traijciatur balsamum hoc per linteum rarum, atq; Φ quod cum balsamo in lagena appareat, vitro separatorio separetur, & balsamus seorsim servetur, vitro bene clauso. Dosis est à gut. vi. ad x. in stranguriâ, ut & aliis morbis quibus aculeata rigida pungentia salia inviscatione, obvolutione, edomatione opus habent. Hujus verò Balsami trium Regum occasione nominali, addere & hic lubet Pulverem trium Regnorum Excell. Wedelii, qui egregiè acrimoniam δ dam nervis & articulis inimicam corrigit: R. Antepil. miner. id est, Φ nativ opt. Antepil. vegetab. id est, Anther. Ceryl. Antepil. Animal. id est, Denti Hysopotham. ana q. v. MS. in singulis addendo, minuendo, immutando l. a. & quidem cum vel sine opio.

CAPUT V.

De Asphalto, Petroleo, Gagate & Carbone fossili.

EX Sulphureis resinosisque Macrocosmi corporibus, restant quædam quæ verè adhuc bitumen sunt, ut *Asphaltus* solidus, *Petroleum* liquidum corpus, sic accidentibus magis quàm essentiâ differentia, quædam quæ veriùs saltem *bituminata corpora* dici posse supra diximus.

I. ASPHALTUS à lacu Asphaltide in Judæa, qui nunc mare mortuum, ubi olim Sodomâ & Gomorra fuere, nomen habet, ibique limi instar

lentissimi, pici similis eruitur, est enim durus, tenax, qui pulverisari nonnunquam potest, odoris vehementis, ejus ratione non mirum ipsum venenata abigere: fit verò *Pissusphaltum* dum pix in colliquatione ipsi commiscetur. Utuntur Pharmacopæi Asphalto ad balsamum apoplecticum nigrore tingendum. *Vires Bituminis* recenset *Dioscorides Lib. 1. Cap. LXXXV.* illud nimirum discutere, glutinare, *strangulationes vulvæ*, olfactu, suffitu emendare, anhelitum juvare, *coxendicum laterisq.* doloribus auxiliari.

II. PETROLEUM ignium rapax naphtha est *Veterum*, quoddam ex saxis transudet, non verò è sepulchro alicujus Sancti, ut *agyrtæ* quandoque mentiuntur, habeatur, dictum, penetratissimum est, tenuium partium, egregiè digerens & resolvens, *cephalicum* & *nervinum*: hinc in *Paralyssi* nuchæ cum successu affricatur seq: *ꝝ. Ung. martiat. 3. j. petreol. 3. j. 3. succin. salv. spica ana gut. vj. Bals. Peruv. 3. j. 3. formicar. 3. ij. Ms. f. Linim.* egregiè enim calorem nativum exulcit, ceu per se illitum pedibus à frigore eos præservat, quem in finem & quidam intus ad gut. aliquot in rigore febrili assument, ceu & novi *Petreolum* illud à *Bessiers pres de Cabian in Gallia* repertum ceu cujus odor quidem fortis est, sapor verò minimè ingratus, in uteri *strangulatione* à vetulis egregio cum successu intus assumi & contra *mensium suppressionem* pubi illiniri. Hæc eadem quoque præstat *Oleum Terra* ex India orient. apportatum, in *Arthritide vagâ scorbuticâ* commendatum & ad ligamenta relaxata firmanda.

III. GAGATES lapis crustosus ex bitumine fit nigriorique naphthâ in mare vel flumina propè maria stillante, unde præ succino magis in ∇ ardet, nec nisi in oleo restingitur. Dicitur autem *lapis Gagates* à loco & amne nomine Gagas in Cilicia, ad cujus ostia seu fauces ad mare prope Plagiopolim urbem is reperitur, ut habet laudatus *Dioscorides L. V. C. 92.* *Encelius* de *Viribus* ejus refert, quod nidore serpentes fuget, suffitu *morbum Sonticum* si adsit excitet, & *strangulationes vulvæ* recreet, quod expertus loquatur. Ad ornatum quoque ex illo gestamina ad collum fabricantur, ceu & capulus pugionis Caroli IV. ex illo miro artificio erat compositus.

IV. LITHANTHRACES seu CARBONES FOSSILES sunt bitumen induratum & excoctum, obvolutum partibus ∇ stribus, è quibus si vi ignis pellatur & in motum cieatur, petreolum prodit. Talis æthnei partus, ut vocavit, scatulam integram mihi Badâ Helvetiorum, ubi Aquæ sulphureæ transmisit *Excell. Joh. Ulricus Falk, Phys.* ibidem & celebris *Monasterii Maristellani* meritiss. quos lapides bituminosos multum contribuere reor ad aquarum thermalium illic naturam sulphuream, ceu & in causâ sunt quare multis in locis sint montes ardentes.

CAPUT IV.

De Ambra gryseâ & Camphorâ.

DE hisce post Succinum hîc agere lubet, quamvis adhuc abstrusum sit, cujus regni incolæ sint denominandæ, num scilicet Ambra sit animale quid, excrementum nimitum avis Aschibobuk, aut secundum quosdam Orientis incolas & *Monconys* dans ses voyages favus apum excrementis mistus, qui è magnis rupibus ubi nidulantur apes circa ripas in mare decidit, aut vegetabile, gummi scilicet ex arboribus effluens & fortuito mari ingestum, quorum posterius tamen de Camphora magis dici poterit, ut postea audiemus.

I. AMBRA GRYSEA veriùs secundùm *Joh. Otton. Helbigium in Observat. de rebus variis Indicis in Miscel. Curios. Dec 1. Ann. VIII. & IX. S. 17. p. m. 459.* viscus est qui in fundo maris eodem modo quo pix marina crescit & coagulatur, ceu *D. Gabriel Nakke* Mercator Bataviensis ipsi affirmavit, se oculatum esse testem, quodd Insulani Australi-orientales, Ambram gryseam è maris fundo ceu picem desumpserint, quodque à mari ad littus in Insulis Mauritiï, Madagascar & Australi-Orientalibus, ejecta, ardentissimè ab apris quæratum & inventa devoretur avidè. Quia verò sic rara ac inde percara est, adulteratur, quod tamen detegitur immisione acûs candefactæ, quam si non subsequatur exudatio substantiæ pinguis, signum est illegitimæ ambrae: naturæ scilicet est pinguis & oleosæ, cujus ratione non nisi in menstruis sulphureis dissolvitur, v. g. quàm elegantissime in oleo *destill. succini* (cum quo, ut Ambra citrinâ, *Excell. Dn. Majoris* judicio, eosdem videtur habere natales, dum in Borussia Ambram non ita pridem erutam esse intellexit) & melius saccharo permiscetur & explicatur: Hinc elegans est *Essentia Ambrae D. Michaelis*: *℞. Ambr. gris. opt. ʒ. j. β. sacchar. cand. albiss. ʒ. β.* redige in pulver, & affunde in cucurb. — rosar. rectificatiss. ʒ. xij. digerantur per horam in lenissimo calore, postea filtra & usui reserva, quæ si sicca desideretur tum *℞. Ambr. gris. opt. ʒ. j. olei cinamom. ʒ. β.* In mortario achatino vel vitreo tritis & solutis adde sacchari candi albiss. pulv. ʒ. ij. plus minus; Sic & inde paratur *⊖ Ale oleosum ambratum*: *℞. Ambr. gris. ʒ. β. Ol. cinamom. ʒ. j. Flor. Xci ʒ. sat. ⊖ Δ □ ana ʒ. j.* terantur probè affund. — rosar. rectific. & circuleantur. Si *Rotule ambratæ* desiderentur: *℞. Confect. alkerm. compl. ʒ. β. Ambr. gryf. — u rosar. sol. gr. vj. Moschi orient. gr. iiij. sacchar alb. in aq. flor. acac. q. s. sol. ʒ. iiij. Ms. f. Confect. in Rotulis. Item*: *℞. sacchar. ʒ. j. Ambr. opt. ʒ. j. Ol. cinam. gut. vj. cum mucilag. gumm. tragacanth. — u rosar.*

rosar. sol. F. Trochisci. Egregia nimirum sunt Ambrata ad robur spirituum, eorumque motus sufflaminatos exuscitandos debilitatosque refocilandos, in *Liporhymis*, *affectibus cephalicis*, *nervinis* hinc utilissima; unde & pro *suffitibus* varia Ambrata in officinis præparantur.

II. CAMPHORA quamvis manifestè pateat vegetabile illam esse, tamen ob bituminosas facultates hîc examinari meretur: Vegetabile eam esse ultro constat ex icone Arboris Camphoræ ab Exc. *Hermanno Nicol. Grimm* in *Miscell. Curios. Decad. II. Ann. I. Obs. CLIII. p. m. 372.* adducta, cujus folia magna & carnosâ, antè acuta, contrita odorem spirant camphoræ, quæ tamen dum Camphoram colligunt, unâ cum cortice arboris & externo ligno detrahunt, relicta medullâ, quæ ab iis finditur & in qua Camphora eleganter in forma coagulata instar tenuis foliati crystallini $\ominus$ lis residet, quæ à medulla separatur, ubi tamen dubioprocul plus sic camphoræ colligeretur, si destillandi ars accederet: sic namque & magis adhuc constaret *Camphoram* nil nisi Δ le $\ominus$ esse, quod etiam ex radicibus cinamomi destillari potest. Quamvis verò eleganter *Incolæ Insulæ Borneo* Camphoram comparent centurioni seu præfecto militum, si commisceatur medicamentis reliquis, qui scilicet in copias suas ad destinatum locum ducit, ut cum hoste configant, tamen & eâ ad spirituum motum in *salacitate* & *priapismo* sistendum nil aptius est, quod forsan ex textura ejus oleosâ admodum, ramosâ inviscantur quæ odore se manifestat, & ratione cujus inflammabilis est, non incommodè deducitur: valet & egregiè ad *hemorrhagias sistendas*, si frustulum odoretur, vel propinetur ita: $\mathcal{R}$. Camphor. gr. .iv sal. prunell. $\mathcal{D}$. β . *Tragacanth.* gr. XV. *Laudan. opiat.* gr. I. Ms. f. pulv. *Pilulæ Camphoratæ Scaphusiensium* in morbis $\mathcal{F}$ reis utiles seq. sunt: $\mathcal{R}$. Camphor. $\mathcal{Z}$. β . *succin. alb. præp.* *Mastich. sel. ana* $\mathcal{Z}$. j. *sang. Dracon. ver.* $\mathcal{Z}$. β . *Pulv. anodyn.* gr. XII. Cum *Essent. fumar. vel agrimon.* F. *Pilul. num.* CXX. *consp. pulv. liquirit.* *Dos.* ad X. *pilul.* Radicem curæ *Maniæ* in Camphora latere, alibi dictum: in *Phreniide* seq. *Epithema* egregium: $\mathcal{R}$. Camphor. $\mathcal{D}$. j. *Mosch.* $\mathcal{D}$. β . gr. ij. *Aq. rosar. santalo rinct.* $\mathcal{Z}$. xx. Ms. pro *Epithemate*. Unde quia natura ultimam tantum non limam in ea sufficienter Δ lisanda adhibuit, *Præparationes* ejus adeo haud expectandæ, ne lusores in pessimo lusu vultum serenum effingentes hac in parte videamur imitari, superat enim puritate, subtilitate & Δ tate omne id quod ars in ea præparanda tentare potuit. Quo tamen in formam liquidam oleosam eo melius adhiberi possit, sistimus hîc *Oleum Camph.* seq. $\mathcal{R}$. $\ominus$ *absynth.* $\mathcal{Z}$. ij. β . *Camph.* $\mathcal{Z}$. j. β . *Ol. amygd. dulc.* $\mathcal{Z}$. iij. Ms. exactè per 3. dies in leni calore relinque & per $\mathcal{S}$ Δ la bene lutatam, postea tere iterum *Camph.* $\mathcal{Z}$. j. β . cum $\ominus$ *absynth.* com. plendo sc. id quod ponderi decessit, affunde id oleum per 3. dies, sicut antea, iterum Δ la & erit hoc oleum efficax,

SECTIONIS IV.
DE
MEDIIS MINERALIBUS
PARS III.
DE TERRIS.

CAPUT I.

De TERRIS earumque Orru.

UALES TERRÆ hîc à nobis intelligantur ex materia quam tractandam suscepimus, patere puto, nimirum non adeo illa terra quam pedibus calcamus aut agricolæ colunt, cujus, ex observatione Amstelodamensi referente Varenio *Geograph. Lib. I. Propos. VII. p. m. 69.* dum ad puteum extruendum effoderetur usque ad 232. pedum profunditatem, plusquam viginti oblatae erant species, sed ista quæ est *corpus fossile* quod ex admistione particularum salinarum, sulphurearum aliarumque metallicarum *natura mineralis est particeps*, additâ aquâ vel continuò vel progressu saltem temporis solvitur & fit lutum: Ex quo jam per se patebit Terrarum à Metallis & Lapidibus differentia, ceu quarum partes subtiliores in metallorum augmentationem cedunt (uti egregio exemplo cujusdâ corporis metallici brachii longitudine è vena sua protrusi docet *Rochas in Phys. Demonstr. Lib. I. Cap. I. p. 57.*) uti & Lapidum, de quo supra, haud obstante eo quodd charta, lana, spongia & alia combusta & incinerata, humore madefacta in lutum abeant & tamen non sint terræ, sic enim fit ut minimè abeant in lutum propriè ita dictum proximè, quando verò abeunt, charta amplius non est aut spongia, sed terreum quid; etsi non purè simplex, ceu & cum aliis rebus siccis in pulverem abeuntibus se habet, ex quibus fieri potest quidem lutum sed non proximè; Dum verò sic Lutum fit, particulæ terræ mobiles redduntur & ad unionem facilitantur per superficiæ accessum, accedente compressione externâ aëris, exhalantibusque particulis aquosis ad compressionem ineptis, ut quæ respectu particularum ∇ strium idem sunt; quod ad eas materia subtilis eas continuò pervadens,

vadens & in fluiditatis statu conservans. Verum missis his *Ortus Terrarum*, quales hic intelligimus, est ex particulis terreis elementaribus, solidis, opacis, quibus alia ramosa, verum haud copiose, cum rigidis salinis, nitrosis &c. interponuntur, quo fit ut & plerumque sint molles, friabiles, pingues & ob admixtas particulas salinas leniter adstringentes, non autem contrectantium manus vellicantes aut acriter pungentes, quales sunt v. g. *Terra Lemna, Armena, Ochra, Rubrica* &c. Unde facile colligere est Terras plerasque cum succis mineralibus permixtas reperiri, monstrantibus id variis earum coloribus, saporibus & viribus, ceu *Rubrica ferri, Ampelitis Bituminis, Melia aluminis, Chia Nitri* naturam, assentiente *Ceruto*, praefert, quamvis dicere possimus eam considerationis esse Medicæ, Quotque imprægnari, dum illa quoque corpori nostro applicata remedii locum præbet, ceu & exterius applicata terra recens à lapidibus bene purgata, addito parùm *Rutæ & Carduibened.* in morsu viperæ & serpentis egregiè venenum domat, absorbet, prohibetque ne serpat latius, ac etiam *Dioscorides* refert de *Terris fornaceis* (*gebrandten Scherben*) quod crustas ulceribus obducant, eruptionibus & podagricis prosint, strumasque discutiant, quasque *Vires* itidem habeat terra fornacum quæ retorrida fulvescit, dic *gebrandten Schmen* Confer *Regni Veget. §. ult.* Imò hinc ejuscemodi consideratio jam ansam nobis præberet circa *Divisionem Terrarum* statuendi, vulgarem illam ab usu desumptam in *Terras* quibus varii *artifices* utuntur, & *Medicatas* adeo ad regulam bonæ divisionis haud quadrare, quia sic membra se invicem ingrediuntur, & ut jam innuimus, terra illa quâ figulus utitur, æquè suum præbere potest usum Medico, cujus objectum est, quicquid vastum hocce universum continet, ac quâ utitur rubricâ Pictor, eandem quoque expectat Medicus. Verum quia recepta est & difficile, imò ferè impossibile ita exactam hic proponere Divisionem, hanc ab usu desumptam, ceu usus unicè aliàs intendendus, nostram hic quoque volumus.

CAPUT II.

De Terris Medicis.

TERRÆ quidem omnes, ut dictum, in usum Medicum venire possunt, quatenus corpori nostro applicatæ illud alterare, noxios illud lacescentes humores exiccare, absorbere, saporésque illorum p. n. corrigere valent, verum modo quodam singulari & eminentiori illæ *Terra Medica* nobis dicuntur, quæ vim aliquam medicamentosam manifestè obtinent, ut est præ reliquis vis adstringendi & alexipharmaca, dum ratione materialis suæ texturæ angulosæ & irregularis in fibras partium earumque

que poros agunt, eos angustant magisque in se recedere faciunt, præsertim in partibus membranaceis in quibus motus peristalticus datur, sic namque dum in iis longius morantur, fibras in contractione velut convulsivâ profundius retinent, humoresque acrimoniâ $\ominus$ um ferocientium nimis liquatos in consistentiam debitam redigunt, præsertim si unâ pinguis sit & velut glutine linguam afficiat, sic enim quoque illinendi & summè mitigandi vim habet, sicuti si pinguedini acredo quædam juncta sit, illiniunt & abstergunt. Hinc namque pro materiæ & agentis conditione Terræ hæ sunt vel *Alba*, vel *Rubra*, vel *Lutea*, vel *Purpurea*, unde non mirum quod in Insula Lemno, ob vulcani seu ignis in eam casum, terra Lemnia habeatur rubra, flava, rufa, lurida aliisque coloris, à diversa scilicet materiæ & agentis à diversis locis & venis dependentis conditione, imò quia ad materialem harum Terrarum constitutionem præ colore attendendum, non mirum cur censeat *Dortomannus de Causis & effect. Therm. Belilucan. Lib. I. Cap. VIII. p. 167.* in Terræ Lemniæ penuria argillam Belilucanam rubeam surrogari posse, ut & refert *Dan. Ludovicus Ephemerid. Curios. Germ. Decad. I. Ann. X. p. 344.* Argillam vulgarem æquè ac sigillatam sudoriferam esse, præsertim dum illustris *Boyleus de Orig. & Virt. Gemmar. p. m. 202.* ex ea $\ominus$ Ale acre familiares suos elicuisse refert. summisque laudibus extollit virtutem ejus cardiacam, laxativam & diaphoreticam. Imò quia in Terris ejusmodi interior particularum constituentium dispositio adeo variare haud potest, ut inde diversi adeo effectus fluere possint, haud adeo absurdè Terra illa pinguis circa arcem Münchenstein prope Basileam (*Bolus Münchensteinensis* vel *Terra Basiliensis*) loco *Terra sigillata*, *Theriaca* commixta fuit, cum spiritus haud absimilis illi, qui ex Terra sigillata aliàs habetur, inde extrahi possit: hinc & modò laudatus *Dan. Ludovicus* in aurea sua *Pharmacia* p. 317. Terram sigillatam non quidem præcisè tantum Silesiacam Strigonensem, sed & aliam quandam selectiorem, pinguem, præprimis rubram, non tam annulo quàm continuatâ experientia sufficienter signatam nec deprædatoria lotionē (quæ jam innuit quid de lotionē Terrarum sit sentiendum illam nimirum citra magnam virium jacturam vix institui posse) exhaustam meritò commendat, sicut & jam priori seculo agnovit *Encelius de Re Metall. Lib. II. Cap. XXIX.* si quis acutè considerare velit. dicens, illæ omnes Terrarum species exoticæ in nostris regionibus reperiuntur, & quidem præstantes, cui adstipulatur *Renodæus Mat. Med. Lib. VII. Cap. II. p. m. 110. Dispens. Univers. Horst* liberè dicens, nos faciliè ut Turcarum peristromatis seu tapetis, sic & illorum sphragide Lemnia carere posse.

Inter ALBAS Terras sit

I. SAMIA ex Samo Insula Archipelagi seu maris Jonii, Pythagoræ patriâ, unde effoditur, ita dicta, à Veteribus plurimum æstimata, duplex

Z

est,

est, *Collyrion* & *Aster*, è quibus vasa rara & magni pretii olim parata & cavata erant. *Collyrion* dicebatur prior, eò quod medicamentis ocularibus admiscebatur, quia scilicet ∇ a pinguis est, rara, mollis, candida, dulcis, acrimonia nulla oculis infesta. *Aster* altera dicebatur, vel quia signo stellæ notabatur vel quia micæ quædam stellares in ea emicabant. *Vim* habebat refrigerandi, adstringendi, sanguinis eruptiones & fluores sistendi, uteri profluvia compescendi, inflammationesque sedandi, idque ob nitrositatem qua ∇ a ejusmodi scatent, quâ quia itidem scatet ∇ a *Chia* alba & lata, vires obtinet ∇ a huic *Samia* similes quæque hinc pro cosmetico imprimis habetur, ceu *Cimolia* acrior, ob nitrositatem sumè abstergens, Fullonibus imprimis est congrua.

II. *LAC LUNÆ* ob candorem ita, ut & *Agaricum saxatile* vocatum, *Gesnero Fungus petreus* dici meretur, quia nimirum est substantia fungosa, alba, friabilis, levissima, sine odore, sapore & tota cum saliva mandentis liquefcens, in spelunca quadam montis *Fracti Lucernensium* fornici adhærescens: Agricola dicitur *Steno-marga*, id est, saxi medulla, ut in quorum commissuris includitur. *Vires* ejus sunt exiccare, & dum absorbere, leviter adstringere, lac imprimis inde augere, in quem finem in lacte amygd. ∇ *fenic.* & *sacchar.* exhibetur, vel in jussculo carnis saltem ad 3.j. *Chirurgi* utiliter id ulceribus desiccandis maximè tibiarum inspergunt: forte & ∇ blandum in eo residet, dum ut somniferum blandum in profluvio sanguinis id ex voto exhibitum, referente *Wormio*, item in ∇ incontinentia, teste *Estmüllero*.

III. ∇ A *MELITENSIS* à loco denominata, ad tactum aspera est, albocinerea, virtutis emplasticæ, adstringentis, ut aliæ ejusmodi ∇ a. *Vires* ejus esse alexipharmacas in *Regno Animal. Lib. III. Art. V. S. 4.* diximus.

IV. *BOLUS ALBUS* manus colore albo inficit, cinereus tamen non nihil est, mollis, lubricus, pulverulentus. Habetur ex *Elva Insula Hetruriæ*. Magni Ducis *Hetruriæ* sigillo inde notatus, cujus *Vires* sunt saponariæ, abstergentes, adstringentes; Deum testor, scribit *Cerutus in Museo Calceol. p. m. 122.* me felicissimo eventu hac ∇ a indies uti, præstantissimùmque esse remedium adversus febres illas, quæ ex venenata qualitate in humoribus existente, ortum trahunt, quotidiana experientiâ comprobo; quid dicam de mirabili illius visicum succo limonũ misceatur, in vermibus puerorum destruendis ac compescendis cruciatibus & angoribus illis, quibus hi ob talia animacula adeo vehementer affligi solent, ut sæpe sæpius cum maximis parentum ejulatibus, miserculi infantes ad mortem perducantur; Nec omittam, ∇ am hanc adprime obviam fieri motibus illis convulsivis, quibus non rarè pueri tentantur ob lapsum alicujus materiæ mala quadam qualitate imbibitæ ad partes nervosas: uti etiam ob facultatem adstringentem, refrigerantem & exiccantem, sanguinem à quacunque parte fluentem mirificè compescit.

V. *BOLUS*

V. BOLUS CANDIDUS LIGNICENSIS, aliàs *Axungia Lune*. ☿ re albo
 Deo perfusa, vires obtinet Dnares & commendatur ad illos affectus quibus
 Dtum ipsum, nimirum capitis dolores, cerebrique robur; ob vim verò ab-
 sorbendi partésque ☿ eas pingues, ad fluxus alvi etiam cruentos laudatur,
 uti & fluorem uteri album.

VI. TERRA SIGILLATA LEMNIA ALBA ex Insula Lemno, quæ ho-
 die *Stalimen* dicitur, effossa, itidem ut rubra quæ unà effoditur *Vires* habet
 adstringentes, & ob pinguem succum quo particulæ ☿ æ perfusæ sunt,
 summè acrimoniam humorum mitigantes, hinc namque adversus febres
 malignas, hæmorrhagias uteri, ulcera maligna, morsus animalium rabido-
 rum, optimo cum successu usurpatur; commiscetur C.C. usq; & coquitur
 in ☿ a, sic verò egregia est in dysenteria malignâ, præsertim si inde *lac amy-
 gdalinum* paretur.

Inter RUBRAS Terras

I. ☿ A LEMNIA RUBRA tanti *Galeno* æstimata meritò fuit, ut ad
 obtinendam eam sincerissimam, peculiare iter bis in Lemnum instituerit.
 Hodie etiamnum nullam celebritatis jacturam patitur, quòd, ut olim sigil-
 lo capræ, jam caractere Turcico, *Tiniamachton*, in Augusto signetur, nec
 cuilibet illam fodere (teste *Barone Tavern. in Itinerar.*) concedatur, unde &
 hodie non omnis quæ sub ejus nomine venditatur, pro vera habenda est,
 sed fortè illa solùm quæ rutilum colorem vivacissimè imitatur, ut rubri-
 cam synopicam esse dices, quàm *Plinius* minio proximam fecit, qualémque
Gesnerus à *Calceolario* se accepisse refert. *Vires* ejus ut albæ, ceu modo di-
 ctum, ad acre corrosivum edomandum, ex vi texturæ, quæ ex sero velut, dum
 dentibus confringitur, constare videtur, laudatissimæ sunt, unde meritò
 pro antidoto insigni adversus pestem & morbos malignos contagiosos, ve-
 nena pernitiola, ictus morsusque animalium venenatorum habetur, *Lutiq;*
divini nomine ab *Avicennâ*, non saltem quòd mulier divina, *Bartamise* no-
 mine, illam prius in monte reperit, fuit insignita, dum, *Scaligero*, judice, sua
 adstrictione inter cor & venenum se interponit. Hinc Ingrediens est *Pul-
 veris bezoardici Excell. Wedelii*, supra *Seft. III. Cap. IX. S. 9.* allati.

I. BOLUS ARMENUS ex Armenia Cappadocia finitima non saltem sed
 multis aliis regionibus quoque habetur: Differt à ☿ a Lemniâ, quod manus
 contrectantis inficiat, hæc verò non. *Vires* ejus sunt desiccare, consolidare,
 refrigerare, & quia, ut nervosè loquitur *Museum Calceolarianum* p. 120 faciliè
 in succum tenuem solvitur & latè se diffundere potest, solidis partibus adhæ-
 ret, easdem à quacunq; malitiâ tuetur pravâsq; humiditates illarum viscosita-
 te (linguæ namq; apposita hæret) absorbere, adversus item venena & mor-
 bos à qualitate venenata emanantes summè prodesse potest. Hinc & *Gale-
 nus Lib. IX. de simpl. medic. facult.* eum ad dysenterias & ventris profluvia, ad

sanguinis expuitiones & *catarrhos* (ceu ingreditur præprimis *Conservam suspensoriam Cratonis Celeberrimo Wepfero usualem* R. *Cons. rosar.* 3. ij. *majoran.* 3. j. *Boli Arm. Or.* 3. B. *Theriac. Andromach.* 3. j. *MS. Dosis* 3. j. vel ij. tempore somni) putridaque oris *ulcera* eam præprimis conferre notat, ut & ad pulmonum *ulcera* & sedis *fistulas* contrahendas ut quid singulare extollit. In *Peste* illa quæ Romæ grassabatur, cum *vino albo* consistentiâ tenui aut admodum aqueo, pro ratione urgentiæ febris, bibita, unicum fuisse remedium testatur, cum dixerit, quotquot medicamentum hoc bibere, celeriter curatos esse, at quibus non profuit omnes interiisse, scilicet. cum nec alio quovis juvarentur, ex quo colligi potest, iis duntaxat non fuisse auxilio, qui plane erant incurabiles & qui curari possunt, omnes hoc medicamento liberentur. Et ex hoc contextu etiam *Verzascha Observat. LVII.* inductus famulo peste, quam sine febre credidit, decumbenti Bolum hunc cum *Flor.* ☿ & parum *camphora* exhibuit. Vid. *Needham de Form. fort. Cap. VI. p. m. 166.* ubi symptomatica *Pestes* generi nervoso affecto imputat.

III. *BOLUS TOCCAVIENSIS* ita dictus quodd in Transilvania ad *Toccai* reperiatur, est instar boli armeni, cujus more quoque butyri instar in ore liquefcit. *Vires* ejus si non superant saltem adæquant Bolum Armenam, & sec. *Cratonem* qui eo maximè usus, *vires* insignes obtinet in *Catarrhis* & *Peste*. Præter has verò Terrarum rubrarum species & aliæ adhuc re, periuntur, nimirum *hepatici coloris aspera* magis, item *Terra sigillata Livonica*, quarum hæc loco Terræ Lemniæ omnino inservire potest.

Inter Terras *LUTEAS* est

I. *TERRA SIGILLATA SILESIACA*, etiam sigillum Strigoniense, Axungia solis appellata, reperitur in aurifodinis ad Strigonium in Ducatu Suidnicensi, cujus sigillo etiam in globulis orbicularibus ornatur; terra est pinguis, lubrica, viscosa, saponi similis & ut butyrum in ore vel aqua diffuens, perfusa particulis ramosis ☉reis, minus tamen digestis; *usus* ejus alexipharmacus insignis, ut etiam venena feratur mox per vomitum expellere, si vel ante vel statim post venena sumatur, aliàs per sudorem ea expellit, ceu & morbis omnibus qui sudoribus expelli possunt, convenientissima est ad instar fere ☉potabilis. Quia verò particules acido-acres irritantes validè intra particulas suas viscosas intricare & absorbere valet, conducit egregiè ad *fluxus* varii generis, *exulcerationesque* non minus externas quàm internas in *phthisi*, itémque *ambusta*. Præprimis autem excellentissimus ejus usus est in *Variolis* & *morbillis*, præsertim si *fluxus alvi* simul adsit: Sed videndum ne adulterata ejusmodi terra sumatur, luto nimirum, ceu species dubiæ ejusmodi terræ apud *Wormium* visuntur.

II. *OCHRA* è variis Europæ mineris metallicis etiam propriis foditur, naturæ potius ðnæ, è cujus fumo maximè concrevit, quàm ♀ & ♂lis parti-

particeps, gustu acris virtutisque summè desiccantis; *Usus* ejus ut hñi maximè externus chirurgicus, sic namque ad *carunculam urethrae* absumendam, teste *Pigray dans sa Chirurg.* p. 475. excellens est remedium, si pulveri *sabinae* permisceatur, item ad *verrucae penis*, imò & per se ad *articulorum tophos* comminuendos usurpatur. *Species* ejus *Ol. Wormius* recenset varias, nimirum *Ochram Scanderburgicam*, *luteam Islandicam*, *nigricantem argillaceam Anglicam*, *factitiam plumbariam*. Ad Terras ejusmodi luteas referendæ etiam aliæ ejusdem coloris Terræ, ut est *Bolus luteus Galeni*, *Ochrae fossilis* in colore haud absimilis, manus tamen, contrectatus, haud inficiens quique igni injectus, non secus ac *Ochra*, referente *Ceruto in Mus. Calcæolar.* p. m. 110. in purpureum mutatur colorem, cui & præcipuè *Vires ex Ceruto Bolo Armenæ* adscriptæ competunt, item *Bolus luteus Theophrasti*, ut inventoris, qui prædicti colorem obscurius refert. Nec negligendi penitus, *Bolus Sabaudicus* è monte *Vessulo*, *Toccalius* carnei coloris, *Boli* è *Mateolo*, *Apuliæ* districtu, qui tamen calcis ferè modo acres sunt, item *Bolus Getulus*, *Tellinus*, *Agricola*, *jecinoris* colore è montibus *Bohemicis*, *Terra* item *de Yrica* in *Insula Minoricâ*, quæ referente *P. du Val Geographie du temps Part. II.* p. 378. id singulare habet, quodd faciat mori omnes serpentes qui sunt in maximo numero in *Insula Fomentera*, *Terra S. Helena*, *Boringholmica*, *Livonica* & aliæ.

CAPUT III.

De Terris Artificum.

EJUSMODI Terrarum genera in *artificum* mechanicorumque *usus* præprimis cedentia, ad duo, *Argillarum* scilicet & *Cretarum* referri solent.

I. ARGILLA massa est terrea, tenax, ductilis, quæ dum exiccatur minimè dehiscit; constat nimirum ex particulis terreis minoribus quæ exiguos habent poros, in quibus sal nitrosum inde dispergitur; exinde verò opaca est, nec aquam faciliè transire sinit, imò & ob paucitatem $\ominus$ is vasa varii generis à *Figulis* inde efficta, minus fragilia sunt quam *Vitra*, quæ majorem $\ominus$ is quàm terræ copiam habent, quamvis & nobiliores *Argillæ* pro diversis partibus quibus constant ac etiam ex certâ fermentatione, dum sepeliuntur, resultant, summè variant, sic namque è massæ *ilius*, ex qua vasa *Porcellana* in *China* elaborantur, subtiliore parte velutque flore omnium nobilissima, à vitro parùm perspicuitate differentia habentur, post hinc quod itidem candore & perspicuitate præstat, & tandem quod non nisi sex videtur ex qua orbes fiunt.

II. CRETA ex insula cognominis ejusdem, olim præsertim præstantissima

tissima habebatur; est autem candida terra, velutque cerussa ∇ stris de hno ejusque viribus multum participans; *Ufus* ejus hinc in in cardialgia, soda vocatâ, cujus acidum fermentescens cum *aq. portulac.* mox reprimat & præcipitat, ceu aliâs cerevisiam acidam, si ei injiciatur. Hinc & ad acido-austerum in *affectione hystericâ* infringendum utiliter præscribitur, imò *sec. Estmyllerum* juratus lumbricorum hostis est, si cum *lacte caprillo* usurpetur. Externè inspergitur *ulceribus malignis* corrodentibus & imbibit acidum in vulneribus.

III. RUBRICA FABRILIS rubicunda est, spissa, gravis, quæ aquâ diluta velut sanguineum colorem diffundit; copiosè olim venalis prostabat in Ponto urbe Sinopi, unde *Synopica* hæc omnibus præferebatur. Emicat autem præprimis elegans ex eâ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ le, ceu quo extracto cum $\frac{1}{2}$ u $\frac{1}{2}$ is limus saltem argillâque communis remanet. *Vires* hinc ejus excellentissimæ, imprimis verò collaudo illam in *synoviâ sistenda*, cujus liquoris acrimoniam acidam, ut corallia rubra inspersa, validè mitigat, sistit & *sanguinis fluxus* alios, *ulcerâque* maximè rebellia ad faciliorem sanationem perducit, *Galenôque* teste, in ovo sumpta, clysteribusque infusa, alvum sistit, itémque fluxum hepaticum.

IV. UMBRIA terræ species fusca est, nigricans, macra, tenuissima, levissima ex Umbriâ olim, jam Ducatu Spoletano erui solita. *Ufus* ejus est pictorius, ad umbras adumbrandas & in picturis exprimendas.

V. TRIPOLIS ob granula minima, aspera, dura, robusta valde conducit ad polienda vasa orichalcina,

FINIS Sect. IV. Part. III.

APPEN-

APPENDIX

DE AQUIS MINERALIBUS, ACIDULIS & THERMIS.

X nomine jam patere arbitror, dum Aquæ ejusmodi è ∇ a scaturientes *minerales* vocantur, me haud adeo extra institutum vagari, dum quædam de hisce Mineralium regno, ut cujus fisco virtutes suas specificas omnino ferunt acceptas, adnectere animus est.

I. *ACIDULÆ* à sapore acido, $\oplus$ lico, $\sim$ u nimirum esurino inter cellulas & poros aquæ contento, ita dicuntur, quamvis etiam cum δ dis quædam effervescent, ceu de Bathoniensibus Aquis *Oper. C. XV.* testatur *Mayovv*, quatum sali acido combinatur $\ominus$ quoddam $\mathcal{Q}$ li, prout quod evaporatione in fundo $\ominus$ relictum est, ab affuso quovis $\sim$ u δ do effervescit, de quo in sequentibus. In præliminaribus autem omittere haud possum, cum Accuratis. Gallis *Rochas & du Clos* conquerendi Naturam Acidularum determinare difficile esse, idque, ut videtur, non saltem ideo quòd varias lambendo ∇ rum partas, venas & lapides præterfluendo, diversissimæ particulæ minerales iis commisceantur, quæ non adeo facilè à nobis cognoscuntur, ac etiam quia quod post evaporationem sub $\ominus$ is vel ∇ ræ nomine remanet, insufficiens est essentiæ earum ad amussim determinandæ, quàm Aliores particulæ, $\sim$ us scilicet universalis, motum ignis perpeffus, mox avolet & concretum non simplex sed ex variis particulis, quæ prius aqueo liquori separatim inerant, compositum, $\vee$ um, $\ominus$ sum, in quo varietas $\ominus$ um discerni nequit, hincq; nec de proprietate exactum judicium ferri potest, deprehendatur; quod non minus valet de *Ne*, quæ, quopacto speciatim hîc instituenda sit, docet *Pharm. Rhumelius Deser. Therm. & Acid. Med. Spag. p. m. 308.* unde si quid aliæ probæ attribuitur, in Acidulis $\mathcal{J}$ libus examinandis, quæ ut $\mathcal{P}$ de primo ente $\odot$ quoque participant, *precipitatio, decocto gallarum* instituta, contentum à continente liquore aqueo separans, in usum trahi solet, quâ probari potest, dum *decoctum gallarum* acidulis superfunditur, eæque nigrescunt, eas præprimis de $\oplus$ lo $\mathcal{J}$ ris participare, quod quia à $\sim$ u $\mathcal{P}$ ris δ do $\mathcal{J}$ ti superaffuso alias obtinetur, credendum est *Acidulas* scaturire ex illis locis, quæ ∇ à quadam $\mathcal{J}$ li in $\oplus$ lum minerale ab δ do quodam, $\mathcal{P}$ ris nimirum

ut

ut Theophrastus & Helmontius loquuntur, embryonato corrosâ scitent, quæ hinc soluta, Vase ejusmodi medicatas præstet; probat hoc imprimis quoddam modo laudatus Rochas in sua *Physica demonstrativa* (quam benevolo in me animo in manus meas incidere fecit Ampliss. Excellentiss. Celeberr. DN. D. Jac. Burckardus Codic. Profess. meritiss.) ad scaturiginem horum fontium repererit Vam Ænam subacidam, Ole Hermetico aculeatam, & artificiales acidula, meliores secundum ipsum, parari possint ex Hæte Oli & dulo limaturæ & tis superaffuso, vel melius ex Æstallis Oli & tis in Hæte proprio dilutis cum vino, vel etiam ex u Oli & tis Væ ad guttas aliquot infuso: quin & operandi modus similis sit qui à & te aliàs habetur, absorbendo scilicet adstringendo, aperiendo: Hinc namque experimento *Givre Traite des eaux minerales des Provins* p. 26. insuper constat, quod idem Æbicum habeatur ex minera & tis, affusione Væ & evaporatione, cuius gustus se prodit in acidulis; imprimis verò cum eodem ut & Baccio Lib. 1. de Therm. Cap. I. statuendum, quicquid aquæ à metallis & mineralibus accipiunt, id dum in via generationis sunt in forma spirituum seu prmi entis, accipere, coagulata enim plerâque mineralia & metalla perfecta nihil amplius deponunt, imò quia ex his nil extrahit Væ simplex, nisi sale naturæ imprægnata, crudendum est in Acidulis Æ ejusmodi naturæ inprimis dominari, aquamque Ænam supra dictam subacidam, quam Rochas reperit, ab hoc sale Hermetico falsedinem suam accepisse, quod in Væ quadam origini vicina reperitur, quæque per elixivationem sal ejusmodi (quod Væ isti virgineæ, quæ si ad genna foditur, habetur, combinatum & in globulos formatum, destillatumque uum ut egregiam præbet clavem, de qua re Sendivogius) exhibet, simile illi quod denuo ex Væ illa Æ i exposita haberi potest, manifesto indicio, ab astris uum quendam Acidulis infundi, easque pro ejus influxu & communicatione, receptioneque intra Vam magneticam, ex benedictione DEI, tam egregias Vires obtinere, & nunc hoc nunc alio tempore fortius vel debilius operari, item nunc oboriri nunc rursus evanescere. Dum verò taliter Væ particulis ejusmodi metallicis, terreis, spirituosiss, etiam astralibus imbuitur & ulterius meat, pressionéque molis Ææ in superficiem telluris attollitur, & nihilominus saporem acidum principiâque conservat, inferre est cum Becchero, transcolatorium Væ per quàm acidulæ meat, longè porosius esse. minúsque solidum quam illud per quod Væ comūnis transit, quæ particulas Væs Æsas aliàsque facile inde deponit, quamvis & ipsum & dum & dularum multum in meatu & cursu suo alterari, meliorari, deteriorari, variis succis & Væis misceri possit, variæque Acidularum species & qualitates provenire, ceu præter Plum in quibusdam alumen, ☿, Væ calciformis, aliæque reperiuntur, quorum omnium tamen in Acidulis minima datur pars ad comparationem Væ virgineæ & dæ seu elurinæ, seu particularum

ticularum metallicarum ∇ stribus immixtarum ab γ do subterraneo cor-
 rosarum, qualis facile ex evaporatione ejusmodi coctioneq; harum ∇ rum
 habetur, prout talem hoc modo obtinui ex egregio fonte minerali nuper
 detecto, per bihorium è *Celebratissimo Monasterio Murensi Ord. S. Benedicti*
 distante, cujus virtutem, fermentum ulcerum corruptivum enecandi, satis
 superque laudare haud possum; Quòd si verò in ortum ejus inquiramus,
 ea *Diligentiß. Beccheri* judicio, in fornicibus centri ∇ a seu in convexo
 firmamento ejusdem præparatur, ubi ab ∇ a centrali, ex mari juxta *Carre-*
sum & Schottum, continuo derivata, (unde & Aquarum mineralium perpe-
 tuus fluxus) reactionem in se ipsa passa, velut $\oplus$ reum gas ad circumferen-
 tiam convexi extrusa, digeritur & successivè per transudantes vapores ex-
 trahitur & in partes subterraneas invehitur, ubi in variis antris, evaporan-
 tibus aqueis vaporibus, nonnunquam stiriarum instar, ad fornices & latera
 concrevit & consistit, ut plurimum autem ∇ a formâ larvatur, cui solven-
 tes & adstringentes qualitates (hinc namque & ex hac ∇ a $\oplus$ lum γ tis, ut
 supra jam innuimus, extrahi potest) imprimit, unde aciditas oritur & pri-
 ma Aquæ mineralis acidæ dispositio: Hinc & ingeniosè totum ejusmodi
 negotium $\oplus$ ris destillato comparat, ubi in 100. lb. vix γ est pars vigesima,
 reliqua tota augmenti substantia ex $\times$ venit, cujus $\ominus$ nis corpusculis sol-
 ventibus, soluta γ corpuscula, licet minimâ quantitate, maxima tamen
 extenuatione & coloratione adherent, mixtumque inspissant, & ad certam
 formam adstringunt, $\ominus$ nam nempe & angularem. Quia verò suprâ di-
 ximus Naturam Acidularum determinare, rem adeo difficilem esse, ob di-
 versissimas particulas admixtas, lubeat præter modum ∇ tionis, solutio-
 ne gallarum mineram γ detegendi, hinc etiam inquirere, quâ aliarum metal-
 licarum particularum admixtio detegi possit, v. g. $\oplus$ rearum, ∇ rearum
 &c. Hinc dicimus ex probâ Aquarum mineralium in *Henr. ab Heer Fonte*
Spadan. $\odot$ ∇ is mineralibus admixtum detegi ex sedimento, communi
 metallorum probâ, nimirum si sedimentum in fundo remanens per corro-
 sionem ∇ dissolutum, punctis nigricantibus ∇ tur: ∇ tum autem si se-
 dimentum dissolutum & ∇ tum cum lamina γ rea id ostendit: γ ro si im-
 prægnatæ essent ∇ a sedimenti dissoluti cum γ do ∇ u color cæruleus
 cum acrimonia insigni id proderet: si γ vel γ inessent, tum sedimentum
 colliquativum regulum exhiberet: si $\odot$ vehant, liquescit remanentia in-
 star lactis: si materia γ formis videatur subesse, color albidus calcinatione
 emergens id monstrabit, qui & alia $\oplus$ lia detegit. Num verò $\odot$ ∇ a insit, id
 quod tamen rarè fit, proba institui solet sequens, scilicet si sedimentum la-
 minis candidis ferris injectum odorem fætidum instar allii de se spargeret
 & laminas istas dealbaret, ceu de hoc supra *Seç. II. Cap. XI. §. 3.* Et si autem
 in Thermis Fabariensibus sedimentum ejusmodi non animadverti possit,

Aa

tamen

tamen haud adeo absorta videtur illorū sententia qui de hisce Aquis de quarum Virtutibus insignibus elegantissimum carmen edidit *Vir admodum Reverendus & Excellentiss. Dn. Job. Rod. Wetstenius S. T. D. & Professor celeberrimus*) statuere audent, illam vim penetrantem & mirabilia in morbis præstantem, emanare ex spirituosissimis halitibus immixtis oibus, intelligendum nimirum per hosce primum ens metallorum summè $\sim$ sum & Ale (ceu & ipsi supra de o-o diximus, id partem esse Φ reo. $\ominus$ nam Ale mineræ rubicundæ pellucidæ, quæ roht quiden Φ re appellatur) præcipuè verò Auri, quod Rhumelii etiam ac Paracelsi assensu, summè Ale vehunt, maximè quia *Stumpfi de Helvet. Lib. X. Cap. XXIII.* testimonio, $\odot$ in rupibus, ex quibus ∇ hæc profluit, invenitur, confirmante id *Fabricio Hildano* qui *Descr. peculiari* de his ∇ is testatur, se in superiori balneo fissuram inter rupes detexisse, ex qualimum pinguem, rubrum & ponderosum extraxerit, qui ablatu & ab arena expurgatus, ∇ sigillatæ (quam scilicet alibi cum *Bechero* $\odot$ resolutum videri diximus) non multum absimilis fuerat, usus in externis egregii, arenam verò quæ in lotione luti remansit cum *Ensis-hemii* probæ subdidisset, $\odot$ in ipsa repertum fuit, sed paucillum: hinc namque Aquæ hæ maximè confortant, arteriosique & nervosi generis affectibus benignæ sunt, contrariæque illis mineralibus, v. g. Φ io, quæ hisce primariò infesta esse animadvertuntur, verum quia hæ Aquæ ad *Thermas* potius spectant, de *Usu Acidularum* $\mathcal{I}$ tium earumque potandi ratione quædam adducemus. *Usus* quod spectat, is certè experientia multiplici compertus exoptatissimus, sic namque testatur *Sebizius Dissert. de Acidulis Sect. I. Dissert. I. §. 28. p. m. 29.* Vidimus, inquit, sanè quamplurimos à cachexiâ, obstructione viscerum, renum & mesenterii, febribus inveteratis, melancholiâ hypochondriacâ, ictero, fervore hepatis & renum, paralyti, inappetentiâ. *Petrinarum, Griesbachensium in Alsatia acidularum usu vindicatos esse, qui aliis remediis convalescere non poterant.* Sic de aqua atramentosis *Langenschvvalbacensibus* in *Weteraviâ*, quas itidem ut priores *Noitrates* præcipuè adire solent, testatur *Tabernaemontani in Hydrothes. P. I. Cap. II.* Incolas, qui quotidie iis utuntur, sanos esse, bene habitos, immunes à catarrhis, viscerum abdominis morbis, à calculo, arthritide, ictero &c. inprimis verò ob vim Φ licam Ale, instar $\sim$ us Φ li Ali supra ex *Glaubero* nunquam satis laudati, antepilepticum quoq. sunt in signe, observatione *Rochas p. 95.* edomant scilicet, invertunt, præcipitant Ale acre $\sim$ bus inimicum, hosque decenter purificant: maximè insuper ad Acidulas tanquam sacram anchoram recurrant *Cacherici ad Hydropem inclinantes*, dum perumpunt obstaculum in glandulis, lymphamque in debitum motum cient, verum maturè id tentandum, antequam hydrops ingruat, aquaque jam in pedibus & ventre coacervetur, aliàs enim magis tumorem augerent, prout & tum parum mingunt: assensum

sum his præbet Excell. DN. Christoph. Harderus Scaphus, Dec. I. Ann. III. Miscell. Curios. p. m. 342. inquit: Acidulas in dispositis hydropem accelerare posse, credi par est, lympham augendo, acriorem violenter movendo, vasa lymphatica replendo, dilatando, rumpendo, exedendo, viscera enervando, subinde, impulsâ acrioresanie, corrumpendo, & aliis, si qui sunt, modis; Verùm de Abusu Acidularum videri poterit Clariss. Lamzverde Tr. peculiari, quem non parùm mirati mecum Excellentissimi Germaniæ quidam Medici, adeo durè Celeberrimum DN. Pæonem nostrum seu Experientiss. DN. D. Joh. Jac. Harderum, præter meritum, ex citatione Græcorum Authorum, haud adjuncta versione Latinâ (in quod crimen itidem, si crimen dicendum est, exemplaria Græca nocturnâ diurnâque manu voluisse, incideret Excellentiss. Celeberr. Pecklinus Tr. de Purgant.) traducere, cui tamen modestè responsurum ipsummet præfatum Excell. Pæonem confido: Nos hîc notamus cautè agendum esse cum Acidulis in Infantibus & qui bis pueri sunt, in senibus illis namq; ob tenellam fibrarum texturam, his verò ob ætuum vappescentiam, languorem minus proportionatæ sunt, ceu & inde ad Ventriculi robur & tonum maximè respiciendum, an potum ejusmodi (quamvis & dum nihil retinere valet ventriculus, acidulæ tamen adhibentur, ut omnia corrigant) sufferre valeat, item an fibræ corporis in textura adhuc sufficienter persistant, ut acorem spiculâque penetrantia Acidularum pati valeant, si enim corrosio alicujus visceris jam adesset, ut in Phthisi, abscessibusque internis aliis, pestis instar, Acidulis valedicendum erit. Potandæ verò rationem Acidularum quod attinet seu Diætam illa non tam in eo consistit ut gradatim adscendatur, manè scilicet jejuno ventriculo à t̄. j. & continuando ad t̄. vj. quàm ut tantùm hauriatur, quantum tonus ventriculi citra nauseam & molestiam permittit, quem modum quosdam non sine juvamine observasse novi, hinc namque & stomachica ante potum acidularum usurpantur, nim. Tabulæ post pastum vel Morselli v. g. sequentes: R. Spec. conf. ZZ. coct. ʒ. ʒ. Pulv. cubebar. el. Galang. min. Caryophyl. el. ana ʒ. ij. B. cinam. ac. ʒ. iiij. Macis opt. min. incis. ʒ. ij. Cort. aurant. min. ʒ. iiij. B. sem. integr. carui ʒ. ij. fœniculi ʒ. ij. anisi ʒ. ʒ. Cum saccharo in aq. rosar. fragr. fragor. beton. sol. t̄. j. B. F. Morselli. Extus verò Ol. stomach. Craton. Balsam. Peruv. Ol. Nucist. cum. Ung. pomar. commixtum, adhiberi in casu necessitatis solet: Intermedio potu & post illum communiter etiam usurpantur Tabulæ Specierum Diarrhodon Abbatis: quam maximè verò præparatio decens, ad meliorem acidularum operationem molestiarumque quæ ex resolutâ ab illis viscosa acidâ sabutra emergere quandoque solent, averfionem, instituitur Purgatione decenti, Extr. v. g. catholici ʒ. j. cum Ol. anis. gut. j. ad Pilul. num XI. quæ & post absolutum Acidularum repetitur Pulv. ex rad. Jalap. Crem. ʒ. aut ʒ. pro Plato, Santal. citr. Ol. ʒ. anis. gut. j. cautè

tamen dosim instituendo, ne ductibus corporis nimium apertis, tunicæque mucosâ ventriculi & intestinorum satis absterfione acidularum denudatâ, hypercarthasis ingruat, ut sæpe accidere solet. Intermedio tempore potius ad symptomata respiciatur. ut si v. g. *Alvi constipatio* obveniat, usurpetur *de-coct. fol. senn. cum prunis* apud *Verzascham* in *Herbario* p. 744. communicatum: *R. Fol. senn. el. 3. j. Crem. 3. ij. sem. anis. 3. j.* Ind. sacculo, affund. *Aqua font. & Vini ana* quart. j. adde *Prun. Damascen.* quart. j. coq. lento Δ ne ad tertiæ partis consumptionem, dein ab Δ ne semot. add. *sacch. 3. j. Cinnamonom. contus. 3. li.* horâ unâ ante prandium capiantur de his prunis num. 4. aut 5. & totidem liquoris cochlearia: Usurpatur & *Anisum laxativum*, in quo tamen scammonium inæqualiter dispersum est, cautè agendum: pro hypochondriacis specialiter quoq; utiles *Pilula gummosa*. Pro Plethoricis etiam, subtiliato nimis sanguine, V.S. Quod si *status* nimis eleventur, utiles *Elixir vita Matthioli*, — $\bigcirc$ *dulc. Aq. menth. chamomill.* Si inappetentia adsit *Elixir Propriet. Parac.* cum *Essent. absynth. zedoar.* Tussu si urgeat *Aq. veronic. scabios. fl. acac.* cum *sacch. cand.* vel *Rorula papaverina* illam mitigabunt, modò non procedat ex phthisi, vel hæmoptysi, tum namque facilè ex improvise subitanea mors ingrueret, uti accidit cuidam apud *Helvignium* in *Observ. Med. Phys. LXII.* cujus occasione in doctissimo scholio (ut solet) *Excell. Celeberr. DN. D. Schröckijus L. fil.* fautor ævum colendus, ex Poëta præfigit:

Temporibus Medicina valet, data tempore profunt,

Et data non apto tempore, Vina nocent.

De his verò videantur præcipuè Auctores qui de *Acidulis* in peculiari scripserunt, ut est *Sebizius* qui de *Acidulis Allatiæ, Griesbacensibus* mirum, *Petrinis, Antegastensibus, Ripetstaviensibus, Gebersvriensibus*; de *Bois* qui de *Acidulis Egrani*; *Joh. Dan. Horstium* qui de *Acidulis Schvvalbacensibus*; *Excellentiss. Dn Doct. Vitum Riedlinum*, *Præcticum Augustanum* felicissimum, qui de *Uberkingensibus, Ramlovium & Bolmnanum* qui de *Wildungensibus & Pyrmontensibus* Descriptiones particulares communicarunt.

II. *THERMÆ*, blanda naturæ dona, ob vim calefaciendi ita dictæ, sunt aquæ minerales calidè è terrâ, vel etiam alicubi v. g. ex *Rheno*, ex aquis scaturientes, ut sunt *Thermæ Wisbadenses, Badenses, Fabarienses &c.* Causa caloris *Thermarum* à variis variè traditur, *Beccherus* illam adscribit subtilibus quibusdam & summè raris terreis atomis, centralibus, vapores aqueos concomitantibus, & à quibus virtus medicinalis, penetrativa ac etiam à corruptione præservativa (cui ova taliter à putredine in digestionem vaporosa diu detenta incorrupta permanserunt) dependeat; Hæc ut ingeniosè rursus sunt, ita tamen maximè audiendus erit circa hæc *Rochas* de ∇ $\frac{1}{2}$ *ratis* ut qui ipsemet in rem præsentem ivit & invenit effodiendo thermas. scaturiginem aquæ frigidæ saporis salis, quæ alluendo & permeando mineras $\frac{1}{2}$ *ris* cum $\frac{1}{2}$ *reis* partibus effervescentiam concepit

& aquam thermalem constituit quare & ingeniosè apud *Blondellum in Prob. Therm. Aquisgranens.* genuina & vera Aquæ ferventissimæ indefinenter seaturientis causa constituitur in $\ominus$ le γ do concentrato $\triangle$ neâ naturâ gaudente, vel potius in particulis materiæ subtilis, inviscatis & implicatis particulis crassioribus, ∇ stribus & ∇ osis in maximo motu & agitatione constitutis; Ex his Ignis quoque subterraneus originem suam ducit, id est partium $\mathcal{Q}$ darum & fluidarum nimia agitatio & continua ejus vicinæ corporum mutatio, ille visceribus terræ interioris inclusus, cum in manifestam flammam non semper erumpat, ob aëris impeditum accessum vel partium crassiorum immixtionem, halitus $\oplus$ reos $\ominus$ le concentrato subtiliori refertos ad superiorem ∇ x interioris regionem expellit, qui ed propulsi in occurso cum ∇ is radiis $\odot$ ribus sibi obviis imprægnatis se conjungunt & partes subtiliores $\sim$ osæ utriusque corporis intimè uniuntur; Aqua verò sic $\oplus$ reo acido centrali tepore ex mutuo partium alisu imprægnata, per canales ejusdem ∇ x pergens corpus metallicum $\ominus$ num in occurso sibi objectum invenit, idque ratione $\ominus$ lis sui centralis penetrat, ratione verò humidi dilatat, unde particulæ $\ominus$ næ in corpore metallico prius coërcitæ nunc quaquaversum agitatae, capsulis quibus detinebantur disruptis, erumpunt, magnam effervescentiam cum acido existente in ipsa ∇ â faciunt, unde calorem hujus maximè augment & intendunt; quare ∇ non nisi maximè ebulliens fertur ex pressura aëris in ∇ x hujus superficiem, ubi scilicet Scaturigo & Fons ejusmodi Aquarum constituitur. Confirmant autem hæc præter alia fodinæ lapidis calaminaris, qui ad thermas conspicitur, ceu cujus aliàs frustulo $\sim$ ui acido imposito tam magnus æstus concitatur, ut vitrum vix manibus præ calore quis continere possit, item marchasita seu gleba $\oplus$ reo $\ominus$ na, quæ ∇ â pluviâ conspersa mox incalescit. Quia verò sic similis ferè conflictus hîc observatur, qualis aliàs existit in ramosarum & $\ominus$ narum partium nimia agitatione materiæque subtilis, maximè verò $\sim$ us $\oplus$ reus (qualis in Thermis Badensibus in Helvetia gustatis facilè se prodit) in Thermis emicant, de omnibus Thermis actu calidis per omnes regiones dici potest eas $\oplus$ re esse infectas, quamvis & pro admixtione aliorum mineralium virtus earum variet, unde & quædam calcaria, nitrosa, aluminosa, salsa, bituminosa appellantur, item ob $\mathcal{J}$ tem, $\mathcal{Q}$ um, pyritis qualitates denominationem inde recipiunt: fieri scilicet potest, ut partes bituminosæ quæ ex aqua marinâ in centrum terræ instillante illic colliguntur ulteriusque præparantur, ex protrusione in circumferentiam cum aqueis vaporibus in mediis viis ab aliis particulis inficiantur, alitèrque sic modificentur, ut sic diversa phænomena diversique effectus à diversis Thermis inde conspiciantur; sic namque dum cuprum, lapisque calaminaris ther-

Unable to display this page

respiciendo, ad ∇ am $\ominus$ lam adsumitur Ψ , & trique commiscetur, ut bulliant in ∇ comm ad solutionem & niveam albedinem, huicque aquæ herbe nervine incoquantur vel ex crassamento ∇ reo circa ∇ as ejusmodi ∇ reas reperto, sec. nunquam satis laudatum Rochas p. 68. extractio instituitur dictæque herbe nervine cum catellis junioribus unâ commiscetur, quo pacto testatur se Turini nobilem paralyti cum colicâ nephriticâ detento magnâ cum nominis famâ sanasse.

Cæterum *Aquarum Thermalium* in Europa quàm plurimæ reperiuntur: In *Germania* nimirum sunt 120. In *Gallia* 45. In *Italia* 86. In *Hispania* 40. In *Lusitania* 8. In *Hungaria* 9. In *Polonia* complures: In *Illyrico* 16. In *Grecia* & vicinis Insulis 22. In specie *Maderæ* & *Azores* Thermis scatent, & in *Lusitania* celebres sunt *Thermæ Obidos*, *Caldas*, & *Balnea Algarbiorum*. In *Hispania* *Caldas del Rey*, *Balneum* ad oppidum *Tralus*, *Nava fons* in Archiepiscopatu *Toletano*: In *Gallia* *Thermæ* ad pagum *Dax* inter montes *Pyrenæos*, inserviunt *Arthriticis* morbis; ad montem *Balarvæ* *Balarvæ* juxta *Biteras*; *Thermæ de Baignieres*, *Thermæ de Bareuges*, quas *Regem* aditurum nuper *Novellæ* apportarunt; hæ omnes *Thermæ* sunt in subpyrenæorum montium tractu & à *Dn. du Clos* inter *Aqnas miner.* in *Academia Scientiar.* Reg. examinatas descriptæ. In *Arvernia* sunt *Aqua Vic le Comte* & *Ayges Candes*, sequuntur *Aquæ Nivernenses* & *Borboniæ*; meretur quoque considerationem *Rivus* propè *Claramontium*, qui pontes accolis facit vi suâ lapidifica. In *Germania* quot *Thermæ* ut & *Acidulæ* divinâ benignitate scatant, specialiter describit in *Chorograph. German.* *Jac. Schopperus*, in primis verò ex iis eminent *Thermæ Piperinæ* in *Rhetia*, à *Cl. Dn. Zimmermanno* noviter 1682. tractatu peculiari adumbratæ: in *Helvetia* *Badenses* propè *Tigurum*, *Plumbariæ* (ob h. quod vehunt dictæ) in *Lotharingia*, ulceribus rebellibus; utiles *Ferinæ* à *Joh. Deucero Theologo* descriptæ. In *Bohemia* sunt *Thermæ Carolina* à *Summéro* laudatæ; In *Suevia* *Biberacenses* à *Salom. Braunio* unâ cum observationibus depictæ; *Goppingenses* in *Ductu Würtembergensi*; *Cellenses* ad nigram *Sylvam*; In *Ducatu Brandenburgico* *Weihen-zellenses* descriptæ à *Joh. Leur. Lælio*; *Wisbadenses* propè *Acidulas Swalbacenses* doctè à *Joh. Webero* & *Joh. Gotfr. Geilfusio* laudatæ; *Embsenses* juxta lacum *Acromium*; *Gebersvylenses* in *Alsatia*; *Badenvveilenses* in *Marchionatu Nephriticis* proficiunt; *Meltingenses* in diœcesi *Solodorenfi*, $\oplus$ lum apertè prodentes, *Ophthalmicis* etiam salutares; *Schauenburgenses* in di-tione *Basiliensi*, ∇ à $\odot$ sâ gravidæ, in *Febribus* rebellibus salutares expertæ, si *paroxysmo* ingruente insideatur ad collum & quæ adhuc dantur aliæ hinc inde in variis diœcesibus apud *Eschenreuterum*, *Rulandum*, *Fuchsum en-comis* celebratæ. In *Italia* sola *Hetruria* 25. *Thermas* celebres possidet, in *Territorio Patavino* 6. numerantur, ut *Balneum Apponitanum*, *Aqua virginis*,
Aqua

Aqua Divi Petri, Therma domus novæ. In Campania jam olim celebres fuere Therma Bajana. In Sicilia sunt Therma Selenentina, Mons S. Caloceri, Therma Syracusana & innumerabiles alix, largam Dei ter Opt. Max. benignitatem in miseros Mortales effusam patefacientes, ceu & eleganter Poëta:

*Ludit in humanis Divina potentia rebus,
Estq; DEI sedes, ubi terra, & Pontus, & æther
Et cælum & virtus. Superos quid querimus ultra?
Juppiter est, quodcunq; vides, quocunq; moveris.*

Characteres Chymici,

Qui in Regno hoc Minerali, compendii gratiâ, occurrunt.

A Cetum	✝	Dies	♂
Acetum destillatum	✱	Fixum	∇
Acidum	⋈	Ignis	Δ
Aër	Δ	Jupiter, stannum	♄
Alcali	⋈	Mercurius sublimatus	☿
Alumen	○	Mercurius præcipitatus	☿
Antimonium	⊕	Nitrum	⊕
Aqua	∇	Oleum	⊙
Aqua fortis	∇	Oppositio	⊙
Aqua Regia	∇	Phlegma	⊙
Arena	⋯	Plumbum seu Saturnus	♄
Argentum	☾	Præcipitare	♄
Argentum vivum seu Mercurius	☿	Retorta	⊙
Arsenicum	⊙	Sal armoniacum	⊙
Aurum, Sol	⊙	Sal	⊙
Balneum Mariæ	B.M.	Spiritus	⊙
Calx viva	☿	Spiritus vini	⊙
Cancer	♋	Sulphur	♄
Caput mortuum	☺	Sublimare	♄
Chalybs, Ferrum	♂	Tartarus	♄
Cinnabaris	☿	Terra	♄
Crucibulum	X	Viride æris	♄
CrySTALLUS	⊞	Vitriolum	⊞
Cuprum, Venus	♀	Volatile	♄
Destillare	♂	Urina	♄
		Zingiber	♄

F I N I S.

INDEX

Unable to display this page

INDEX GENERALIS RERUM.

- VI. De Cupro.*
VII. De Stanno.
VIII. De Plumbo.
IX. De Mercurio seu Argento vivo.
X. De Antimonio seu Stibio.
XI. De Cinnabari nativâ & artificiali.
XII. De Bismutho, Auripigmento, Arsenico, Cadmiâ, Sandarachâ & Zinco.

SECTIO III.

De Lapidibus.

CAPUT

- I. De Lapidibus in genere, eorumque Natura.*
II. De Ortu & generatione Lapidum.
III. De Differentiis Lapidum.
IV. De Lapidibus pretiosis minoribus seu Gemmis in specie, earumque Virtutibus.
V. De Adamante, Rubino, Granato, Hyacintho, Sapphiro, Smaragdo, Chrysolitho, Topacio, Turcoide, Bufonio, Opalo, Oculo Catti.
VI. De Lapidibus pretiosis majoribus, Crystallo, Jaspide, Heliotropio, Malachite, Prassio, Nephritico, Achate, Onyche, Calcedonio, Carneolo, Phengite, Amethysto.
VII. De Lapidibus minus pretiosis Minoribus, Magnete, Hematite, Smiride, Schisto, Lazuli, Armeno, Lipis, Astroite, Judaico, Aetite, &c.
VIII. De Lapidibus minus pretiosis Majoribus duris, Saxo, Silice, Pyrite, Cote, Marmore.
IX. De Lapidibus minus pretiosis Majoribus mollibus, Saxo calcario, Gypso, Lapide Bononiensi, Pumice, Topho, Asio, Cornu fossili, Talco, &c.
X. De Coralliis, Appendicis Loco.

SECTIO IV.

SECTIO IV.
DE MEDIIS MINERALIBUS,

ET USQUE PARS I.

De Salibus.

CAPUT

- I. De Mediis Mineralibus in genere, eorúmque Ortu & Mixtione.
- II. De Salibus in genere.
- III. De Sale communi & sale gemma.
- IV. De Nitro & Borrace.
- V. De Vitriolo.
- VI. De Alumine.
- VII. De Sale Armoniaci.

PARS II. DE SULPHURIBUS.

CAPUT

- I. De Sulphuribus in genere eorúmque Ortu.
- II. De Sulphure in specie.
- III. De Succino.
- IV. De Asphalto, Gagate, Petreolo, Carbone fossili.
- V. De Ambrâ gryseâ & Camphora.

PARS III. DE TERRIS.

CAPUT

- I. De Terris eorúmque Ortu.
- II. De Terris Medicis, iisque vel albis, ut Samia, Lacte Lunæ,
&c. vel rubris ut Terra Lemn. Bolo Armenâ, &c.
vel luteis, ut Terrâ figill. Siles. Ochra, &c.
- III. De Terris Artificum, Argillâ, Cretâ, Rubricâ, &c.

APPENDIX

De Aquis Mineralibus, Acidulis & Thermis.

IN HONOREM ET LAUDES
CLARISSIMI DN. AUCTORIS
AMICUS AMICO
P.

E nunquid lateat ? scribis, Doctissime
König,
Artifici, Plantas, Bruta, Metalla
manu;

Et triplici vastum cogit tua dextera Regno
Orbem, sic Regis nomen & omen habes.

F I N I S.

II
II
II

me

ralla

bes.

Unable to display this page

